

James Joyce

OAMENI DIN DUBLIN

SURORILE.

De data asta, nici o nădejde să mai scape: era la al treilea atac. Seară de seară trecusem pe lângă casa unde locuia (era în timpul vacanței) și cercetasem pătratul de geam luminat; și seară de seară îl aflasem luminat la fel, slab și egal. Dacă ar fi murit, gândeam, s-ar vedea reflectate, pe storul întunecat, lumânările, fiindcă știam că la căpătâiul unui mort se așază două luminări, îmi spusese adesea: „Nu mai stau eu mult pe lumea asta”, și crezusem că vorbea într-o doară. Acum știam că spusese drept, în fiecare seară când priveam în sus spre geamul luminat, îmi repetam încet cuvântul „paralizie”, întotdeauna sunase ciudat urechilor mele, ca și cuvântul „gnomon” în Euclid, sau cuvântul „simonie” din catehism. Dar acum mi se părea a fi numele unei fapături răufăcătoare și încărcate de păcate. Mă înspăimânta și totodată jinduiam să mă apropiu și să-i privesc lucrătura ucigătoare.

Când am coborât la cină, ședea lângă foc bătrânul Cotter și fuma în timp ce mătușă-mea îmi turna în farfurie fiertura de ovăz, el zise, de parcă s-ar fi întors la vreo observație de mai înainte:

— Nu, n-aș spune că era chiar... Da' avea ceva ciudat... Avea ceva nițeluș straniu... Să vă spun care-i părerea mea...

Se porni să pascăie din lulea – fără îndoială că între timp își întocmea în gând părerea. Bătrân plicticos și nerod! Când l-am cunoscut întâi, era destul de interesant – vorbea despre leșinuri și despre viermi; dar m-am săturat degrabă de el și de nesfârșitele lui povesti despre distilerie.

— Am eu teoria mea în privința asta, zise. Cred c-a fost unul din cazurile alea... Cazurile alea speciale... Da' e greu de spus...

Începu iar să pascăie din lulea, fără să ne aducă la cunoștința teoriei lui. Unchiu-meu văzu că făcusem ochi mari și-mi spuse:

— Vasăzică bătrânul tău prieten s-a dus, are să-ți pară rău să afli.

— Cine? Am întrebat eu.

— Părintele Flynn.

— A murit?

— Tocmai ne-a anunțat domnul Cotter. A trecut pe-acolo.

Știam că sunt observat, așa că am mâncat înainte, de parcă vestea nu m-ar fi interesat. Unchiul meu îi explica lui Cotter:

— Au fost prieteni buni, băiatul și cu bătrânul. Știți, l-a învățat multe; și ziceau toți că-i era tare drag de băiat.

— Dumnezeu să aibă milă de sufletul lui, spuse mătușă-mea cu evlavie. Bătrânul Cotter mă privi câțva timp. Simțeam că mă sfredelește cu

ochii lui mici ca niște mărgelușe negre, dar nu voiam să-i fac pe plac și să-mi ridic privirea din farfurie. Se întoarse la pipa lui și în cele din urmă scuipă grosolan pe grătarul căminului.

— Eu, să am copii, nu mi-ar plăcea să stea prea mult de vorbă c-un om ca ăsta! Zise.

— Ce vreți să spuneți, domnule Cotter? Întrebă mătușă-mea.

— Vreau să spun, răspunse bătrânul, că-i face rău copilului. Eu sunt de părere ca un flăcău ca ăsta s-alerge pe-afară și să se zbenguie cu alți flăcăi de vârsta lui, și nu să... N-am dreptate, Jack?

— Și eu sunt de aceeași părere, îl asigură unchiu-meu. Să-nvețe să dea din pumni. Asta le tot spun evlavioșilor ăstora: faceți mișcare! Păi, eu, când eram puști, în fiecare dimineață făceam câte o baie rece, fie vară, fie iarnă. Asta mă ține acuma sănătos tun. Învățătura-i ceva foarte frumos, e lucru mare, nimic de zis, da'... Poate-ar dori domnul Cotter să guste din jigoul ăsta de berbec, adăugă, întorcându-se către mătușă-mea.

— Nu, nu, pentru mine nu, făcu bătrânul Cotter. Mătușă-mea aduse friptura de la cămară și o așeză pe masă. Apoi întrebă:

— Dar de ce credeți că e rău pentru copii, domnule Cotter?

— E rău pentru copii, zise bătrânul Cotter, fiindcă ei au sufletu' foarte impresionabil. Când văd copiii asemenea lucruri, știți, are un efect...

Mi-am îndopat gura cu terci, de frică să nu-mi dau drumul mâinii. Plicticos de idiot bătrân, cu nasul lui roșu!

Am adormit târziu. Cu toate că-mi era ciudă pe bătrânul Cotter că vorbise de mine ca de-un copil, îmi frământam mintea să scot un înțeles din frazele lui neterminate, în întunericul odăii mele mi se părea că revăd fața

greoaie și cenușie a paralticului, îmi trăgeam păturile peste cap și încercam să mă gândesc la sărbătorile Crăciunului Dar fața cenușie tot mă urmărea. Murmura nedeslușit, și am înțeles că dorea să mărturisească ceva. Mi-am simțit sufletul retrăgându-se undeva pe un tărâm de plăcere și păcat; și acolo am găsit iar fața, așteptându-mă. Începu să mi se spovedească, murmurând; iar eu mă miram de ce zâmbește întruna și de ce-i sunt buzele umede de salivă. Dar mi-am amintit că murise de paralizie și am simțit că și eu zâmbeam ușor, ca și cum aș fi absolvit-o de păcate.

A doua zi, după gustarea de dimineață, m-am dus să mă uit la căsuța din Great Britain Street. Jos era o prăvălie modestă, care purta firma vagă: „Magazin de manufactură”. Manufactura consta mai cu seamă din ghetuțe de copii și umbrele; iar în zilele obișnuite atâraa în geam un anunț: „Se îmbracă umbrele”. Acum nu se vedea nici un anunț, căci obloanele erau trase. Un nod de crep negru sta legat cu panglică de clopotul de la intrare. Două femei sărmene și un băiat care ducea telegrame se opriseră să citească anunțul prins de nodul cel negru. M-am apropiat și eu și am citit: 1 iulie, 1895.

Reverendul James Flynn (slujind odinioară la Biserica St. Catherine din Meath Street) în vârstă de șaiszeci și cinci de ani R. I. P.

Citirea cartonului m-a convins că murise într-adevăr și m-am simțit tulburat când mi-am dat seama că nu știam încotro s-o apuc. Să nu fi murit, as fi intrat în cămăruța întunecoasă dindărătul prăvăliei, unde 1-as fi găsit șezând în jilțul lui de lângă foc, înfilit în palton de mai să se înăbușe. Poate că i-aș fi adus din partea mătușă-mii un pachet de tabac High Toast și acest dar 1-ar fi trezit din toropeală. Pachetul eu i-l deșertam totdeauna în tabachera neagră, fiindcă lui îi tremurau atât de tare mâinile, încât n-ar fi putut s-o facă fără să verse jumătate pe dușumea. Doar cât își ridica mâna mare, tremurătoare, ca să tragă tutun pe nări, și i se scurgeau printre degete norișori de firicele peste piepții hainei. Poate că aceste statornice revărsări de tabac dădeau vechilor sale veșminte preoțești înfățișarea lor verzuie, veștedă; căci batista cea roșie, totdeauna mohorâtă din pricina petelor de tabac ale săptămânii, cu care se străduia să înlătore firicelele căzute, rămânea neputincioasă.

Aș fi dorit să intru și să mă uit la dânsul, dar n-aveam curaj să bat. M-am îndepărtat agale de-a lungul părții însorite a străzii, citind din mers toate anunțurile teatrale de prin vitrine. Găseam ciudat faptul că, nici eu, nici vremea, nu păream a fi într-o dispoziție cernită; ba descopeream chiar, oarecum contrariat, că am o senzație de ușurare, de parcă moartea lui m-ar fi eliberat de ceva. Asta mă mira, căci, după cum spusese în ajun unchiu-meu, bătrânul preot mă învățase multe, își făcuse studiile la Colegiul irlandez din Roma și mă-nvățase să pronunț latinește cum se cuvine, îmi povestise despre catacombe și despre Napoleon Bonaparte; și-mi lămurise înțelesul feluritelor ceremonii ale liturghiei și feluritele veșminte purtate de preot. Uneori îi plăcea să-mi pună întrebări grele; mă întreba, de pildă,

ce trebuia făcut în anumite împrejurări, sau despre cutare și cutare păcate, dacă erau păcate de moarte, sau păcate ce se pot ierta, ori numai lipsuri în desăvârșire. Întrebările lui îmi arătau cât de complexe și de misterioase erau anumite orânduiri ale Bisericii, pe care eu le privisem totdeauna ca pe cele mai simple fapte, îndatoririle preotului cu privire la Sfânta împărtășanie și la taina confesionalului îmi păreau atât de grave, încât mă minunam cum de se găsea cineva care să cuteze a le lua asupra-și; și nu m-am mirat când mi-a spus că părinții Bisericii scriseseră cărți (Ai Anuarul poștelor de groase și tipărite cu litere la fel de mărunte ca anunțurile judiciare din ziar, pentru ca să lămurească aceste chestiuni complicate. Adesea, când mă gândeam la asta, nu știam să mai dau nici un răspuns, sau dădeam câte unul nerod și șovăielnic; atunci el zâmbea, de obicei, și clătina nițel din cap. Uneori mă puneă să recit toate răspunsurile din liturghie pe care mi le dăduse să le învăț pe de rost; și în timp ce le bombăneam repede, bătrânul surâdea gânditor și încuviința din cap, îndesându-și la răstimpuri câte un ghemotoc mare de tabac ba într-o nară, ba într-alta. Când zâmbea, obișnuia să-și dezvelească dinții mari, gălbejiți, și să-și așeze limba pe buza de jos, un obicei care mă făcea să mă simt prost la începutul întâlnirilor noastre, până să-l cunosc bine.

Umblând înainte prin soare, îmi veniră iarăși în gând vorbele bătrânului Cotter și încercai să-mi amintesc ce se mai întâmplase la urmă în vis. Țineam minte că întrezărisem niște perdele lungi de catifea și o lampă în stil antic, agățată în lanțuri. Simțeam că fusesem dus foarte departe, într-o țară cu obiceiuri ciudate, poate că în Persia, îmi spuneam... Dar nu izbuteam să-mi amintesc sfârșitul visului.

Spre seară, mătușă-mea m-a luat cu dânsa în vizită la casa îndoliată. Era după apusul soarelui; dar ochiurile ferestrelor cu vederea spre asfințit mai oglindeau încă aurul pământiu al unui troian mare de nori. Nannie ne primi la intrare: și cum n-ar fi fost cuviincios să strige la ea, mătușă-mea se mulțumi să-i strângă mâna. Cu un aer întrebător, bătrâna întinse un deget spre catul de sus, și când mătușă-mea încuviința din cap, porni să suie trudnic scara cea îngustă, iar noi o urmarăm; capul ei înclinat abia ajungea la nivelul rampei. La primul palier se opri și făcu un semn îmbietor către ușa deschisă a camerei mortuare. Mătușă-mea intră, și bătrâna, văzând că eu șovăiam, prinse a-mi face iar semn cu mâna, de mai multe ori.

Am intrat în vârful picioarelor. Odaia, prin marginea de dantelă a storului, era scăldată într-o penumbră aurie, în care flăcările luminărilor păreau palide, subțiri.

Îl și pusese în sicriu. Nannie dădu exemplul și toți trei îngenunchearăm la picioarele patului. Eu mă făceam că mă rog, dar nu-mi puteam aduna gândurile, fiindcă mă distrăgea bombăneala bătrânei. Mă uitam cât de neîndemânic îi era încheiată în copci fusta, la spate, și cât îi erau de scâlciate călcâiele ghetelor groase de postav.

Îmi dădu în gând că poate bătrânul preot zâmbea, cum sta așa, culcat în cosciugul lui.

Dar nu. Când ne-am ridicat și am pășit spre căpătâiul patului, am văzut că nu zâmbea. Zăcea întins, solemn și arătos, înveșmântat ca pentru altar, ținând moale un potir în mâinile lui mari. Fața îi era foarte semeță, cenușie și masivă, cu nări negre, cavernoase, și încadrată de-un strat rar de peri albi. Un miros greu plutea în odaie, de la flori.

Ne-am făcut cruce și am ieșit, în odăița de jos am găsit-o pe Eliza șezând, demnă, în jilțul lui. Eu m-am furișat înspre scaunul meu obișnuit din colț, iar Nannie s-a îndreptat către bufet, de unde a scos la iveală o carafă cu sherry și câteva pahare. Le-a așezat pe masă și ne -a pofțit să bem un păhăruț de vin. Apoi, la îndemnul soră-sii, a turnat ea vinul și ne-a întins paharele. Când a ajuns la mine, a stărui să iau și niște pesmeți, dar am refuzat de teamă să nu fac prea mult zgomot mâncându-i. Nannie păru cam dezamăgită de refuzul meu și trecu încetșor spre canapea, unde se așeză îndărătul soră-sii. Nimeni dintre noi nu vorbea; cu toții priveam țință spre soba fără foc.

Mătușă-mea așteptă până ce Eliza scoase un oftat și apoi spuse:

— Da, s-a dus într-o lume mai bună.

Eliza a oftat din nou, plecându-și capul într-o încuviințare. Mătușă-mea și-a plimbat degetele pe tija cupei de vin și apoi a sorbit ușurel o înghițitură.

— S-a... Pașnic? A întrebat.

— O, da, nici că se poate mai pașnic, doamnă, răspunse Eliza. Nici nu ne-am dat seama când și-a dat sufletu'. A avut o moarte frumoasă, slăvit fie Domnul.

— Și s-a... Tot ce...?

— A stat părintele O'Rourke cu dânsul marți, de 1-a împărțășit, 1-a pregătit, mă rog, tot ce trebuie.

— Și el știa?

— Era împăcat.

— Așa și arată, într-adevăr împăcat, spuse mătușămea.

— Așa a spus și femeia pe care-am chemat-o de 1-a spălat. A zis că arată de parc-ar fi ațipit – așa arăta de pașnic și de împăcat. N-ar fi crezut nimeni să fie un mort așa de frumos.

— Da, într-adevăr, zise mătușămea.

Mai sorbi o înghițitură de vin, apoi adăugă:

— De, domnișoară Flynn, în tot cazul trebuie să fie pentru dumneavoastră o mare mângâiere să știți că ați făcut pentru dânsul tot ce-ați putut. Ați fost amândouă foarte bune cu dânsul, asta e sigur.

Eliza își netezi rochia peste genunchi.

— O, bietul James! Oftă. Știe Domnul că făceam pentru el tot ce ne stătea în puteri, oricât de nevoiașe eram – cât a trăit, nu ne-ar fi răbdat inima să-i lipsească ceva.

Nannie își rezemase capul de perna sofalei și părea pe cale să adoarmă.

— Ia uite, biata Nannie, zise Eliza cu ochii la ea, e topită. Ce de mai muncă pe noi, până să găsim femeia să-l spele, și-apoi să-l gătim, și-apoi coșciugul, și-apoi aranjam' slujbei la capelă. Să nu fi fost părintele O'Rourke, nu știu, zău, ce ne făceam. Dânsu' ne-a adus toate florile alea, și alea două sfeșnice le-a luat din capelă, și tot dânsu' a scris și anunțu' pentru gazetă și a umblat după câte și mai câte acte pentru cimitir și s-a interesat și de polița de asigurare a lui bietu' James.

— Ce drăguț din partea lui! Zise mătușămea. Eliza închise ochii și clătină domol din cap.

— Da, da, la o adică tot prietenii vechi îs ăi mai buni, ăi mai de nădejde!

— Asta așa e, spuse mătușămea. Eu sunt incredințată că acum, când s-a dus către răsplata veșnică, dânsul n-are să vă uite, n-are să uite toată bunătatea ce i-ați dovedit-o.

— O, bietul James! Oftă Eliza. Nu prea ne stingherea el cine știe ce. Nu-i auzeai pasu' prin casă, cum nu-l auzi acu. Da' unde știu acuma că-i dus dintre noi... Si...

— Abia când s-o sfârși totul, are să vă lipsească, adăugă mătușămea.

— Știu, zise Eliza. N-o să-i mai duc în odaie cana cu supă, nici dumneavoastră, doamnă, n-o să-i mai trimiteți tabac. O, bietul James!

Se opri, de parcă s-ar fi cufundat tainic în trecut, și-apoi rosti cu istețime:

— Și să știți, eu una băgasem de seamă că de la un timp se-ntâmplă ceva ciudat cu dânsul. De câte ori îi aduceam în odaie supa, îl găseam cu breviarul' căzut pe jos, iar pe el zăcând răsturnat în jilț și cu gura deschisă.

Puse un deget la nas și-și încreți fruntea, apoi urmă:

— Și cu toate astea, tot spunea întruna că pân-a nu trece vara, într-o zi frumoasă, are să facă o plimbare cu trăsura, numa' ca să mai vază casa unde ne-am născut cu toții, jos în Irishtown, și zicea că să ne ia cu dânsu' pe mine și pe Nannie. Numai să găsim o trăsură d-alea cu cauciucuri noi, de nu face zgomot, de care-i spusese părintele O'Rourke, o trăsură d-alea cu roți reumatice, s-o putem închiria ieftin, cu ziua, așa zicea, că să închiriem o trăsură d-alea de la Johnny Rush de peste drum și să plecăm toți trei în plimbare într-o duminică după masă. Ținea mult la planu' ăsta... Bietu' James!

— Aibă Domnul milă de sufletul lui! Spuse mătușămea.

Eliza scoase batista și-și șterse ochii. Apoi o puse la loc în buzunar și privi în tăcere spre grătarul gol al căminului.

— Totdeauna a fost prea grijuliu. Nu mai era în stare a duce pe umeri sarcinile preoției. Și-apoi viața lui fusese frântă, cum s-ar zice.

— Da, zise mătușămea. Era un om dezamăgit. Asta se vedea.

În odaie se lăsă un val de tăcere și, la adăpostul lui, mă apropiai de masă și gustai din paharul meu cu sherry, apoi mă întorsei iar încet la scaunul meu din colț. Eliza părea să fi căzut într-o adâncă reverie. Așteptaram respectuoși ca să rupă tăcerea: și, după un lung răstimp, reîncepu domol:

— Potirul acela pe care 1-a fărâmat... Cu asta a-nceput. Firește, spuneau ei că nu-i nici un păcat, că nu era nimica-n el. Da' dânsu' tot... Spuneau că băiatul e de vină. Da' bietu' James atât s-a tulburat, Dumnezeu să-l ierte!

— Vasăzică asta a fost? Întrebă mătușă-mea. Am auzit eu ceva... Eliza dădu din cap.

— Asta i-a răvășit sufletu', zise. După aia a început să clocească gânduri negre, nu mai vorbea cu nimeni și rătăcea de colo-colo, tot singur-singurel. Ca să vedeți, într-o noapte 1-au chemat să meargă la o casă unde era nevoie de un preot și 1-au căutat de zor, da' nu 1-au putut găsi nicăieri. L-au căutat în tot locu', din pod și până-n pivniță, și nicăieri n-au dat de dânsu'. Și-atunci, îngrijitoru' bisericii a zis că ce-ar fi să caute și-n capelă. Și au scos cheile, au descuiat capela și îngrijitoru' și părintele O'Rourke, și alt preot care era pe-acolo au adus o lumânare, să-l caute. Și ce credeți, acolo era. Ședea singur, pe-ntuneric, în confesionalul lui, cu ochii larg deschiși și râzând încetișor.

Se opri brusc, de parcă și-ar fi încordat urechea să asculte ceva. Am ascultat și eu; dar nu era nici un zgomot în toată casa; și eu știam că bătrânul preot zace liniștit în sicriul lui, așa cum îl văzusem, solemn și semeț în moarte, cu un potir desert pe piept.

Eliza reluă:

— Cu ochii larg deschiși și râzând încetișor, de unul singur... Și-atunci, firește, când au văzut una ca asta, le-a dat în gând că pesemne nu mai e zdravăn...

O ÎNTÂLNIRE.

Joe Dillon a fost cel care ne-a făcut cunoștință cu Vestul Sălbatic. Avea o mică bibliotecă alcătuită din numere vechi ale colecțiilor de aventuri The Union Jack, Pluck și The Halfpenny Marvel. În fiecare după-amiază, când se termina școala, ne întâlneam în grădina din dos a casei sale și aranjam lupte între piei-roșii. El și frate-său mai mic, Leo cel gras și leneș, apărau podețul grajdului, pe care noi încercam să-1 luăm cu asalt; sau ne războiam pe iarbă, voinicește. Dar oricât de bine ne luptam, în nici un atac, în nici o bătălie nu ieșeam învingători și toate încăierările noastre sfârșeau cu dansul indian al învingătorilor executat de Joe Dillon. Părinții lui mergeau zilnic la slujba de opt dimineața din Gardiner Street, și în holul casei domnea parfumul blând al doamnei Dillon. Dar Joe se lupta prea aprig cu noi, care eram mai mici și mai sfoși. Semăna leit cu o piele-roșie, când țopăia prin grădină purtând pe cap o învelitoare de ceainic veche și bătea cu pumnul într-o tinichea, urlând: „Ya! Yaka, yaka, yaka!”

Nimeni n-a crezut când s-a zvonit că are vocație pentru preoție. Și cu toate astea era adevărat.

Un spirit de nesupunere se răspândea printre noi și sub înrâurirea lui se ștergeau deosebiri de cultură și de temperament. Ne uneam în bande, unii cutezători, unii în glumă și unii mai mult de teamă; dintre aceste piei-roșii fără tragere de inimă, care se temeau să nu pară studioși sau lipsiți de vigoare, făceam parte și eu. Aventurile relatate în literatura Vestului Sălbatic erau departe de firea mea, dar, cel puțin, îmi deschideau porți către evaziune, îmi plăceau mai mult anumite povestiri polițiste americane, străbătute pe alocuri de fete frumoase și pătimașe, cu părul în dezordine. Deși nu era nimic reprobabil în acele povestiri și deși intenția lor era uneori literară, la școală circulau în secret, într-o zi, când părintele Butler ne asculta cele patru pagini din Istoria romanilor, prostul de Leo Dillon s-a lăsat prins cu un exemplar din The Halfpenny Marvel.

— Pagina asta sau astălaltă? Pagina asta? Asa-hai, Dillon, sus! „Abia mijise ziua”... Continuă! Care zi? „Abia mijise ziua de”... Ai învățat lecția? Ce-ai acolo în buzunar?

Toate inimile palpitau în timp ce Leo Dillon preda cărțulia și toate fețele luară o expresie nevinovată. Părintele Butler întorcea paginile, încruntându-se.

— Ce-s prostiile astea? Șeful de trib al apașilor! Asta citești în loc să studiezi Istoria romanilor? Să nu cumva să mai gălesc în școala noastră ineptii din astea. Omul care a scris asta trebuie să fie vreun nenorocit care produce asemenea lucruri ca să aibă ce bea prin cârciumi. Mă surprinde ca niște băieți cu educație, ca voi, să citească așa ceva! Aș mai înțelege dacă ați fi... Elevi la școala de stat. Ascultă, Dillon, te previn în mod foarte serios, apucă-te de învățatură, că de nu...

Această muștrare în timpul sobrelor ore de școală păli mult gloria Vestului Sălbatic în ochii mei, și chipul fistăcit și puhav al lui Leo Dillon îmi trezi una dintre conștiințe. Dar când influența restrictivă a școlii era departe, începeam iar să fiu însetat după senzații tari, după evadarea pe care se părea că numai aceste cronici de rebeliune mi-o puteau oferi. Parodiile de lupte din fiecare seară mi se părură în cele din urmă la fel de plicticoase ca și rutina școlii din fiecare dimineață; doream să trec prin aventuri reale. Dar prin aventuri reale, îmi ziceam, nu trec cei care stau acasă; ele trebuie căutate în lumea largă.

Se apropia vacanța de vară, când m-am hotărât să rup monotonia vieții de școală cel puțin pentru o zi. Împreună cu Leo Dillon și cu un băiat pe care-l chema Mahony, am plănuț să tragem chiulul o zi. Fiecare dintre noi trebuia să facă rost de șase peni. Întâlnirea fu fixată pentru ora zece dimineața, la Podul Canalului. Sora cea mare a lui Mahony avea să scrie un bilet de scuză pentru el, iar Leo Dillon urma să-i spună lui frate-său să anunțe că e bolnav. Am plănuț să mergem pe Șoseaua Cheiului până la vapoare, apoi să trecem cu bacul și să ne ducem pe jos să vedem hulubăria. Leo Dillon se temea ca nu cumva să ne întâlnim cu părintele Butler sau cu altcineva de la Colegiu; dar Mahony puse întrebarea foarte rezonabilă că ce era să caute părintele Butler la hulubărie. Odată liniștiți în această privință, eu am încheiat prima fază a complotului și am colectat câte șase peni de la ceilalți doi, arătându-le bineînțeles și cei șase peni ai mei. Când am aranjat ultimele puncte ale programului, în ajun, eram cu toții cam tulburați. Ne-am dat mâna, râzând, și Mahony a zis:

— Pe mâine, fraților!

În noaptea aceea am dormit prost. Dimineața am sosit primul la pod; locuiam cel mai aproape. Cărțile mi le-am ascuns în buruienile înalte de lângă groapa pentru cenușă, la capătul grădinii, pe unde nu trecea nimeni, și am luat-o fuga înainte, pe malul canalului. Era o dimineață caldută, însorită, în prima săptămână de iunie. M-am așezat pe zidul de piatră al podului, îmi admiram pantofii fragili de pânză, pe care-i albiseam sârguincios peste noapte cu lut de pipă și urmăream din ochi caii docili trăgând sus pe colină un tramvai plin de oameni care mergeau la treabă. Toate crengile copacilor înalți ce mărgineau promenada se înveseliseră cu frunzulițe de-un verde luminos și razele soarelui treceau pieziș printre ele, lunecând în apă. Piatra de granit a zidului începea să se încălzească și am prins a o bate ușurel cu palmele, în ritmul unui cântec ce-mi umbla prin cap. Eram foarte fericit.

Ședeam așa de vreo cinci-zece minute, când văzui apropiindu-se costumul cenușiu al lui Mahony. L-am urmărit cum suie dealul, zâmbind, și se cațără lângă mine, pe pod. În timp ce așteptam, scoase la iveală praștia care îi umfla buzunarul dinăuntru și-mi explică unele perfecționări ce-i făcuse. L-am întrebat de ce o luase și mi-a spus că pentru nițică nebuneală cu păsările. Mahony nu se sfia defel să vorbească golănește; când vorbea de părintele Butler, îi pocea numele, zicându-i moș Bunser.

Am mai așteptat vreun sfert de oră, dar Leo Dillon tot nu se ivera. În cele din urmă, Mahony sări de pe zid, spunând:

— Hai să plecăm. Am știut io că Grăsunu' n-are coraj să spele putina.

— Și cei șase peni ai lui?... Am zis eu.

— Gata – s-a lins pe bot, decretă Mahony. Bravo nouă – optșpe biștari în loc de doișpe.

Am luat-o înainte pe Șoseaua Țărmului de Nord, până am ajuns la fabrica de vitriol și apoi am cotit la dreapta pe Șoseaua Cheiului. De îndată ce am ajuns în locuri nefrecventate, Mahony a început să facă pe indianul. Cu praștia lui neîncărcată, a pus pe goană un pâlț de fete zdrențăroase și când doi băiețași zdrențăroși începură, din cavalerism, să arunce cu pietre în noi, a propus să-i atacăm. Am obiectat că prea erau mici, așa că ne-am văzut de drum, ceata zdrențăroasă zbierând pe urmele noastre: „Protestanților! Protestanților!” Gândeau că suntem protestanți, pentru că Mahony, care era oacheș, purta la șapcă insigna

de argint a unui club de cricket. Când am ajuns la locul zis „Fierul de călcat”, am înscenat un asediu; a fost însă o nereușită, fiindcă e nevoie de cel puțin trei. Ne-am răzbunat pe Leo Dillon făcându-l fricos și papălapte și întrecându-ne să ghicim câte nuiete o să ia la palmă de la domnul Ryan, la ora trei.

Apoi ne-am apropiat de râu. Am petrecut un timp îndelungat vânturându-ne prin străzile gălăgioase străjuite de ziduri înalte de piatră, privind cum lucrau macaralele și mașinile, admonestați adesea violent de șoferii camioanelor gemând de încărcătură – pentru că nu ne urneam din mijlocul drumului. Până să ajungem la cheiuri s-a făcut amiază și cum, pare-se, toți muncitorii își luau gustarea de prânz, am cumpărat și noi două cornuri mari cu stafide și ne-am așezat pe niște țevi de fier lângă râu, ca să le mâncăm. Ne plăcea să contemplăm spectacolul Dublinului comercial–șlepurile semnalizând de departe cu spiralele lor de fum scămos, flotila de pescuit ce se zărea, cafenie, dincolo de Ringsend, velierul cel mare, alb, în curs de descărcare pe cheiul de dincolo. Mahony spuse că ce mișto ar fi să fugim de-acasă și să ne-mbarcăm pe una din navele alea grozave – și până și eu, privind catargele înalte, vedeam, sau îmi închipuiam că văd, prinzând viață sub ochii mei, biata doză de geografie ce-mi fusese administrată la școală. Școala și familia parcă se depărtau de noi și influențele lor asupra-ne păreau să piară.

Am plătit taxa și am trecut Liffey-ul cu bacul, în tovărășia a doi muncitori și a unui ovrei mărunț, care purta o traistă. Eram foarte serioși, aproape solemni, în timpul scurtei călătorii, dar într-un rând ni s-au întâlnit ochii și am început să râdem. Când am debarcat, am stat și ne-am uitat cum se descărca grațioasa navă cu trei catarge pe care o observasem de pe celălalt mal. Cineva care privea și el spuse că era un vas norvegian. Eu m-am dus la pupă și am încercat să descifrez numele navei, dar, neizbutind, m-am înapoiat și am început să-i cercetez pe navigatorii străini, ca să văd dacă are vreunul ochi verzi – fiindcă aveam eu o vagă idee... Ochii le erau albaștri, cenușii sau chiar negri. Singurul matelot ai cărui ochi ar fi putut trece drept verzi era unul înalt, care, spre hazul mulțimii adunate pe chei, de câte ori se prăvăleau scândurile descărcate, striga: „All right! All right!” (*În regulă! În regulă!* (engl.))

Când ne-am săturat de această priveliște, ne-am îndreptat agale spre Ringsend. Căldura blândă a dimineții se schimbase în zăpușeală. Biscuiții mucegați din ferestrele băcăniilor se făceau tot mai albicioși. Am cumpărat niște biscuiți și niște ciocolată, pe care ne-am căznit să le mâncăm, conștiincioși, în timp ce cutreieram străzile duhning de murdărie, unde trăiesc familiile pescarilor. N-am găsit nici o lăptărie, așa că am intrat într-o dugheană murdară care vindea de toate și am cumpărat de fiecare câte o sticlă cu suc de zmeură. Astfel împrăștiat, Mahony a gonit o pisică de-a lungul unui drumeag, dar până la urmă pisica a evadat la câmp deschis.

Ne simțeam amândoi cam obosiți și când am ajuns în câmpie, ne-am dus de-a dreptul către un dâmb povârnit, de după creasta căruia se vedea Dodder-ul.

Se făcuse târziu și eram și prea obosiți ca să ne mai putem realiza planul de a vizita hulubăria. Trebuia să fim acasă înainte de ora patru, pentru ca escapada noastră să nu iasă în vileag. Mahony își privea praștia, plin de regrete, și numai când i-am dat ideea să ne înapoiem cu trenul, s-a mai înveselit. Soarele s-a ascuns îndărătul unor nori și ne-a lăsat cu capetele istovite și cu resturile noastre de provizii.

Nu mai era nimeni pe câmpie în afară de noi. După ce zăcusem câțva timp pe dâmb fără să vorbim, văzui un om apropiindu-se dinspre capătul câmpiei. Mă uitam, toropit, spre el, și mestecam o tulpină verde, din cele pe care le folosesc fetele ca să ghicească viitorul. Se apropia încet de dâmbul nostru. Mergea cu o mână în șold, iar în mâna cealaltă ținea un baston, cu care lovea ușurel iarba. Era îmbrăcat jerpelit, într-un costum negru-verzui, și purta o pălărie înaltă și rotundă, pe care noi obișnuiam s-o numim jerry¹. Părea să fie destul de bătrân, căci mustața îi era sură. Când trecu pe la picioarele noastre, aruncă repede o privire spre noi și merse înainte, îl urmăream din ochi și văzurăm că după vreo cincizeci de pași se întoarse și începu să străbată același drum. Venea înspre noi foarte agale, lovind mereu iarba cu bastonul – și atât de încet mergea, încât eu credeam că se uită după ceva prin iarba.

Când ajunse în dreptul nostru se opri și ne dădu bunăziua. I-am răspuns, iar el s-a așezat încet și grijuliu lângă noi, pe dâmbul povârnit. A început să vorbească despre vreme, spunând că va fi o vară foarte călduroasă și adăugând că se schimbasese foarte mult clima de când era el denumire argotică pentru oala de noapte (engl.) băiat de școală – cu mulți ani în urmă. Mai spuse că, fără îndoială, cele mai fericite clipe din viața omului erau zilele de școlar și că el, unul, ar da orice ca să fie iar tânăr. Pe când își exprima aceste sentimente, care ne cam plictiseau, noi tăceam. Apoi a început să vorbească despre școală și despre cărți. Ne-a întrebat dacă am citit poeziile lui Thomas Moore¹ sau operele lui Șir Walter Scott și ale lui Lord Lytton. Eu am pretins că citisem fiecare carte pe care a pomenit-o, încât până la urmă mă laudă:

— A, văd că și dumneata te omori după citit, ca și mine. Ei, dar dânsul nu-ți seamănă, adăugă arătând spre Mahony, care se uita la noi cu ochi mari; el preferă jocurile.

Spuse că avea acasă toate romanele lui Șir Walter Scott și toate romanele lui Lord Lytton și că nu se sătura să le tot citească.

— Firește, adăugă, sunt și cărți de-ale lui Lord Lytton pe care nu le pot citi băieții.

Mahony întreabă de ce nu le pot citi băieții, întrebare care mă făcu să mă frământ și să mă necăjesc, fiindu-mi teamă ca omul acela să nu mă creadă și pe mine la fel de prost ca Mahony. El, însă, doar zâmbi. Văzui că avea în gură goluri mari printre dinții galbeni. Apoi ne întreabă care dintre noi aveam mai multe drăguțe. Mahony spuse degajat că el avea trei fete. Omul întreabă câte aveam eu. I-am răspuns că n-aveam niciuna. Spuse că nu mă crede și că e sigur că trebuie să am și eu vreuna. Am tăcut.

— Da' dumneavoastră câte aveți? Îl întreabă Mahony cu îndrăzneală. Omul zâmbi, ca și mai înainte, și spuse că pe vremea când era ca noi avea o mulțime de drăguțe.

— Orice băiat, zise, are câte-o mică drăguță.

Atitudinea lui în această privință mă miră, părându-mi-se ciudat de îngăduitoare pentru un om de vârsta lui. În inima mea gândeam că ceea ce spusese despre băieți și despre drăguțe era foarte rezonabil. Dar nu-mi plăceau vorbele astea în gura lui și mă întrebam de ce în vreo două rânduri se înfiorase, de parcă s-ar fi temut de ceva sau i s-ar fi făcut dintr-o dată frig. Pe când vorbea înainte, am băgat de seamă că pronunța corect, ca un om cultivat, începu să ne vorbească despre fete: ce păr frumos și mățosos au și cât de catifelate le sunt mâinile, și că nu-s toate fetele așa cuminți cum par, dar n-ai cum să știi. Spuse că nimic nu-i plăcea mai mult decât să se uite la o fată tânără și drăguță, la mâinile ei fine, albe, și la părul ei moale, frumos, îmi făcea impresia că repetă ceva învățat pe de rost sau că, atrase ca de -un magnet de unele dintre cuvintele sale, gândurile i se tot roteau încet în aceeași sferă. Uneori vorbea ca și cum ar fi făcut aluzie la fapte cunoscute de oricine, iar alteori cobora glasul și vorbea misterios, de parcă ne-ar fi împărtășit un secret pe care dorea ca nu cumva să-l audă și alții. Repeta iarăși și iarăși aceleași fraze, cu mici variații, învăluindu-le în glasul lui monoton. Eu îmi țineam privirea ațintită spre poalele dâmbului, ascultându-l.

După un timp îndelungat, își curmă monologul. Se ridică încet, spunând că trebuie să ne lase un minut-două, câteva minute. Fără a-mi desprinde ochii de unde-i țineam ațintiți, i-am văzut depărtându-se încet de noi, înspre capătul apropiat al câmpului. Când plecă, ramaserăm tăcuți. După o tăcere de câteva minute, îl auzii pe Mahony exclamând:

— Ia te uită! Le-te-te ce face!

Cum eu nici nu răspundeam, nici nu-mi ridicam ochii, Mahony exclamă din nou:

— Ia te uită!... Le-te, mă, ce boșorog aiurit!

— Dacă întreabă cumva cum ne cheamă, am zis eu, tu să fii Murphy și eu Smith.

Nu ne-am mai spus nimic. Chibzuiam dacă să plec sau nu, când omul s-a înapoiat și s-a așezat iar lângă noi. Abia se așezase, că Mahony zări pisica ce-i scăpase, sări în picioare și porni s-o gonească peste câmp. Străinul și cu mine urmăream goana. Pisica scăpă din nou, cățărându-se pe un zid, iar Mahony se apucă să arunce cu pietre după ea. Când se satură, începu să cutreiere alene celălalt capăt al câmpiei.

După câțva timp, omul îmi vorbi. Spuse că prietenul meu e un băiat foarte sălbatic și mă întreabă dacă era des biciuit la școală. Era cât pe-acți să răspund cu indignare că noi nu

eram elevi ai școlii de stat ca să fim biciuiți, cum zicea el, dar am tăcut. Intră acum în subiectul pedepsirii aspre a băieților. De parcă iarăși irezistibil atrase de vorbele rostite, gândurile lui păreau să se tot rotească încet în jurul noului lor centru. Spuse că băieții de felul ăsta trebuie biciuiți, și bine biciuiți. Când un băiat e sălbatic și nedisciplinat, nimic nu-i face mai bine decât o biciuiață zdravănă. Degeaba-1 pocnești peste mână ori îl iei la palme; ce-i trebuie e o biciuiață bună, să-1 usture. Surprins de asemenea sentimente, fără voie îmi ridicai ochii spre dânsul. Am întâlnit privirea unei perechi de ochi de-un verde închis, care mă scrutau de sub o frunte zvâcnindă. Mi-am întors iarăși privirile în altă direcție.

Omul își continua monologul. Părea să fi uitat de recentul său liberalism. Spunea că de-ar da el odată peste vreun băiat vorbind cu fete sau peste vreunul care are o drăguță, 1-ar biciui și iar 1-ar biciui; ca să-1 învețe minte să nu se mai țină după fete. Și dacă ar da peste vreun băiat care are o drăguță și minte că n-are, i-ar trage o biciuiață cum nu s-a mai pomenit de când e lumea. Spunea că ar face una ca asta cu cea mai mare plăcere, îmi descria cum ar biciui el pe un astfel de băiat, ca și cum mi-ar fi dezvăluit o taină complicată. Spunea că ar simți o plăcere grozavă să facă una ca asta; și glasul său monoton, pe când mă iniția în taină, devenea aproape duios, părea să mă roage să-l înțeleg.

Am așteptat până și-a întrerupt iar monologul. Apoi m-am sculat brusc. Ca nu cumva să-mi trădez agitația, am mai zăbovit câteva clipe, făcându-mă că-mi leg șireturile pantofilor și apoi i-am spus că trebuie să plec și i-am dat bună-ziua. Am suit calm povârnișul, dar îmi zvâcnea inima iute, de frică să nu mă înșface pe la spate. Când am ajuns pe coastă, m-am întors și', fără să mă uit la el, am strigat tare peste câmpie: „Murphy!”

Glasul meu avea un accent de bravură forțată și eram rușinat de meschina mea stratagemă. A trebuit să mai strig o dată acel nume, înainte ca Mahony să mă vadă și să hăuie drept răspuns. Cum îmi mai bătea inima, pe când el alerga de-a curmezișul câmpiei spre mine! Alerga de parcă mi-ar fi venit în ajutor. Iar eu simțeam o profundă căință; căci în inima mea totdeauna îl disprețuisem nițel.

ARABIA.

North Richmond Street fiind o fundătură, era liniștită, în afară de ora când li se dădea drumul băieților de la Școala Fraților Creștini. O casă nelocuită, cu două caturi, sta în capătul unde se înfunda strada, pe un teren pătrat, despărțită de vecinele ei. Celelalte case ale străzii, conștiente de viețile cuviincioase dinăuntrul lor, se priveau cu fețe pământii, imperturbabile.

Locatarul anterior al casei noastre, un preot, murise în salonul din fund. În toate odăile mocnea un aer mucegăit de cât stătuse închis, și cămara dindărătul bucătăriei era plină cu mormane de hârtii vechi, lepădate. Printre ele am găsit câteva cărți, cu copertele îmbrăcate în hârtie și cu paginile încrețite și jilave: Starețul de Walter Scott, Comunicantul cucernic și Memoriile lui Vidocq. Îmi plăcea aceasta din urmă fiindcă paginile îi erau galbene, în grădina păraginită din spatele casei se înălța în mijloc un măr și mai creșteau câteva tufișuri răzlețe: sub unul din ele am găsit pompa de bicicletă, ruginită, a ultimului locatar. Fusese un preot foarte caritabil; își lăsase prin testament toți banii unor instituții, iar mobila din casă surorii sale.

Când veneau zilele scurte de iarnă, amurgea înainte să ne fi ridicat de la masă. Până să ne întâlnim iar în stradă, casele se întunecau. Fâșia de cer deasupra noastră era de un voriu ce se schimba neconținut și spre care felinarele străzii își îndreptau luminile palide. Aerul rece ne împungea, dar ne jucam până ne dogorea tot trupul. Țipetele noastre stârneau ecouri pe strada liniștită. Desfășurarea jocurilor ne purta prin ulicioarele întunecate și noroioase dindărătul caselor, unde înfruntam ocările triburilor de neciopliți din cocioabe, prin grădinile întunecoase, mustind de umezeală, unde se ridicau mirosuri din gropile de gunoaie, spre grajdurile întunecoase, înmiresmate, unde vizitiul țesăla și lustruia caii sau zdrăngănea melodios din alămurile hamurilor. Când ne întorceam în stradă, găseam curțile din spate luminate de lămpile ce se aprinseseră prin bucătării. De-l zăream cumva pe unchiu-meu cotind după colț, ne piteam în umbră până-l vedeam intrat în casă. Sau dacă

ieșea în prag sora lui Mangan, ca să-l cheme pe frate-său la ceai, o urmăream din adăpostul nostru de umbră, cum iscodea din ochi strada de-o parte și de alta. Așteptam să vedem dacă mai stă sau intră în casă și, dacă rămânea, ieșeam din umbră și-l urmam resemnați pe Mangan. Ea ne aștepta în prag și raza de lumină ce se strecura prin ușa întredeschisă îi desena silueta, înainte de a se supune, frate-său totdeauna o mai necăjea nițel, și între timp eu stăam lângă grilaj și o priveam. Când își mișca trupul, i se legăna rochia și funia mătăsoasă a părului se zvârlea de colo-colo.

În fiecare dimineață, culcat pe dușumeaua salonului din față, îi supravegheam ușa. Storul era tras până la două degete de pervaz, încât nu puteam fi văzut. Când ieșea în prag, îmi sărea inima. Alergam în hol, îmi înșfăcam ghiozdanul și o urmam. Nu scăpăm din ochi silueta ei brună și, când ajungeam la punctul unde ni se despărțeau drumurile, grăbeam pasul și treceam pe lângă ea. Așa făceam în fiecare dimineață. Niciodată nu-i vorbisem mai mult de câteva cuvinte întâmplătoare și, totuși, numele ei îmi învăpăia tot sângele nerod.

Imaginea ei mă însoțea chiar în locurile cele mai ostile romantismului, în serile de sâmbătă, când mătușă-mea își făcea cumpărăturile, trebuia să merg și eu, ca s-o ajut să ducă pachetele. Străbăteam străzile scânteietoare de lumini, îmbrânciți de bărbați beți și de femei ce se tocmeau la târguieli, printre înjurăturile muncitorilor, litaniile stridente ale băieților de prăvălie străjuind putini cu hălci de porc, psalmodierile cântăreților de stradă îngânând pe nas câte un come all you despre O'Donovan Rossa, sau câte o baladă despre vitejiile țării noastre. Toate aceste zgomote se contopeau pentru mine într-o singură senzație vie: mă vedeam în închipuire purtându-mi neatins potirul sfânt prin mulțimea vrăjmașilor, în unele clipe numele ei îmi venea pe buze în stranii rugăciuni și cântări de laudă, ce-mi rămâneau mie însumi neînțelese. Adesea mi se umpleau ochii de lacrimi (de ce, nu știam) și uneori părea că-mi inundă tot pieptul un potop ce-mi pornea din inimă. La viitor mă gândeam prea puțin. Nu știam de-i voi vorbi vreodată ori nu, sau, de aveam să-i vorbesc, în ce fel îi voi exprima confuza mea adorație. Dar trupul îmi era ca o harfă, iar cuvintele și gesturile ei erau degetele ce alergau pe strune.

Într-o seară m-am dus în salonul din spate în care murise preotul. Era o seară întunecată și ploioasă și toată casa sta cufundată în tăcere. Printr-un ochi de geam spart, auzeam ploaia izbind pământul, neconținutele-i ace subțiri jucându-se în făgașele clisoase. Vreun felinar sau vreo fereastră luminată licărea jos, în depărtare. Eram recunoscător că văd atât de puțin. Toate simțurile mele parcă ar fi vrut să se învăluie și, dându-mi seama că eram pe cale să alunec în nesimțire, mi-am încheștat palmele una într-alta până au început să-mi tremure, murmurând mereu: „O, dragoste! O, dragoste!”

În cele din urmă, ea a fost cea care mi-a vorbit. Când mi-a adresat primele cuvinte, am fost atât de zăpăcit, că n-am știut ce să răspund. M-a întrebat dacă o să merg în Arabia. Nu mai știu dacă am răspuns da sau nu. Spunea că e un bazar de binefacere splendid și că ei i-ar plăcea grozav să meargă să-l vadă.

— Și de ce nu te duci?

Pe când vorbea, răsuca întruna o brățară subțire de argint ce o purta la încheietura mâinii. Spuse că nu putea merge în săptămâna aceea, pentru că la pensionul de maici unde învăța ea se organizaseră niște întruniri de reculegere. Fratele ei și alți doi băieți se luptau să-și ia unul altuia șepcile și rămăseserăm singuri lângă grilaj. Ea se ținea de i una dintre săgețile gratiilor, aplecându-și capul spre mine. Lumina felinarului din dreptul porții noastre îi cuprindea linia unduioasă a gâtului alb, îi licărea în păr și cădea asupra mâinii de pe grilaj, luminând-o. Cădea asupra unei părți a rochiei și da în vileag, cum sta așa, în voie, tivul alb al unui jupon.

— Ce bine de dumneata că poți să te duci! A zis ea.

— Dacă mă duc, i-am răspuns, o să-ți aduc ceva. Qte nenumărate nebunii nu-mi răvășiră gândurile, zi și noapte, începând din acea seară! As fi dorit să nimicesc plicticoasele zile intermediare. Mă iritau îndatoririle școlare. Seara târziu, în camera mea, sau ziua în clasă, chipul ei se strecura între mine și pagina pe care mă străduiam s-o citesc. Silabele cuvântului Arabia străbăteau tăcerea în care se scâldea cu exaltare sufletul meu și mă învăluiau într-o vrajă a Orientului. Am cerut voie să mă duc sâmbătă seara la bazar. Mătușă-mea fu surprinsă; spera să nu fie vreo chestie de-a francmasonilor, în clasă nu răspundeam

la prea multe întrebări. Vedeam expresia de pe chipul profesorului trecând de la amabilitate la asprime; spera că nu sunt pe cale să devin un leneș. Nu-mi puteam aduna gândurile rătăcitoare. Mă impacientau mai toate treburile serioase ale vieții; acum, când se interpuneau între mine și dorul meu, îmi păreau jocuri copilărești, urâte și serbede jocuri copilărești.

Sâmbătă dimineața i-am amintit unchiului meu că doream să mă duc la bazar în acea seară. Se tot învârtea pe lângă cuierul din hol, căutând de zor peria de pălării; îmi răspunse scurt:

— Da, băiete, știu.

Fiind unchiu-meu în hol, nu mă puteam duce în salonul din față, ca să stau la fereastră. Simțeam plutind în casă o proastă dispoziție; m-am îndreptat agale spre școală. Aerul era necruțător de aspru și în inimă începeau a-mi încolți temeri.

Când m-am întors acasă pentru dejun, unchiu-meu nu se înapoiase. Dar era încă devreme. Am șezut câțva timp cu ochii la ceasornic și, când ticăitul lui a început să mă irite, am ieșit din cameră. Am urcat scările spre catul de sus. Odăile înalte, reci, goale și cufundate în penumbră, mă ușurară și trecui din cameră în cameră cântând.

Prin fereastra din față îmi vedeam tovarășii de joacă zbenzându-se jos în stradă. Țipetele lor ajungeau până la mine stinse și nedeslușite. Mi-am rezemat fruntea de geamul rece și am privit peste drum către casa întunecată în care trăia ea. Voi fi stat așa vreo oră, fără să văd decât silueta în rochie brună, proiectată de imaginația mea, și lumina felinarului învăluindu-i discret linia unduioasă a gâtului, mâna așezată pe gratii, tivul de sub rochie.

Când m-am întors jos, am găsit-o pe doamna Mercer șezând lângă foc. Era o femeie bătrână, guralivă, văduva unui cămătar; colecționa timbre folosite, în nu știu ce scop pios. Am fost nevoit să îndur flecăreala din jurul mesei de ceai. Eram la masă de mai bine de o oră și unchiul meu tot nu venea. Doamna Mercer se ridică să plece: îi părea rău că nu mai putea aștepta, dar era trecut de opt și ei nu-i plăcea să stea pe-afară târziu, fiindcă aerul de seară îi făcea rău. După ce plecă, am început să mă plimb în sus și-n jos prin odaie, strângând din pumni. Mătușă-mea zise:

— Mă tem c-o să trebuiască să renunți la bazarul tău, în astă seară a Domnului nostru.

La ora nouă am auzit cheia unchiului meu răsucindu-se în broasca ușii de la intrare. L-am auzit vorbind singur și am auzit cuierul din hol clătinându-se sub povara paltonului său. Știam cum să interpretez aceste semne. L-am lăsat o bucată de vreme să mănânce liniștit și apoi l-am rugat să-mi dea banii ca să mă duc la bazar. Uitase.

— Oamenii acuma-s în pat și au și apucat să tragă un pui de somn, zise el.

N-am zâmbit. Mătușă-mea îi spuse cu energie:

— Nu poți să-i dai banii și să-l lași să plece? Destul că l-ai făcut să te aștepte până la ora asta.

Unchiu-meu spuse că-i pare foarte rău, dar uitase. Mai spuse că el, unul, credea în vechea zicală: „Numai muncă, fără joacă, îl face pe Jack prost toacă”. Mă întrebă unde voiam să mă duc și după ce i-am spus pentru a doua oară, mă întrebă dacă cunosc poezia: Arabul își ia rămas bun de la calul său. Când ieșeam din bucătărie, era pe cale să-i recite mătușii primele versuri ale poeziei.

Țineam strâns în mână un florin și mă îndreptam cu pași mari spre gară, coborând strada Buclingham. Vederea străzilor aglomerate de cumpărători și strălucind de lumini îmi aminti ținta călătoriei mele. Am luat loc într-un compartiment de clasa a treia al unui tren gol. După o așteptare intolerabil de lungă, trenul se urni leneș din stație. Se târî înainte, printre case dărăpănate și peste râul sclipitor, în gara Westland Row o mulțime de lume s-a îmbulzit spre ușile compartimentelor; dar hamalii i-au dat la o parte, spunând că asta era un tren special pentru bazar. Am rămas singur în vagonul gol. După câteva minute, trenul a oprit în dreptul unui peron improvizat din scânduri. Ieșind în stradă, am văzut, pe cadranul luminat al unui ceas, că era zece fără zece minute, în fața mea, pe o clădire mare, se răsărau literele magice.

N-am fost în stare să găsesc niciuna dintre intrările cu șase peni și, temându-mă să nu se închidă bazarul, m-am strecurat repede printr-o ușă turnantă, înmânând un șiling unui bărbat ce părea tare obosit. M-am văzut într-o sală mare, încinsă la jumătatea înălțimii ei de o galerie, Aproape toate standurile se închiseseră și în cea mai mare parte a sălii era întuneric. Recunoscui tăcerea de care e pătrunsă o biserică după ce s-a terminat slujba. M-am îndreptat timid către centrul bazarului. Câțiva oameni erau adunați în jurul standurilor ce mai rămăseseră deschise, în fața unei cortine deasupra căreia erau scrise cu becuri colorate cuvintele Caf& chantant, doi bărbați numărau bani pe o tavă. Ascultam zurelul monezilor.

Amintindu-mi cu greutate pentru ce venisem, am trecut către unul dintre standuri și am început să cercetez vasele de porțelan și serviciile de ceai pictate cu flori. La intrarea standului, o domnișoară stătea de vorbă și râdea cu doi domni tineri. Am remarcat pronunția lor englezească, ascultând vag ce vorbeau.

— O, dar n-am spus niciodată așa ceva!

— O, ba da!

— O, nu!

— N-a spus așa?

— Da. Am auzit și eu.

— O, ce... Scorneală!

Observându-mă, domnișoara se apropie și mă întrebă dacă doream să cumpăr ceva. Tonul vocii ei nu era încurajator, părea să-mi fi vorbit îmboldită de simțul datoriei. Am privit umil vasele înalte de piatră care, asemenea unor sentinele orientale, păreau să stea de gardă, de fiecare parte, la intrarea întunecată a standului, și am murmurat:

— Nu, mulțumesc.

Domnișoara schimbă poziția unei vase și se întoarse iar la cei doi tineri. Reîncepură discuția de mai înainte. De vreo două ori domnișoara întoarse capul și aruncă o privire către mine.

Știind bine că-i inutil, zăboveam totuși în fața standului ei, pentru a face să pară mai real interesul meu pentru obiectele expuse. Apoi m-am îndepărtat agale și am mers până spre mijlocul bazarului. Am lăsat să cadă cei doi peni alături de ceilalți șase din buzunar. Am auzit un glas strigând dintr-un capăt al galeriei că se stinge lumina. Partea de sus a sălii se cufundase în întuneric.

Ridicându-mi privirea spre acea întunecime m-am văzut ca pe o ființă îmboldită și batjocorită de vanitate; și mi s-au închis ochii de durere și de mânie.

EVELINE.

Ședea la fereastră și privea cum se lăsa seara peste uliță. Ținea capul rezemat de perdele și în nări îi stăruia mirosul creionului prăfuit. Era obosită.

Rar trecea câte cineva. Un bărbat ieși din ultima clădire și luă drumul spre casă; îi auzi pașii bocănind de-a lungul trotuarului de asfalt și apoi scârțâind pe aleea cu pietriș din fața caselor celor noi, roșii. Pe vremuri era un maidan acolo, unde se jucau în fiecare seară cu copiii vecinilor. Apoi cumpărase locul un om din Belfast și zidise case pe el, nu ca ale lor, mici și negricioase, ci case luminoase, de cărămidă, cu acoperișurile sclipitoare. Toți copiii uliței se jucau pe maidanul acela, Davinii, Waterii, Dunnii, micul Keogh, schilodul, ea, frații și surorile ei. Numai Ernest nu se juca niciodată; era prea mare pentru așa ceva. Taică-său avea obiceiul să-i gonească în casă, luându-i la fugă de pe maidan cu bățul lui de porumbar. Dar de obicei micul Keogh făcea pe santinela și dădea alarma când îl vedea venind. Totuși, acum i se părea că fuseseră fericiți pe vremea aceea. Tata nu era încă atât de înrăit; și apoi, trăia mama. Trecuse mult de-atunci; ea și frații și surorile nu mai erau copii; mama murise. Tizzie Dunn murise și ea, iar Waterii se înapoiaseră în Anglia. Toate se schimbă. Acum pleca și ea; ca și ceilalți, urma să se ducă și ea de acasă.

Casa lor! Își purtă ochii împrejurul camerei, stăruind asupra fiecărui lucru în parte; îi erau toate atât de bine cunoscute! O dată pe săptămână le scuturase de praf, ani de-a rândul și se minunase de unde Dumnezeu se aduna atâta praf. Poate n-avea să mai vadă niciodată lucrurile astea, atât de apropiate, de care nu visase niciodată să se despartă. Și când te gândești că în toți anii ăștia nu putuse afla numele preotului din fotografia care se îngălbenea agățată pe perete deasupra armoniului, alături de litografia în culori, cu îngerul întâmpinând-o pe Binecuvântata Margareta Măria Alacoque. Fusesse coleg de școală cu taică-său. De câte ori arăta vreunui musafir fotografia, taică-său spunea doar atât, când trecea pe lângă ea:

— E la Melbourne acum.

Consimțise să plece, să-și lase casa. Oare făcea un lucru cuminte? Încercă să cântărească fiecă latură a problemei. Oricum, acasă avea adăpost și hrană; îi avea pe cei pe care-i știuse toată viața în preajmă. Bineînțeles că trebuia să muncească din greu, și acasă și la slujbă. Ce-au să spună de ea la magazin când or să afle că a fugit c-un băiat? Vor spune că-i o neroadă; or să dea un anunț și locul ei va fi ocupat de alta. Domnișoara Găvan are să se bucure. Totdeauna o persecutase, mai ales de față cu lumea.

„Domnișoară Hill, nu vezi că doamnele așteaptă?! Mai repede, domnișoară Hill, te rog!”

Nu se despărțea cu părere de rău de magazin.

Dar în căminul ei cel nou, departe, într-o țară străină, nu va mai fi așa. Are să fie măritată, ea, Eveline. Lumea are s-o respecte atunci. N-are să fie tratată cum fusese maică-sa. Chiar și acum, cu toate că trecuse de nouăsprezece ani, intra în panică uneori, când își ieșea din fire tata. Știa că de la asta i se trăgeau palpitațiile. Când erau mici, niciodată nu se năpustise la ea, ca la Harry și la Ernest, fiindcă ea era fată; dar de la un timp începuse s-o amenințe, să strige, că ce i-ar face... De nu s-ar gândi la răposata maică-sa. Acum n-avea pe nimeni s-o apere. Ernest murise, iar Harry, care lucra la o firmă ce se ocupa cu decorări de biserici, era mai totdeauna plecat pe undeva prin țară. Și-apoi, începuse s-o obosească peste măsură nelipsita ciorovăială din pricina banilor, în fiecă sâmbătă seară. Ea-și dădea regulat toată leafa, șapte șilingi, și Harry trimitea întotdeauna acasă tot ce putea; dar greul era să scoți un ban de la tata. Îi spunea că e risipitoare, că n-are pic de judecată, că el nici nu se gândea să-i dea pe mână banii lui, câștigați cu trudă, ca ea să-i arunce pe stradă, și câte și mai câte, fiindcă sâmbătă seara era mai amețit ca oricând. Până la urmă îi dădea banii și-o întreba dacă avea sau nu de gând să târguiască pentru masa de duminică. Atunci ea trebuia s-o zbughească pe ușă cât putea de repede, să-și facă târguielile. Ținea strâns în mână portmoneul de piele neagră, în timp ce-și croia drum cu coatele prin mulțime; și se întorcea târziu, cu povara de provizii. Avea mult de lucru, s-o scoată la capăt cu gospodăria și să-i supravegheze pe cei doi mai mici, care-i fuseseră lăsați în grijă, să se ducă regulat la școală și să mănânce la timp. Muncea din greu, era o viață aspră, dar acum când se pregătea s-o părăsească, n-o mai găsea chiar așa de neplăcută.

Era pe cale să înceapă o viață nouă cu Frank. Frank avea o inimă bună și o fire bărbătească, deschisă. Urma să plece cu dânsul, cu vaporul de seară, ca să-i fie soție și să trăiască alături de el la Buenos Aires, unde o aștepta o casă, un cămin al ei. Ce bine își amintea cum îl întâlnise întâia oară! Locuia într-o casă de pe șoseaua mare, unde ea obișnuia să meargă în vizită la niște cunoscuți. Parcă ar fi fost doar câteva săptămâni de atunci! Stătea în poartă, cu șapca pe ceafă, cu obrazu-i arămiu peste care -i cădeau șuvițe de păr. Apoi ajunseră a se cunoaște. Venea s-o întâlnească în fața magazinului și o conducea acasă. O dusesse să vadă opera Fata de țigan și ea simțise o ciudată bucurie șezând alături de el, într-o parte a teatrului cu care nu era obișnuită. Lui îi plăcea grozav muzica și se pricepea puțin să cânte. Lumea știa că se iubeau, și când el îi cânta despre fata îndrăgostită de-un marinar, ea se simțea totdeauna cuprinsă de o tulburare plăcută. Avea obiceiul să-i zică, în glumă, Poppens. La început, prietenia cu un băiat fusese pentru ea o distracție, apoi începuse să țină la el. Știa povești despre țări îndepărtate, începuse ca deck-boy, cu o liră pe lună, pe-un vapor al liniei Allan, care făcea curse spre Canada, îi înșira numele vapoarelor pe care fusese și numele feluritelor sale slujbe. Navigase prin Strâmtoarea Magellan și-i

istorisea despre patagonezii cei groaznici. Se stabilise la Buenos Aires și trecuse marea doar ca să petreacă un concediu în țara sa de baștină. Firește că tatăl ei a descoperit toată povestea și i-a interzis să mai stea de vorbă cu el.

— Las' că-i cunosc eu pe marinarii ăștia! Zicea, într-o zi, tata se luase la ceartă cu Frank, și de atunci a fost nevoită să-și întâlnească prietenul pe ascuns.

Întinericul începea să cuprindă ulița. Albul celor două scrisori ce le ținea în poală mijea tot mai nedeslușit. Una era către Harry, cealaltă către taică-său. Ernest fusese fratele ei favorit; dar și pe Harry îl iubea. Taică-său începuse să cam îmbătrânească în vremea din urmă, băgase ea de seamă, și avea să-i simtă lipsa. Uneori putea să fie foarte drăguț. Nu demult, când se simțise ea rău și trebuise să stea o zi în casă, i-a citit o poveste cu stafii și i-a prăjit pâine. Altă dată, pe când mai trăia mama, merseseră cu toții la picnic, pe mägura Howth. Ținea minte cum își pusese taică-său boneta mamei pe cap, ca să-i facă pe copii să râdă.

Timpu trecea, ar fi trebuit să plece. Dar continua să sadă la fereastră, cu capul rezemat de perdele, inspirând mirosul creionului prăfuit. De departe, din josul uliței, se auzea cântând o flașnetă. O știa, melodia aceea. Ciudat că tocmai în seara asta venea să-i amintească făgăduiala ce i-o făcuse mamei, făgăduiala să-i țină pe toți laolaltă, cât are să poată, își amintea de ultima seară, pe când bolea maică-sa; parcă se vedea iar în odaia înăbușitoare și întunecată, de partea cealaltă a coridorului; de afară se auzea o melodie tristă, italienească, îi ziseră flașnetarului să plece și-i dădură șase peni. Își amintea cum se înapoiase tata în odaia bolnavei și spusese cu glas stingherit:

— Fir-ar să fie de italieni! Vin aici, la noi! Cufundată-n gânduri, simțea strecurându-i-se până în adâncul ființei, ca o vrajă, viziunea jalnică a vieții ce-o dusesse maică-sa, acea viață de jertfe mărunte, sfârșită în nebunie. Se înfiora, parcă auzea iar glasul mamei, repetând întruna, cu neroadă stăruință: JDerevaun Seraun l Derevaun Seraun î”.

Se ridică într-o subită pornire de groază. Să scape! Trebuie să scape! Frank o s-o salveze. Are să -i dea viață, poate și dragoste. Voia să trăiască. De ce să fie nenorocită? Avea și dânsa dreptul la fericire. Frank are s-o ia în brațe, are s-o cuprindă cu brațele lui. Are s-o scape.

Sta în forfota mulțimii, în gara din North Wall. Frank îi ținea mâna și ea știa că-i vorbește; îi tot spunea ceva despre călătorie. Gara era plină de soldați cu bagaje mohorâte. Prin porțile larg deschise ale docurilor, zări în treacăt vaporul, zăcând lângă zidul cheiului, ca o namilă neagră, cu ochiurile luminate. Ea nu răspundea nimic, își simțea obrajii palizi și reci; dintr-o pâclă de deznădejde, se ruga lui Dumnezeu s-o călăuzească, să-i arate care-i era datoria. Vaporul trimise în ceață un fluierat prelung și jalnic. Dacă pleca, mâine avea să fie pe mare, cu Frank, plutind în nori de aburi spre Buenos Aires. Biletele de vapor erau cumpărate. Putea să mai dea înapoi după tot ce făcuse el pentru dânsa? Deznădejdea îi trezea o greață în tot trupul și buzele i se mișcau mereu, în rugăciune tăcută și fierbinte.

Larma unui clopot se năpusti asupra inimii ei. Frank îi apucă mâna:

— Haide!

Toate mările lumii se rostogoleau înverșunate spre inima ei. Frank o trăgea către ele; avea s-o înece. Se agăță strâns, cu amândouă mâinile, de bara de fier.

— Haide!

— Nu! Nu! Nu! Era cu neputință.

Mâinile ei strângeau sălbatic fierul. Aruncă spre mare un strigăt de chin.

— Eveline! Evy!

Frank se repezise dincolo de barieră și-i striga să-l urmeze. Lumea îi țipa să se urnească, dar el tot o mai chema.

Întoarse spre dânsul o față albă, inertă, ca de animal neputincios. Ochii ei nu-i dădeau nici un semn de dragoste, de rămas-bun sau de recunoaștere.

După cursă.

Automobilele veneau către Dublin cu toată viteza, rulând lin, ca niște mingi lansate din praștie pe făgașul Șoselei Naas. Pe creasta colinei Inchicore se adunaseră spectatori în grupuri compacte, ca să urmărească automobilele gonind înapoi spre oraș, și prin această

matcă de sărăcie și inactivitate, continentul își revărsa bunăstarea și sângele. În răstimpuri, grămezile de spectatori chiuiau, cu voioșia oprimaților recunoscători. Simpatia lor înclina însă către mașinile albastre, mașinile prietenilor lor, francezii.

De altfel, francezii erau adevărații învingători. Echipa lor terminase strălucit; fuseseră clasati pe locul al doilea și al treilea, iar conducătorul mașinii germane, câștigătoare, se spunea că ar fi de fapt belgian, încât fiecare mașină albastră era întâmpinată cu o dublă porție de chiote când ajungea în vârful colinei, și fiecare salvă de chiote era primită de către cei din mașină cu zâmbete și înclinări din cap. Într-una dintre aceste mașini elegante se afla un grup de patru tineri, a căror bună dispoziție părea pentru moment să fi întrecut nivelul obișnuit al galicismului victorios și să fi ajuns aproape de exuberanță. Grupul celor patru tineri cuprindea pe Charles Sagouin, proprietarul mașinii; Andre Riviere, un tânăr electrician de origine canadiană; un ungar enorm, cu numele de Villona, și un tânăr elegant și îngrijit pe care-l chema Doyle. Sdgouin (pe punctul de a înființa o întreprindere de automobile la Paris) era bine dispus fiindcă primise de pe acum niște comenzi neașteptate, iar Riviere fiindcă urma să fie numit director al întreprinderii; buna dispoziție a acestor doi tineri (care erau veri) era sporită și de succesul mașinilor franceze. Villona era bine dispus ca urmare a unui mic dejun foarte satisfăcător, fiind în plus optimist din fire. Al patrulea membru al grupului era însă mult prea agitat ca să se poată simți într-adevăr bine.

În vârstă de vreo douăzeci și șase de ani, avea o mustață castanie și ochi cenușii cu o expresie destul de inocentă. Tatăl său, care-și începuse cariera ca naționalist avansat, își schimbase foarte degrabă opiniile. Strânsese bani, fiind măcelar la Kingstown, și apoi, deschizând prăvălii la Dublin și în suburbii, își tot sporise averea. Mai avusese și norocul de a încasa unele polițe de asigurare și până la urmă devenise atât de bogat, încât gazetele dublineze pomeneau de el ca de un prinț al comerțului, își trimisese fiul la învățătură în Anglia, spre a fi educat într-un mare colegiu catolic, iar apoi îl înscrieseră la Universitatea din Dublin pentru a studia dreptul. Jimmy n-a prea studiat serios și câtva timp a apucat-o pe căi rele. Avea bani și era simpatizat; timpul și-l împărțea, în mod bizar, între cercuri muzicale și cercuri automobilistice. După aceea a fost trimis pentru un semestru la Cambridge, să mai cunoască puțin lumea. Admonestându-l, dar în sinea sa mândru de excesele lui, taică-său i-a plătit datoriile și l-a adus acasă. La Cambridge îl cunoscuse pe Ssgouin. Deocamdată erau simpli cunoscuți, dar Jimmy găsea o mare plăcere în a frecventa pe cineva care văzuse atâtea țări străine și despre care se spunea că e proprietarul celor mai mari hoteluri din Franța. Pe un asemenea personaj (și aici tatăl său îi dădea dreptate) merita să-l cunoști, chiar de n-ar fi fost un om atât de încântător. Și Villona era amuzant, un pianist strălucit, dar, din nefericire, foarte sărac.

Automobilul gonia înainte voios, cu încărcătura lui de tineret exuberant. Cei doi veri ședea pe locurile din față, iar Jimmy și prietenul său ungar pe cele din spate. Hotărât, Villona era într-o dispoziție excelentă: pe kilometri și kilometri de parcurs tot îngâna o melodie cu vocea lui adâncă de bas. Francezii lansau peste umăr râsetele și glumele lor și adesea Jimmy era nevoit să întindă capul, încordat, ca să prindă vorbele lor istețe. Asta nu era prea plăcut, fiindcă mai de fiecare dată trebuia să ghicească iute înțelesul și să strige o replică potrivită, înfruntând curentul puternic ce-i bătea în față. Îl mai

zăpăcea și Villona, care-i bâzâia încontinuu în urechi, pe oricine l-ar fi zăpăcit, și zgomotul motorului, de asemenea.

Mișcarea rapidă în spațiu exaltă; notorietatea, de asemenea; tot astfel și posesiunea banilor, trei temeinice explicații pentru starea de agitație a lui Jimmy. În acea zi fusese văzut de mulți prieteni în tovărășia continentalilor. La control, Sagouin îl prezentase unuia dintre concurenții francezi și drept răspuns la complimentul lui murmurat cu stângăcie, fața bronzată a omului de la volan dezvelise un șir de dinți albi, strălucitori. După o asemenea cinste, era plăcut să te întorci în rândul lumii profane a spectatorilor ce-și dădeau coate și schimbau priviri semnificative. Cât despre bani, dispunea, de fapt, de o sumă mare. Lui Segouin poate că nu i-ar părea mare, dar Jimmy, care, în ciuda unor erori temporare, era, în fond, moștenitorul unor instincte solide, știa bine cu câtă greutate fusese adunată. Cunoaștere care îl făcuse ca până și în contractarea datoriilor să păstreze Urnitele unei

uşurinţe rezonabile. Şi dacă se arătase atât de conştient de truda ce zace în bani, când fusese vorba doar de vreo toană a unor distinse cercuri intelectuale, cu atât mai pătruns era acum, când se găsea pe punctul de a risca investirea celei mai importante părţi din averea sa. Fără îndoială, o chestiune serioasă pentru el.

Fireşte, investiţia era bună, iar Segouin izbutise să dea impresia că numai graţie prieteniei ce i-o purta îi făcea favoarea de a accepta ca fleacul de capital irlandez să fie inclus în fondurile concernului. Jimmy avea stimă pentru priceperea tatălui său în chestiuni de afaceri şi în acest caz tatăl său fusese acela care sugerase mai întâi investiţia; puteai câştiga bani în afacerea automobilelor, bani cu duiumul. Şi apoi, Seouin dădea neîndoielnic impresia omului cu avere. Jimmy se apucă să calculeze în sinea lui câte zile de muncă reprezenta acest automobil princiar în care şedea. Ce mers lin! Cu câtă eleganţă goniseră de-a lungul drumurilor de ţară! Călătoria asta, ca un deget magic, îţi sonda pulsul vieţii; şi, cutezătoare, maşina nervilor umani se străduia să răspundă goanei avântate a sprintenului animal albastru.

Intrară în Dame Street. Strada forfotea de o agitaţie neobişnuită, răsunau gălăgios sirenele automobiliştilor şi clopotele vatmanilor impacienţi. Segouin opri în apropierea băncii, iar Jimmy şi prietenul său coborâră. Un mic pâlcc de oameni se adună pe trotuar ca să aducă omagii motorului trepidant. Grupul de amici urma să ia masa împreună în acea seară, la hotelul lui Ségouin, şi, între timp, Jimmy şi prietenul său care locuia la dânsul trebuiau să meargă acasă pentru a se îmbrăca. Automobilul se îndreptă încet către Grafton Street, pe când cei doi tineri îşi croiau drum prin pâlcul de spectatori. Mergeau spre nord, cu o ciudată senzaţie de neplăcere, pentru că umblau pe jos, în timp ce oraşul îşi anina deasupra-le globurile pale de lumină, în pâcla străvezie a serii de vară.

Acasă la Jimmy, acest dîneu fusese decretat un eveniment în trepidaţia părinţilor săi se amesteca o oarecare mândrie şi, de asemenea, un oarecare zel de a-şi arunca aparent peste bord principiile, căci numele marilor metropole sunt asociate cu această virtute. De altfel, Jimmy arăta foarte bine în ţinută de gală şi pe când sta în hol aranjându-şi pentru ultima oară în perfectă simetrie funda cravatei de seară, tatăl lui se şi iţea, pe bună dreptate, satisfăcut, chiar şi din punct de vedere comercial, de a-i fi asigurat fiului său însuşiri ce adesea nu se pot cumpăra, încât se arată neobişnuit de prietenos faţă de Villona, exprimându-i prin purtarea sa un sincer respect pentru desăvârşirile străinilor; această subtilitate îi scăpa însă probabil ungurului, care începea să simtă nevoia urgentă de a cina.

Dineul fu excelent, delicios. Segouin, hotărî Jimmy în sinea lui, avea un gust foarte rafinat. I se mai alăturase grupului şi un tânăr englez, cu numele de Routh, Pe care Jimmy îl văzuse în tovărăşia lui Segouin la Cambridge. Tinerii fură serviţi într-un salonaş intim, la lumina unor candelabre cu lumânări electrice. Discutau cu volubilitate şi fără reticenţe. Jimmy, a cărui imaginaţie începea să se aprindă, vedea vioiciunea tinerească a francezilor împletindu-se elegant cu fondul solid al manierelor englezului. „O graţioasă imagine de -a mea, gândi el, şi-o imagine justă”. Admira abilitatea cu care gazda lor dirija conversaţia. Cei cinci tineri aveau gusturi deosebite şi li se dezlegaseră limbile. Villona începu să dezvăluie, cu un imens respect, englezului vag surprins frumuseţile madrigalului englez, deplângând dispariţia vechilor instrumente. Riviere, nu cu totală ingenuitate, se porni să-i explice lui Jimmy triumful tehnicii franceze. Vocea răsunătoare a ungurului era pe cale să domine, ridiculizând lăutele falsificate de pictorii romantici, când Segouin, ca un dibaci păstor, îşi călăuzi oaspeţii spre terenul politicii. Iată un subiect unde se simţeau cu toţii la largul lor. Jimmy, stimulat de influenţe generoase, simţi zelul naţionalist, mort şi îngropat al părintelui său, trezindu-se la o nouă viaţă într-însul; până la urmă îl stârni chiar şi pe apaticul Routh. Atmosfera încăperii se încingea tot mai mult, iar rolul lui Segouin devenea din clipă în clipă mai dificil: mija primejdia unor animozităţi personale. Vigilentul amfitrion profită de primul prilej ca să ridice paharul pentru umanitate şi, după ce toţi băură în cinstea ei, Ségouin deschise larg o fereastră, în chip semnificativ.

În noaptea aceasta orașul purta masca unei metropole. Cei cinci tineri traversară alene peluza Stephen's Green, învăluți într-un nor ușor de fum aromatic. Vorbeau cu glas tare și vesel, și umblau cu pardesiele ușor aruncate pe umeri. Trecătorii le făceau loc. În colțul lui Grafton Street, un bărbat scurt și gras suia într-un automobil două frumoase și elegante doamne, recomandându-le solitudinii unui alt bărbat gras. Mașina se îndepărtă, iar domnul cel scurt și gras zări grupul de tineri.

— Andre!

— Uite-l pe Farley!

Urmă un șuvoi de vorbe. Farley era un american. Nimeni nu prea știa care -i obiectul conversației. Riviere și Villona erau cei mai gălăgioși, dar cu toții erau surescitați. Se suiră într-un automobil, îngrămădindu-se, cu multe râsete, unii într-alții, ca să încapă. Treceau cu mașina pe lângă vălmășagul mulțimii ce se contopea acum într-o armonie de culori stinse, în melodia claxoanelor voioase. Luară trenul la Westland Ron și lui Jimmy i se păru că trecuseră doar câteva secunde până descinseră în Kingstown Station. Conducătorul, un om bătrân, îl salută pe Jimmy:

— Frumoasă noapte, domnule!

Era o noapte senină de vară; rada portului se așternea la picioarele lor ca o oglindă întunecată. Se îndreptară într-acolo, braț la braț cu toții, cântând în cor Cadet Roussel și tropăind din picioare la fiecare refren:

— Ho l Ho! Hohâ, vraiment l în dreptul pontonului se suiră într-o barcă și vâsliră spre iahtul americanului, îi aștepta un supeu, muzică, joc de cărți. Villona exclamă cu convingere:

— E delicios!

Salonul iahtului avea și un pian. Villona cântă un vals pentru Farley și Riviere, Farley făcând pe cavalerul și Riviere pe doamna. Apoi improviza o muzică de cadril, în acompaniamentul căreia tinerii născociau figuri originale. Ce amuzant era! Jimmy lua parte cu însuflețire; așa viață, da! La un moment dat, Farley își pierdu suflul și strigă: „Stop!” Un băiat aduse un supeu ușor și tinerii se așezară la masă, de formă. De băut, băură însă: așa fac boemii, închinare pentru Irlanda, pentru Anglia, pentru Franța, pentru Ungaria și pentru Statele Unite ale Americii. Jimmy ținu un toast, un toast reușit. Farley îl bătu pe spate și râse zgomotos. Ce băieți de viață! Ce buni tovarăși de petrecere!

Cărțile! Cărțile! Se strânsură tacâmurile și se liberă masa. Villona se'ântoarse liniștit la pian și începu să cânte fără a fi rugat. Ceilalți jucau partidă după partidă, lansându-se cutezători în aventură, închinare paharul pentru Dama de Cupă și pentru Dama de Caro. Jimmy simțea un confuz regret după lipsa unui public: era o adevărată revărsare de spirit. Jocul ajunsese la o miză foarte ridicată și începură să circule hârtii. Jimmy nu știa exact cine câștigă, știa însă că el pierde. Dar era vina lui, pentru că foarte des confunda cărțile și trebuia să-i calculeze ceilalți punctele. Grozavi băieți erau!... Totuși ar fi vrut să se oprească în sfârșit, se făcuse târziu. Cineva închină în cinstea iahtului The Belle of Newport și altul propuse apoi o ultimă partidă drept încheiere.

Pianul nu se mai auzea; Villona probabil urcase pe punte. Fu o partidă feroce. Cu puțin înainte de a o termina, se opriră ca să închine pentru noroc. Jimmy înțelese că partida se juca acum între Routh și Segouin. Ce emoție! Și Jimmy era emoționat. El, unul, pierdea, firește. Pentru cât semnase? Tinerii se sculară în picioare, jucând ultimele ture, vorbind și gesticulând. Câștigă Routh. Se zgudui cabina de chiotele lor; apoi cărțile fură strânse pachet, începură să calculeze ce se câștigase. Farley și Jimmy pierduseră cel mai mult.

Știa că avea să regrete în dimineața următoare, dar pentru moment era mulțumit de senzația de odihnă, mulțumit de amorțeala sumbră ce-i învăluia nesăbuinta, își sprijini coatele pe masă și-și odihni capul în mâini, numărându-și pulsațiile tâmpelor. Ușa cabinei se deschise și-l văzu pe ungur, în picioare, într-o rază de lumină cenușie:

— S-a făcut ziuă, domnilor!

Doi cavaleri inserarea cenușie și caldă de august pogorâse asupra orașului și un aer blând și cald, o reminiscență de vară, străbătea străzile, străzile oblonite pentru repausul duminical și în care roia mulțimea, în culori vesele. Ca niște perle iluminate strălucneau lămpile din vârful stâlpilor înalți, asupra țesăturii vii de dedesubt, care, schimbându-și

mereu forma și nuanțele, umplea aerul cald și cenușiu al serii cu un zumzet monoton, neconținut.

Doi bărbați tineri coborau panta din Rutland Square. Unul era pe cale să încheie un monolog lung. Celălalt, care pășea în marginea cărării și la răstimpuri era silit să calce alături, pe drum, din cauza lipsei de politete a tovarășului său, avea o înfățișare amuzată și atentă. Era bondoc și roșcovan, își împinsese spre ceafă șapca de yachting și neconținute valuri de expresie, stârnite de povestirea ce-o asculta, îi străbăteau fața, pornind din colțurile nasului, ochilor și gurii. Una după alta îi zvâcneau mici erupții de râs nechezat, din trupul zguduit ca de convulsii. Ochii scânteind de o plăcere vicleană se fixau mereu în fugă asupra feței tovarășului său. De vreo două ori își trase impermeabilul subțire, aruncat pe umăr ca o pelerină de toreador. Pantalonii bufanți, pantofii albi cu tălpi elastice și impermeabilul aruncat degajat pe umăr îi dădeau un aer de tinerețe. Dar silueta înclina să i se rotunjească în talie, părul îi era rar și cărunț, iar fața, după ce se retrăgeau valurile de expresie, arăta răvășită.

Când fu absolut sigur că celălalt își terminase povestirea, râse pe înfundate o bună jumătate de minut. Apoi zise:

— Zău!... Asta le-ntrece pe toate!

Glasul îi suna lipsit de vigoare, încât, pentru a-și întări cuvintele, adăugă cu umor:

— Ce să spun... E într-adevăr nemaipomenit! E fantastic, e cea mai formidabilă chestie pe care am auzit-o vreodată!

După asta rămase serios și tăcut. Obosise vorbind; vorbise toată după-amiaza, într-o cârciumă din Dorset Street. Mai toată lumea îl considera pe Lenehan o lipitoare, dar, în ciuda acestei reputații, dibăcia și elocința lui îl feriseră totdeauna de o politică defensivă din partea amicilor. Avea un fel degajat de a se apropia de câte o adunare de prieteni, la bar, și de a sta pe la marginile grupului până ce era cuprins în rândul de băutură ce se servea în contul vreunuia din ei. Era un vagabond amuzant, înarmat cu o cuprinzătoare provizie de anecdote, ghicitori și versuri hazlii. Rămânea nesimțitor la orice gen de nepolitețe. Nimeni nu știa cum izbutea să rezolve apriga problemă a existenței, însă numele lui era vag asociat cu ponturi pentru cursele de cai.

— Și unde ai dibuit-o, Corley? Întrebă.

Corley își trecu repede vârful limbii peste buza de sus.

— Într-o seară, dom'le, începu, treceam pe Dame Street, și văz o poamă nostimă stând sub ceasul de la Waterhouse. Îi dau bună-seara, mă-nțelegi, și- o luăm la plimbare spre canal, îmi spune că-i slujnică într-o casă de pe Baggot Street, în seara aceea am luat-o nițel de mijloc, am mai strâns-o nițeluș, mă-nțelegi. După aia, dom'le, ne-am întâlnit în duminica următoare, ne dădusem randevu. Am mers pân' la Donnybrook și-am dus -o acolo într-un câmp. Mi-a spus că se ținuse c-un lăptar... Era grozavă, mă, auzi! În fiecare seară mi- aducea țigări și plătea ea tramvaiul încolo și 'napoi. Într-o seară mi-a adus, mă, două țigări de foi, d-alea grozave, știi, lux, de care fuma stăpănu-su'... Mi-era frică, mă, să nu mă facă tată de familie. Da-i dată naibii, mă, știe toate tertipurile.

— O fi crezând c-o iei de nevastă, zise Lenehan.

— I-am zis că-s șomer, spuse Corley. I-am zis c-am lucrat la Pim. Numele nu mi-l știe. Nu eram prost să i-l spui. Da' mă cam crede băiat de familie, mă-nțelegi.

Lenehan râse iar, înfundat.

— Din toate câte le-am auzit pân-acu', asta-i fără doar și poate cea mai isteată ispravă a ta.

După pasul lui Corley, se cunoștea că-i făcuse plăcere complimentul. Legănarea trupului său mătăhălos îl sili pe amic să execute câteva țopăieli de pe marginea cărării în drum și iar înapoi.

Corley era feciorul unui inspector de poliție și moștenise de la taică-său statura și mersul. Umbla cu mâinile pe coapse, ținându-se foarte drept și legănând capul încoace și încolo. Capul lui mare, semănând cu un glob unsuros, nădușea în toate anotimpurile, iar pălăria rotundă și mare, așezată pieziș, parcă era o ceapă răsărită dintr-altă. Totdeauna își ațintea privirea drept înainte, de parcă ar fi defilat la paradă, iar când voia să se uite după

cineva pe stradă, trebuia să-și miște trupul din șolduri. În momentul de față trăia întreținut de femei. Când era vreo treabă de făcut, se găsea întotdeauna câte-un amic să-i dea de știre. Adesea putea fi văzut umblând cu polițiști în civil, discutând cu gravitate. Cunoștea dedesubturile tuturor chestiunilor și-i plăcea să dea opinii definitive. Vorbea fără să asculte ce răspund partenerii lui. Tot ce spunea se referea în primul rând la persoana sa, ce-i spusese el cutăruia și ce-i spusese cutare lui, și ce spusese el în încheiere. Când relata aceste dialoguri, își aspira prima literă a numelui, ca florentinii.

Lenehan îi oferi prietenului său o țigară. Cei doi tineri înaintau prin mulțime, Corley întorcându-se ici și colo ca să zâmbească vreunei trecătoare; dar privirea lui Lenehan efa ațintită asupra lunii mari și palide, încercuită de un dublu halo. Urmări cu gravitate trecerea unui păienjenis sur de pâclă peste fața lunii. După un lung răstimp, spuse:

— De, ce zici, Corley, eu cred c-ai să fii în stare s-o scoți la capăt, hm? Drept răspuns, Corley făcu cu ochiul, expresiv.

— Crezi că-ți cade-n laț? Crezi că-i d-alea? Întrebă Lenehan incredul. Cu femeile nu poți să știi niciodată.

— Nici o grijă, îl asigură Corley. Știu eu, dom'le, cum s-o vrăjesc. E moartă după mine.

— Așa crai zic și eu. Ești un crai în toată regula, spuse Lenehan.

O nuanță de ironie îi atenua servilitatea purtării. Ca să-și păstreze demnitatea, lingușirile sale erau de obicei formulate astfel încât să poată fi luate și drept ironii. Corley însă nu era subtil.

— O slujnicuță serioasă-i mai ceva ca toate, îți spui eu, afirmă.

— Dacă spui tu, care le-ai încercat pe toate... Făcu Lenehan.

— La-nceput, mă-nțelegi, umblam cu fete din alea de dincolo de South Circular, spuse Corley, destăinuindu-se. Le luam, dom'le, la plimbare, le duceam pe undeva cu tramvaiul, și plăteam tramvaiul, ori le duceam s-asculte o muzică, ori la câte-o piesă de teatru, ori le cumpăram ciocolată, ori dulciuri, mă rog, ceva așa. Și cheltuiam, dom'le, bani cu ele, adăugă pe un ton convingător, de parcă ar fi știut că-i de necrezut.

Dar Lenehan îl credea, cum să nu, și dădu din cap cu gravitate.

— Cunosce eu șpilu, așa fac fraierii.

— Și-al naibii să fiu dacă m-am ales vreodată c-un sfaț.

— Idem eu.

— Afar' de una, adăugă Corley. Își umezi buza de sus, trecându-și limba de-a lungul ei. Amintindu-și, îi sclipiră ochii. Privi și el spre discul palid al lunii, acum aproape învăluit; părea să mediteze – Era... Mă rog, așa cum trebuie, spuse, cu o nuanță de regret.

Tăcu iar. Apoi adăugă:

— S-a ajuns; acu-i cocotă. Am văzut-o trecând într-o seară, cu mașina, pe Earl Street, cu doi țipi.

— Mulțumită ție, probabil, spuse Lenehan.

— Au mai încercat-o și alții înaintea mea, răspunse Corley, cu filosofie. De data asta Lenehan înclina să nu-i mai dea crezare. Clătină din cap și zâmbi.

— Corley, pe mine știi că nu mă duci.

— Zău, mă, parol! Se apără Corley. Ce, nu mi-a spus chiar dânsa? Lenehan făcu un gest tragic.

— Ticăloasa! Exclamă.

Când trecură pe lângă grilajul Trinity College-ului, Lenehan o zbughi în stradă și ridică ochii spre ceas.

— Și douăzeci, constată.

— Nu-i nimic, am tot timpu', îl liniști Corley. O găsesc acolo, n-ai grijă. Totdeauna o las niște s-aștepte.

Lenehan râse încetișor:

— Ești dat naibii, Corley, te pricepi cum să le iei.

— Mă pricep eu la toate șmecheriile lor, mărturisi Corley.

— Da' ia zi, stăruie iar Lenehan, ești sigur că te-nvârtești de ceva, pân' la urmă? Știi, e chestie delicată. La capitolu' ăsta nu se lasă cu una-cu două. Hm? Ce zici?

Căuta să se asigure din nou, scrutând cu ochii lui mici, strălucitori, fața prietenului său. Corley clătină capul încoace și încolo, de parcă ar fi vrut să alunge o insectă supărătoare, și-și împreună sprâncenele.

— O scot eu la capăt, zise. Las' pe mine, dom'le. Lenehan nu mai spuse nimic. Nu voia să-1 facă pe amicul său să se zbârlească, să-1 trimită la dracu și să-i spună că n-avea nevoie de sfaturile lui. Trebuia nițel tact. Dar fruntea lui Corley se netezi degrabă. Gândurile-i luaseră altă direcție.

— E-o bucățică bună și cumsecade, spuse cu apreciere, asta da. Trecură prin Nassau Street și cotiră apoi în Kildare Street. Nu departe de porticul clubului, sta în drum un harpist, cântând unui mic cerc de ascultători. Ciupea nepăsător strunele, aruncând în răstimpuri o privire fugară către fețele noilor veniți și, când și când, o privire indolentă, înspre cer. Harpa lui, nepăsătoare și ea că-i căzuse învelitoarea la picioare, părea la fel de obosită de privirile străinilor cât și de mâinile stăpânului ei. O mână cânta la bas melodia Silent O Moyle, pe când mâna cealaltă alerga sprintenă printre acute, după fiecare grup de note. Melodia suna gravă și plină.

Cei doi tineri urcară în tăcere strada, urmați de muzica tristă. Ajunși la peluza Stephen's Green, traversară. Zgomotul tramvaielor, luminile și mulțimea îi eliberară de tăcere.

— Uite-o! Zise Corley.

La colțul cu Hume Street, aștepta o tânără. Era îmbrăcată în albastru, cu o pălăriuță de pai albă. Sta în marginea trotuarului, balansând într-o mână o umbreluță de soare. Lenehan se însufleți.

— Ia s-o vedem, Corley! Zise.

Corley îi aruncă amicului său o privire piezișă și un rânjet ostil îi apărură pe față.

— Ce, vrei să te bagi pe fir? Întrebă.

— As, dă-o naibii! Replică Lenehan cu îndrăzneală, n-am nevoie să-mi faci cunoștință. Nu vreau decât s-o văd și eu nițel. Hai, că nu ți-o mănânc.

— A... s-o vezi nițel? Zise Corley, mai prietenos. Păi... Uite cum facem. Eu mă duc și-o țin de vorbă și tu n-ai decât să treci pe lângă noi.

— Bine! Zise Lenehan.

Corley trecuse un picior peste lanțuri, când Lenehan strigă:

— Și după? Unde ne-ntâlnim?

— Nouă jumate, răspunse Corley, trecând și piciorul celălalt.

— Unde?

— Colț cu Merrion Street. Ne-ntoarcem p-acolo.

— Vezi de lucrează cum trebuie, și succes! Strigă Lenehan drept adio. Corley nu răspunse. Trecu drumul agale, de parcă s-ar fi plimbat, legănându-și capul încoace și încolo. Statura lui masivă, mersul degajat și bocănitul sonor al ghetelor îl arătau pe cuceritor. Se apropie de tânăra femeie și, fără să salute, începu îndată conversația. Ea își balansa mai iute umbrela și se sucea ușurel din tocuri încoace și încolo. De vreo două ori, când el îi vorbi foarte de aproape, râse și se uită în jos.

Lenehan îi observă timp de câteva minute. Apoi o porni repede pe lângă lanțuri, la oarecare distanță, și trecu pieziș drumul. Când se apropie de colțul străzii Hume, adulmecă un parfum greu și ochii lui cercetară temător și grabnic înfățișarea tinerei femei. Purta găteala de duminică. Fusta albastră de serj era strânsă în talie cu un cordon de piele neagră. Catarama mare de argint a cordonului, care făcea ca mijlocul să-i pară mai jos, se înfigea în materialul spumos al bluzei albe. Purta o jachetă scurtă, neagră, cu nasturi de sidef și o esarfă-boa neagră, zbârlită. Capetele gulerașului de tul stăteau într-o dezordine meticolos aranjată și un mănunchi gros de flori roșii îi era prins pe piept, cu cozile în sus. Ochii lui Lenehan înregistrară aprobator trupul zdravăn, scurt și musculos. O sănătate fățișă, din topor, îi dogorea pe chip, pe obrajii grași și roșii și în ochii îndrăzneți, albaștri. Trăsăturile îi erau groase.

Avea nări largi; gura mare, neregulată, îi sta deschisă, cu o expresie satisfăcută, și dezvelea doi dinți din față, proeminenți, în trecere, Lenehan își scoase șapca și, după vreo zece secunde, Corley răspunse în vânt la salut, ridicând vag mâna și schimbând gânditor poziția pălăriei.

Lenehan merse până la Shelbourne Hotel, unde se opri și așteptă. Nu așteptă mult și-i văzu venind spre el, iar când cotiră spre dreapta îi urmă, coborând cu pas ușurel, în pantofii lui albi, elastici, o latură a Merrion Square-ului. Mergea încet, potrivindu-și pasul după al lor și nu-și desprindea ochii de la capul lui Corley, care în fiecare clipă se întorcea spre fața tinerei femei, ca o minge mare rotindu-se fa jurul unui ax. Urmări din ochi perechea până o văzu suindu-se în tramvaiul de Donnybrook; atunci se întoarse și o luă înapoi pe drumul pe care venise.

Acum, că era singur, chipul îi îmbătrânise. Vioișia părea să-1 fi părăsit; când ajunse în dreptul parcului Duke's Lawn, își lăsă o mână pe grilaj și degetele i se plimbară de-a lungul gratiilor. Melodia ce-o cântase harpistul începu să -i dirijeze mișcările. Tălpile lui elastică captușite executau tema melodiei, pe când degetele mâinii parcurgeau alene o scară de variații, după fiecare grup de note.

Umblă fără nici un chef în jurul peluzelor Stephen's Green și apoi o luă în jos, spre Grafton Street. Deși ochii săi înregistrau multe din trăsăturile mulțimii prin care trecea, rămâneau plictisiți. Tot ce era menit să-l încante i se părea trivial; nu răspundea privirilor ce-1 îndemnau la cutezanță. Știa că ar fi trebuit să vorbească mult, să născocoască și să amuze, iar creierul și gâtulejul îi erau prea uscate pentru asemenea osteneală, îl frământa un pic problema cum să-și treacă orele până la întâlnirea cu Corley. La altceva decât să continue a umbla nu se putea gândi. Când ajunse la colțul cu Rutland Square, o luă la stânga și se simți mai bine în strada întunecoasă și liniștită, a cărei atmosferă sumbră era mai potrivită cu dispoziția lui. În cele din urmă se opri în fața geamului unei dughene sărăcăcioase, deasupra căreia scria cu litere albe: BarRăcoritoare. Pe geam se legănau două anunțuri: GingerBeer și Ginger-Ale. O șuncă tăiată era expusă dincolo de geam, pe un platou mare, albastru, iar alături, pe o farfurie, sta un fragment dintr-un plum- pudding foarte anemic. Examina câțva timp cu gravitate aceste alimente și apoi, după o inspectare prudentă a străzii de o parte și de alta, intră repede în dugheană. Era flămând fiindcă, de la ora gustării de dimineață, nu mai mâncase nimic în afara de câțiva pesmeți, obținuți cu destulă greutate de la doi chelneri morocănoși. Se așeză la o masă de lemn, neacoperită, cu fața la două lucrătoare și un mecanic. O fată șleampătă veni să-l servească.

— Cât e o porție de mazăre? Întrebă.

— Un peni și jumătate, domnule, răspunse fata.

— Adu-mi o porție de mazăre, zise, și o sticlă cu ginger-beer.

Vorbea aspru, ca să-și dezmințască înfățișarea distinsă, căci după ce intrase, urmase o pauză în conversația din local.

Îi dogorea fața. Pentru a-și da o înfățișare firească, își împinse șapca pe ceafă și-și propti coatele pe masă. Mecanicul și cele două lucrătoare îl examinară amănunțit, apoi își reluară cu glas scăzut conversația. Chelnerița îi aduse o porție fierbinte de mazăre din cutie, dresă cu piper și oțet, o furculiță și berea comandată, își înghiți cu lăcomie mâncarea și o găsi atât de bună, încât își notă în gând dugheana. Când nu mai rămase nici un bob de mazăre, își sorbi berea și șezu câțva timp gândindu-se la aventura lui Corley. Vedea în închipuire perechea de amanți umblând de-a lungul unui drum întunecos; auzea vocea profundă a lui Corley rostind galanterii viguroase și revedea expresia satisfăcută a gurii tinerei femei. Această viziune îl făcu să-și simtă acut sărăcia pungii și a duhului.

Era sătul să se tot vânture de colo-colo, să tragă mâța de coadă, sătul de expediente și de sforării, în noiembrie împlinea treizeci și unu de ani. Oare n-o să găsească niciodată o slujbă ca lumea? N-o să fie niciodată la casa lui? Se gândea ce plăcut ar fi să aibă o sobă caldă lângă care să poată șede, un prânz bun care să-i fie pus dinainte. Cutreierase destul străzile cu prieteni și cu fete. Știa el câte parale făceau prietenii; și pe fete le cunoștea. Experiența îi înăspriese inima împotriva lumii. Dar nu pierduse orice nădejde. După ce mâncă, se simți mai bine decât înainte; nu-i mai era atâta silă de viața lui, nu se mai simțea

atât de înfrânt. Poate că încă ar mai fi în stare să găsească și el un colțișor plăcut unde să se așeze și să trăiască în tihnă și mulțumire, da, dacă ar avea noroci să dea peste vreo fată bună, simplă, cu ceva bănișori Puși deoparte.

Plăți doi peni și jumătate fetei șleampăte și părăsi dugheana spre a-și începe iarăși peregrinarea. Intră în Capei Street și merse înainte înspre City Hali. Apoi coti spre Dame Street. La colțul cu George's Street se întâlnește cu doi prieteni și se opri să stea de vorbă cu ei. Era mulțumit că avea prilejul să se mai odihnească de atâta umblet Prietenii îl întreabă dacă îl văzuse pe Corley și ce mai spunea. Le răspunse că petrecuse ziua cu Corley. Prietenii lui vorbeau foarte puțin. Urmăreau distrați unele figuri, prin mulțimea trecătorilor, și făceau câte-o observație critică. Unul spuse că îl văzuse pe Mac cu o oră în urmă în Westmoreland Street. La care Lenehan spuse că fusese împreună cu Mac cu o seară înainte, la Egan. Tânărul care-l văzuse pe Mac în Westmoreland Street întrebă dacă era adevărat că Mac câștigase la o partidă de biliard. Lenehan nu știa; le spuse că Holohan le făcuse cinste la Egan.

La zece fără un sfert își lăsa prietenii și o luă în sus pe George's Street. Ajuns la City Markets¹ coti spre stânga și merse înainte, intrând în Grafton Street. Mulțimea de fete și de tineri se rărise și, pe când urca strada, auzi mujte grupuri și perechi urându-și și noapte bună. Merse până la ceasul de la College of Surgeons²; tocmai se pornea să bată zece. O luă iute de-a lungul părții de nord a peluzelor, gonind de teamă să nu se înapoieze Corley mai degrabă. Când ajunse în colț la Merrion Street, se postă în umbra unui felinar, scoase una dintre țigările ce și le păstrase și o aprinse. Proptit de stâlpul felinarului, stătea cu privirea ațintită asupra părții pe unde aștepta să se înapoieze Corley cu tânăra.

Mintea începu să-i lucreze. Se întreba dacă o fi izbutit Corley să convingă fata. Se întreba dacă îi și ceruse oare, sau dacă îi va cere abia la urmă. Trecea prin toate chinurile și emoțiile prietenului său, afară de ale lui proprii. Dar când își amintea capul lui Corley rotindu-se domol spre față, se mai liniștea; desigur, Corley s-o fi descurcat el bine. Deodată îi dădu în gând ca nu cumva Corley s-o fi condus acasă pe alt drum, ca să scape de el. Scrută strada; nu se zăreau defel. Și totuși, trecuse sigur o jumătate de oră de când se uitase la ceasul de la College of Surgeons. Ar fi oare în stare Corley să facă una ca asta? Aprinse ultima țigară și începu să fumeze nervos, își încorda ochii de câte ori oprea un tramvai la celălalt capăt al scuarului. Sigur că s-or fi întors pe alt drum. I se rupse foița țigaretii; o zvârli în stradă, înjurând.

Deodată îi văzu venind spre el. Tresări de încântare și, lipit de stâlpul felinarului, încerca să descifreze, din mersul lor, rezultatul. Mergeau grăbiți, fata cu pași mici, repezi, iar Corley ținându-se alături cu pasul lui lung. Nu păreau să vorbească. Trase de aici o deducție a rezultatului, care-l împunse ca un vârful de cuțit. Știa el c-o să dea greș Corley; știa că degeaba încerca.

O luă în jos pe Baggot Street, iar el îi urmă îndată, mergând pe trotuarul celălalt. Când se opriră, se opri și el. Statură câteva clipe de vorbă, și apoi fata coborî treptele către subsolul unei case. Corley rămase în picioare pe marginea trotuarului, la oarecare distanță de treptele din față. Trecură câteva minute. Apoi, ușa intrării principale fu deschisă încet, cu prudență. O femeie coborî în fugă scările și tuși. Corley se întoarse și se îndreptă spre ea. Timp de câteva secunde, fata rămase ascunsă de statura lată a lui Corley, apoi reapăru, suind în fugă scările. Ușa se închise în urma ei, iar Corley se îndreptă repede spre Stephen's Green.

Lenehan grăbi și el pasul în aceeași direcție. Picară tffiva stropi ușori de ploaie. El îi luă drept o prevestire; și aruncând o uitătură înapoi, spre casa în care intrase tînăra, ca să vadă dacă nu e observat, traversă strada în fugă. Îngrijorarea și graba cu care fugise îl făcură să gâfâie. Strigă:

— Hei, Corley!

Corley întoarse capul ca să vadă cine îl strigase, și apoi continuă să meargă înainte. Lenehan alergă după el, trăgându-și din fugă, cu o mână, impermeabilul de pe umăr.

— Alo, Corley! Strigă iarăși.

Își ajunse prietenul și-i cercetă aprig fața. Nu citi pe ea nimic.

— Ei? Spuse.

Ajunseră în colț la Ely Place. Tot fără a răspunde, Corley coti spre stânga și sui strada lăturalnică. Lenehan ținea pas cu dânsul, suflând anevoios. Nu știa ce să creadă – și o umbră de amenințare îi străbătu în glas:

— Hai spune odată! Ai încercat?

Corley se opri sub primul felinar și aținti în gol o privire cruntă. Apoi, cu un gest grav, întinse un braț spre lumină și, surâzând, își descleștă încet pumnul sub ochii discipolului său. Un bănuț de aur îi strălucea în palmă.

PENSIUNEA DE FAMILIE.

Doamna Mooney era fată de măcelar. Femeie care se pricepea să-și păstreze bunurile, femeie hotărâtă. Luase de bărbat pe cel mai destoinic dintre băieții de prăvălie ai lui taică-său și deschisese o măcelărie lângă Spring Gardens. Dar de cum murise socru-său, Mooney începuse a se ticăloși. Bea, fura bani din teighea, se îngloda în datorii. Degeaba se jura că se cumițește; la câteva zile o lua iar razna. Până la urmă și-a ruinat negoțul, fiindcă se certa cu nevastă-sa de față cu clienții și mai cumpăra și marfă proastă, într-o seară s-a repezit la nevastă-sa cu satirul și femeia a trebuit să doarmă prin vecini.

Asta a pus capăt traiului lor laolaltă. Doamna Mooney s-a dus la preot și a obținut despărțirea, lăsându-i-se în grijă copiii. De atunci n-a mai vrut să-i dea lui bărbatu-său nici bani, nici mâncare și nici loc în casă; așa că el a fost nevoit să se angajeze în slujba șerifului. Era un bețivan mărunțel, gârbovit și jerpelit, cu o față albă și-o mustață albă și cu sprâncene albe ce-i încondeiau ochii mici, inflamați și străbătuți de vinișoare roz, și toată ziua ședea în odaia ajutorului de șerif, așteptând să fie pus la vreo treabă. Doamna Mooney, care-și oprise banii ce îi mai rămăseseră din măcelărie și deschisese o pensiune de familie în Hardwicke Street, era o femeie corpolentă, impunătoare. Clientela sa era alcătuită din locatari flotanți, turiști din Liverpool și de pe Isle of Mân, și, din când în când, artiști de pe la varieturi. Locatarii permanenți erau funcționari pe la întreprinderile din centru, își conducea pensiunea cu istețime și energie, știind când să acorde credit, când să fie neînduplecată și când să treacă lucrurile cu vederea. Tinerii locatari permanenți o numeau Madam, când vorbeau de ea.

Tinerii lui „Madam Mooney” plăteau cincisprezece șilingi pe săptămână pentru masă și casă (berea la cină plătindu-se separat). Toți aveau aceleași gusturi și ocupații și erau deci în termeni foarte familiari. Discutau între ei șansele cailor favoriți și ale outsider -ilor. Jack Mooney, băiatul lui Madam, era funcționar în biroul unui reprezentant de comerț din Fleet Street și avea faima de a fi „un tip dat dracului”, îi plăceau obscenitățile cazone și venea acasă la ore mici. Când își întâlnea prietenii, totdeauna avea câte „una bună” de povestit și mai mult ca sigur că era în drum spre „ceva pe cinste”, adică vreo cursă unde știa ce cal are cele mai mari șanse, sau la vreo artistă unde avea el cele mai mari șanse. Mânua binișor mănua de box și se pricepea să cânte cuplete hazlii. Adesea, duminică seara, în salonul din față al doamnei Mooney avea loc câte o petrecere. Artiștii de'varieteu își dădeau concursul, iar Sheridan cânta la pian valsuri și polci și improviza câte un acompaniament. Polly, fata lui Madam, cânta și ea. Cânta:

Sunt o fată... Zvăpăiată,
Nu-ncerca să te prefaci:
Știi că sunt... Plină de draci.

Polly era o fată subțirică, de 19 ani; avea părul bălai și mătăsos, gura mică și plină. Când vorbea cu cineva, obișnuia să-și ridice ochii cenușii cu o ușoară umbră verzuie în ei, și asta o făcea să semene cu o mică madonă perversă. Mai întâi doamna Mooney își trimisese fata dactilografă în biroul unui agent de cereale; dar cum un om de-al șerifului, cu foarte proastă reputație, prinsese obiceiul să treacă o dată la două zile pe la serviciul ei, cerând voie

să-i spuie o vorbă fiică-și, o luase iar acasă și o pusese să-i ajute în gospodărie. Polly fiind foarte dezghețată, maică-sa se gândi să-i dea în grijă pe tinerii locatari, lăsând-o să se ocupe de ei în voie. Mai cu seamă că băieților tineri le place să simtă pe aproape o femeie tânără. Polly, bineînțeles, flirta cu locatarii, dar doamna Mooney, care era destul de isteată pentru a-și da seama, știa foarte bine că aceștia doar se distrau când n-aveau altă treabă; niciunul n-avea intenții serioase. Așa merseră lucrurile multă vreme, și doamna Mooney parcă se gândea s-o trimită pe fată înapoi la mașina de scris, când băgă de seamă că se petrece ceva între Polly și unul dintre tineri, începu să supravegheze perechea și să-și facă socotelile pe tăcute.

Polly știa că-i supravegheată, dar cum mama ei continua să tacă, nu era posibilă nici o îndoială. Mama și fiica nu se înțeleseseră pe față, nu exista între ele nici o complicitate deschisă, dar, cu toate că lumea din casă începuse a vorbi, doamna Mooney nu intervenea. Polly începuse să se poarte cam ciudat, iar tânărul se vedea că nu-i în apele lui. În cele din urmă, când crezu că-i momentul potrivit, doamna Mooney interveni. Ea trata problemele morale cum tratează satârul carnea; și în cazul acesta știa ce are de făcut.

Era o dimineață luminoasă de duminică, la început de vară. Ziua promitea să devină călduroasă, deocamdată însă adia un vânticel proaspăt. Ferestrele pensiunii erau toate deschise și perdelele de dantelă se învolburau ușor către stradă. Dinspre turnul bisericii Sf. Gheorghe venea într-una dangăt de clopote, și credincioșii, singuri sau în grup, traversau mica piață rotundă din fața bisericii. Știa încotro se duc după ținuta lor sobră și solemnă, cât și după cărticelele negre din mâinile înmănușate. În pensiune, micul dejun se terminase și masa din sufragerie era plină de farfurii mânjite cu gălbenuș de ou și presărate cu fărâme de pâine și coji de slănină. Doamna Mooney ședea în fotoliul de pai și o supraveghea pe slujnica Mary cum strângea masa. O puneă să adune toate resturile de pâine, care urmau să fie folosite la pregătirea budincii de marți. După ce masa fu curățată, resturile de pâine adunate, zahărul și untul sub cheie, doamna Mooney începu să-și recheme în minte conversația avută în ajun cu Polly. Lucrurile stăteau chiar așa cum își închipuise: ea fusese foarte deschisă în întrebări, iar Polly foarte deschisă în răspunsuri. Firește că amândouă erau un pic stânjenite: ea, fiindcă nu dorea nici să primească prea tăios știrea, nici să aibă aerul că fusese de acord, iar Polly, fiindcă aluziile de genul asta totdeauna o fâstâceau și fiindcă nu dorea să se știe că, în înțeleaptă ei candoare, ghicise intenția ce se ascundea sub îngăduința maică-sii.

De îndată ce, adâncită în meditațiile ei, își dădu totuși seama că încetaseră să bată clopotele la biserică Sf. Gheorghe, doamna Mooney aruncă instinctiv o privire spre ceasornicul aurit de pe etajera căminului. Era 11 și 17 minute; avea timp destul să lămurească afacerea cu domnul Doran și să fie fix la 12 în Marlborough Street. Era sigură că va învinge. Mai întâi avea de partea ei opinia publică, cu toată greutatea sa: era o mamă ultragiată, îl primise sub acoperișul ei, presupunând că e un om de onoare, iar el abuzase pur și simplu de ospitalitatea pe care i-o oferise. Era un bărbat în vârstă de vreo treizeci și patru, treizeci și cinci de ani, încât nu putea invoca drept scuză ușurința tinereții; nici necunoașterea vieții nu i-ar fi putut scuza, de vreme ce era un om destul de umblat prin lume. Profitase pur și simplu de tinerețea și lipsa de experiență a lui Polly; era limpede. Acum se puneă întrebarea în ce fel înțelegea să repare răul făcut?

În astfel de cazuri, bărbatul trebuie neapărat să-și răscumpere greșeala. Pentru el e ușor; după ce și-a făcut cheful, poate să-și vadă înainte de treabă, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, dar fata trebuie să tragă ponoasele. Sunt și mame care ar accepta să se cârpească o chestie ca asta cu ceva bani; cunoștea asemenea cazuri. Dar ea nu va proceda așa. Pentru ea numai o singură reparație poate răscumpăra cinstea fetei: căsătoria.

Își revizua toate argumentele tari, înainte de a o trimite pe Mary sus la domnul Doran, să-i spună că dorește să stea de vorbă cu el. Știa bine că va câștiga. Avea de-a face cu un tânăr serios, nu un stricat sau un fanfaron, ca ceilalți. Să fi fost vorba de domnul Sheridan, ori de domnul Meade, ori de Bantam Lyons, treaba ar fi fost mult mai grea. Nu credea ea că are să-i convină să fie dat în vileag. Toți locatarii din casă știau ceva despre chestia asta; ba unii mai scorniseră și amănunte. Și apoi, tânărul lucra de 13 ani la o mare firmă catolică de comerț cu vinuri; a fi dat în vileag, putea să însemne pentru el pierderea serviciului. Dar dacă era om de înțeles, totul putea să iasă bine. Mai întâi de toate îl știa econom, deci bănuia că are și ceva bănișori strânși.

Aproape 11 și jumătate! Se ridică și-și verifică înfățișarea în oglinda ovală dintre ferestre.' Expresia hotărâtă a feței mari și rumene o mulțumi; se gândi la unele mame, cunoștințe de-ale ei, care nu știau cum să se descotorosească de fetele lor.

Domnul Doran era într-adevăr foarte tulburat în această dimineață de duminică, încercase de două ori să se bărbierească, dar mâna îi fusese atât de nesigură, încât trebuise să renunțe. De trei zile nu se mai răsese și fălcile îi erau umbrite de o barbă cu țepi roșcați, iar la două-trei minute i se abureau ochelarii și trebuia să și-i scoată și să-i frece cu batista. Amintirea spovedaniei din ajun îl făcea să se simtă grozav de prost. Preotul scosese în evidență fiecă amănunt ridicol al aventurii și la urmă îi înfățișase păcatul ca fiind atât de mare, încât mai că era mulțumit să i se ofere porțița de scăpare a unei reparații. Răul era comis. Ce mai putea face acum decât s-o ia de nevastă sau să fugă? Nu putea ieși din încurcătură făcând pe cinicul. Fără îndoială că se va vorbi de chestia asta și sigur că -i va ajunge la urechi patronului. E atât de mic Dublinul: fiecare știa ce fac toți ceilalți. Simți un nod fierbinte în gât când, în închipuirea sa ațâțată, auzi parcă vocea aspră a domnului Leonard, strigând':

— Trimiteti-l pe Doran la mine, vă rog!

Toți acești ani îndelungați de slujbă, irosiți! Toată munca și sârguința lui în zadar! Firește, în tinerețe făcuse și el prostii; se fălise a fi liber-cugetător și în discuții cu Prietenii, prin localuri, negase existența lui Dumnezeu. Dar toate astea trecuseră sau, în sfârșit, erau ca și terminate. Mai cumpăra el și acuma, în fiecă săptămână, câte-un exemplar din Reynold's Newspaper, dar își împlinea îndatoririle religioase, și cea mai mare parte din an ducea o viață ordonată. Avea bani îndeajuns pentru a-și întemeia un cămin; nu asta era piedica. Dar familia s-ar uita de sus la Polly. În primul rând, reputația proastă a tatălui ei; apoi, chiar și pensiunea maică-sii începea să capete o anumită faimă. Avea senzația că e tras pe sfoară. Parcă-și vedea prietenii stând de vorbă despre întâmplarea asta și râzând de el. Era, ce-i drept, cam vulgară; câteodată făcea și greșeli gramaticale. Dar ce importanță ar avea gramatica, dacă ar iubi-o cu adevărat? Și încă nu se putea lămuri dacă s-o prețuiască sau s-o disprețuiască pentru ceea ce făcuse. Bineînțeles, făcuse și el. Instinctul însă îl îndemna să rămână liber, să nu se însoare. Odată însurat, s-a zis cu tine.

În timp ce ședea pe marginea patului, în pantaloni și cămașă, neputincios să ia o hotărâre, Polly bătu ușor la ușa lui și intra, îi povesti în amănunt că i se destăinuise maică-sii, care avea de gând să stea de vorbă cu el în dimineața asta. Începu să plângă, și-i căzu de gât, suspinând:

— O, Bob! Bob! Ce să mă fac? Nu știu ce să mă fac! Zise c-o să-și pună capăt zilelor.

El o încuraja fără convingere, spunându-i să nu plângă, ' c-o să se aranjeze totul, să n-aibă nici o teamă. Prin piepții cămășii, îi simțea zbuciumul sânelui.

Nu era numai vina lui că se întâmplase. Își amintea bine, cu ciudata memorie migăloasă a celibatarului, primele mângâieri ce i le dăduseră, ca din întâmplare, rochia, răsufarea, degetele ei. Și apoi, într-o seară, târziu, pe când el se dezbrăca să se culce, ea bătuse sfios la ușă. Voia să-și aprindă lumina de la lumânarea lui, fiindcă pe-a ei i-o stinsese curentul. Era seara ei de baie. Purta o jachetică largă, de casă, deschisă în față, din flanelă înflorată. Glezna albă îi licărea prin deschizătura papucilor îmblăniți și sub pielea parfumată îi dogorea sângele. Și pe când își aprindea lumânarea și o fixa în sfeșnic, i se desprindea un ușor parfum din încheieturile mâinilor și dintre degete.

În serile când el se întorcea târziu, îi încălzea cina. Și simțind-o alături, singur cu ea în miez de noapte în casa adormită, nici nu mai știa ce mănâncă. Și atențiile ei! În serile cât de cât reci, sau umede, sau 'vântoase, găsea totdeauna pregătit pentru el câte un pahar de punct. S-ar putea să fie fericiți împreună...

Urcau noaptea scara unul lângă altul, în vârful picioarelor, fiecare cu câte o luminare în mână, iar la al treilea palier își spuneau cu părere de rău noapte bună. Se sărutau, își amintea bine ochii ei, atingerea mâinii și delirul lui...

Dar delirul trece. Ca un ecou îi răsună în urechi întrebarea ei; acum și-o puneă sieși: „Ce să mă fac?” Instinctul celibatarului îl îndemna să se ferească.

Dar rămânea păcatul de neînlăturat; chiar și simțul lui de onoare îi spunea că trebuie răscumpărare pentru un asemenea păcat.

Cum ședea cu ea pe marginea patului, veni Mary la ușă și-i spuse că-1 pofteste „madam” jos în salon, că are ceva de vorbit cu dumnealui. Se ridică să-și pună surtucul și vesta, mai lipsit de vlagă ca oricând. Odată îmbrăcat, se apropie iar de Polly ca să o încurajeze. Nici o teamă, o să iasă totul bine! O lăsa plângând pe marginea patului și gemând încetisor: „O, Doamne Dumnezeu!”

Pe când cobora scările, i se aburiră așa de tare sticlele ochelarilor, că trebui să stea locului să le șteargă. Ah, de-ar fi putut să iasă prin acoperiș, să zboare departe, într-altă țară, unde să nu mai audă cât o trăi de încurcătura asta! Așa gândea. Și totuși, o putere îl împingea jos, treaptă cu treaptă. Fețele implacabile, a patronului și a lui „Madam”, își pironeau privirile asupra derutei lui. Pe ultimul șir de trepte se întâlni cu Jack Mooney, care urca sus, ținând grijuliu în brațe două sticle de Boss, luate din cămară. Se salutară cu răceală, și ochii seducătorului zăboviră o clipă pe o față groasă, de bulldog, și pe o pereche de brațe scurte și vânjoase. Când ajunse la piciorul scării, ridică ochii și-l văzu pe Jack privindu-1 din ușa odăitei de pe palier.

Își aminti brusc seara când unul dintre artiștii de music-hall, un londonez blond și mărunțel, făcuse o aluzie cam îndrăzneată la adresa lui Polly. Aproape că se spărsese petrecerea din cauza violenței lui Jack. Toată lumea încercase să-l liniștească. Artistul de music-hall, nițel mai palid ca de obicei, zâmbise și încercase să-i convingă că nu voise să zică nimic rău, dar Jack zbiera întruna la el că dacă-i arde cuiva să-ncerce asemenea glume pe socoteala soră-sii, afurisit să fie el dacă nu-i bagă mășelele pe gât, așa să știe!

Polly mai șezu nițel pe marginea patului, plângând. Apoi își usca ochii și trecu la oglindă. Muie un capăt de prosop în cana cu apă și-și împospăta ochii. Se privi din profil, își potrivea o agrafă lângă ureche. Apoi se întoarse iar la pat și se așeză la picioarele lui. Privi îndelung pernele, și vederea lor îi trezi în gând amintiri tainice, plăcute, își sprijini ceafa de bara de fier, răcoroasă, a patului și căzu în reverie: pe fața ei nu se mai citea nici o tulburare.

Rămase așteptând, cu răbdare, aproape voioasă, fără pic de grijă, aducerile aminte făcând treptat loc speranțelor și viziunilor viitorului. Speranțele și visele erau atât de învălmășite, încât nu mai vedea pernele albe pe care-i rămăsese ațintită privirea și nu-și mai amintea că așteaptă ceva.

În cele din urmă o auzi pe maică-sa strigând-o. Sări în picioare și fugi la balustrada scării.

— Polly! Polly!

— Da, mamă?

— Coboară, draga mea. Domnul Doran dorește să-ți vorbească. Atunci își aduse aminte ce aștepta.

O MICĂ ÎNNORARE.

Cu opt ani în urmă îl condusesse pe prietenul său la Gara Northwall și-i urase noroc. Gallaher ajunsese cineva. Vedea asta numaidecât după aerul lui de om umblat prin lume, după croiala hainei de tweed, după siguranța cu care vorbea. Puțini aveau

talentele lui, și încă și năai puțini fuseseră în stare să rămână neschimbați în rău de asemenea succes. Gallaher era un om inimos, merita să reușească, însemna ceva să ai un asemenea prieten.

Încă de pe la ora dejunului, gândurile Micului Chandler se întorceau mereu la întâlnirea sa cu Gallaher, la invitația lui Gallaher și la marele oraș Londra, unde trăia Gallaher. I se zicea Micul Chandler fiindcă, deși cu puțin sub statura mijlocie, îți făcea impresia unui om mic. Măinile îi erau albe și mici, silueta fragilă, glasul liniștit și purtările de om subțire, își îngrijea cu mare atenție părul și mustața cu fire blonde și mătăsoase, și-și parfuma discret batista. Semilunile unghiilor lui erau desăvârșite, iar când zâmbea, îi mijeja în gură un șir de dinți albi ca de copil.

Șezând la pupitrul lui, la King's Inns, se gândea ce schimbări aduseseră acești opt ani. Prietenul pe care-l cunoscuse cu o înfățișare jerpelită și nevoiașă devenise o figură strălucită în presa londoneză. Micul Chandler se oprea adesea din scrisul său plictisitor și privea afară pe fereastra biroului. Văpăile stinse ale unui asfințit de toamnă târzie se răsfrângeau pe pajiști și alei. Învăluiau binevoitor într-o pulbere aurie pe dădacele neîngrijite și pe bătrânii nevolnici ce moțăiau pe bănci; pluteau deasupra tuturor formelor în mișcare, asupra copiilor care alergau țipând de-a lungul cărărilor cu pietriș și asupra oricui trecea prin parc. Micul Chandler urmărea acest tablou și se gândea la viață; și (ca întotdeauna când se gândea la viață) se întrista. O blândă melancolie puse stăpânire pe el. Simțea cât era de inutil să lupți împotriva sortii, aceasta fiind apăsătoarea înțelepciune ce i-o lăsaseră moștenire secolele.

Își aminti de volumele de poezie înșirate pe rafturile lui, acasă. Le cumpărase în zilele sale de burlăcie, și seara, când ședea în odăița de lângă hol, fusese adesea ispitit să scoată vreunul din raft și să-i citească din el neveste-sii. Dar totdeauna îl reținuse sfiala, și cărțile rămăseseră la locul lor. Câteodată își repeta lui însuși unele versuri, și asta îl mângâia.

Când bătu ora la care își termina programul, se ridică și se despărți meticulos de pupitru și de colegi. Silueta lui modestă și corectă se ivi de sub bolta feudală a clădirii King's Inns și coborî iute Henrietta Street. Asfințitul auriu pierdea și aerul se făcea rece. O hoardă de copii murdari umplea strada. Stăteau sau alergau pe trotuar, ori suiau de-a bușilea treptele din fața ușilor căscate, ori se chinseau pe praguri ca șoarecii. Micul Chandler nu-i băga în seamă, își croia agil drum prin această mărunță mișunare de gângăanii și pe sub umbra înaltelor, spectralelor palate în care hălăduise vechea aristocrație a Dublinului. Nici o reminiscență a trecutului nu-l atingea; spiritul său era plin de o bucurie prezentă.

Nu mai fusese niciodată la Corless, cunoștea însă prestigiul acestui nume. Știa că lumea se ducea acolo după teatru să mănânce stridii și să bea lichioruri; și auzise că acolo chelnerii vorbeau franțuzește și nemțește. Când trecuse, grăbit, seara, văzuse cupeuri trăgând în fața ușii și doamne bogat îmbrăcate, însoțite de domni galanți, descinzând din ele și intrând zorite în local. Purtau rochii țipătoare și erau înfolfite în saluri și mantouri. Aveau fețe pudrate și, când atingeau pământul, își săltau poalele ca niște Atalante speriate. Totdeauna trecuse fără să-și întoarcă privirile într-acolo. Avea obiceiul să umble rej pede pe stradă, chiar și ziua, și ori de câte ori îl prindea seara în oraș, grăbea pasul, temător și nervos. Câteodată, însă, căuta cu jind ceea ce-i inspira teamă. Alegea străzile cele mai întunecoase și strimte și, călcând înainte cu îndrăzneală, se simțea tulburat de tăcerea așternută în preajma pașilor săi; siluetele trecând în tăcere îl tulburau și uneori zvonul fugar al unui râs înăbușit îl făcea să tremure ca frunza.

Coti la dreapta, spre Capei Street. Ignatius Gallaher în presa londoneză! Cine ar fi crezut una ca asta, cu opt ani în urmă? Și totuși, acum când i se perinda în minte trecutul, Micul Chandler își amintea, cu privire la prietenul său, multe trăsături promițătoare de mărire. Lumea îl privea pe Ignatius Gallaher ca pe un ușuratic. Firește, era adevărat că pe vremea aceea frecventa niște oameni care se țineau de chefuri, că bea fără măsură și lua bani cu împrumut de unde putea, în cele din urmă fusese amestecat într-o afacere dubioasă, o oarecare tranzacție bănească; sau cel puțin așa interpretau unii plecarea lui grăbită. Dar talentul nimeni nu i-l nega. Totdeauna avusese Ignatius Gallaher ceva... Ceva care te impresiona. Chiar când n-avea de nici unele și dădea din colț în colț neștiind cum să-și

procure un ban, tot se arăta curajos. Micul Chandler își amintea una dintre expresiile favorite ale lui Ignatius Gallaher când era la ananghie (și această amintire îl făcu să roșească puțin de satisfacție): „Un moment, băieți, zicea, numai să-mi pun eu la contribuție materia cenușie”.

Asta era Ignatius Gallaher întreg; și, zău, nu puteai decât să-l admiri când îl vedeai așa.

Micul Chandler grăbi pasul. Pentru prima oară în viața lui, se simțea mai presus de oamenii pe lângă care trecea. Pentru prima oară, sufletul lui se răzvrătea împotriva serbedei neeleganțe a acelei străzi. Nici o îndoială: dacă voiai să reușești, trebuia să pleci. La Dublin nu puteai face nimic. Când trecu Podul Grattan, privi în josul râului, spre cheiurile din părțile acelea, și i se făcu milă de biete case ponosite. I se păreau o adunătură de vagabonzi, stând grămadă de-a lungul malurilor râului, cu hainele lor vechi îmbâcsite de praf și funingine, uluiți de panorama asfințitului, așteptând parcă primul fior al nopții să-i zgâlțâie din toropeală, ca s-o poată lua din loc. Se întrebă dacă ar fi în stare să exprime asta într-o poezie. Poate că Gallaher ar putea-o plasa la vreo revistă londoneză. Oare era în stare să scrie ceva original? Nu știa sigur cărei idei anume ar fi vrut să-i dea glas, dar gândul că-l atinsese un moment poetic miji în el, prinzând viața ca o speranță pe cale a se naște. Pășea înainte cu viteză.

Fiece pas îl aducea mai aproape de Londra, mai departe de propria-i viață sobră și neartistică. O lumină prinse să pâlăie la orizontul gândurilor sale. Încă nu era bătrân, avea doar treizeci și doi de ani. Temperamentul său, s-ar putea spune, ajunsese la maturitate. Qte tonalități și impresii n-ar fi dorit să transcrie în versuri! Le simțea în sine. Încerca să-și cântărească sufletul, ca să vadă de era sau nu un suflet de poet. Melancolia alcătuia nota dominantă a caracterului său, așa gândea, dar o melancolie îndulcită de întoarceri la credință și la resemnare și la bucuriile simple. De -ar putea să exprime asta într-un volum de versuri, poate că oamenii și-ar apleca urechea spre ele. Popular n-are să fie niciodată, asta vedea bine. N-ar fi în stare să entuziasmeze mulțimea, dar poate că un mic cerc de spirite înrudite s-ar simți atras către dânsul. Poate criticii englezi ar recunoaște în el un exponent al școlii celte, prin tonul melancolic al poemelor sale, și-apoi el ar strecura și aluzii, începu să născocască crâmpie și fraze din recenzii ce avea să întâmpine volumul lui. „Dl. Chandler are darul versului fluent și grațios...”

„Versurile acestea sunt străbătute de o tristețe nostalgică...” „Nota cehă...” Păcat că numele lui n-avea un aspect mai irlandez. Poate c-ar fi mai bine să introducă numele maică-sii înaintea numelui de familie. Thomas Malone Chandler! Sau și mai bine: T. Malone Chandler. Are să-i vorbească despre asta lui Gallaher.

Își urmărea cu atâta ardoare reveria, încât trecu mai departe cu o stradă și trebui să se întoarcă. Pe când se apropia de Corless, începu să-l năpădească iarăși agitația de mai înainte și la intrare se opri nehotărât. În cele din urmă deschise ușa și intră.

Lumina și zgomotul din bar îl reținură câteva clipe în prag. Privi în juru-i

– și strălucirea atâtor pahare roșii și verzi îi tulbură vederea. Barul îi părea plin de lume și simți că toți îl observă, plini de curiozitate. Aruncă priviri repezi în dreapta și în stânga (încruntându-se nițel, ca pentru a da o motivare serioasă prezenței sale), dar când i se mai limpezi vederea, își dădu seama că de fapt nu se întorcea nimeni să se uite la el, și iată-1 colo pe Ignatius Gallaher, desigur, el era, proptit cu spatele de tejgheaua barului și cu picioarele rășchirate.

– Sal't, Tommy, iată-te! Ce faci, viteazule? Ce bei? Eu iau whisky: e mai ceva decât ce bem noi dincolo. Sifon? Apă minerală? Fără? Și eu zic la fel. Îi ia gustu'... Alo, gargon, fii draguț și adu-ne două jumătăți de whisky malt... Așa

– Si ce-ai mai dres de când nu ne-am mai văzut? Doamne, cum îmbătrânim! Tu vezi ceva semne ale vârstei la mine, hm, ia zi? Cam alburii și cam rar în creștet, ai, ce zici?

Ignatius Gallaher își scoase pălăria și dădu la iveală un cap mare, tuns scurt. Fața îi era groasă, palidă și în întregime bărbierită. Ochii, de culoarea ardeziei albastrii, îi înviorau paloarea nesănătoasă și luceau aprins deasupra cravatei vii, de un galben-portocaliu. Între

aceste două trăsături, care de care mai izbitoare, buzele păreau foarte prelungi, lipsite de formă și culoare.

Plecându-și capul, pipăi cu două degete atente prin părul rărit din creștet. Micul Chandler clătină din cap. Ignatius Gallaher își puse iar pălăria.

— Te doboară viața asta de gazetar. Te tot grăbești și te zorești întruna, alergii după material – și adesea nu găsești, și în plus trebuie să dai mereu ceva nou. Ducă-se naibii de corecturi și de tipografii, mi-am zis, barem câteva zile! Sunt foarte bucuroși, atâta pot să-ți spun, că m-am întors prin părțile noastre! Îți face bine, așa, un pic de vacanță. Mă simt ca un pește în apă de când am pus piciorul în drăguțul, murdarul ăsta de Dublin. Și iată-te și pe tine, Tommy! Apă? Să-mi spui câtă.

Micul Chandler îl lăsa să-i dilueze bine whisky-ul.

— Nu știi ce-ți face bine, băiatule! Spuse Ignatius Gallaher. Eu îl beau pe-al meu sec.

— Beau puțin, în general, spuse Micul Chandler, modest. Ici și colo câte un pahar, când mă întâlnesc cu vreun prieten vechi.

— Ei, replică Ignatius Gallaher cu voioșie, ridicând paharul, în sănătatea noastră și în amintirea zilelor de demult și a prietenilor de demult!

Ciocniră și băură pentru urare.

— L-am întâlnit azi pe unul din vechea gașcă, pe O'Hara, continuă Ignatius Galaher. Pare să fie la ananghie. Ce face?

— Nimic, zise Micul Chandler. S-a dus pe copcă.

— Dar Hogan are o situație bună, nu-i așa?

— Da, e în Comisia Agrară.

— L-am întâlnit într-o seară la Londra și mi s-a părut că era cu buzunarul bine căptușit. Bietul O'Hara! De la băutura bănuiesc că i s-o fi trăgând!

— Și de la altele, spuse scurt Micul Chandler. Ignatius Gallaher râse:

— Tommy, văd că nu te-ai schimbat nici un pic. Ești exact același personaj serios care mă dăscălea duminică dimineața, când mă durea capul și-mi era gura amară. Ar trebui să te mai vânturi și tu nițel prin lume. Ai fost vreodată undeva măcar așa, într-o scurtă plimbare?

— Am fost la Isle of Mân, răspunse Micul Chandler.

— Isle of Mân! Râse Ignatius Gallaher. Du-te la Londra ori la Paris! Parisul, asta-i ceva ca schimbare! Așa ceva ți-ar face bine.

— Tu ai văzut Parisul?

— Te cred că l-am văzut! M-am vânturat nițeluș prin el!

— Și e într-adevăr chiar așa frumos cum se spune? Întrebă Micul Chandler.

Sorbi puținel din paharul lui, pe când Ignatius Gallaher îl goli hotărât pe-al său.

— Frumos? Repetă Ignatius Gallaher, oprindu-se pentru a cântări cuvântul și a savura aroma băuturii. Nu-i chiar așa frumos, de fapt. Firește, este frumos... Da' e vorba de viața Parisului – asta e. A, nu există oraș ca Parisul, în privința veseliei, mișcării, însuflețirii.

Micul Chandler își sorbi paharul până la fund și, cu oarecare osteneală, reuși să capteze privirea barmanului. Comandă încă un rând.

— Am fost la Moulin Rouge, continuă Ignatius Gallaher, după ce barmanul le luase paharele goale, și am fost la toate cafenelele boemei. Ce să-ți spun, fierbe aerul, nu alta. Nu prea-i de-un tip evlavios ca tine, Tommy.

Micul Chandler nu zise nimic până ce se întoarse barmanul cu cele două pahare; apoi ciocni ușurel paharul celuilalt și-i întoarse urarea de adineauri, începea să se simtă un pic decepționat. Nu-i plăcea accentul lui Gallaher și felul său de a se exprima. Prietenul lui avea ceva vulgar, ceva ce el nu observase înainte. Dar poate-i numai rezultatul vieții la Londra, în iureșul și concurența vieții de gazetar. Vechiul lui farmec personal îi rămăsese, tot mai răzbătea pe sub această atitudine nouă, stridentă. Și-apoi, la urma urmelor, Gallaher trăise, văzuse lumea. Micul Chandler aruncă o privire invidioasă spre prietenul său.

— Totul e vesel la Paris, continuă Ignatius Gallaher. Oamenii, acolo, știu să se bucure de viață. Nu crezi că au dreptate? Dacă vrei să petreci cu adevărat, la Paris trebuie să te duci. Și să știi că țin mult la irlandezi cei de-acolo. Când au auzit că-s din Irlanda, mai să mă mănânce, măi.

Micul Chandler sorbi încetișor vreo patru, cinci înghițituri.

— Spune-mi, zise, e adevărat că Parisul ar fi așa de... Imoral cum se spune?

Ignatius Gallaher făcu un gest cuprinzător cu brațul drept.

— Orice loc e imoral. Firește că la Paris găsești într-adevăr lucruri cam piperate. Du-te, de exemplu, la câte-un bal studentesc. Știu că e animație acolo, ca să zicem așa, când încep Ies cocottes să-și dea drumul. Presupun că știi ce sunt astea?

— Am auzit de ele, spuse Micul Chandler. Ignatius Gallaher goli paharul de whisky și clătină din cap.

— A, orice s-ar spune, nu există pe lume femeie ca femeia din Paris, dacă-i vorba de sic și de temperament!

— Vasăzică, e într-adevăr un oraș imoral, trase concluzia Micul Chandler, cu sfioasă stăruință, vreau să zic față de Londra sau Dublin?

— Londra! Exclamă Ignatius Gallaher. E tot un drac. Întreabă-1 pe Hogan, băiatule. I-am arătat câte ceva prin Londra, când a fost pe-acolo. Ți-ar deschide ochii... Ce faci, Tommy, nu-l subția, bietul whisky, ca pe-un punci! Hai, bea-l așa!

— Nu, într-adevăr...

— Haide, las' că încă unul n-o să-ți facă nici un rău. De care, hm? Același, nu?

— Bine... Fie!

— Frangois, încă un rând! Fumezi, Tommy? Ignatius Gallaher scoase la iveală 4tui-ul cu țigări. Cei doi amici aprinseră țigări de foi și pufăiră în tăcere până li se serviră băuturile.

— Am să-ți spun părerea mea, zise Ignatius Gallaher, ivindu-se după un timp din norul de fum în care se retrăsese. E o lume trăsniță... Dacă-i vorba de imoralitate, am auzit eu de unele cazuri – ce spun? Le-am și cunoscut, cazuri de... Imoralitate...

Ignatius Gallaher pufăi din țigară, căzut pe gânduri, și-apoi, cu tonul calm al unui istoric, începu să schițeze amicului său câteva tablouri ale corupției ce înflorea pe meleagurile străine. Trecu în revistă viciile numeroaselor capitale și păru dispus să ofere orașului Berlin cununa. De unele lucruri nu putea garanta (îi povestiseră prietenii), dar în altele avea experiență personală. Nu cruța nici rang, nici castă. Dădu în vileag multe dintre tainele instituțiilor religioase de pe continent și descrie unele obiceiuri la modă în înalta societate. Termină povestind cu amănunte o istorie despre o ducesă engleză, o istorie pe care o știa ca adevărată. Micul Chandler era uluit.

— Ei, dar noi suntem în bătrânul Dublin, care-și vede binișor de drum, cum a apucat din bătrâni, și habar n-are de toate astea.

— Cât de plictisitor trebuie să ți se pară, constată Micul Chandler, după toate locurile pe care le-ai văzut!

— De, răspuse Ignatius Gallaher, oricum e odihnitor să vii pe-aici. La urma urmei, e țara unde te-ai născut, nu? Orice-ai face, păstrezi o slăbiciune pentru ea. Asta-i firea omenească... Da' spune-mi ceva și despre tine. Hogan mi-a povestit că te înfrupți din bucuriile fericirii conjugale. E-al doilea an, nu-i așa?

Micul Chandler roși, surâzând.

— Da, zise. În mai, anul acesta, am împlinit douăsprezece luni de căsătorie.

— Sper că nu-i prea târziu ca să-ți prezint cele mai bune urări, spuse Ignatius Gallaher. Nu ți-am știut adresa, altfel ți le trimiteam la timp.

Întinse mâna și Micul Chandler i-o strânse.

— Ei, Tommy dragă, îți urez ție și alor tăi toate bucuriile din lume, și bani cu duiumul, și să nu mori decât când te-oi împușca eu. Ți-o dorește un prieten sincer, un vechi prieten, știi asta, nu-i așa?

— O știu, răspuse Micul Chandler.

— Ceva odrasle? Se informă Ignatius Gallaher. Micul Chandler iarăși roși.

— Avem un copil, spuse.

— Băiat ori fată?

— Un băiețel.

Ignatius Gallaher își bătu sonor pe umăr amicul.

— Bravo, Tommy, zise, nu mă-ndoiam de tine. Micul Chandler zâmbi, se uită flstâcit la paharul lui și-și muscă buza de jos cu trei dinți din față, copilăros de albi.

— Sper c-ai să petreci o seară cu noi, înainte de plecare, zise. Soția mea are să fie foarte bucuroasă să te cunoască. Putem face puțină muzică și...

— Îți mulțumesc din toată inima, dragul meu. Păcat că nu ne-am întâlnit mai devreme. Dar mâine trebuie să plec acasă.

— Poate astă-seară...?

— Îmi pare tare rău, dragă. Vezi, am venit încoace împreună c-un alt tip, un băiat deștept foc, și-am aranjat să mergem la o mică partidă de cărți. Să nu fi fost asta...

— O, atunci...

— Da' cine știe? Adăugă Ignatius Gallaher, politico. La anu' poate mă mai reped până aici, acum că am spart gheața. Nu-i decât o plăcere amânată.

— Foarte bine, întări Micul Chandler, data viitoare petreci o seară cu noi. Ne-am înțeles, da?

— Da, ne-am înțeles, replică Ignatius Gallaher. La anu', dacă viu, parole d'honneur.

— Și ca să pecetluim convenția, spuse Micul Chandler, mai luăm un păhăruț.

Ignatius Gallaher scoase un ceas mare de aur și-l consultă.

— Da' asta-i ultimul, nu? Fiindcă, știi, am o înâlnire.

— A, da, desigur... Făcu Micul Chandler.

— Foarte bine, aprobă Ignatius Gallaher, atunci hai să mai bem un păhărel la botul calului, cum îi sade bine călătorului, nu?

Micul Chandler comandă băuturile. Roșcata ce i se urcase în obraji cu câteva minute în urmă se statornicise. Roșea ușor, dintr-o nimica toată, și acum se simțea încălzit și însuflețit. Trei păhărele de whisky i se suiseră la cap, iar trabucul, tare, cu care-1 tratase Gallaher îi tulburase mintea, el fiind un om delicat și abstinent. Aventura întâlnirii cu Gallaher după opt ani, î prezenței sale alături de Gallaher la Corless, în localul plin de lumini și larmă, povestirile lui Gallaher și faptul de a fi luat parte scurt timp la viața hoinară și triumfală a lui Gallaher, toate astea răsturnaseră echilibrul firii sale sensibile. Simțea cu acuitate contrastul dintre propria-i viață și aceea a prietenului său, și i se părea nedrept. Gallaher era mai prejos decât el, și ca origine și ca educație. Era sigur că ar putea să facă ceva mai bun decât făcuse vreodată prietenul lui, sau decât ar fi fost în stare să facă vreodată, ceva superior jurnalismului gălăgios, numai de i s-ar oferi prilejul. Ce-i sta în cale? Nenorocita lui de timiditate! Dorea să se justifice într-un fel oarecare, să-și afirme puterea, înțelegea el prea bine de ce-i refuzase Gallaher invitația. Gallaher îi făcea o favoare purtându-se prietenos cu el, exact cum îi făcea și Irlandei favoarea de a o vizita.

Barmanul le aduse băuturile. Micul Chandler împinse un pahar către prietenul lui și-l luă cutezător pe celălalt.

— Cine știe? Spuse pe când ridicau paharele. Când vei veni la anul, poate că voi avea plăcerea să urez viață lungă și fericire domnului și doamnei Ignatius Gallaher.

Ignatius Gallaher, care începuse să bea, închise expresiv un ochi pe deasupra marginii paharului. După ce bău, plescăi din buze cu hotărâre, puse paharul jos și răspunse:

— Nici o grijă de-așa ceva, băiatule! Deocamdată vreau să mă mai zbenguiesc nițeluș, să mai cunosc nițel viața și lumea, înainte de a-mi vârî capul în sac, dacă oi face vreodată una ca asta.

— Într-o bună zi ai s-o faci, spuse calm Micul Chandler.

Ignatius Gallaher își întoarse din plin spre prietenul său cravata portocalie și ochii albaștri ca ardezia.

— Crezi? Întrebă.

— Ai să-ți vârî capul în sac, repetă Micul Chandler tenace, și tu ca și oricare altul, când vei găsi fata potrivită.

Rosti cuvintele cu o ușoară ostentație, și își dădu seama că se trădase; dar, deși roșcata din obraji i se întetise, nu clinti sub privirea fixă a prietenului său. Ignatius Gallaher continuă câteva clipe să-1 privească, apoi îi spuse:

— Dacă se întâmplă cândva, poți liniștit să pui la bătaie și să pariezi pe ultimul tău dolar c-are să se întâmple fără găngureală de amor și fără clar de lună. Eu, unul, mă-nsor cu bani. Ori are un cont frumușel la bancă, ori nu-i de mine.

Micul Chandler clătină din cap.

— Ascultă, omule! Făcu Ignatius Gallaher cu aprindere. Știi cum stau lucrurile? Măine pot să am și femeia și numerarul, numai un cuvînțel să spun. Nu crezi? Sunt sute, ce vorbesc, sunt mii de nemțoaice și ovreice putred de bogate, care ar mulțumi lui Dumnezeu să pună mâna pe mine. Așteaptă mima' nițel, băiatule. Să vezi tu dacă nu-mi joc eu bine cărțile! Când m-apuc de ceva, apoi o fac cu seriozitate! Așteaptă și-ai să vezi!

Duse brusc paharul la gură, dădu pe gât restul de whisky și râse zgomotos. Pe urmă privi gânditor în gol și spuse pe un ton mai calm:

— Da' n-am nici un zor. Să aștepte! Știi, nu prea mă văd legat de o singură femeie. Mișcând din buze, păru să guste ceva, și apoi se strâmbă: Cred că i se strică gustul când se-nvechește.

Micul Chandler ședea în odăița de lângă hol, cu un copil mic în brațe. Ca să facă economie, nu țineau servitoare, însă venea să ajute, câte un ceas dimineața și cam tot atâta după masă, Monica, sora mai mică a lui Annie. Dar Monica plecase de mult. Era nouă fără un sfert. Micul Chandler venise acasă târziu la ceai si, în plus, mai și uitase să-i aducă lui Annie pachetul cu cafea de la Bewley. Bineînțeles că asta a indispus-o; când încercase să-i vorbească, ea-i răspunse foarte scurt. Spusese că nu mai bea ceai, dar când s-a apropiat ora de închidere a prăvăliei din colț, s-a hotărât să se ducă singură după o sută de grame de ceai și un kilogram de zahăr. I-a pus cu dibăcie în brațe copilul care dormea și i-a spus:

— Ține-1 tu. Vezi să nu-l trezești!

O lampă mică, umbrită de un abajur alb de porțelan, sta pe masă și lumina ei cădea pe o fotografie încadrată într-o ramă de corn. Era fotografia lui Annie. Micul Chandler se uită la ea și privirea îi zăbovi asupra buzelor subțiri și strânse. Purta bluza de vară bleu-pal pe care i-o adusese el în dar într-o sâmbătă. Îl costase zece șilingi și unsprezece peni; dar ce chinuri, ce emoții groaznice îl costase! Cât suferise în ziua aceea, așteptând la ușa magazinului până se golise de cumpărători, stând apoi în fața tejghelei și străduindu- se să pară la largul său în timp ce vânzătoarea îi îngrămădea în față vrafuri de bluze – plătind apoi la casă și uitând să ia restul, chemat înapoi de către casier, și, în cele din urmă, ieșind din magazin, prefăcându-se că verifică dacă e bine legat pachetul, ca să încerce să ascundă astfel roșcata ce i se tot urca în obraji. Când venise acasă cu bluza, Annie îl sărutase și spusese că era foarte drăguță și de bun gust; dar când a aflat prețul, a aruncat bluza pe masă și a spus că e curată șarlatanie să se vândă o bluză ca asta la zece șilingi și unsprezece peni. Întâi a vrut să o ducă înapoi, dar când a încercat-o a rămas încântată, mai ales de croiala mânecilor, și l-a sărutat și i-a spus că e foarte drăguț din partea lui că s-a gândit la ea.

Hm...!

Se uită cu răceală în ochii fotografiei și ochii îi răspunseră cu răceală. Desigur, erau frumoși și fata însăși era frumoasă. Dar găsea în ea ceva mărginit. De ce era atât de neînsuflețită, de ce aerul ăsta rigid, de doamnă distinsă? Stăpânirea de sine oglindită în ochi îl irita, îl respingeau și-l sfidau; nu era nici pic de pasiune în ei, nici un extaz.

Se gândi la ce spusese Gallaher despre evreicele bogate. Ochii aceia întunecați, orientali, gândi, cât de plini sunt de patimă, de doruri voluptoase! ... De ce se însurase el cu ochii din fotografie?

Se surprinse punându-și această întrebare și aruncă o privire neliniștită în juru-i. Mobila drăguță, ce și-o cumpărase în rate pentru interiorul lui, i se păru meschină. Annie o alesese; și mobila îi amintea de ea. Era tot atât de cuviincios-inexpresivă și de drăguță ca și ea.

O încludare posomorită împotriva vieții i se trezi în inimă. Nu putea oare să evadeze din casa lui mărunță? Oare era prea târziu să încerce a trăi curajos, ca Gallaher? N-ar putea

pleca la Londra? Mai avea încă rate de plătit pentru mobilă. De-ar putea să scrie o carte și să ajungă s-o publice! Asta i-ar deschide drumul.

Pe masa din fața lui, rămăsese uitat un volum de poezii de Byron. Îl deschise cu mâna stingă, grijuliu să nu trezească băiețelul, și începu să citească prima poezie din carte:

Line-s vânturile, asfințitu- ipașnic, Și zefirul ațipit-a prin tufișuri, Când mă 'ntorc la groapa Margaretei mele, Flori să-mprăștii pe țarina dragă.

Se opri. Simțea cadența versurilor în preajmă-i prin odaie. Cât de melancolică era! Putea oare și el să scrie astfel, să redea în versuri melancolia sufletului său? Erau atâtea pe care ar fi dorit să le descrie: senzația de acum câteva ore, pe Podul Grattan, de pildă. De-ar putea să se transpună iar în atmosfera aceea...

Copilul se trezi și începu să țipe. Micul Chandler își abătu ochii de la pagina de versuri și încercă să-l potolească; dar în zadar, nu se potolea, începu să-l legene încolo și încoace în brațe, dar țipetele lui jalnice se înteteau din ce în ce. Îl legănă mai tare, cu ochii la începutul strofei a doua: în ăst iatac îngust îi zace lutul, Lutul ce odinioară...

Degeaba! Nu putea să citească. Nu putea să facă nimic. Zbieretele copilului îi sfâșiau timpanul. Degeaba! Degeaba! Era prizonier pe viață. De enervare, începură să-i tremure brațele și, deodată, aplecându-se spre fața copilului, strigă:

— Taci!

Copilul tăcu o clipită, apoi, într-o frenezie de spaimă, reîncepu să zbiere. Micul Chandler sări de pe scaun și se apucă să umble repede de colo până colo prin odaie', cu copilul în brațe. Pruncul începuse să plângă în hohote de țî se rupea inima; câte patru-cinci secunde își pierdea răsuflarea, apoi izbucnea din nou. Pereții subțiri ai încăperii răsfrângeau ecoul vaierelor sale. Micul Chandler încerca să-l liniștească, dar copilul plângea cu sughițuri tot mai convulsive, h privi fața crispată și tremurândă și începu să se îngrijoreze. Numără șapte sughițuri fără întrerupere și strânse la piept copilul, speriat. Dacă murea .

Ușa se smulse în lături și o femeie tânără intră în goană, gâfâind.

— Ce e? Ce s-a întâmplat? Strigă.

Copilul, la auzul glasului maică-sii, izbucni într-un paroxism de hohote.

— Nimica, Annie... Nimic. A început să plângă. Femeia își zvârli pachetele jos și-i smulse copilul.

— Ce i-ai făcut? Strigă, fulgerându-l cu privirea. Micul Chandler îi înfruntă o clipă ochii și inima i se strânse când recunoscu în ei ura. Începu să bâlbâie:

— N-are nimic... A., a... a-nceput să țipe... N-am putut... N-am făcut nimic... Cum?

Fără să-l bage în seamă, ea începu să umble de colo până colo prin odaie, strângând copilul la piept și murmurând:

— Băiețelul meu! Băiețașu' meu! S-a speriat băiețașu' mamei?... Taci cu mama, iubitul! Taci cu mama!... Mieluțu' Iu' mama-luțu-luțu-luțu! Mielușelul Iu' mama iubit! Hai și taci cu mama!

Micul Chandler își simți obrazii învăpăiați de rușine și se dădu înapoi din lumina lămpii. Asculta hohotele de plâns ale copilului, domolindu-se cu încetul; lacrimi de căință îi scăldau ochii.

DIVERSE ASPECTE.

Se auzi o sonerie furioasă și când domnișoara Parker se duse la receptor, un glas furios strigă, cu un strident accent nord-irlandez:

— Trimiteți-l la mine pe Farrington! Întorcându-se la mașina ei de scris, domnișoara Parker se adresează unui bărbat care scria la un pupitru:

— Domnul Alleyne zice să urci la el.

Omul mormăi pe înfundate: „Să-l ia naiba!”, apoi împinse îndărăt scaunul și se ridică; în picioare, părea înalt și masiv. Avea o față puhavă, de culoarea drojdiei de vin, cu sprâncene și mustăți deschise; ochii îi erau ușor bulbucăți, cu albul murdar. Ridică tăblia pupitrului și, trecând pe lângă clienți, ieși din birou cu pas greoi.

Greoi urcă scările până ajunse la palierul al doilea, unde pe o ușă se găsea o placă de alamă cu inscripția: Dl Alleyne. Acolo se opri, gâfâind de trudă și enervare, și bătut. Glasul țipător strigă:

— Întră!

Omul intră în biroul domnului Alleyne.

În aceeași clipă, domnul Alleyne, un omuleț cu ochelari în ramă de aur și fața bine rasă, ridică brusc capul deasupra unui morman de documente. Acest cap era atât de trandafiriu și chel, încât părea un ou mare odihnind pe hârtii. Domnul Alleyne nu pierdu nici o clipă:

— Farrington? Ce înseamnă asta? De ce trebuie totdeauna să mă plâng de dumneata? Pot să știu de ce n-ai Scut copie după contractul ăsta între Bodley și Kirman? Ți-am spus că trebuie să fie gata la ora patru.

— Dar domnul Shelly a spus, domnule...

— Domnul Shelly a spus, domnule... Te rog foarte flut să iei notă de ce spun eu, nu de ce a spus domnul Shelfy, domnule. Totdeauna găsești câte o scuză ca să te eschivezi de la lucru. Ațâță-ți spun, că dacă nu e gata contractul până astă-seară, am să aduc chestiunea la cunoștința domnului Crosbie. Acum ai auzit?

— Da, domnule.

— M-ai auzit acum?... Da, și încă ceva! Parc-aș vorbi cu pereții când îți vorbesc dumitale! Înțelege o dată pentru totdeauna că ai la dispoziție o jumătate de oră pentru dejun și nu o oră și jumătate. De câte feluri de mâncare ai nevoie, mă rog? Ești atent la ce-ți vorbesc?

— Da, domnule.

Domnul Alleyne își aplecă iar capul peste vrafal de documente. Omul rămăsese cu privirea ațintită asupra craniului lucios care conducea afacerile firmei Crosbie and Alleyne; îi măsura fragilitatea. Un spasm de furie îi încleșta gâtulejul câteva clipe, apoi trecu lăsând în urmă- i o ascuțită senzație de sete. Omul recunoscuse senzația; și simți că-i trebuie o noapte de băutură zdravănă. Trecuse de mijlocul lunii și, dacă termină la timp copia., poate că domnul Alleyne are să-i dea un bon pentru casierie. Sta nemișcat, uitându-se țintă la capul plecat asupra vrafului de hârtii. Deodată, domnul Alleyne începu să răvășească hârtiile, căutând ceva. Apoi, de parcă nu și-ar fi dat seama până în clipa aceea de prezența omului, îi tâșni iar capul în sus și spuse:

— Ei? Ai de gând să stai aici toată ziua? Pe cuvântul meu, Farrington, iei lucrurile foarte ușor!

— Așteptam să văd...

— Foarte bine, n-ai ce s-aștepti să vezi. Du-te jos și vezi-ți de treabă. Omul se îndreptă greoi spre ușă; pe când ieșea din odaie, îl auzi pe domnul Alleyne strigând după el că de n-are să termine copia contractului până seara, domnul Crosbie va auzi de povestea asta.

Se înapoie la pupitrul său din biroul de jos și numără coaiile ce-i mai rămăseseră de copiat. Luă de pe masă condeiul și-l muie în cerneală, dar continuă să se holbeze prostește la ultimele cuvinte ce le scrisese: în nici un caz nu va scoate numitul Bernard Bodley banii... Se lăsa întunericul; în câteva minute or să aprindă lămpile; atunci are să poată scrie. Se sculă de la pupitru, ridică tăblia ca și mai înainte și se îndreptă spre ușă. Pe când ieșea, șeful de birou îl privi cercetător. ' , ,

— Nimica, domnule Shelly, zise omul, arătând cu degetul că se duce într-un anumit loc.

Șeful aruncă o privire asupra șirului de pălării din cuier și, nevăzând nici un gol, se abținu de la vreo observație. De îndată ce fu pe palier, omul scoase din buzunar o tichie de lână și coborî în fugă scara șubredă. Când ieși în stradă, o luă hoțește pe lângă zidurile caselor, spre colț și, brusc, se cufundă într-o intrare. Acum era la adăpost în umbra plăcută a dughenei lui O'Neill. Umplând ferestruica ce da înspre bar cu fața lui încinsă, de culoarea drojdiei de vin sau a cărnii crude, strigă:

— Hai, Pat, drăguțule, dă-ncoa' un pahar cu porter. Chelnerul veni cu paharul de bere. Omul îl duse la gură și-l sorbi dintr-o dată cu lăcomie, apoi ceru un rachiu de chimen. Puse

un penny pe tejghea și lăsându-l pe chelner să bâjbâie după el în întunericul dughenei, părăsi plăcutul adăpost la fel de hoțește precum intrase.

Întunericul însoțit de o ceață deasă năpădea amurgul de februarie și în Eustace Street se aprinseseră felinarele. Omul făcu drumul înapoi, până ajunsese la ușa biroului; se întreba acum dacă are să poată termina la timp copia contractului. Pe scări îl întâmpină un miros, pătrunzător și jilav, de parfumuri: desigur venise domnișoara Delacour cât fusese dânsul la O'Neill. Își îndesă iar în buzunar tichia și reintră în birou, cu un aer degajat.

— Te-a căutat domnul Alleyne, zise șeful de birou cu severitate. Unde ai fost?

Omul aruncă o privire spre cei doi clienți care stăteau lângă contoar, ca și cum ar fi dat a înțelege că prezența lor îl stingherea să răspundă. Cum amândoi clienții erau bărbați, șeful de birou își îngădui să râdă.

— Cunosce eu trucul ăsta! Zise. De cinci ori pe zi e nițel cam... Ei, ai face mai bine să te grăbești și să cauți copiile după corespondența noastră în cazul Delacour, le cere domnul Alleyne.

Această apostrofare în public, după alergatul pe scări și berea înghițită cu atâta grabă, îl zăpăci, și când se așeză la pupitrul său ca să găsească ce i se cerea, își dădu seama că nu avea nici o nădejde să poată termina copia contractului până la cinci și jumătate. Se apropia seara, întunecoasă și umedă, și jindua s-o petreacă prin baruri, bând cu prietenii, în strălucirea lămpilor și în zăngănitul paharelor. Scoase corespondența Delacour și ieși din birou. Spera că domnul Alleyne n-are să descopere lipsa ultimelor două scrisori.

Parfumul jilav, pătrunzător, impregnase toată scara ce suia la biroul domnului Alleyne.

Domnișoara Delacour era o femeie de vârstă mijlocie, cu înfățișare de evreică. Se spunea că domnul Alleyne cocheta cu ea sau cu banii ei. Venea des la birou și, când venea, stătea timp îndelungat. Acum ședea lângă masa de lucru a domnului Alleyne, învăluită într-o aromă de parfumuri, netezindu-și mânerul umbreluței și legănându-și pana mare, neagră, înfiptă în pălărie. Domnul Alleyne își rotise astfel scaunul încât ședea față în față cu dânsa și încrucișase cu dezinvoltură piciorul drept peste genunchiul stâng. Omul puse corespondența pe birou și făcu o plecăciune respectuoasă, dar nici domnul Alleyne nici domnișoara Delacour nu băgară în seamă plecăciunea lui. Domnul Alleyne ciocăni corespondența cu un deget pe care îl repezi apoi spre Farrington, de parcă i-ar fi spus: „E-n regulă, poți să pleci”.

Omul se întoarse în biroul de jos și se așeză iar la pupitrul său. Privea cu stăruință fraza neisprăvită: în nici un caz nu va scoate numitul Bemard Bodley banii... Gândindu-se ce ciudat era că ultimele trei cuvinte începeau toate cu aceeași literă. Șeful de birou se apucă s-o zorească pe domnișoara Parker, spunându-i că n-are să termine de bătut la mașină scrisorile, ca să poată fi expediate cu următorul curier. Timp de câteva minute omul asculta țăcănitul mașinii, apoi se puse iar pe copiat, cu gând să termine. Dar capul îi era tulbure și mintea-i rătăcea mereu spre lumina și larma cârciumii. Era o seară bună de puncieri fierbinți. Se luptă înainte cu copiatul, dar când bătu ceasul cinci, îi mai rămăseseră paisprezece pagini de scris. Fir-ar ea afurisită de copie! N-o „putea isprăvi la timp. Îi venea să blesteme tare, să doboare ceva cu pumnul. Atât era de exasperat, încât scrisese Bemard Bernccffd în loc de Bemard Bodley și trebui s-o ia de la capăt pe altă foaie.

Simțea o putere în el, că ar fi golit de unul singur tot biroul. Trupul lui striga de dor să se miște, să se năpustească afară, să se dezlănțuie violent. Era furios pe toate ofensele ce i le adusesese viața... Putea oare să-i ceară confidențial casierului un avans? As, nu, era degeaba, afurisitul de casier n-o să-i dea nici o lețcaie... Știa unde-i poate întâlni pe băieți, pe Leonard și pe O'Halloran și pe Nosey Flynn. Barometrul său emotiv tindea spre un chef monstru.

Era atât de absorbit de închipuirea sa, încât de două ori i se rosti numele până să răspundă. Dincolo de tejghea stăteau domnul Alleyne și domnișoara Delacour; toți amplexații întorseseră capul, așteptând să se întâmple ceva. Omul se ridică de la pupitrul lui. Domnul Alleyne se porni într-o tiradă de invective, din pricina celor două scrisori care lipseau. Omul răspunse că nu știe nimic de ele, că făcuse o copie fidelă a corespondenței. Tirada continua atât de aspră și de violentă, încât el abia își reținea pumnul să nu se abată pe capul omulețului din față-i.

— Nu știi nimic de cele două scrisori, spunea prosteste.

— Nu-știi-nimic. Sigur că nu știi nimic, zise domnul Alleyne. Spune-mi, adăugă, cerând din ochi aprobarea doamnei ce-i sta alături, oare mă crezi un prost?

Omul își plimbă privirea de la obrazul doamnei către căpățâna mică în formă de ou și iar înapoi către obrazul doamnei, și, aproape mai înainte de a-și da seama ce face, îngădui limbii a da drumul unei inspirații fericite:

— Domnule, cred că nu e cazul să-mi puneți mie o asemenea întrebare. Funcționarii nici nu mai răsufiau. Toată lumea era uluită (autorul butadei nu mai puțin decât cei din preajmă-i); iar pe fața domnișoarei Delacour, o persoană corpulentă, amabilă, se lăți un zâmbet. Domnul Alleyne roși ca o floare de măcieș și cum sta cu buzele zvâcnind de enervare, semăna cu un pitic mânios. Își clătină pumnul pe dinaintea feței lui Fam'ngton, până începu să-i vibreze ca mânerul unei mașini electrice:

— Brută impertinență ce ești! Brută impertinență! Îți arăt eu! Așteaptă și-ai să vezi! Ai să-mi ceri scuze pentru impertinența asta ori ai să părăsești imediat biroul. Ori ceri scuze, ori pleci de-aici, atât i-ți spun!

Sta în fața unei porți, peste drum de birou, pândind să vadă dacă iese singur casierul. Toți funcționarii se perindară și în cele din urmă apăru și casierul, împreună cu șeful de birou, în zadar ar fi încercat să-i spună o vorbă, din moment ce era cu șeful de birou. Omul își dădea seama că se găsea într-o situație destul de proastă. Pentru impertinența sa, fusese nevoit să-i ceară niște scuze abjecte domnului Alleyne; știa însă ce viespar va fi de aci înainte biroul pentru el. Își amintea cum îl persecutase domnul Alleyne pe micul Peake, până-1 gonise din birou, ca să facă loc pentru un nepot de-al lui. Era mânios la culme și însetat și dornic de răzbunare, necăjit pe sine și pe toată lumea. De-aci înainte n-o să mai aibă un ceas de liniște, din pricina domnului Alleyne; are să fie o viață infernală. Se făcuse de râs de-a binelea, de data asta. Nu putea să-și țină gura? Dar din capul locului nu s-au putut împăca, ei și cu domnul Alleyne, adică începând din ziua când domnul Alleyne 1-a surprins maimuțărind accentul lui nord-irlandez, ca să-i amuze pe Higgins și pe domnișoara Parker; cu asta începuse. Ar fi putut încerca să-l tapeze pe Higgins de ceva bani, da' mai mult ca sigur că Higgins n-avea nici pentru dânsul. Cum era să aibă, un bărbat cu două case de ținut.

Își simți iarăși trupul lui mare tânjind după tihna plăcută a cârciumii. Începuse să-l pătrundă răceala cetii, se întrebă de n-ar putea oare să-1 tapeze pe Pat de la O'Neill. Nu-l putea tapa cu mai mult de un șiling, și cu un șiling n-avea ce face. Dar undeva trebuia să găsească bani, își cheltuiseră ultimul penny pe berea de adineauri, și în curând avea să fie prea târziu ca să mai poată găsi bani undeva. Deodată, frământând între degete lanțul ceasului, își aminti de casa de amanet a lui Terry Kelly din Fleet Street. A dat lovitura! Cum de nu se gândise mai devreme?

Străbătu repede străduța de lângă Temple Bar, mormăind în barbă că n-aveau decât să se ducă la dracu toți, fiindcă el unul tot are să petreacă în noaptea asta după pofta inimii. Funcționarul de la Terry Kelly zise: „O coroană!” dar prețuitorul o ținu mortăș pe șase șilingi și până la urmă i se numărară în mână șase șilingi. Părăsi casa de amanet, vesel și strângând monedele fizic între degetul mare și arătător, în Westmoreland Street trotuarele erau înțesate de tineri și tinere care se întorceau de la lucru, iar ici și colo alergau puști zdrențăroși, zbierând titlurile edițiilor de seară. Omul trecea prin mulțime privind cu semeață satisfacție spectacolul străzii și aruncându-le priviri dominatoare fetelor de pe la birouri, îi zbârnâia capul de zgomotele clopotelor de la tramvaie, de hârâitul troleelor, iar nasul îi și adulmeca aburii sinuoși ai puncului. Pe când umbla înainte, își făcea socoteala cum are să povestească băieților întâmplarea:

— Și atunci, numai cât m-am uitat la el, așa, rece, și apoi m-am uitat la ea. Și iar la el, știți, așa, liniștit „Domnule, i-am zis, cred că nu e cazul să-mi puneți mie o asemenea întrebare”.

Nosey Flynn ședea în colțul lui obișnuit, în localul lui Davy Byrne, și când auzi istoria, îi făcu cinste lui Farrington cu o halbă și zise că dintre toate chestiile deștepte pe care le auzise vreodată, asta era cea mai deșteaptă. Farrington făcu și el cinste cu un rând. După un timp sosiră O'Halloran și Paddy Leonard și li se repetă și lor povestea. O'Halloran le făcu cinste la toți cu un rând de malț fierbinte și povesti ce-i răspunsese el șefului de birou pe

când era la Callan din Fownes's Street; dar cum replica lui amintea de vorbirea liberă a păstorilor din egloge¹, trebui să admită că nu fusese la fel de isteată ca replica lui Farrington. După care, Farrington le spuse băieților să dea gata paharele alea, ca să comande alt rând.

Tocmai când își comanda fiecare otrava, cine pică? Higgins în persoană! Firește c-a trebuit să vie să stea și el cu dânșii. I-au cerut să dea versiunea lui despre incident, și el a dat-o cu mare vervă, căci vederea celor cinci mici whisky-uri fierbinți era foarte stimulentă. Nechezau de răs, nu alta, când îl imită pe domnul Alleyne scuturându-și pumnul pe dinaintea feței lui Farrington. Apoi îl imită pe Farrington zicând: „Și dumnealui de colo, foarte rece, îi răspunde...”, în timp ce Farrington zâmbea întregii adunări cu ochii lui murdari și la răstimpuri sorbea cu buza de jos câte un strop de rachiu rătăcit în mustăți.

După rândul ăsta, făcură o pauză. O'Halloran avea bani, dar dintre ălalți doi niciunul nu părea să aibă, încât toată adunarea părăsi, cam cu regret, dugheana. La colțul cu Duke Street, Higgins și Nosey Flynn o cotiră spre stânga, iar ceilalți trei se întoarseră către oraș. Ploaia cădea burnițând pe străzile reci și, când ajunseră la Ballast Office, Farrington propuse localul Scotch House. Barul era plin de oameni și de larma glasurilor și a paharelor. Cei trei bărbați îi împinseră deoparte pe vânzătorii de chibrituri care scânceau la intrare și se adunară în grup la un colț al tejghelei. Se puseră pe spus bancuri, care mai de care. Leonard le prezentă un tânăr cu numele de Weathers, care apărea la Tivoli ca acrobat și artist de music-hall. Farrington le făcu cinste la toți cu un rând. Weathers zise că el ia un irish mic, cu apă minerală. Farrington, care nu era un nepriceput, îi întrebă pe băieți dacă nu vor și ei apă minerală, dar băieții îi spuseră lui Tim să-l servească pe-al lor sec. Conversația începu a se învârti în jurul teatrului. O'Halloran făcu cinste cu un rând, iar Farrington făcu și el cinste cu un rând, în vreme ce Weathers protesta, zicând că prea e irlandeză ospitalitatea lor. Promise să-i introducă în culise și să le facă cunoștință cu niște fete drăguțe. O'Halloran spuse că el și cu Leonard au să vină, dar că Farrington n-are să vină, fiindcă el e om însurat; și ochii grei, murdari, ai lui Farrington se hliziră cu tâlc la amicii săi, ca să arate că înțelege tachinăria. Weathers le mai dădu să guste, pe cheltuiala lui, câte un păhăruț și făgădui să-i întâlnească mai târziu la Mulligan în Poolbeg Street.

Când se închise Scotch House, trecură dincolo la Mulligan. Se duseră în salonul din dos și O'Halloran comandă pentru toată lumea niște speciale mici, tari. Începeau toți să se moaie, să se simtă bine. Tocmai făcea cinste Farrington cu încă un rând, când se întoarse Weathers. Farrington răsuflă ușurat când îl văzu luând de data asta un bitter. Începeau să stea prost cu banii, dar, aveau cât s-o mai întindă nițel. Curând intrară două tinere cu niște pălării mari și un june îmbrăcat într-un costum cadrilat, și se așezară la o masă vecină. Weathers se salută cu ei și le spuse amicilor că erau de la Tivoli. Lui Farrington îi fugeau mereu ochii către una dintre cele două femeiuști. Avea ceva frapant în înfățișare. Purta în jurul pălăriei o imensă eșarfă de muselină, de-un albastru de păun, înnodată cu o fundă mare sub bărbie, și mânuși lucioase, galbene, până la coate. Farrington contempla cu admirație brațul durdului pe care femeia îl tot mișca grațios și când, după câțva timp, ea răspunse privirilor lui, îi admiră încă și mai mult ochii mari și întunecați, cafenii. Privirile ei lungi, piezișe, îl fascinau. Ea îi aruncă în vreo două rânduri ocheade și, când plecară cu toți din sală, îi atinse cu rochia scaunul și spuse: „O, pardon.”, cu accent londonez.

O urmări din ochi până părăsi încăperea, în speranța că se va mai întoarce să-l privească, dar fu dezamăgit, își blestemă lipsa de bani și blestemă toate rândurile de băutură cu care făcuse cinste, și mai ales toate whisky-urile cu apă minerală oferite lui Weathers.

Dacă ura ceva pe lume, apoi pe paraziții ăștia îi ura. Așa-i sărise țandăra, că pierdu șirul conversației dintre amici.

Când îl strigă Paddy Leonard, își dădu seama că vorbeau despre performanțe de forță fizică. Weathers arată grupului de amici bicepsul său și atât se lăuda, încât ceilalți doi apelară la Farrington să reprezinte onoarea națională. Așadar, Farrington își suflecă mâneca și-și arată și el bicepsul. Cele două brațe fură cercetate și comparate și în cele din urmă se hotărî o încercare a puterii. Se înlătură totul de pe masă și cei doi bărbați își sprijiniră pe ea coatele, încleștându-și palmele. Când avea să spună Paddy Leonard „Gata!” trebuia fiecare să încerce a apleca pe masă brațul celuilalt. Farrington avea o expresie gravă sihotărâtă.

Încercarea începu. Cam după treizeci de secunde, Weathers aplecă încetul cu încetul brațul celuilalt, până -i aduse mâna pe masă. Obrazul întunecat al lui Farrington de culoarea drojdiei de vin, se îmbujora și se mohorî; mai tare, de necaz și de umilința că a fost el învins de u țângău ca acela.

— N-ai voie să te lași cu greutatea corpului. Joacă co rect! Îi zise.

— Cine nu joacă corect? Făcu celălalt.

— Hai înc-o dată. Câștigă cine iese învingător de două ori la trei probe. Mai încercară o dată.

Lui Farrington i se îngroșaseră vinele pe frunte, Weathers, din palid cum era, se îmbujorase la față. Amândurora le tremurau mâinile și brațele din pricina efortării. După ce se luptă mult, Weathers iar doborî încetul cu încetul mâna adversarului până o aduse pe masă. Un murmur de aplauze din partea spectatorilor îl răsplăti. Chelnerul, care sta și el lângă masă, își clătină capul roșu către învingător și zise cu stupidă familiaritate:

— Așa, vezi! Asta e!

— Ce dracu' știi tu, de te amesteci? Izbucni Farrington, întorcându-se către chelner. Ține-ți fleanca!

— St, st! Făcu O'Halloran, văzând expresia violentă de pe fața lui Farrington. Hai, gata socoteala băieți! Mai luăm un păhăruț și-apoi o ștergem.

Un om cu o față posomorită sta în colțul Podului O'Connell, așteptând micul tramvai de Sandymount, să-1 ducă acasă. Mocneau în el o mare mânie și sete de răzbunare. Se simțea umilit și nesatisfăcut; nici măcar beat nu era; și n-avea în buzunar decât doi penny. Blestema tot și toate. La birou își făcuse viața imposibilă, ceasul și-l amanetase, cheltuisese toți banii; și nici măcar nu reușise să se îmbete, începea iar să-i fie sete, tânjea iar după aerul încins și duhorile cârciumii. Și faima de bărbat puternic și-o pierduse, îl învinsese un băietan. I se umfla inima de furie, și când se gândea la femeia cu pălărie mare care-1 atinsese cu rochia când trecuse, zicând: Pardon! Mai că simțea cum se înăbușă.

Tramvaiul îl lăasă la Shelbourne Road și de acolo își târî înainte trupul greoi, prin umbra zidului cazarmii, îi era silă să se întoarcă acasă. Când intră pe ușa din dos, găsi bucătăria goală și focul aproape stins. Răcni către odaia de sus:

— Ada! Ada!

Nevastă-sa era o femeie mărunță, cu fața aspră și ascuțită, care -și teroriza bărbatul când era treaz și pe care o teroriza el când era beat. Aveau cinci copii. Un băiețaș coborî în fugă scările.

— Care ești acolo? Zise bărbatul, scrutând întunericul.

— Eu, tătucule!

— Care eu? Charlie?

— Nu, tătucule, Tom.

— Unde-i maică-ta?

— S-a dus la capelă.

— Bine... A avut grijă să-mi lase ceva de mâncare?

— Da, tătucule. Am să...

— Aprinde lampa. Ce-nseamnă asta, să lași casă-n întuneric? Ȑilalți s-au culcat?

Omul se lăasă greoi pe un scaun, în timp ce băiețașul aprindea lampa. Se apucă să maimuțarească glasul moale al copilului, repetând, jumătate pentru sine: „La capelă. La capelă, mă rog.”

Când se făcu lumină, își prăvăli pumnul pe masă și zbieră:

— Ce-am de mâncare?

— Acum... Acum ți-o fac, tătucule, zise băiețașul.

Omul zvâcni în sus furios, cu un deget întins spre foc.

— La focu' ăsta! Ai lăsat să se stingă focu'! Ți-arăt eu ție, să fiu al dracului dacă nu ți-oi arăta, ca să te-nveți minte altă dată!

Dintr-un pas fu lângă ușa și înșfacă bastonul rezemat în colț.

— Te-nvăț eu minte să mai lași să se stingă focul! Zise, suflecându-și mâneca, să-și lase brațul în voie.

Băiețașul strigă: „O, tăticle!” și începu să dea ocol mesei, în fugă, scâncind; dar omul îl'urmări și-l prinse de pulpana hainei. Băiețașul arunca priviri îngrozite în juru-i și nevăzând nici o scăpare, căzu în genunchi.

— Așa, să mai lași focul să se stingă alt'dată! Țipa omul, pocnindu-l cu sete. Așa, ține, potaie!

Băiatul scoase un răcnet de durere, pe când bățul îi sfâșia coapsa, își înălță mâinile împreunate și glasul îi tremura de spaimă.

— O, tăticle! Strigă. Nu mă bate, tăticle! O să... O să spun pentru tine un Ave Măria... O să spun un Ave Măria pentru tine, tăticle, dacă nu mă bați... O să spun un Ave Maria...

Supraveghetoarea îi dăduse voie să plece în oraș de îndată ce-avea să se termine cu ceaiul femeilor, și Măria se bucura dinainte și-abia aștepta seara. Bucătăria era lună; în oalele mari de aramă te oglindeai, nu alta, așa zicea bucătăreasa. Focul ardea frumos, răspândind lumină, iar pe una dintre mesele lateralnice stăteau înșirați patru colaci mari de tot Colacii ăștia ai fi zis că-s dintr-o bucată, dar dacă te apropiai, vedeai că fuseseră tăiați în felii lungi, deopotrivă de groase, gata să fie împărțiți în jurul mesei, la ceai. Chiar ea, Măria, îi tăiase.

Măria era o persoană foarte, foarte mărunțică, în schimb avea un nas foarte lung și o bărbie foarte lungă. Vorbea nițeluș pe nas și totdeauna cu glas alintător: „Da, drăguță” și „Nu, drăguță”. Totdeauna ea era chemată când se luau la'hartă femeile lângă hârdaiele lor de spălat și totdeauna izbutea să le împace, într-o zi îi spusese supraveghetoarea:

— Măria, dumneata chiar știi să-mpaci lumea! Și ajutoarea supraveghetoare! și două doamne din Comitet fuseseră de față când i-a zis așa. Iar Ginger Mooney mereu spunea că ce nu i-ar face ea blegei de la călcătorie, să nu fi fost Măria. Tuturor le era dragă Măria. La șase o să li se dea ceaiul femeilor și înainte de șapte ea o să'poată pleca. De la Ballsbridge la Pillar, douăzeci de minute, și iar alte douăzeci cât să facă târguielile. Avea să fie acolo înainte de opt. Își scoase punga, cea cu încuietori de argint, și reciti cuvintele Suvenir din Belfast. Ținea mult la punga'asta, fiindcă i-o adusese cadou Joe, acum cinci ani, când el și cu Alphy fuseseră în excursie la Belfast, de Rusalii, în pungă erau două jumătăți de coroană și ceva mărunțiș. Aveau să-i mai rămână cinci Șilingi după ce plătea tramvaiul. Ce seară plăcută va fi... Atâta spera, ca nu cumva Joe să vină acasă băut. Dacă bea, parcă era altul.

Adesea o rugase Joe să vină să stea la dâșșii, dar se temuse să nu-i încurce (deși nevastă-sa se purta cât se poate de drăguț cu ea), și-apoi se învățase cu viața la spălătorie. Joe era băiat bun. Dânsa-l crescuse, și pe Alphy tot dânsa, și Joe adesea spunea:

— Mama-i mama, dar adevărata mea mamă e de fapt Măria.

După ce se desfăcuse casa și apucaseră care-ncotro, îi găsiseră băieții slujba asta la spălătoria Dublin by Lampligftt1 și ea se simțea bine aici. Ce părere proastă avusese înainte despre protestanți, dar acum gândea că-s niște oamenii foarte plăcuți, cam potoliți și serioși, totuși foarte plăcuți în viața de toate zilele. Apoi își avea plantele de seră; îi plăcea să vadă de ele. Avea o frumusețe de ferigi și toate soiurile de ceară, și de câte ori venea câte-un musafir, totdeauna îi dădea câte-un răsad-două din seră. Un singur lucru nu-i plăcea ei pe-aici, și anume citatele din Biblie prinse pe pereți; dar cu supraveghetoarea, mai mare plăcerea să ai de-a face, atâta era de blândă și manierată.

Când îi spuse bucătăreasa că-i totul gata, Măria se duse în odaia femeilor și începu să sune clopotul cel mare. În câteva minute prinseră a intra femeile, câte două, câte trei, ștergându-și de fuste mâinile din care ieșeau aburi și trăgându-și mânecele bluzelor peste brațele roșii, fumegânde. Se așezară în fața stacanelor înalte pe care bucătăreasa și cu bleaga le umpleau cu ceai fierbinte, amestecat dinainte cu lapte și zahăr, în căni enorme de tablă. Măria supraveghea împărțirea colacilor, având grijă să aibă fiecare femeie câte patru felii. Râseră și glumiră din belșug în timpul mesei. Lizzie Fleming zicea că diseară Măria are să găsească negreșit inelul si, cu toate că Fleming mai spusese asta de atâtea ori în ajun de „Toți Sfinții”, Măriei tot îi veni să râdă, și răspunse că ei nu-i trebuie nici inel și nici bărbat;

iar pe când râdea, îi scânteiau cu sfială înfrântă ochii cenușii-verzui și vârful nasului mai că i se întâlnea cu vârful bărbiei. Ginger Mooney își ridică stacana cu ceai și le pofți pe toate să bea în sănătatea Măriei; și toate bătură cu stacanele în masă, și Mooney mai zise că-i părea rău că n-are un strop de bere, să-l bea când închină pentru Măria. Și Măria iar râse, mai să i se întâlnească vârful nasului cu vârful bărbiei, râse de mai să i se rupă trupșorul mărunțel, fiindcă ea știa că Mooney îi vrea binele, deși, firește, gândea biata ca o femeie de rând ce era.

Dar cât fu de bucuroasă Măria când terminară femeile cu ceaiul, iar bucătăreasa și cu bleaga începură să strângă masa. Se duse în odăița ei și amintindu-și că dimineața următoare era dimineață de liturghie, mută acul deșteptătorului de la șapte la șase. Apoi își scoase fusta de lucru și ghetele de casă, întinse pe pat fusta ei cea mai bună și așeză ghetuțele de plimbare alături de piciorul patului, își schimbă și bluza și pe când sta în fața oglinzii, își amintea cum se îmbrăca ea de liturghie duminica dimineața, când era fată tânără; și se uita cu o ciudată duioșie la trupșorul mărunțel pe care-l dichisise de atâtea ori. Cu toți anii lui, găsea că e încă un trupșor drăguț și curățel.

Când ieși din casă, văzu că plouase; străzile luceau de umezeală; îi păru bine că-și luase vechiul ei impermeabil cafeniu. Tramvaiul era plin; trebui să șadă pe scăunașul de la capătul vagonului, cu fața la toată lumea, cu vârful picioarelor abia atingând podeaua, își rânduia în minte tot ce-avea de făcut și se gândea ce bine e să nu depinzi de nimeni și să ai în buzunar bănuțul tău. Spera c-or să petreacă o seară plăcută. Sigur c-așa va fi, totuși, ce păcat că Alphy și Joe nu vorbeau unul cu altul! Mereu se certau acuma și doar în copilărie fuseseră cei mai buni prieteni; de, asta-i viața.

Se dădu jos din tramvai la Pillar și se strecură ca o zvârlugă prin mulțime. Intră în cofetăria Downes, dar era atâta lume în prăvălie, încât trecu mult până să-i vină rândul să fie servită. Cumpără o duzină de prăjituri felurite, de câte un penny, și în cele din urmă ieși din prăvălie cu un pachet mare. După asta se gândi ce-ar putea să mai cumpere; dorea să ia ceva arătos și care să le facă într-adevăr plăcere. Mere și nuci cu siguranță că aveau cu toptanul. Greu să nimerești ceva potrivit; nu-i venea nimic în gând decât tot cozonac. Se hotărî să cumpere niște plumcake; dar plumcake-ul de la Downes n-avea destulă glazură de migdale pe deasupra, așa că trecu în Henry Street, la altă cofetărie. Aci îi trebui multă vreme până să se hotărăscă și domnișoara cea dichisită, de după teighea, care se vedea că- i cam săcâită din pricina ei, o întrebă dacă dorește un tort de nuntă, de alege atâta? Asta a făcut-o pe Măria să roșească și să-i zâmbească domnișoarei; dar domnișoara n-avea chef de zâmbit, a rămas serioasă și pân' la urmă i-a tăiat o bucată groasă de plumcake, i-a împachetat-o și-a zis:

— Doi și patru, vă rog.

În tramvaiul de Drumcondra credea că va trebui să stea în picioare, fiindcă niciunul dintre tineri nu părea s-o observe; dar un domn mai în vârstă îi făcu loc. Era un domn voinic, cu o față rumenă, pătrată, și o mustață căruntă; purta o pălărie tare, cafenie. Măria gândi că domnul ăsta arăta a colonel și cugetă cu cât era dânsul mai cuviincios decât tinerii, care pur și simplu se uitau țintă înaintea lor. Domnul acela începu a vorbi cu ea, despre ajunul sărbătorii și despre vremea ploioasă. Zicea că-și închipuie că pache'tul e plin cu bunătăți pentru copilași și că așa se și cuvine, să petreacă ai mici și să se bucure la vârstă lor. Măria era de aceeași părere și nu pregeta să-i dea dreptate, încuviințând grav din cap și făcând des: „îhî! Îhî!” Domnul fu foarte drăguț cu ea' și când trebui să coboare la Canal Bridge, eâ-i mulțumi și făcu o plecăciune, și domnul îi făcu și el o plecăciune și, cu un zâmbet plăcut, își scoase pălăria; și pe când Măria suia terasa, prin ploaie, strângându-și capul mititel între umeri, se gândea cât e de lesne să-l deosebești pe un gentleman, chiar dacă-i un picușor băut.

Când ajunse acasă la Joe, se bucurară cu toții „A, uite c-a venit Măria!” îl găsi și pe Joe – venise direct acasă de la slujbă; și toți copiii erau îmbrăcați de sărbătoare. Veniseră și două fetișcane voinice din vecini, și se și apucaseră de jocuri. Măria îi dădu pachetul cu prăjituri băiatului mai mare, lui Alphy, să le împartă el, iar doamna Donnelly spuse că era prea drăguță Maria să aducă un pachet atât de mare cu prăjituri, și-i puse pe toți copiii să spună: îți mulțumim, Măria.

Măria însă zise că pentru tăticu și mămica adusese ceva special, ceva care era sigură c-o să le placă, și începu să se uite unde pusese plumcake. Căută în pachetul de la Downes, să vadă nu cumva l-o fi pus acolo, și-apoi în buzunarele impermeabilului, și apoi pe cuierul din antreu, dar nicăieri nu-l găsi. Dacă văzu așa, îi întrebă la rând pe toți copiii, nu cumva mâncase vreunul plumcake-ul, din greșeală, firește, dar copiii spuseră toți că nu; și vedeai bine că ar fi preferat să nici nu mănânce prăjituri decât să fie învinuiți că furau. Fiecare își dădu cu părerea ce să se fi întâmplat cu plumcake-ul, iar doamna Donnelly zise că e limpede: Măria îl uitase în tramvai. Când își aminti Măria cum se fâstăcise din pricina purtării domnului cu mustața căruntă, se îmbujora de rușine și de ciudă. Atât era de dezamăgită că-i dăduse greș mica ei surpriză și zvârlise de pomană doi șilingi și patru penny, încât mai că-i venea să plângă, nu alta. Dar Joe spuse că n-avea nici o importanță și o pofti să șadă lângă foc. Foarte drăguț era cu ea. Îi povesti tot ce se mai petrecuse pe la biroul lui, și-i repetă un răspuns isteț pe care-l dăduse șefului. Măria nu prea înțelegea de ce râde Joe așa tare de răspunsul ce-l dăduse, îi spuse însă că șeful trebuie să fie un om cu care anevoie te poți împăca. Joe zise că nu era el chiar așa rău dacă știai cum să-l iei, că e de treabă cât nu-l piepteni în răspăr. Domnul Donnelly le cântă la pian copiilor, iar ei dansară și cântară. După asta, cele două fete din vecini îi serviră pe toți cu nuci. Nu fu nimeni în stare să găsească spărgătorul de nuci și Joe era gata-gata să se supere din pricina asta și întrebă cum își închipuiau ei c-o să spargă Măria nucile fără spărgător.' Măria însă spuse că ei nu-i plac nucile și să nu-și facă nici o bătaie de cap pentru dânsa. Atunci Joe o întrebă dacă nu vrea să bea o sticlă cu stout, iar doamna Donnelly spuse că aveau în casă și vin de Porto, dacă preferă. Măria zise că ar prefera să nu-i servească nimic, dar Joe stăruie.

Încât Maria i-a făcut voia, și-au șezut la gura sobei, vorbind despre zilele de altădată, iar Maria se gândi să pună o vorbă bună pentru Alphy. Dar Joe a strigat că să-l trăsnească Dumnezeu pe loc când o mai schimba el o vorbă cu frate-său, iar Măria i-a spus cât de rău îi pare că pomenise de asta. Doamna Donnelly l-a muștrat pe soțul ei și i-a zis că-i mai mare rușinea să vorbească așa despre un om de-un sânge cu dânsul, ' dar Joe i-a răspuns că Alphy nu-i fratele lui, și cât p-aci să se iste o ceartă din pricina asta. Dar până la urmă Joe a zis că nu vrea să se supere într-o asemenea seară, și a pus-o pe nevastă-sa să mai deschidă o sticlă cu stout. 'Cele două fete din vecini aranjaseră niște jocuri care se joacă în ajun de „Toți Sfinții” și curând domni iar voioșia. Măriaera încântată că-i vede pe copii atât de veseli și pe Joe și nevastă-sa așa de bine dispuși. Fetele din vecini puseră pe masă niște farfurii mici și, legat la ochi, trebuia să ghicești ce -ai găsit. Careva a dat de cartea de rugăciuni, ceilalți trei de apă; iar când una dintre fetele vecine a nimerit inelul, doamna Donnelly a amenințat-o cu degetul pe fata care se roșise ca racul, de parcă i-ar fi spus: „Las' că știu eu tot!” Apoi au stăruit să se lege la ochi și Măria și s-o ducă de mână până la masă, ca să vadă ea ce găsea; și pe când o legau la ochi, Măria râdea și iar râdea, de mai să i se întâlnească vârful nasului cu vârful bărbiei.

O duseră până la masă, cu râsete și glume, iar ea întinse mâna în aer, după cum i se spusese să facă. Bâjbâi cu mâna în gol, încoace și încolo, apoi și-o lăsă pe una dintre farfuriile. Simți între degete ceva moale și ud și se miră că nu spune nimeni nimic și nici nu-i scoteau legătura de pe ochi. Câteva clipe fu tăcere; și apoi o groază de freamăte și de șușoteli. Cineva pome'ni de grădină, și în cele din urmă doamna Donnelly se adresă uneia dintre fetele din vecini, poftind-o foarte, foarte supărată, să arunce imediat afară ce era în farfurie. „Asta-i joacă?!” zicea, Măria a priceput că rândul ăsta nu se socotește și că trebuie s-o ia de la început, iar de data asta a' nimerit cartea de rugăciuni.

Apoi doamna Donnelly le-a cântat la pian copiilor dansul domnișoarei McCloud, și ei țopăiră ținându-se de mână, doi câte doi, și rotindu-se iute'; iar Joe a convins-o pe Maria să bea un pahar cu vin. Curând fură iarăși plini de voie bună cu toții, și doamna Donnelly îi prezise Mariei că are să intre la o mănăstire până nu se sfârșește anul, fiindcă nimerise cartea de rugăciuni. Niciodată nu-l mai văzuse Măria pe Joe atât de drăguț cu dânsa ca-n seara asta și cu atât de multe vorbe plăcute și amintiri de pe vremuri. Măria spuse că erau toți foarte buni cu dânsa.

Până la urmă copiii osteniră și li se seu somn, și-atunci Joe o întrebă pe Măria dacă nu'vrea să le cânte măcar un singur cântec, înainte de-a pleca, unul din cântecele de altădată. Doamna Donnelly zise și ea: „Hai, Măria, te rog!” Așa că Măria n-avu încotro și trebui să se scoale și să vină să stea lângă pian, în picioare. Doamna Donnelly le-a poruncit copiilor să stea liniștiți și să asculte cântecul Măriei. Apoi cântă preludiul și zise: „Hai, acuma, Măria!” și Măria, roșindu-se foarte tare, a început să cânte cu glas” mititel și tremurător. A cântat Visam că-ntr-un falnic palat și când a ajuns la strofa a doua, a cântat iarăși:

Visam că-ntr-un falnic palat locuiam, Cu vasali și cu robi slujitori, și celor acolo adunați le eram Mândrie și scut tuturor.

Cu strămoși de neam mare, ai bogății, să le numeri nici nu puteai, dar ce mă-ncânta mai mult, visam că tu tot la fel mă iubeai.

Dar nimănui nu i-a trecut prin gând să-i spună că greșise și după ce-a terminat de cântat Măria, Joe a rămas foarte mișcat. A spus că timpuri ca acelea de demult nu mai există și, după el, nici cântece cum erau acelea de demult, ale bietului Balfe, nu mai sunt, orice-ar zice alții; așa de rău îl podidiră lacrimile, că fu cu neputință să găsească ce căuta și până la urmă trebui s-o întrebe pe nevastă-sa unde era tirbușonul.

Un CAZ PENIBIL.

Domnul James Duffy locuia în cartierul Chapelizod fiindcă dorea să trăiască pe cât era posibil mai departe de orașul al cărui cetățean era și fiindcă toate celelalte suburbii ale Dublinului îi păreau vulgare, moderne și pretențioase. Locuia într-o veche clădire sumbră, și de la ferestrele sale putea privi în curtea unei vechi distilerii părăsite sau, mai sus, de-a lungul râului cu ape'scăzute, pe malurile cărui e zidit Dublinul. Pereții înalți ai camerei sale lipsite de covor nu erau încărcăți cu nici un tablou, își cumpăraseră singur fiecare obiect din mobilierul camerei: un pat de fier, negru, un spălător de fier, patru scaune de trestie, un cuier cu picior, o căldare pentru cărbuni, o galerie de fier la gura sobei, plus o pereche de clești, și o masă pătrată pe care era așezat un pupitru dublu. O mică bibliotecă fusese instalată într-o nișă, cu ajutorul unor rafturi din lemn alb. Patul era învelit în cearșafuri albe, cu un pled negru, vârgat cu roșu-stacojiu, împăturit la picioare. O mică oglindă de mână atârna deasupra spălătorului și, în timpul zilei, o lampă cu abajur alb alcătui singura podoabă de pe etajera căminului. Cărțile din rafturile albe de lemn erau orânduie de jos în sus, după dimensiuni. Un Wordsworth complet sta la un capăt al raftului de jos, iar la capătul raftului de sus, un exemplar din Catehismul din Maynooth, cusut în coperta unui caiet de însemnări. Pe pupitru se găseau totdeauna cele necesare pentru scris, înăuntrul pupitrului se afla manuscrisul unei traduceri din Michael Kramer de Haupt-Mann, cu indicațiile de regie scrise în cerneală roșie, și câte un vraf mic de hârtii prinse cu o agrafă de alamă. Pe aceste foi era însemnată din loc în loc câte-o frază și, într-un moment de ironie, fusese lipită pe foaia dintâi o reclamă pentru pilulele Bile Beans pentru ficat. Când săltai capacul pupitrului, se înălța din el o aromă vagă, aroma creioanelor noi din lemn de cedru sau a sticlei cu gumă arabică, ori a vreunui măr prea copt, lăsat acolo și uitat.

Domnul Duffy avea oroare de orice dovedea dezordine fizică sau mintală. Un doctor medieval l-ar fi numit saturnian. Fața sa, pe care citeai lămurit anii trăiți, avea coloritul brun al străzilor Dublinului. Pe capul lui lung și destul de mare creștea un păr uscat, negru, iar o mustață castanie nu izbutea să acopere în întregime o gură antipatică. Și umerii obrajilor dădeau feței sale o expresie aspră; dar nu aflai nici o asprime în ochii care, privind lumea pe sub sprâncenele lor castanii, dădeau impresia unui om oricând bucuros să întâmpine la ceilalți o pornire de răscumpărare a greșelilor, dar care fusese adesea dezamăgit. Trăia la oarecare distanță de persoana sa, privindu-și propriile gesturi cu ochiri pline de îndoială. Avea ciudata deprindere autobiografică să compună ici și colo în gând câte o scurtă frază despre sine, cu subiectul la persoana a treia și predicatul la timpul trecut. Nu dădea

niciodată de pomană săracilor și mergea cu pas hotărât, purtând un baston solid din lemn de alun.

Era de mulți ani casierul unei bănci particulare din Baggot Street, în fiecare dimineață venea cu tramvaiul de la Chapelizod la bancă. La amiază se ducea la localul lui Dan Burke, ca să ia o gustare, o sticlă de bere slabă și câțiva pesmeți. La orele patru banca se închidea și era liber. Lua masa într-o ospătărie din George's Street, unde se simțea ferit de societatea tineretului sclivisit al Dublinului și unde lista de bucate era îndeajuns de simplă și cumsecade. Serile și le petrecea fie în fața pianului gazdei, fie hoinărind prin suburbiile orașului. Faptul că-i plăcea muzica lui Mozart îl aducea uneori la operă sau la câte un concert; acestea erau singurele divertismente în viața sa.

N-avea nici cunoscuți care să-l însoțească și nici prieteni, biserică sau credință, își trăia viața spirituală fără vreo comuniune cu alții, vizitându-și de Crăciun rudele și conducându-le la cimitir când mureau, împlinea aceste două datorii sociale de hatârul unei îndelung statornicite demnități, dar nu făcea nici o altă concesie convențiilor care rânduiesc viața civică, își îngăduia a gândi că în anumite circumstanțe și-ar fi jefuit banca, dar cum aceste circumstanțe niciodată nu se produceau, viața lui se desfășura lină, lipsită de orice iz de aventură.

Într-o seară, în sala de concert „Rotunda”, se trezi așezat lângă două doamne. Era lume puțină și tăcută, semne ce prevesteau neplăcut eșecul. Doamna de lângă dânsul aruncă o privire, două, prin sala pustie și apoi spuse:

— Ce păcat că-i atât de goală sala astă-seară! Ce penibil pentru bietii oameni să cânte în fața unor bănci goale!

Luă această remarcă drept îmbiere la conversație. Era surprins că doamna părea atât de nestânjenită. În vreme ce stăteau de vorbă, încerca să și-o întipărească bine în memorie. Când află că fata de lângă dânsa îi era fiică, o socoti cu un an, doi mai tânără decât el. Fața ei, care trebuie să fi fost frumoasă, rămăsese inteligentă. O față ovală, cu trăsături bine desenate. Ochii erau de un albastru foarte închis și neșovăielnici. În privire se înfiripa mai întâi o notă de sfidare, ce se pierdea însă când pupila părea a se topi lent în cuprinsul irisului, revelând pentru o clipă un temperament de mare sensibilitate. Curând pupila se refăcea și taina firii pe jumătate dezvăluită intra iarăși sub imperiul prudenței; iar sânul destul de plin, strâns în jacheta de astrahan, accentua până la urmă impresia de sfidare.

O întâlni din nou, câteva săptămâni mai târziu, la un concert pe terasa Earlsfort, și profită de clipele când atenția fiicei era îndreptată într-altă parte, pentru a lega relații mai apropiate. Doamna pomeni de vreo două ori de soțul ei, dar nu pe un ton care să fi făcut din aluzie în avertisment. O chema doamna Sinico. Stră-stră-bunicul soțului venise de la Livorno. Soțul era căpitanul unei nave comerciale care făcea cursa între Dublin și Olanda; aveau un singur copil.

Când se văzură, din întâmplare, pentru a treia oară, îndrăzni să-i propună o întâlnire. Ea veni. Fu prima dintr-o serie de mai multe întâlniri; se vedeau întotdeauna seara și alegeau pentru plimbările lor cartierele cele mai liniștite. Domnul Duffy avea însă repulsie pentru căile clandestine și, dându-și seama că erau obligați a se vedea pe ascuns, o sili să-1 invite la ea acasă. Căpitanul Sinico îi încuraja vizitele, gândind că e în joc mâna fiicei sale. Atât de sincer o eliminase pe nevastă-sa din colecția plăcerilor lui, încât nici nu bănuia că pe un altul 1-ar putea interesa. Cum soțul era adesea plecat, iar fiica lipsea de acasă, dând lecții de muzică, domnul Duffy avea numeroase prilejuri să se bucure de societatea doamnei. Nici el, nici ea nu mai avuseseră o asemenea aventură și niciunul dintre ei nu-și dădea seama că ar putea fi ceva nepotrivit, încetul cu încetul își împletea gândurile cu ale ei. Îi împrumuta cărți, îi inspira reflecții, își împărțea cu ea viața intelectuală. Ea asculta tot.

Uneori, drept răspuns la teoriile lui, îi împărtășea câte un fapt din viața ei. Cu o solitudine aproape maternă, îl îmboldea să-și dezvăluie firea din plin; deveni duhovnicul lui. Ei îi povesti că luase parte câțva timp la întâlnirile unui partid socialist irlandez, unde se simțise o figură singulară în mijlocul unui grup de douăzeci de muncitori sobri, într-o mansardă luminată de o biată lampă de petrol. Când partidul se scindase în trei grupări, fiecare cu propriu-i conducător și în propria-i mansardă, încetase a mai lua parte la acele

întruniri. Discuțiile muncitorilor, spunea el, erau prea timorate; interesul lor pentru problema salariilor îi părea excesiv. Simțea că sunt niște realiști duri și că luau în nume de rău subțirimea și precizia de gândire izvorâte dintr-un răgaz pe care ei nu și-l puteau îngădui.

— Nu sunt șanse ca vreo revoluție socială să zguduie Dublinul câteva secole de-aci înainte, îi spunea.

Ea îl întrebă de ce nu scria ceea ce gândește. Pentru ce? Răspunse, cu dispreț apăsător. Pentru a rivaliza cu negustorii de clișee, incapabili a gândi consecutiv șaiszeci de secunde? Pentru a se supune criticilor unei clase mijlocii obtuze, care își încredințează polițiștilor moralitatea și impresarilor arta?

O vizita adesea în căsuța ei din afara Dublinului; și adesea își petreceau serile împreună, singuri, încetul cu încetul, pe măsură ce li se împloteau gândurile, începură a vorbi de subiecte mai puțin depărtate. Tovărășia ei era ca un pământ cald în jurul unui răsad exotic. De multe ori lăsa să-i cuprindă înserarea, zăbovind a aprinde vreo lampă. Camera discretă, umbrită, izolarea lor, muzica ce încă le mai vibra în urechi îi uneau. Această unire îl exalta, îi netezea cu încetul asperitățile caracterului, îi pătrundea gândirea cu emoții. Câteodată se surprindea ascultând timbrul propriei sale voci. Se temea că va crește în ochii ei până la statura unui arhanghel; și, pe când continua să-și atașeze tot mai mult firea arzătoare a tovarășei lui, auzea strania voce impersonală pe care o recunoștea drept a sa, insistând asupra incurabilei singurătăți a sufletului. Nu ne putem dăru, spunea acea voce: ne aparținem nouă înșine. Concluzia acestor cuvântări fu că, într-o seară în timpul căreia dăduse dovadă de o neobișnuită agitație, doamna Sinico îi prinse pățimaș mâna și o lipi de obrazul ei.

Domnul Duffy rămase foarte surprins. Interpretarea dată de ea vorbelor sale îl dezamăgea. Nu o mai vizită timp de o săptămână; apoi îi scrise, cerându-i o întâlnire. Cum nu dorea ca ultima întrevvedere să fie tulburată de influența ruinatului lor loc de spovedanie, se întâlniră într-o cofetărie mică, aproape de Parkgate. Era o vreme rece de toamnă, dar, cu tot frigul, umblară pe cărările parcului timp de aproape trei ore. Se înțeleseră să rupă relațiile; orice legătură te leagă de durere, spunea el. Când ieșiră din parc, merseră în tăcere către tramvai; dar ajunși acolo, ea începu să tremure atât de tare, încât, temându-se de o nouă criză de slăbiciune din parte-i, își luă grăbit rămasbun și o lăsă. Câteva zile mai târziu primi un pachet cu cărțile și caietele de muzică ce i le împrumutase.

Trecură patru ani. Domnul Duffy se întoarse la felul său de viață potolit. Odaia lui și acum stătea mărturie ordinii ce-i domnea în spirit. Câteva noi bucăți muzicale se adăugaseră la notele de pe etajera din camera de jos, iar pe rafturi se aflau două volume de Nietzsche: Așa g-ăit-a Zarathustra și Știința voioasă. Arareori scria câte ceva în vrafurile de file dinăuntrul pupitrului. Una dintre constatările sale, înscrise la două luni după ultima întrevvedere cu doamna Sinico, suna: „Dragostea între bărbat și bărbat este cu neputință, pentru că nu trebuie să intervină raporturi sexuale, iar prietenia între bărbat și femeie este cu neputință, pentru că trebuie să intervină raporturi sexuale”. Evita concertele, ca nu cumva s-o întâlnească. Îi muri tatăl, partenerul mai tânăr al băncii se retrase. Iar el continua să ia în fiecare dimineață tramvaiul până în centrul orașului și să se întoarcă în fiecare seară pe jos din centru, după o masă sobră în George's Street și lectura gazetei drept desert.

Într-o seară, pe când ducea la gură o bucată de afumătură cu varză, mâna i se opri brusc. Ochiul i se ațintiră asupra unei coloane din ziarul de

seară, ce sta sprijinit de cana cu apă. Puse înapoi în farfurie bucățica de carne și citi atent Știrea. Apoi bău un pahar cu apă, împinse deoparte farfuria, îndoi ziarul, îl așeză pe masă și, proptindu-și coatele pe el, citi iarăși și iarăși acea știre. Varza începuse a se slei, lăsând pe farfurie o pojghiță de unsoare rece și albă. Fata care-l servea se apropie de el, să-l întrebe: nu cumva nu-i plăcea cum e gătită mâncarea? Răspunse că e foarte bună și înghiți cu greu câteva îmbucături. Apoi plăti și ieși în stradă.

Mergea repede prin amurgul de noiembrie, bătând monoton pavajul cu bastonul lui solid de alun; marginea dințată a ziarului gălbui îi ieșea din buzunarul pardesiului ajustat pe corp. Ajuns pe șoseaua singuratică ce duce de la Parkgate spre Chapelizod, încetini pasul; bastonul lovea mai puțin energic pavajul; suflarea-i întretăiată, sunând aproape a suspin, se condensa în aerul iernatic. Când ajunse acasă, urcă îndată în odaia lui și, scoțând ziarul din buzunar, citi din nou știrea, la lumina slabă a ferestrei. N-o citi cu glas tare, ci mișcând buzele ca un preot când îngână rugăciunile de taină. Iată cuprinsul știrii:

MOARTEA UNEI DOAMNE LA SYDNEY-PARADE

Un caz penibil. Astăzi, la spitalul municipal din Dublin, procuroruldelegat (în lipsa domnului Leverett) a anchetat cazul decesului doamnei Emily Sinico, în vârstă de patruzeci și trei de ani, accidentată mortal ieri seară în gara Sydney-Parade. Examinarea circumstanțelor a arătat că decedata, încercând să treacă peste linia ferată, a fost doborâtă de locomotiva personalului de ora zece dinspre Kingstown; leziunile suferite la cap și la coastele din dreapta i-au provocat moartea.

James Lennon, mecanicul locomotivei, a declarat că e de cincisprezece ani în serviciul companiei de căi ferate. Auzind semnalul impieगतului, a pus trenul în mișcare, dar o secundă-două mai târziu, l-a oprit în urma unor țipete puternice. Trenul mergea cu viteză redusă.

P. Dunne, hamal la căile ferate, a declarat că în momentul când trenul era gata să pornească, a observat o femeie care încerca să treacă peste linii. Martorul a alergat spre ea, strigând, dar înainte de-a izbuti s- o ajungă, femeia a fost agățată de tamponul locomotivei și a căzut la pământ.

Un jurat: Ai văzut-o căzând? Martorul: Da.

Sergentul de poliție Croly a declarat că, sosind la fața locului, a găsit-o pe decedată zăcând pe peron, după toate aparențele, moartă. El a dispus transportarea corpului în sala de așteptare, până la sosirea ambulanței. Agentul de poliție confirmă cele declarate. Dr. Halpin, intern la serviciul de chirurgie al Spitalului Municipal din Dublin, a arătat că decedata avea două din coastele inferioare fracturate și că suferise leziuni grave la umărul drept, în cădere se rănise și în partea dreaptă a capului. Leziunile nu erau totuși de natură a provoca moartea la o persoană normală. Decesul, după opinia lui, survenise probabil datorită șocului și a unei cedări subite a cordului.

Dl. H. B. Patterson Finlay, din partea companiei de căi ferate, și-a exprimat profundul regret față de accident. Compania a luat întotdeauna toate măsurile pentru a împiedica publicul să traverseze liniile în alt fel decât peste poduri, atât prin afișarea de avertismente în fiecare stație, cât și prin folosirea porților-patent, cu arcuri, la pasajele de nivel.

Cum decedata avea obiceiul să treacă peste linii seara târziu, de la un peron la altul, și avându-se în vedere și alte circumstanțe speciale în legătură cu acest caz, domnia-sa socotește că reprezentanții căii ferate n-au nici o culpă.

Căpitanul Sinico, din Leoville, Sydney-Parade, soțul decedatei, a depus, de asemenea, mărturie. El a identificat decedata ca fiind soția sa. Când s-a produs accidentul, căpitanul Sinico nu se găsea la Dublin, deoarece chiar în dimineața aceea sosise de la Rotterdam. Erau căsătoriți de douăzeci și doi de ani și trăiseră în deplină armonie până cu vreo doi ani în urmă, când soția sa începuse a manifesta oarecare deprinderi de necumpătare.

Domnișoara Mary Sinico a declarat că în ultimul timp mama ei obișnuia să iasă seara târziu ca să cumpere băuturi spirtoase. Martora încercase de multe ori să discute cu mama ei, îndemnând-o să se înscrie într-o ligă de temperanță. În seara accidentului, martora lipsea de acasă și nu s-a întors decât la o oră după accident.

Juriul și-a dat verdictul ținând seama de raportul medical și l-a scos pe Lennon de sub inculpare.

Procurorul-delegat a încheiat ancheta declarând că e vorba de un caz cât se poate de penibil și și-a exprimat via compătimire pentru căpitanul Sinico și fiica sa. Domniasa a

îndemnat stăruitor compania de căi ferate să ia măsuri severe pentru a preveni pe viitor posibilitatea unor accidente similare. Se constată că fapta nu este imputabilă nimănui.

Domnul Duffy ridică ochii de pe ziar și contemplă prin fereastră peisajul mohorât al serii. Râul se întindea calm pe lângă distileria abandonată și, în răstimpuri, pe Șoseaua Lucan se aprindea câte o lumină în geamul unei case. Ce sfârșit! Toată povestea morții ei îl revolta, și-1 revolta gândul că-i vorbise cândva acestei femei despre ceea ce pentru dânsul era sfânt. Frazele banale, convenționalele expresii de compătimire, termenii prudenți ai unui reporter înduplecat să nu dea în vileag detaliile unei morți triviale, îl îngreșeau. Nu numai că se degradase pe sine, dar îl degradase și pe el. Vedea tot cursul abject al viciului ei, jalnic și urât mirositor. Soața sufletului său! Se gândi la nenorocitele pe care le văzuse schiopătând către cârciumă, cu câni și sticle pe care să și le aducă pline acasă. Doamne Dumnezeule, ce sfârșit! Evident, fusese inaptă pentru viață, lipsită de tăria unui scop, pradă ușoară și roabă a deprinderilor, una dintre epavele pe care s-a zidit civilizația. Dar să fi fost în stare să se coboare atât de jos! Era cu puțință să se fi amăgit el până într-atâta în privința acestei femei? Își aminti de izbucnirea ei în seara aceea și o tălmăci cu mai puțină îngăduință ca oricând. Nu mai avea nimic să-și reproșeze în privința hotărârii ce o luase atunci.

Pe când se întuneca și amintirile începeau să-1 năpădească, i se păru că simte atingerea mâinii ei. Șocul ce-l încercase mai întâi în stomac, îi ataca acum nervii, își puse repede pardesiul și pălăria și ieși. Aerul rece îl întâmpină în prag; i se strecură prin mânecile hainei. Când ajunse la cârciuma de lângă Podul Chapelizod, intră și ceru un punci fierbinte.

Patronul i-l aduse cu plecăciuni servile, dar fără să îndrăznească a-i vorbi, în prăvălie mai erau vreo cincisase lucrători care discutau despre valoarea domeniilor unui gentleman din comitatul Kildare. Sorbeau când și când din enormele stacane de bere și fumau, scuipând des pe jos și uneori trăgând cu încălțările grele rumegușul podelei peste scuipături. Domnul Duffy ședea pe scaun și-i privea fix, fără să-i vadă și fără să-i audă. După câțiva timp plecară, iar el mai ceru un punci. Stătu mult până să-l termine. Era liniște în dugheană. Patronul se lăbărțase la tejghea, citind The Herald și căscând. La răstimpuri se auzea câte un tramvai hârșâind pe strada singuratică.

Cum ședea așa, retrăind timpul petrecut alături de ea și evocând alternativ cele două imagini în care i se înfățișa acum, își dădu deodată limpede seama că ea murise, că încetase să existe, că devenise o amintire, începu să se simtă prost. Se întreba cum altfel ar fi putut proceda. N-ar fi putut să joace mai departe o comedie a amăgirii, nici să trăiască față cu ea n-ar fi putut. Făcuse ceea ce i se păruse cel mai bun lucru. Ce vină i se putea aduce? Acum, când ea dispăruse, înțelegea cât de singuratică trebuie să-i fi fost viața, când ședea așa, părăsită, seară de seară, în odaia aceea. Și viața îui va fi singuratică, până când va muri, va înceta să existe, va deveni o amintire, dacă-și va mai aminti careva de el.

Trecuse de ora nouă când plecă din cârciumă. Seara era rece și întunecată. Intră în parc prin întâia poartă și merse înainte printre copacii uscați. Umbla pe aleile pustii pe unde umblaseră amândoi cu patru ani în urmă. I se părea că e lângă el, în întuneric. Erau clipe când parcă simțea cum glasul ei îi atinge urechea, cum mâna ei i-o atinge pe-a lui. Se opri să asculte. De ce îi refuzase el viața? De ce o condamnase la moarte? Își simți ființa morală năruindu-se.

Când ajunse sus pe Magazine Hill se opri și se uită de-a lungul râului către Dublin, ale cărui lumini ardeau roșii și primitive, în noaptea rece. Privi apoi către poalele dealului și jos, în umbra zidurilor parcului, văzu culcate niște siluete omenesti. Aceste iubiri vinovate și hoțise îl umplură de disperare. Macină în gând rectitudinea vieții sale; vedea că el unul fusese izgonit de la ospățul vieții. O singură ființă omenească păruse a-l iubi, iar el refuzase viața și fericirea; o condamnase la infamie, la o moarte rușinoasă. Știa că făpturile întinse lângă zid îl urmăreau din ochi și abia așteptau să plece. Nimeni n-avea nevoie de dânsul; era izgonit de la ospățul vieții, își întoarse ochii spre râul cenușiu care sclipea, șerpuind către Dublin. Dincolo de râu văzu un tren de marfă ce ieșea șerpuind din gara Kingsbridge, un vierme cu cap de foc, șerpuind prin întuneric, îndărătnic și trudnic, încet-încet, se făcu

nevăzut; dar el tot mai păstra îrwirechi hârâitul trudnic al mașinii, repetând silabele numelui ei.

O luă înapoi pe drumul pe care venise, cu ritmul locomotivei zvâcnindu-i în urechi, începu a se îndoii de realitatea celor ce i le spunea amintirea. Se opri sub un copac și așteptă să se stingă ritmul. N-o mai simțea alături de el în întuneric, nu-i mai simțea glasul atingându-i urechea. Așteptă câteva minute, cu auzul încordat. Nu mai auzea nimic, întunericul era cufundat în tăcere. Ascultă iarăși, cufundat în tăcere. Simți că era singur.

ZIUA IEDEREI LA SEDIUL COMITETULUI.

Bătrânul Jack zgândări spuza cu o bucată de carton, o adună laolaltă, apoi o împrăstie cu socoteală peste bolta cărbunelui ce prindea a se albi. Când bolta fu învăluită într-un pospai de cenușă, obrazul bătrânului Jack se topi în întuneric, dar când se apucă din nou să ațâțe focul, făcându-i vânt cu cartonul, umbra sa chincită se înalță pe zidul din față și, încetul cu încetul, obrazul îi apăru iar în lumină. Era un obraz de moșneag, numai oase și țepi. Ochii lacrimoși, albaștri, clipeau în lumina focului iar gura umedă se deschidea la răstimpuri și mesteca în neștire de vreo două ori, înainte de a se închide. Când văzu țâșnind flăcări din cărbuni, sprijini de perete bucata de carton, oftă și spuse:

— Așa, acu-i mai bine, dom'le O'Connor. Domnul O'Connor, un tânăr cu păr cenușiu, a cărui față era desfigurată de bubulițe și coșuri, mai sfârșise să alcătuiască un sul minuscul de tutun pentru o țigară-pe care îl desfăcu iar, meditativ, când îi vorbi bătrânul. Reîncepu să frământa meditativ sulul de tutun și, după ce stătu o clipă să reflecteze, se hotărî să lingă foița.

— Domnul Tieraey a spus când se-ntoarce? Întrebă cu un glas de falset răgușit.

— N-aspus.

Domnul O'Connor își puse țigara în gură și începu să se caute prin buzunare. Scoase la iveală un pachet de cartonase subțiri.

— Să v-aduc un chibrit, zise bătrânul.

— Nu-i nevoie, merge și cu astea. Alese un carton și citi ce era tipărit pe el:

ALEGERI MUNICIPALE CIRCUMSCRIȚIA BURSEI Domnul Richard J. Tieraey, P. L.C., vă roagă respectuos să „binevoiți a-i acorda votul și influența dumneavoastră în apropiatele alegeri din Circumscripția Bursei.

Domnul O'Connor fusese angajat de agentul lui Tierney ca propagandist pentru una dintre secțiile circumscripției, dar cum vremea era nefavorabilă și îi pătrundea apă în ghete, petrecuse o mare parte din zi șezând lângă foc, la sediul Comitetului din Wicklow Street, în tovărășia lui Jack, bătrânul intendent. Ședeau așa de când se întunecase ziua cea scurtă, în 6 octombrie era și afară rece și posomorit.

Domnul O'Connor rupse o fâșie de carton si, vârând-o în foc, își aprinse cu ea țigara. Când apropie flacăra de obraz, în reverul hainei se lumină o frunză de iederă întunecată și lucioasă. Bătrânul îl urmări cu atenție, apoi, luând iar bucata de carton, începu să ațâțe ușurel focul, în timp ce tovarășul său fuma.

— Da, da, zise, continuând o istorie începută, e greu să stii-n ce fel să-i crești pe copii. Cine ar fi crezut să iasă așa? Lo-l dasem la școală la Părinții Iezuiți, făcui tot ce putui pentru dânsul, și când colo, poftim c-acu' umblă haihui și trage la măsea. Io, din partea mea, am încercat să fac om cumsecade dintr-însul.

Puse la loc cartonul, obosit.

— Să nu fiu acu' om bătrân, aș schimba foaia. I-aș croi spinarea până n-aș mai putea, cum i-am făcut de-atâtea ori când era mic. Maică-sa, o știți, ea-l face de ține moțu' sus, îi trece cu vederea ba una, ba alta...

— Asta duce copiii la pierzanie, reflectă domnul O'Connor.

— Firește, spuse bătrânul. Și drept mulțumire, cu ce te-alegi, doar cu neobrăzarea. Cum mă ved'e c-am pus și io o picătură-n gură, îmi și sare-n cap. Unde naiba ar' s-a'jungă lumea, dacă vorbește așa copiii cu tații lor?

— Ce vârstă are? Întrebă domnul O'Connor.

— Nouș'pe, zise bătrânul.

— De ce nu-l pui la o treabă?

— Da' la câte nu l-am pus pe derbedeu' ăsta de bețivan, de când a ieșit din școală! „Io n-am chef să te țiiu, i-am zis, să-ți cauți slujbă, băiete!” Da' zău dacă nu-i mai rău când găsește de lucru, că bea toți gologanii.

Domnul O'Connor clătină din cap compătimitor și bătrânul tăcu, ațintindu-și privirea spre foc. Cineva deschise ușa odăii, strigând:

— Alo! Ce-i aicea, adunare de francmasoni?

— Cine e? Făcu bătrânul.

— Ce faceți pe-ntuneric? Continuă glasul.

— Dumneata ești, Hynes? Întrebă domnul O'Connor.

— Da. Ce faceți pe-ntuneric? Zise iar domnul Hynes, pășind în lumina focului.

Era un tânăr înalt, zvelt, cu o mustăcioară castanie. Pe borul pălăriei îi atârnavu stropi de ploaie gata să picure și gulerul hainei-jachetă îi era ridicat.

— Ei, Mat, i se adresă domnului O'Connor, cum merge?

Domnul O'Connor clătină din cap. Bătrânul se îndepărtă de cămin și, după ce băjbâi prin odaie, se întoarse cu două sfeșnice cu lumânări, pe care le înfipse pe rând în foc ca să le aprindă și le duse apoi la masă. O încăpere golașă ieși în vileag și focul își pierdu din coloritul voios. Pereții erau goi, în afara unui afiș electoral, în mijloc se afla o masă mică, pe care erau îngrămădite hârtii.

Domnul Hynes se rezemă de etajera căminului și întrebă:

— Dumitale ți-a plătit?

— Încă nu. Răspunse domnul O'Connor. Sper să nu ne lase, Doamne ferește, cu buzele umflate în seara asta.

Domnul Hynes râse.

— A, îți plătește el. Nu te teme! Spuse.

— Spfer c-are să se execute repede, dacă-și cunoaște interesele, întări domnul O'Connor.

— Dumneata ce crezi, Jack? Întrebă ironic domnul Hynes, adresându-i-se moșului.

Bătrânul își reluă locul lângă foc și zise:

— În tot căzu', parale are. Nu ca ălălalt, cârpaciu'.

— Care ălălalt cârpaci?

— Colgan, zise disprețuitor bătrânul.

— Spui așa, fiindcă Colgan nu-i decât un meseriaș? Și ce deosebire e între un zidar destoinic și de treabă și-un negustor de băutură? N-are și muncitorul tot atâta drept să fie-n Consiliu ca și oricare altul, ba încă și mai mult drept decât drăguții de irlandezi care se tot ploconesc în fața oricărui tip cu nume răsunător. Nu-i așa, Mat? Se adresă domnul Hynes domnului O'Connor.

— Cred că ai dreptate, răspunse domnul O'Connor.

— Dintre ei doi, unul e om simplu și cinstit, în fața căruia nu-i nevoie să te târăști. El dacă se bagă în asta, e ca să reprezinte clasa muncitoare. Da tipu' pentru care lucrezi dumneata nu vrea decât să pună mâna pe vreo slujbuliță.

— Sigur că trebuie să fie reprezentată și clasa muncitoare, zise bătrânul.

— Muncitorul, continuă domnul Hynes, încasează doar pumni și câte-o para chioară. Dar munca e cea care produce totul. Muncitorul nu umblă după slujbe grase pentru feciorii și nepoții și verișorii lui. Muncitorul n-are să terfelească în noroi cînstea Dublinului ca să-i fie pe plac unui monarh neamț.

— Cum adică?

— Nu știi că vor să-i ție un discurs de bun venit lui Eduard Rex dacă vine încoace la anul? De ce trebuie noi să facem temenele unui rege străin?

— Omul nostru n-are să voteze pentru discursul de bun venit, spuse domnul O'Connor. El reprezintă programul Naționaliștilor.

— Nu zău? Făcu domnul Hynes. Așteaptă să vezi. Îl știu eu. E un as la tras chiulul. Nu i se zice și Dicky Tricky .

— Doamne! Te pomenești că ai dreptate, Joe, exclamă domnul O'Connor. În tot cazul, aș vrea să-l văd apărând cu gologanii.

Cei trei bărbați tăcură. Bătrânul începu iar să zgândăre spuza, adunând-o laolaltă. Domnul Hynes își scoase pălăria și o scutură de stropi; apoi își răsfrânse gulerul hainei, lăsând să se vadă o frunză de iederă prinsă în rever.

— Să fie în viață omul ăsta, spuse, și arată cu degetul frunza, nici vorbă n-ar fi de un discurs de bun venit.

— Adevărat! Făcu domnul O'Connor.

— Mamă, ce mai timpuri! Slăvite timpuri, oftă bătrânul, am știut și noi că trăim pe-atunci.

Iarăși se lăsă tăcere.

Apoi ușa fu împinsă de-afară și se ivi un omuleț repezit, smiorcăind din nas, și cu urechi foarte roșii, înainta în grabă spre foc, frecându-și mâinile de parcă ar fi vrut să scoată din ele o scânteie.

— Nici un ban, măi băieți, spuse.

— Ședeți aici, domnule Henchy, îl pofti bătrânul, oferindu-i scaunul lui.

— Lasă, Jack, nu te scula, nu te scula! Spuse domnul Henchy.

Îl salută scurt pe domnul Hynes, cu un semn din cap, și-apoi se așeză pe scaunul eliberat de bătrân.

— Ai terminat cu Aungier Street? Îl întrebă pe domnul O'Connor.

— Da, zise domnul O'Connor, începând să se scotocească prin buzunare după însemnări.

— La Grimes ai fost?

— Fost.

— Ei? Cum stă?

— N-a promis nimic. A zis: „Nu spui nimănu cu cine votez”. Dar cred că putem conta pe el.

— De ce crezi?

— M-a întrebat cine-s cei care l-au propus pe candidat și i-am spus, am pomenit de părintele Burke. Cred că putem conta pe el.

Domnul Henchy începu să se smiorcăie și să-și frece mâinile la foc, cu o iuțeață uluitoare. Apoi spuse:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Jack, adu-ne niște cărbuni. Trebuie să fi rămas câțiva. Bătrânul ieși din cameră.

— Nu-i rost, reluă domnul Henchy, clătînând din cap. L-am întrebat pe tipu' nostru și știți ce-a zis: „Lasă, domnu' Henchy, când oi vedea eu că merge treaba, nu te uit eu pe dumneata, n-ai grijă”. Afurisit de calic! Ira! Da' nici nu-i de mirare!

— Ce ți-am spus eu, Mat? Făcu domnul Hynes. As la tras chiulul, Dicky Tricky Tierney.

— Oho! Trage chiulu' cât poate, întări domnul Henchy. Nu degeaba are ochisorii ăia de porc. Afurisim'! Parcă n-ar putea plăti, ca un om de treabă, în loc să-ți îndruge: „Hai lasă, dom'le Henchy, trebuie să vorbesc cu domnul Fanning... Am cheltuit o groază de bani”. Calicu' dracului!... A uitat de vremea când taică-su ținea dugheană de haine vechi în Mary's Lane.

— Să fie adevărat? Întrebă domnul O'Connor.

— Păi sigur! Zise domnul Henchy. Ce, n-ai auzit până acum? Se duceau oamenii la el duminică dimineața, pân-a nu se deschide cărciumile, să-și cumpere un surtuc ori o pereche de pantaloni. Hă! Da' tăicuțu' șmecherului de Dicky avea totdeauna o șmecheră de' sticluță neagră în câte-un colțișor. Pricepi? Asta e. Acolo a văzut întâi lumina zilei șmecherul nostru.

Bătrânul se întoarse cu câțiva bulgări de cărbune pe care-i așeză ici și colo pe foc.

— Frumoasă treabă! Izbucni domnul O'Connor. Cum vrea să lucrăm pentru el, dacă nu scoate banii?

— N-am ce-i face, zise domnul Henchy. Când ajung acasă, m-aștept să dau peste portărei.

Domnul Hynes râse și, desprinzându-și umerii de etajera căminului, se dădu deoparte de lângă foc și se pregăti să plece.

— Las' că se aranjează totul când o veni Regele Eddy, zise. Așa, băieți, acu' m-am dus. Ne vedem mai târziu. La revedere.

Ieși agale din odaie. Nici domnul Henchy, nici bătrânul nu spuseră nimic, dar, în clipa când se închidea ușa, domnul O'Connor, care rămăsese cu o privire posacă ațintită asupra focului, strigă brusc:

— La revedere, Joe.

Domnul Henchy așteptă câteva clipe, apoi făcu semn din cap spre ușă.

— Spune-mi, zise, din colțul lui de lângă sobă, către ceilalți, ce-l aduce aici pe amicul? Ce vrea?

— Ei, bietul Joe! Oftă domnul O'Connor, aruncându-și în foc chiștocul țigării, trage și el pe dracu de coadă, ca noi toți.

Domnul Henchy suflă tare pe nas și scuipă atât de copios, încât mai să stingă focul, care protestă fâsâind.

— Ca să vă spun părerea mea personală și sinceră, eu cred că-i omu' taberei ăleilalte. E-un spion de-al lui Colgan, dacă vreți să știți părerea mea. „Treci nițel p-acolo și vezi cam cum o scot ei la capăt. N-or să te suspecteze”. Pricepeți?

— Aș, bietul Joe e băiat de treabă, zise domnul O'Connor.

— Taică-său a fost om de treabă și bine văzut, încuviință domnul Henchy. Bietul Larry Hynes! Cât bine n-a făcut la timpul lui! Da' cu amicul mă tem că nu-i lucru curat. Dă-o-ncolo, înțeleg să tragă omu' pe dracu de coadă, da' ce nu-nțeleg e să trăiască pe spinarea altora! N-ar putea și el să aibă un pic de demnitate?

— Eu unu' știu că n-o să-l primesc cu brațele deschise, când o mai veni, spuse bătrânul. N-are decât să lucreze de capul lui și să nu-și bage nasul pe la noi.

— Nu știu, zise cu îndoială domnul O'Connor, scoțând din buzunar foița de țigară și tutunul. Eu cred că Joe Hynes e om cinstit. Și mai are și-un condei ager. Țineți minte chestia aia pe care-a scris-o...?

— Unii dintre intransigenții și „fenianii”, ăștia sunt cam prea deștepți, după mine, zise domnul Henchy. Știți care e părerea mea personală și sinceră despre unii dintre tinerii ăștia caraghioși? Cred că jumătate din ei sunt plătiți de stăpânirea engleză.

— Poți să știi... Spuse bătrânul.

— Cum, da' eu știu sigur, zise domnul Henchy. Sunt uneltele viceregelui... Nu zic de Hynes... Nu, dă-o dracului, cred că el e nițel mai presus de-așa ceva... Da' e unu, un drăguț de june aristocrat, unu' sașiu, cred că-l știți pe patriotul la care mă refer, nu?

Domnul O'Connor dădu din cap.

— Frumos descendent în linie directă de-al Maiorului Surr, ce ziceți? Patriot până-n măduva oaselor, blestematul! Țsta și-ar vinde țara pe doi bani, da, da, ba ar mai și mulțumi în genunchi cerului că are o țară de vândut.

Se auzi o bătaie în ușă.

— Intră! Spuse domnul Henchy.

Un om cu o înfățișare de preot sărac sau de actor sărac apărură în prag. Îmbrăcămintea neagră îi era strâns incheiată pe trupul scurt; gulerul jachetei ponosite, în ai cărei nasturi neîmbrăcați se reflecta lumina luminărilor, îi sta ridicat în jurul gâtului, încât n-ai fi putut spune dacă era guler de preot sau guler de laic. Purta o pălărie rotundă, de pâslă neagră, bătoasă. Fața lui lucioasă de ploaie semăna cu un caș jilav, în afara celor două pete trandafirii care marcau umerii obrazilor, își deschise brusc gura, foarte mare, ca să -și exprime dezamăgirea, și totodată își deschise mari ochii, foarte albaștri și vioi, ca să-și exprime plăcerea și surpriza.

— O, părintele Keon! Exclamă domnul Henchy, sărind de pe scaun. Dumneavoastră sunteți? Intrați!

— O, nu, nu, nu, zise cu grabă părintele Keon, ținându-și buzele de parcă ar fi vorbit cu un copil.

— Nu vreți să intrați și să luați loc?

— Nu, nu, nu! Nu vreau să deranjez! Făcu părintele Keon, vorbind cu un glas discret, îngăduitor, de catifea, îl caut pe domnul Fanning...

— E alături, la Pajura Neagră, îl informă domnul Henchy. Da' nu vreți să intrați și să ședeți o clipă?

— Nu, nu, mulțumesc. Aveam doar o mică chestiune de rezolvat cu dânsul, spuse părintele Keon. Vă mulțumesc foarte mult.

Se retrase din cadrul ușii, iar domnul Henchy luă unul dintre sfeșnice și se duse la ușă să-i lumineze scara.

— O, nu vă deranjați, vă rog!

— Nu, da-i întuneric rău pe scări. Ați ajuns jos?

— Da, da mulțumesc... Vă mulțumesc.

Domnul Henchy se înapoie cu sfeșnicul și-1 puse pe masă. Se așeză iar la foc. Câteva clipe domni tăcere.

— Ia spune-mi, John, începu domnul O'Connor, scoțând alt carton ca să-și aprindă o țigară.

— Hm?

— Ce-i el de fapt?

— Cam greu de răspuns, făcu domnul Henchy.

— Fanning și cu el par să fie la toartă. Sunt des împreună la Kavanagh. De fapt, e cu adevărat preot?

— Mmnda, așa cred... Gândesc că-i ceea ce se cheamă o oaie neagră. Mulți n-avem din ăștia, slavă Domnului! Da' câțiva tot avem... E și el un fel de nenorocit...

— Și cum se descurcă? Întrebă domnul O'Connor.

— Asta-i alt mister.

— Ține de vreo capelă, ori biserică, ori instituție, ori...

— Nu, zise domnul Henchy, călătorește pe cont propriu, am impresia. Să mă ierte Dumnezeu, adăugă, când a intrat credeam că-i cosu' cu bere.

— Oare mai e rost să bem ceva? Întrebă domnul O'Connor.

— Și mie mi-e sete de mă usuc, zise bătrânul.

— L-am întrebat de trei ori pe calicu' ăla, se înfurie domnul Henchy, dacă trimite încoa' o duzină de sticle. L-am întrebat și-acum iar, dar sta, mă rog, rezemat de tejghea, cu haina scoasă și trăncănea de zor cu consilierul municipal Cowley.

— Și de ce nu i-ai adus aminte? Insistă domnul O'Connor.

— De, n-am vrut să m-apropii cât vorbea cu consilierul. Am prins și eu momentul când m-a zărit și i-am zis: „Știți, fleacu' ăla de care v-am vorbit...”. „E-n regulă, dom'le Henchy”, a zis. Ții! Să știi c-a uitat pârlitu'.

— Pun ei ceva la cale-acolo, zise domnul O'Connor dus pe gânduri. I-am văzut ieri pe toți trei discutând cu aprindere, în colțu' străzii Suffolk.

— Cred că știi ce-nvârtesc, afirmă domnul Henchy. Astăzi, dacă vrei să te faci primar, trebuie să te ndatorezi la Părinții Municipiului. Atunci te fac primar. Zău așa! Mă gândesc serios să devin și eu Părinte al Municipiului. Voi ce credeți? As fi bun de-așa ceva?

Domnul O'Connor râse.

— Cât privește îndatoratul...

— Aș ieși-n caleașca de la Palatul Municipal, zise domnul Henchy, în straietele mele păduchioase, cu Jack de colo stând în spatele meu c-o perucă pudrată pe cap – hm? Ce părere aveți?

— Și pe mine mă faci secretarul tău particular, John.

— Da. Și capelanu' meu îl fac pe părintele Keon. O să fim ca-n familie.

— Pe cuvântu' meu, domnu' Henchy, ați face față mai ceva decât unii din dânșii. Păi, vorbeam deunăzi cu moș Keegan. „Cum îți place stăpân-tu ăl nou, Pat? l-am întreat. Nu prea vă țineți de ospățuri”, am zis eu. „Ospățuri! El de colo. Din miros de cârpă pârlită ar trăi dac-ar putea”. Și știți ce-a mai spus? Zău dacă mi-a venit să-l cred!

— Ce? Întrebară domnul Henchy și domnul O'Connor.

— A zis așa: „Ce părere ai de-un primar al Dublinului care trimite după juma' de kil de antricoate pentru prânzu' lui? Halal trai pe picior mare, așa-i?” zice. „Ei, taci!” m-am mirat io. „O juma' de kil de antricoate, zice, aduse la Palatu' Municipal.” „Phii! Zic io, ce mai oameni ne conduc în ziua de azi!”

Fu întrerupt de o bătaie în ușă. Un băiat băgă capul înăuntru.

— Ce e? Întrebă bătrânul.

— De la Pajura Neagră, zise băiatul strecurându-se în odaie și punând jos un coș în care zdrăngăniră niște sticle.

Bătrânul îl ajută pe băiat să mute sticlele din cos pe masă și verifică numărătoarea. După ce le mută, băiatul își luă coșul pe braț și întrebă:

— Sticlele?

— Care sticle? Făcu bătrânul.

— Nu ne lași să le bem întâi? Întrebă domnul Henchy.

— Mi-a spus să cer sticlele înapoi.

— Vino mâine, zise bătrânul.

— Auzi, băiete! Intervenii domnul Henchy, nu vrei să dai o fugă pân' la O'Farell și să-1 rogi să ne împrumute un tirbușon, pentru domnul Henchy, așa să-i spui. Zi-i că nu-l ținem mai mult de-un minut. Lasă coșu aici.

Băiatul ieși, iar domnul Henchy începu să-și frece voios mâinile:

— Ei, uite că pân' la urmă nu-i chiar așa păcătos. Orișicât, se ține de cuvânt.

— Nu-s pahare, zise bătrânul.

— A, nu te sinchisi de-atâta lucru, Jack, îl liniști domnul Henchy. Câți bărbați de ispravă n-au băut din sticlă înaintea noastră!

— Tot mai bine decât deloc, rosti domnul O'Connor.

— N-ar fi om rău, continuă domnul Henchy, dacă nu și-ar băga coada Fanning. Intenții bune are, și-ar mai face el câte ceva, de, ca omu' zgârcit.

Băiatul veni înapoi, aducând tirbușonul. Bătrânul deschise trei sticle și era pe cale să dea înapoi tirbușonul, când domnul Henchy îl întrebă pe băiat:

— Tragi și tu o dușcă, flăcăule?

— Cu voia dumneavoastră, domnule, răspunse băiatul.

Bătrânul mai deschise o sticlă, cam înciudat, și i-o întinse.

— Qți ani ai? Îl întrebă.

— Șaptesprezece, răspunse băiatul.

Cum bătrânul nu mai zicea nimic, băiatul luă sticla și spuse: „Să trăiți, dom'le Henchy!”, o dădu pe gât, o puse înapoi pe masă și-și șterse gura cu mâneca. Apoi luă tirbușonul și ieși pe ușă, tot pe de lături, îngânând o formulă de salut.

— Uite-așa începe, spuse bătrânul.

— Azi un ou, mâine-un bou, comentă domnul Henchy. Bătrânul împărți cele trei sticle deschise și toți o dată sorbiră din ele. Apoi își puse fiecare sticla la îndemână, pe etajera căminului, răsufând adânc și mulțumit.

— Ei, azi făcui treabă bună, zise domnul Henchy după câțva timp.

— Așa, John?

— Da. În Dawson Street ne-am asigurat vreo doi, Crofton și cu mine. Între noi fie vorba, Crofton ăsta (băiat bun cum e) nu face nici doi bani ca agent electoral. Nici unui cățel n-ar ști să-i vorbească. Stă și se uită la oameni, în timp ce eu dau din gură.

În clipa aceasta, intrară în odaie doi bărbați. Unul, foarte gras, era îmbrăcat în niște haine de serj albastru, care parcă stau gata să-i lunece de pe trupul povârnit. Avea o față mare, cu o expresie bovină, ochi albaștri căscați și o mustață căruntă. Celălalt, cu mult mai

tânăr și slab, avea fața lunguiață și rasă. Purta un guler dublu, foarte înalt, și un melon cu marginea lată.

— Salut, Crofton! I se adresa domnul Henchy celui gras. Vorbești de lup...

— Da' de unde-a picat băutura asta? Întrebă tânărul. Ce, a făcut Bălaia?

— Ha, bineînțeles, Lyons întâi și întâi băutura o vede, spuse domnul O'Connor râzând.

— Așa faceți voi propagandă, măi băieți? Constată domnul Lyons. În timp ce Crofton și cu mine ne vânturăm prin frig și ploaie ca să facem rost de voturi!

— Aș, afurisiților, protestă domnul Henchy, eu în cinci minute fac rost de mai multe voturi decât faceți voi doi într-o săptămână.

— Destupă două sticle de bere, Jack, zise domnul O'Connor.

— Păi, cum să le destup, întrebă bătrânul, dacă nu mai e tirbusonu'?

— Stați nițel, stați nițel! Îi potoli domnul Henchy, sculându-se repede. Ați văzut vreodată șmecheria asta?

Luă două sticle de pe masă și, ducându-le la foc, le puse în apropierea grătarului, într-o nișă interioară a căminului. Apoi se așeză iar lângă foc și mai trase o înghițitură din sticla sa. Domnul Lyons se așezase pe masă, cu pălăria pe ceafă, și-și legăna picioarele.

— Care-i sticla mea? Întrebă.

— Asta, flăcăule, i-o arată domnul Henchy. Domnul Crofton ședea pe o ladă și se uita țintă la cealaltă sticlă pusă la încălzit. Tăcea, din două motive. Primul, suficient în sine, era că n-avea nimic de spus; al doilea motiv era că-și considera colegii inferiori. El făcuse propagandă pentru Wilkins, conservatorul, dar când conservatorii își retrăseseră omul și, alegând între două rele pe cel mai mic, îl sprijiniseră pe candidatul naționalist, fusese angajat să lucreze pentru domnul Tierney.

În câteva minute se auzi un „poc!” îmbietor, pe când din sticla domnului Lyons zbura dopul. Domnul Lyons sări de pe masă, își luă sticla și se întoarse cu ea la masă.

— Tocmai le spuneam, Crofton, urmă domnul Henchy, că azi noi doi am pus mâna pe câteva voturi bune.

— Ale cui? Întrebă domnul Lyons.

— Păi, mai întâi al lui Parkes, al doilea al lui Atkinson, și-apoi 1-am prins pe Ward din Dawson Street. Și-asta-i un tip bine, stofa bună, conservator de viță veche! „Da” parcă-i naționalist candidatul dumneavoastră?, zice. „E-un bărbat onorabil, eu de colo. Va sprijini tot ce poate fi util țării noastre. E un mare contribuabil, am zis. Are proprietăți însemnate în oraș, plus trei firme comerciale, nu e în interesul lui să fie impozitele cât mai mici? Un cetățean distins și respectat, zic, și e epitrop la Ajutorul pentru săraci, și nu ține de nici un partid, nici bun, nici rău, nici neutru.” Așa trebuie să le vorbești.

Domnul Lyons bău, plescăi din buze și apoi întrebă:

— Da'cu discursu' către rege ce s-aude?

— Ascultați ce vă spun eu, zise domnul Henchy. Ce-i trebuie țării ăsteia, cum îi spuneam și bătrânului Ward, e capitalul. Venirea regelui încoace o să însemne un aflux de bani în țară. Cetățenii Dublinului au să profite de asta. Uitați-vă la toate fabricile alea de pe lângă cheiuri, închise toate! Gândiți-vă câți bani ar fi în țară numa' dac-am porni la lucru vechile întreprinderi, filaturile, șantierul naval, fabricile. Capital ne trebuie!

— Păi bine, John, zise domnul O'Connor, cum să-i urăm noi bun venit regelui Angliei? N-a spus chiar Parnell...

— Parnell e mort, replică domnul Henchy. Uite cum văd eu lucrurile. Se suie și el pe tron după ce 1-a ținut bătrâna de maică-sa deoparte pân-a făcut omu' păr alb. E om de lume și nouă ne vrea binele. Dacă mă-ntrebați pe mine, e-un tip pe cinste, o plăcere să te uiți la el și foarte de treabă, să nu-mi veniți mie cu prostii. Ce-și zice omu': „Bătrâna nu s-a dus niciodată să-i vază pe nebunii ăia de irlandezi. Hai, dom'le, să mă duc eu în persoană, să văz ce-i cu ei”. Și noi să jignim omu', când el vine să ne facă o vizită prietenească? A? N-am dreptate, Crofton?

Domnul Crofton dădu din cap.

— Da' făcând toate socotelile, zise domnul Lyons cu ton de argument, știți foarte bine că viața particulară a regelui Eduard nu e tocmai...

— Ce-a fost, a fost, nu vă mai legați de trecut, ripostă domnul Henchy. Eu îl admir ca om. Mă rog, e și el un tip ca mine și ca dumneata, îi place să se plimbe. Ține la paharul lui cu grog, și poate c-o fi și nițel crai, și-i și sportsman. Dă-o-ncolo, oare noi irlandezii nu putem fi adversari loiali?

— Toate astea-s foarte frumoase, zise domnul Lyons. Da' gândiți-vă acu' și la cazul Parnell.

— Pentru numele lui Dumnezeu! Exclamă domnul Henchy. Unde vezi asemănare între astea două cazuri?

— Vreau să zic, încercă să lămurească domnul Lyons, că avem și noi idealurile noastre. De ce am ura noi bun venit unui om ca ăsta? Dumneavoastră credeți că, după ce-a făcut, Parnell ar mai fi acum omul potrivit ca să ne conducă? Și-atunci, de ce-am fi îngăduitori cu Eduard al șaptelea?

— Azi e aniversarea lui Parnell, spuse domnul O'Connor, să lăsăm gâlceava. Acum, că-i dus dintre noi, îl respectăm cu toții, chiar și conservatorii, adăugă, întorcându-se către domnul Crofton.

„Poc!”

Din sticla domnului Crofton zburase dopul zăbavnic. Domnul Crofton se ridică de pe ladă și se duse spre sobă. Când se întoarse cu captura lui, rosti cu glas grav:

— Partidul nostru îl respectă, pentru că a fost un gentleman.

— Așa e, Crofton! Spuse domnul Henchy cu înfocare. A fost singurul bărbat care-a știut să domesticească menajeria. „Jos, câinilor, cu botul pe labe, javrelor!” Așa-i trata. Hai' năuntru, Joe! Hai, vino-ncoa'! Strigă, dând cu ochii de domnul Hynes, care sta-n prag.

Domnul Hynes intră, cu pas rar.

— Mai deschide o sticlă de bere, Jack! Ceru domnul Henchy. Iar am uitat că n-avem tirbușon! Hai dă una 'ncoa, s-o pun la foc!

Bătrânul îi întinse o sticlă, pe care domnul Henchy o așeză la căldură.

— Șezi, Joe, îl îmbie domnul O'Connor pe domnul Hynes, tocmai vorbeam de șef.

— Da, da! Întări domnul Henchy.

Domnul Hynes se așeză pe marginea mesei, lângă domnul Lyons, și nu scoase o vorbă.

— Uite unu', spuse domnul Henchy, care nu s-a dezis de dânsu'. Da, Dumnezeu mi-i martor, ce-i drept e drept, Joe! Tu, unu', Dumnezeu mi-e martor, ai ținut cu el pân-la urmă, ca un om dintr-o bucată!

— A, Joe! Intervenii brusc domnul O'Connor. Dă-ne chestia aia pe care-ai scris-o, ții minte? O ai la tine?

— Așa, așa! Făcu domnul Henchy. Hai, fă-te-ncoa cu ea. Ai auzit-o vreodată, Crofton? Ascultă aici: e o chestie splendidă.

— Hai, stărui domnul O'Connor.

— Dă-i drumul, Joe!

Domnul Hynes părea să nu-și amintească îndată bucata la care se refereau, dar după ce reflectă câțva timp, zise:

— A, aceea... Da... Sigur... S-a învechit acuma.

— Hai, omule, zi! Îl îndemnă domnul O'Connor.

— Sst, sst, făcu domnul Henchy. Hai, Joe! Domnul Hynes mai șovăi puțin. Apoi, în tăcerea ce se așternea, își scoase pălăria, o puse pe masă și se ridică în picioare. Părea să repete în gând. După o pauză cam lungă, anunță:

La Moartea lui Parnell 6 octombrie, 1891 își dresă de vreo două ori glasul și începu să recite:

E mort. Neîncoronatul nostru rege-i mort Irlanda, vai, cu jale și mâhnire pttngē, Căci zace mort acel, pe care numai banda crudă A ipocriților de astăzi îl putu înftânge.

Zace răpus de ceata lasă a câinilor Cărorafaimă el le dărui, din pulbere 'năflndu-i; Nădejtile Irlandei, s-ale Irlandei visuri Se vestejesc acum ca florile-n coșciugu' din palat,

căsuță simplă ori bordei umil, Azi fiecărui irlandez de-amar venin I-e copleșită inima, că dus e cel ce ne-ar fi făurit un alt destin.

La slavă el ar fi adus Irlanda.

— De steagul verde mândru ar fi fluturat ta vtat, bărbații ei de stat, și barzii, și oștenii, I-arfi știut toate popoarele depepământ.

El Libertatea o visa (o, doar un vis fii!) Aprig lupfind a-l împlini, înaltul idol când atins era să-l vadă, De ce-a iubit, Trădarea-l despărți.

Rușine mâinilor mârșave, lașe, Ce l-au lovit pe Domnul lor, sau c-un sărut, Gloatei de popi servili și gălăgioși ce niciodată Nu-l îndrăgiră, grabnic l-au vândut.

Piară-n rușine-n veci memoria acelor ticăloși ce-au încercat să murdărească înaltul nume al celui mândru, Care semeț din preajma sa i-a aruncat.

Căzu cum cad puternicii, Până la urmă, Senin, ne-nfricosat, l-aflara. Și moartea l-a alăturat acum, pe veci, Eroilor Irlandei de-odinioară.

Nu-i stingheriți odihna cu zvoană de gălceavă! Pașnic el doar-me-nici-o umbră de chin uman Ori sfântă râvnă nu-l mai îmboldește Spre-al înălțării luminos liman.

Voia-și făcură, și l-au înjosit, Dar ia aminte, Irlanda mea, spiritul lui Ca Fenixul din flăcări, s-arputea Să se ridice, la ivirea soarelui, în ziua când domni-vă Libertatea, în sfârșit. Și-n acea zi, Irlanda, gândindpios la el, în cupa bucuriei plină, răscumpărare înălța-vă Doar o mâhnire-amintirea acelui ce a fost Pamel.

Domnul Hynes se așeză iar la locul lui, pe masă. După ce sfârșise de recitat, se lăsă tăcere. Urmă un ropot de aplauze; bătu din palme chiar și domnul Lyons. Aplauzele continuară câtăva vreme. Când conteniră, auditorii băură în tăcere din sticlele lor.

„Poc!”

Sărise și dopul din sticla domnului Hynes, dar domnul Hynes continua să șadă pe marginea mesei, cu fata îmbujorată și cu capul gol. Părea să nu fi auzit invitația.'

— Măi Joe, omule! Zise domnul O'Connor, scoțând punga de tutun și foița pentru țigări, ca să-și ascundă mai bine emoția.

— Ce zici de asta, Crofton? Strigă domnul Henchy Frumos, ai? Ce zici? Crofton zise că era o foarte frumoasă bucată literară.

O MAMĂ.

Domnul Holohan, secretar adjunct al Societății Eire Abu, cutreiera

Dublinul de aproape o lună, cu buzunarele pline de fițuici murdare, străduindu-se să aranjeze seria de concerte. Era olog de-un picior și de aceea amicii îl porecliseră Hoppy Holohan.

Umbla fără încetare de colo până colo, stătea ore întregi pe la colțuri de stradă, discutând, își făcea notițe, dar în cele din urmă doamna Kearney a fost cea care a aranjat totul.

Domnișoara Devlin devenise doamna Kearney de necaz. Fusesse educată la maici, într-un pension pentru fetele din aristocrație, și acolo învățase franceza și muzica.

Fiind clorotică de felul ei și rigidă în purtări, nu prea își dobândise prieteni în școală. Când ajunse la vârsta măritişului, fu trimisă în vizită prin numeroasele case unde cântatul ei la pian și manierele-i prețioase fură mult admirate. Ședea închisă în cercul glacial al desăvârșirilor ei și aștepta un pețitor care să cuteze a-1 înfrunta, oferindu-i o existență strălucită. Dar nu întâlnea decât tineri comuni, pe care nu îi încuraja, încerca să-și aline dorințele romantice mâncând în secret mari cantități de rahat turcesc. Totuși, când s-a apropiat limita de vârstă, iar prietenii au început să -și dea drumul la gură în privința ei, i-a făcut sa tacă măritându-se cu domnul Kearney, care ținea un magazin de încălțăminte pe Ormond Quay.

Era cu mult mai în vârstă decât dânsa. Conversația lui, foarte serioasă, avea loc la răstimpuri, în voluminoasa-i barbă castanie. După primul an de măritiş, doamna Kearney își dădu seama că un asemenea soț se va dovedi mai trainic în purtare decât un personaj romantic; totuși, nu Holohan Șontorogul (engl.) se lepădă niciodată de ideile ei romantice.

Domnul Kearney era un om cumpătat, econom și cucernic; lua Sfânta Cuminecătură în prima zi de vineri a fiecărei luni, uneori împreună cu ea, mai adesea singur. Ea rămase netulburat de evlavioasă și-i fu o bună soție. Când se aflau la vreo petrecere într-o casă străină, era destul ca ea să ridice cât de ușor din sprâncene, pentru ca el să se scoale și să-și ia rămas bun; iar când îl necăjea tușea, ea îi pune la picioare pilota de puf și-i pregătea un puncu zdravăn cu rom. La rândul lui, era un părinte model; depunea în fiecare săptămână o mică sumă la o societate de ajutor, asigurându-i fiecareia dintre cele două fiice ale sale câte o zestre de o sută de lire, plătită în ziua când aveau să împlinească douăzeci și patru de ani. Pe fiica mai mare, Kathleen, a dat-o la un pension bun, la maici, unde a învățat franceza și muzica, iar mai târziu a înscris-o la conservator și a plătit taxele. Și în fiecare an, prin iulie, doamna Kearney găsea prilejul să-i spună câte unei prietene:

— Soțul meu, drăguțul de el, ne trimite la Skerries pentru câteva săptămâni.

De nu era Skerries, era Howth ori Greystones.

Când începu să se afirme mișcarea Renașterii irlandeze, ea hotărî să pună în valoare numele fiicei și aduse în casă un profesor de irlandeză. Kathleen și sora ei trimiteau prietenilor cărți poștale ilustrate cu subiect irlandez, iar prietenii le trimiteau și ei cărți poștale ilustrate cu subiect irlandez, în anumite duminici, când domnul Kearney mergea cu familia la catedrală, se aduna după slujbă un mic grup, în colțul străzii Catedralei. Cu toții erau prieteni de-ai familiei Kearney, prieteni muzicali sau prieteni naționaliști, și, după ce epuizau cronica bârfelor, își dădeau unul altuia mâna, toți deodată, făcând haz de atâtea mâini încrucișate, și-și luau rămas bun în irlandeză.

Curând, numele domnișoarei Kathleen Kearney începu să fie rostit adesea. Lumea spunea că era foarte pricepută la muzică și foarte drăguță ca fată și că, în plus, era și o adeptă a mișcării pentru renașterea limbii. Pe doamna Kearney, firește, asta o mulțumea, încât nu fu surprinsă când într-o zi veni la ea domnul Holohan și propuse ca fiica ei să fie acompaniatoare într-o serie de patru mari concerte, pe care Societatea sa intenționa să le dea la Ancient Concert Room.

Doamna Kearney îl pofti în salon, îl rugă să ia loc și scoase la iveală carafa de cristal cu sherry și coșulețul de argint cu biscuiți. Intră cu trup și suflet în amănuntele acestei inițiative, dădu păreri pro și contra; și în cele din urmă fu elaborat un contract conform căruia Kathleen urma să primească opt guinee pentru serviciile sale de acompaniatoare la cele patru mari concerte.

Domnul Holohan fiind novice într-o materie delicată ca aceea a stilului unor anunțuri de spectacol și a rânduirii punctelor din program, doamna Kearney îi veni în ajutor. Avea tact. Știa care dintre artiști trebuiau afișați cu majuscule și care cu litere mici. Știa că primului tenor nu i-ar plăcea să figureze după momentul vesel al domnului Meade. Pentru ca publicul să nu se plictisească nici o clipă, strecură numerele îndoielnice printre cele cu o bine stabilită reputație de cântece favorite.

Domnul Holohan venea la dansa în fiecare zi, ca să-i ceară părerea cu privire la câte-un amănunt. Ea era mereu la fel de prietenoasă, își da cu plăcere sfatul și o făcea, într-adevăr, în chipul cel mai firesc, împinse carafa către dansul, zicând:

— Vă rog, domnule Holohan, serviți-vă! Și în timp ce se servea, gazda îi spuse:

— Să n-aveți nici cea mai mică teamă! Să n-aveți nici o teamă!

Totul mergea foarte frumos. Doamna Kearney cumpără la Brown Thomas o adorabilă șarmuză trandafirie, pentru a împropăta corsajul rochiei lui Kathleen. A costat-o o sumă frumușică; dar sunt ocazii când o oarecare cheltuială e îndreptățită. A luat vreo duzină de bilete de câte doi șilingi pentru ultimul concert și le-a trimis aceluia dintre prieteni de care nu era sigură că ar fi venit altminteri. N-a uitat nimic și, mulțumită ei, tot ce trebuia făcut a fost făcut.

Concertele urmau să aibă loc miercuri, joi, vineri și sâmbătă. Când doamna Kearney a sosit, miercuri, cu fiica ei, la Ancient Concert Room, n-a fost încântată de ce-a văzut. Câțiva tineri, cu insigne de un albastru-viu prinse la haină, trândăveau prin vestibul; niciunul nu purta costum de seară. Trecu pe lângă dânșii cu fiică-sa; o privire aruncată repede prin ușa

deschisă a holului o lămuri asupra indolenței ușierilor, întâi se întrebă dacă nu cumva greșise ora. Nu, era opt fără douăzeci.

În foaietul artiștilor dindărătul scenei, fu prezentată domnului Fitzpatrick, secretarul asociației. Era un om mărunț, cu o față albă, inexpressivă, stupidă. Doamna Kearney observă că-și purta pălăria moale, cafenie, foarte degajat, pe-o ureche, și că vorbea cu accent târăgănat. Ținea în mână un program și, cât vorbi cu dânsa, mestecă un colț al programului până-l făcu terci. Se părea că suportă cu ușurință dezamăgirile. Domnul Holohan se înființa în foaier la fiecare câteva minute, ca să dea raportul situației la casa de bilete. Artiștii vorbeau între dâșii, nervoși, aruncau la răstimpuri câte-o privire în oglindă, își făceau sul caietele de muzică și iar le desfășurau. Când se făcu aproape opt și jumătate, pușinii oameni care se aflau în sală începură să-și manifeste dorința de a li se oferi o distracție. Domnul Fitzpatrick intră în cabină, zâmbi în gol, prostește, și spuse:

— Ei, doamnelor și domnilor, zic c-ar fi cazul să deschidem balul. Doamna Kearney îi răsplăti silabele finale, foarte târăgănite, așintind asupra-i o rapidă uitătură încărcată de dispreț și apoi se adresă fiicei sale, pe un ton încurajator:

— Ești gata, drăguță?

De cum avu prilejul, îl chemă de-o parte pe domnul Holohan și-1 rugă să-i spună ce însemna asta. Domnul Holohan nu știa ce însemna asta. Spuse că fusese o greșală din partea comitetului să aranjeze patru concerte: patru erau prea mult.

— Și artiștii! Se indignă doamna Kearney. Firește, fac tot ce pot, dar fapt e că nu-s buni.

Domnul Holohan admise că artiștii nu erau buni, dar comitetul, zise el, hotărâse a lăsa primele trei concerte să iasă cum s-o putea și să rezerve nivelul ridicat pentru cel de sâmbătă seara. Doamna Kearney tăcu, dar pe măsură ce se perindau pe estradă numerele mediocre, iar pușinii spectatori din sală se tot răreau, începea să regrete că făcuse cheltuială de bani și energie pentru un asemenea spectacol. Nu-i plăcea felui în care se desfășurau lucrurile și zâmbetul gol al domnului Fitzpatrick o irita. Totuși, nu spuse nimic și așteptă să vadă cum se va sfârși. Concertul expiră cu puțin înainte de ora zece și toată lumea se grăbi să plece.

Concertul de joi seara avu un public mai numeros, dar doamna Kearney văzu îndată că biletele de favoare umpluseră sala. Publicul se purta fără nici o jenă, de parcă ar fi asistat la o simplă repetiție în costume. Domnul Fitzpatrick părea să se amuze; era cu desăvârșire inconștient că doamna Kearney lua notă cu mânie de conduita lui. Stătea în marginea cortinei, scoțând la răstimpuri capul și schimbând râsete cu doi prieteni ai săi care ședea în colț la balcon, în cursul serii, doamna Kearney află că spectacolul de vineri urma să fie abandonat și că, în schimb, comitetul avea de gând să facă pe dracu' în patru ca să asigure o sală plină ochi pentru sâmbătă seara. Când auzi asta, se duse să-l caute pe domnul Holohan. Îl prinse și-l imobiliza pe când alerga șchiopătând să ducă un pahar cu limonada unei domnișoare; îl întrebă dacă era adevărat. Da, era adevărat.

— Dar bineînțeles că asta nu schimbă contractul, spuse ea. Contractul s-a încheiat pentru patru concerte.

Domnul Holohan părea grăbit; a sfătuit-o să discute cu domnul Fitzpatrick. Doamna Kearney începu acum să se alarmeze, îl chemă de-o parte pe domnul Fitzpatrick, de unde stătea, lângă cortină, și îi spuse că fiica ei semnase pentru patru concerte și, bineînțeles, conform contractului, se cuvenea să primească suma stabilită inițial, indiferent dacă asociația dădea sau nu cele patru concerte. Domnul Fitzpatrick, care pricepu greu despre ce era vorba, părea a nu fi în stare să rezolve dificultatea și spuse că va supune problema comitetului. Doamnei Kearney începu să-i pâlpâie mânia în obraji; se stăpânea din răsuputeri să nu-l maimuțarească:

— Și cine e, mă rog, acest „co-mi-teet”? Știa însă că o doamnă nu se poartă așa. Tăcu. Vineri dis-de-dimineată fură trimiși pe străzile principale ale Dublinului băiețași cu teancuri de programe. Anunțuri speciale apărură în toate gazetele, amintind publicului iubitor de muzică ce plăcere i se rezerva pentru seara următoare. Doamna Kearney se mai liniști întrucâtva, socoti totuși că era bine să-și pună la curent soțul cu temerile ei. Soțul o ascultă cu luare-aminte și spuse că poate ar fi bine s-o întovărășească sâmbătă. Ea încuviință, își

respecta bărbatul în același fel cum respecta poșta centrală, ca pe un lucru vast, sigur și stabil; și cu toate că-i știa numărul redus de talente, îi prețuia valo'area abstractă de bărbat. Era bucuroasă că-i propusese s-o însoțească, își revizui iar planurile.

Seara concertului cel mare sosi. Uoamna Kearney, împreună cu soțul și fiica sosiră la Ancient Concert Room cu trei sferturi de ceas înainte de ora la care urma să înceapă spectacolul. Din nefericire, era o seară ploioasă.

Doamna Kearney încredința soțului îmbrăcămintea și caietele de muzică ale domnișoarei și cutreieră toată clădirea, uitându-se după domnul Holohan ori domnul Pitzpatrick. Nu putu găsi pe niciunul dintre ei. Îi întrebă Pe ușieri dacă se afla în sală vreun membru al comitetului și cu mare greutate un ușier îi aduse o femeie mărunță cu numele de domnișoara Beirne. Doamna Kearney o lămuri că voia să aibă o întrevedere cu unul dintre secretari. Domnișoara Beirne spuse că-i aștepta din clipă în clipă și întrebă dacă personal putea să-i fie de folos cu ceva. Doamna Kearney privi cercetător fața bătrânicioasă care se încordase într-o expresie de încredere și entuziasm, și răspunse:

— Nu, mulțumesc!

Mărunțica nădăjduia că vor avea o sală plină. Privi pe fereastră cum cădea ploaia, până ce tristețea străzii umede șterse de pe chipul ei încordat toată încrederea și tot entuziasmul. Apoi scoase un ușor oftat și zise:

— De! Dumnezeu ni-e martor că am făcut tot ce s-a putut! Doamna Kearney trebui să se înapoieze în foaierea artiștilor.

Artiștii soseau. Veniseră până acum basul și tenorul al doilea. Basul, domnul Duggan, era un tânăr zvelt, cu o mustață oacheșă, rară. Ca băiat foarte tânăr, emisese note prelungite de bas în holul sonor unde slujea taică-său ca ușier la un birou din centrul orașului. De la această stare umilă se înălțase până la aceea de artist de prima mână. Apăruse și la operă, într-o seară când se îmbolnăvisese un cântăreț, preluase el rolul regelui din opera Montana, la Queen's Theatre. Își cântă rolul cu multă simțire și amploare și fu întâmpinat călduros de galerie; dar, din nefericire, știrbi buna impresie ce-o făcuse ștergându-și de vreo două ori nasul cu mâna înmănușată, din distracție. Era modest și vorbea puțin, încuviința ce i se spunea cu „M”-atât de sfioase, încât încuviințarea trecea neobservată, și niciodată nu bea altceva decât lapte, ca să nu-și strice glasul. Domnul Bell, tenorul al doilea, era un omuleț care în fiecă an concura la premiile concursului Feis Ceoil. La a patra încercare i se acordase o medalie de bronz. Era extrem de nervos și extrem de gelos pe alți tenori și-și acoperea gelozia plină de nervozitate cu demonstrații clocotitoare de prietenie, încerca să convingă pe toată lumea ce pacoste era pentru el un concert, îndată ce-l văzu pe domnul Duggan, se duse și-l întrebă:

— Și dumneata ai picat în beleaua asta?

— Îhî, făcu domnul Duggan.

Domnul Bell râse, întinzând brațul către tovarășul său de suferință și zise:

— Să ne dăm mâna!

Doamna Kearney trecu pe lângă acești doi tineri și se îndreptă spre marginea cortinei ca să privească în sală. Locurile se completau repede și printre spectatori circula o larmă plăcută. Se înapoie și-i vorbi soțului ei între patru ochi. Subiectul convorbirii era, evident, Kathleen; amândoi aruncau des priviri către fată, care sta de vorbă cu o prietenă naționalistă, domnișoara Healy, mezzo-soprană. O singuratică femeie necunoscută, cu fața palidă, trecu prin încăperea. Femeile urmăriră cu ochi ageri rochia veștedă, albastră, întinsă pe trupul slab. Cineva spuse că era Madam Glynn, soprana.

— Mă întreb de unde au scos-o! Îi spuse Kathleen domnișoarei Healy. Sunt sigură că n-am auzit niciodată de ea!

Domnișoara Healy nu se putu abține să nu zâmbească. Tocmai atunci intră în foaiere, schiopătând, domnul Holohan și cele două tinere îl întrebară cine era femeia necunoscută. Domnul Holohan spuse că era Madam Glynn, din Londra. Madam Glynn își alegea un loc în picioare într-un colț al încăperii, ținând'țeapăn în față-i un caiet de muzică făcut sul și

schimbându-și în răstimpuri direcția privirii fixe și speriate. Umbra îi ocrotea acum rochia veștedă, în schimb îi cădea răzbunătoare asupra micii scobituri de deasupra claviculei. Larma din sală începea să se audă mai tare. Primul tenor și baritonul sosiră împreună. Erau amândoi bine îmbrăcați, viguroși și mulțumiți; parcă aduseseră în încăpere un suflu de opulență.

Doamna Kearney o duse pe fiică-sa lângă ei și le vorbi prietenos. Dorea să fie în termeni buni cu dâșii, dar pe când se străduia să fie politicoasă, îl urmărea din ochi pe domnul Holohan cum umbla șontâc-șontâc prin odaie, abătându-se ba într-o parte, ba într-alta. De îndată ce putu, se scuză și ieși după el.

— Domnule Holohan, vreau să vă vorbesc o clipă, îi zise.

Merseră până într-o parte mai ferită a coridorului. Doamna Kearney îl întrebă când avea să fie plătită fiica ei. Domnul Holohan răspunse că această chestiune intra în atribuțiile domnului Fitzpatrick. Doamna Kearney spuse că dânsa nu știa nimic de domnul Fitzpatrick. Fiica ei iscălise un contract care prevedea plata a opt guinee și va trebui să le primească. Domnul Holohan spuse că asta nu era treaba lui.

— Cum nu e treaba dumneavoastră? Întrebă doamna Kearney. Nu i-ați adus chiar dumneavoastră contractul? În tot cazul, dacă nu e treaba dumneavoastră, e treaba mea, și mă voi ocupa de ea.

— Ați face mai bine să vorbiți despre asta cu domnul Fitzpatrick, zise accentuat domnul Holohan.

— Eu nu știu nimic de domnul Fitzpatrick, repetă doamna Kearney. Eu am un contract și voi veghea să fie respectat.

Când se înapoie în foaier, i se roșiseră ușor obrazii, în încăpere era animație. Doi bărbați, care nu-și scosese războaiele, stăteau în fața sobei și tăifăsuiau familiar cu domnișoara Healy și cu baritonul. Erau gazetarul de la Freeman și domnul O'Madden Burke. Cel de la Freeman intrase ca să anunțe că nu poate rămâne la concert, fiindcă trebuia să aducă o dare de seamă de la conferința pe care o ținea un preot american la Mansion House¹. Spunea că să i se lase darea de seamă despre concert la redacția gazetei și va avea el grijă să apară. Era un bărbat cu păr cărunt, cu o voce ce se voia convingătoare și maniere îngrijite. Ținea în mână o țigară de foi stinsă și în preajmă-i plutea o aromă de trabuc. Nu intenționase să rămână câtuși de puțin, deoarece concertele și artiștii îl plictiseau, dar acum zăbovea, rezemat de etajera căminului. Domnișoara Healy stătea în fața lui vorbind și râzând. Omul era destul de vârstnic ca să bănuiască motivul atenției de care se bucura și destul de tânăr sufletește ca să profite de clipă. Căldura, mireasma și culoarea trupului ei îi stârneau plăcut simțurile. Era conștient într-un mod agreabil că sânul ce-l vedea învolburându-se și retrăgându-se molcom sub ochii lui, pentru el se învolbura și se retrăgea în acele clipe, că râsul și mireasma și ocheadele erau tributul plătit anume lui. Când nu mai putu sta, își luă cu regret rămas bun de la ea.

— O'Madden Burke va scrie notița și eu o să am grijă să apară, îi explică el domnului Holohan.

— Vă mulțumesc foarte mult, domnule Hendrick, spuse domnul Holohan. Știu c-o să aveți grijă să apară. Dar nu vreți să beți un strop înainte de plecare?

— Mă rog, făcu domnul Hendrick.

Cei doi bărbați străbătură câteva coridoare întortocheate și suind o scară întunecoasă, ajunseră la o cameră dosnică, unde un ușier destupa sticle pentru câțiva gentlemeni. Printre aceștia se găsea și domnul O'Madden Burke, care, din instinct, descoperise camera. Era un om suav, de o anumită vârstă, și care, când sta locului, își echilibra trupul impozant sprijinindu-se într-o umbrelă mare de mătase. Grandilocventul său nume apusean era umbrela morală cu sprijinul căreia își echilibra gingașa problemă a finanțelor. Se bucura de respect în cercuri foarte largi.

Pe când domnul Holohan se întreținea cu gazetarul de la Freeman, doamna Kearney îi vorbea soțului ei cu atâta însuflețire, încât el trebui s-o roage să vorbească mai încet.

Conversația celorlalți care se aflau în foaier devenise cam încordată. Domnul Bell, primul număr al programului, sta pregătit, cu sulul de note în mână, dar acompaniatoarea nu dădea nici un semn. Evident, ceva era în neregulă. Domnul Kearney privea țintă înaintea sa, netezindu-și barba, în timp ce doamna Kearney îi vorbea la ureche lui Kathleen, cu o emfază înăbușită. Din sală veneau zgomote îmbietoare, aplauze și tropăieli. Primul tenor, baritonul și domnișoara Healy stăteau în grup, așteptând liniștiți, dar nervii domnului Bell erau foarte încordați, căci se temea ca publicul să nu creadă că întârziase.

Domnul Holohan și domnul O'Madden Burke intrară în cameră, într-o clipă, domnul Holohan înțelese tăcerea. Trecu spre doamna Kearney și-i vorbi, cu seriozitate, în acest timp larma din sală sporea. Domnul Holohan se încinsese la față și se enervase. Vorbea animat. Dar doamna Kearney repeta tăios, la răstimpuri:

— Nu se duce. Trebuie să primească cele opt guinee. Domnul Holohan făcea disperat semn către sală, unde publicul bătea din palme și tropăia din picioare. Se adresă domnului Kearney și lui Kathleen. Dar domnul Kearney continua să-și netezească barba și Kathleen privea în podele, mișcând din vârful pantofului nou, nu era vina ei. Doamna Kearney repeta:

— Nu se duce, dacă nu i se dau banii cuveniți. După un schimb repezit de cuvinte, domnul Holohan ieși șontâc în mare grabă, în cameră domnea tăcere. Când tensiunea deveni penibilă, domnișoara Healy se adresă baritonului:

— Ați văzut-o săptămâna asta pe doamna Pat Campbell?

Baritonul nu o văzuse, dar auzise că era foarte bine. Conversația se opri aici. Primul tenor, aplecându-și fruntea, începu să numere inelele lanțului de aur ce se răsfața pe vesta sa; zâmbea și fredona note la întâmplare, pentru a studia efectul asupra sinusului frontal. Din când în când, fiecare își arunca ochii spre doamna Kearney.

Zgomotele din sala de concert crescuseră până la o adevărată hărmălaie când năvăli în odaie domnul Fitzpatrick, urmat de domnul Holohan care gâfâia. Bătăile din palme și tropăielile din sală erau punctate de fluierături. Domnul Fitzpatrick ținea în mână câteva bancnote, îi numără doamnei Kearney patru bancnote în mână și-i spuse c-avea să primească cealaltă jumătate la pauză. Doamna Kearney replică:

— Lipsesc patru șilingi.

Dar Kathleen, adunându-și poala rochiei lungi, i se adresă primului număr, domnului Bell, care tremura ca o frunză.

— Să mergem, domnule Bell.

Cmtărețul și acompaniatoarea ieșiră împreună. Larma din sală se stinse. După o pauză de câteva secunde, se auzi pianul.

Prima parte a concertului avu mare succes, afară de numărul lui Madam Glynn. Biata femeie cântă Killamey cu o voce spectrală, gâtuită, și cu toate manierismele desuete de intonare și de dicțiune care credea ea că sporeau eleganța cântatului. Arăta de parcă ar fi fost dezgropată dintr-o garderobă veche de teatru și cei de la locurile ieftine făceau mare haz de notele ei înalte care semănau a vaiete, în schimb, primul tenor și mezzosoprana recoltară aplauze furtunoase. Kathleen cântă o suită de melodii irlandeze, care fu generos aplaudată. Prima parte se încheie cu o mișcătoare recitare patriotică, debitată de o tânără care obișnuia să aranjeze spectacole de amatori. Fu aplaudată după merit și când termină, oamenii ieșiră în hol, în pauză, satisfăcuți.

În tot acest răstimp foaierul era tulburat ca un viespar, într-un colț se găseau domnul Holohan, domnul Fitzpatrick, domnișoara Beirne, doi dintre ușieri, baritonul, basul și domnul O'Madden Burke. Domnul O'Madden Burke afirma că fusese cea mai scandalosă exhibiție ce i-a fost dat să vadă. După una ca asta, cariera muzicală a domnișoarei Kathleen Kearney se sfârșise la Dublin. Baritonul fu întrebat ce gândește despre purtarea doamnei Kearney.

El prefera să nu spună nimic. I se plătise ce i se datora și dorea să trăiască în pace cu oamenii. Totuși, afirmă că doamna Kearney ar fi putut să aibă oarecare considerație față de artiști. Ușierii și secretarii discutau înfierbântați despre ce ar trebui făcut când va veni pauza.

— Sunt de părerea domnișoarei Beirne, declară domnul O'Madden Burke. Nu-i mai plătiți nimic!

În alt colț al încăperii se aflau doamna Kearney și soțul ei, domnul Bell, domnișoara Healy și tânăra care urma să recite bucata patriotică. Doamna Kearney spunea că a fost tratată de către comitet într-un mod scandalos. Ea, una, nu cruțase nici osteneală, nici cheltuială și iată cum era răsplătită. Dâșii credeau că, având de -a face cu o fetișcană, puteau foarte bine s-o calce în picioare. Dar are să le arate ea că se înșelau. Să fi fost vorba de-un bărbat, n-ar fi îndrăznit să se poarte așa. Ea însă are să vegheze ca fiică-sa să-și obțină drepturile; de ea n-are să-și bată joc nimeni. Dacă nu i-or plăti până la ultimul ban, are să audă tot Dublinul de chestia asta. Firește că-i părea rău pentru artiști. Dar ce altceva putea face? Se adresează cu această întrebare primului tenor, care-i răspunse că și el gândea că n-a fost bine tratată. Apoi apelă la părerea domnișoarei Healy. Domnișoara Healy ar fi preferat să se alăture celui alt grup, dar îi era penibil s-o facă, fiind una dintre bunele prietene ale lui Kathleen, în familia căreia fusese adeseori invitată.

De îndată ce se termină partea întâi, domnul Fitzpatrick și domnul Holohan se duseră la doamna Kearney și-i spuseră că restul de patru guinee i se vor plăti după adunarea de marțea viitoare a comitetului și că, în cazul când fiica ei nu va cânta și în partea a doua, comitetul va considera contractul reziliat și nu va mai plăti nimic.

— Eu n-am văzut nici un comitet, răspunse doamna Kearney, mânioasă. Fiică-mea are un contract. Ori i se numără acum în mână patru lire și opt șilingi, ori nu mai pune piciorul pe estrada asta.

— Mă uimiți, doamnă Kearney, spuse domnul Holohan. Niciodată n-aș fi crezut că vă veți purta astfel cu noi.

— Și dumneavoastră cum v-ați purtat cu mine? Întrebă doamna Kearney.

Toată fața îi dogorea de mânie și parcă era gata să se năpustească asupra cuiva.

— Eu îmi cer drepturile! Striga.

— Ați fi putut să dovediți ceva mai mult bun-simț. Spuse domnul Holohan.

— Nu zău?... Și eu, dacă vă întreb când aveți de gând să-i plătiți fiicei mele, dumneavoastră nu puteți să-mi răspundeți cuviincios? Dădu capul pe spate și rosti cu glas trufaș: „Trebuie să vorbiți cu secretarul... Nu e treaba mea... Eu sunt un tip grozav”, și așa și pe dincolo, tocatoca-vorbe-n-vânt.

— Am crezut că sunteți o doamnă, spuse domnul Holohan, desprinzându-se brusc de lângă ea.

După asta, purtarea doamnei Kearney fu condamnată unanim; toată lumea aproba hotărârea comitetului. Ea stătea lângă ușă, răvășită de furie, discutând cu bărbatu-său și cu fiică-sa și gesticulând. Așteptă până sosi momentul să înceapă partea a doua, în nădejdea că secretarii vor reîncepe tratativele. Dar domnișoara Healy avusese drăgălășenia să consimtă a acompania un număr-două. Doamna Kearney trebui să se dea la o parte, ca să poată trece spre estradă baritonul și acompaniatoarea. Rămase o clipă locului, încremenită și furioasă, iar când primele note ale cântecului îi atinseră urechea, înșfacă mantoul fiică-sii și se adresează soțului:

— Adu o trăsură!

El ieși pe dată. Doamna Kearney îi puse fiică -sii mantoul pe umeri și-și urmă soțul. Pe când trecea pragul, se opri, aruncă o privire severă domnului Holohan și-i zise:

— N-am terminat cu dumneata!

— Dar eu am terminat cu dumneata, răspunse domnul Holohan. Kathleen o urmă pe maică-sa ca un mielușel. Domnul Holohan începu să umble în lung și în lat prin odaie, ca să se răcorească; i se suise tot sângele în obraji.

— Ce mai „doamnă”! Tot zicea. Mai rar așa „doamnă”!

— Ai procedat cum trebuia, Holohan! Spuse domnul O'Madden Burke, sprijinindu-se aprobator în umbrelă.

GRAȚIA DIVINĂ.

Doi domni, care se aflau la toaletă în momentul acela, încercară să-1 ridice; în zadar – nu putea face nici un efort. Zăcea ghemuit la piciorul scării de pe care se prăvălise. Reușiră să-1 întoarcă. Pălăria i se rostogolise la o distanță de câțiva metri, iar hainele îi erau mânjite de murdăria și umezeala pardoselii pe care zăcuse cu fața în jos. Ținea ochii închiși și răsufla zgomotos, horcăind. Din colțul gurii i se prelingea o șuviță de sânge.

Cei doi domni și unul dintre chelneri îl purtară pe scări până sus și-l culcară pe podeaua barului, în două minute fu înconjurat de un cerc de oameni. Administratorul barului întreba pe fiecare cine e acest om, cu cine venise. Nu știa nimeni cine era, dar unul dintre chelneri spuse că îl servise pe domnul cu un rom mic.

– Era singur? Întrebă administratorul.

– Nu, domnule. Mai erau doi domni cu dânsul.

– Șiundesânt?

Nu știa nimeni. Un glas spuse:

– Faceți-i loc să respire. A leșinat.

Cercul de spectatori se lărgi și se strânse la loc, elastic. Lângă capul omului se formase un bănuț negru de sânge, pe carourile pardoselii. Administratorul, speriat de paloarea cenușie a accidentatului, trimise după un sergent de poliție.

I se descheie gulerul și i se desfăcu cravata. Omul deschise o clipă ochii, oftă și îi închise iarăși. Unul dintre domnii care îl purtaseră până sus ținea în mână un joben tăvălit. Administratorul întreba mereu dacă nu știe nimeni cine e accidentatul sau unde se duseseră prietenii lui. Ușa barului se deschise și-și făcu apariția un polițist enorm. O mulțime de oameni, care se ținuseră pe urmele lui pe ulicioară, se adunară gloată în fața intrării, căznindu-se care mai de care să privească înăuntru prin ochiurile de sticlă ale ușii.

Administratorul începu îndată să relateze ce știa. Agentul de poliție, un tânăr cu trăsături groase, imobile, asculta. Mișca domol capul în dreapta și în stânga, și de la administrator spre omul de pe podea, de parcă 's-ar fi temut să nu cadă victimă vreunei înșelăciuni. Apoi își trase mănua, scoase de la brâu un carnețel și își umezi cu limba vârful creionului; se pregătea să redacteze un proces-verbal. Întrebă suspicios, cu un accent provincial:

– Cine-i omul ăsta? Ce nume și ce adresă are?

Un tânăr în costum de ciclist își croi drum prin cercul spectatorilor, îngenunche repede lângă omul accidentat și strigă să se aducă apă. Agentul de poliție îngenunche și eî, ca să ajute, Tânărul spală sângele de pe gura rănitului și apoi ceru să se aducă puțin coniac. Polițistul repetă cererea cu glas autoritar până ce un chelner veni în fugă cu un pahar. Coniacul îi fu turnat omului pe gât. După câteva secunde, deschise ochii și privi în juru-i.

Privi cercul de fețe curioase, și-apoi, pricepând, se strădui să se ridice în picioare.

– Te simți bine acum? Îl întrebă tânărul în costum de ciclist.

– N-am nimic – zise accidentatul, încercând să se ridice.

Îl ajutară să se pună pe picioare. Administratorul pomeni de spital și unii dintre cei din jur dădură sfaturi. I se puse pe cap omului jobenul scofâlcit. Agentul de poliție îl întrebă:

– Unde locuiți?

Omul, fără să răspundă, începu să-și răsucescă vârfurile mustăților. Nu dădea nici o importanță acestei întâmplări. Nu era nimic, zicea: un mic accident. Vorbea foarte înclieat.

– Unde locuiți? Își repetă întrebarea agentul de poliție.

Omul ceru să i se aducă o trăsură, în timp ce se dezbătea această cerere, un tânăr înalt și vioi, cu o față bălană, îmbrăcat într-un palton lung de ulster galben, se apropie dinspre celălalt capăt al barului. Când văzu ce se petrecea, strigă:

– Salut, Tom, bătrâne! Ce-i cu dumneata?

– As, nu-i nimic! zise omul. Noul-venit îl măsură cu privirile pe jalnicul persoaj ce-l avea în față, apoi se îndreptă către agent și-i spuse:

– E-n regulă, sergent, îl conduc eu acasă. Sergentul duse mâna la cască, răspunzând:

– Am înțeles, domnule Power!

– Hai acum, Tom, zise domnul Power, luându-și de braț prietenul. Nu ți-ai frânt nici un os? Hm. Poți să umbli?

Tânărul în costum de ciclist îl luă pe accidentat de celălalt braț și mulțimea se despică.

— Cum de-ai ajuns în halul ăsta?

— Domnul a căzut de pe scară, spuse tânărul.

— Vă sunt foarte îndatorat, dom'le, făcu accidentatul.

— Pentru nimic.

— Luați un păhărel cu mine?

— Nu acum. Nu acum.

Cei trei părăsiră barul, iar mulțimea se cernu prin uși în ulicioară. Administratorul îl duse pe sergent la scări, ca să cerceteze locul accidentului. Căzură de acord că domnul trebuie să fi călcat greșit. Clienții se înapoiară la tejghea și un chelner se apucă să îndepărteze urmele de sânge de pe pardoseală.

Când ieșiră în Grafton Street, domnul Power fluieră după o trăsură. Cel accidentat vorbi iarăși, cum putu:

— Vă sunt foarte îndatorat, dom'le. Poa' ne mai întâlnim vo'dat. Numele meu e Kernan. Șocul și durerea ce începea să se facă simțită îl treziseră întrucâtva.

— N-aveți pentru ce să-mi mulțumiți, zise tânărul.

Își strânseseră mâinile. Domnul Kernan fu urcat în trăsură și, în timp ce domnul Power dădea îndrumări vizitiului, el își exprima din nou gratitudinea către tânăr și regretul că nu puteau bea ceva împreună.

— Altă dată, îl asigură tânărul.

Trăsura o luă din loc, pornind spre Westmoreland Street. Când trecu pe la Ballast Office, ceasul arăta opt și jumătate. Un vânt iute de răsărit îi izbea în față, suflând dinspre gura râului. Domnul Kernan ședea ghemuit, tremurând de frig. Amicul său îi ceru să-i spună cum se întâmplase accidentul.

— Nu pot, răspunse el, am ceva la limbă.

— Arată.

Celălalt se aplecă și-și cufundă privirea în gura domnului Kernan, dar nu vedea nimic. Aprinse un chibrit și, adăpostindu-l în căușul palmelor, își cufundă din nou privirea în gura pe care domnul Kernan o ținea deschisă cu docilitate. Măselele și gingiile de jos erau pline de sânge închegat și o fărâmă de limbă părea smulsă. Chibritul se stinse.

— E urât rău, zise domnul Power.

— Ă, mai nimic, spuse domnul Kernan, închizând gura și trăgându-și pe gât gulerul hainei terfelite.

Domnul Kernan era un voiajor comercial din vechea scoală, care credea în demnitatea menirii sale. Niciodată nu fusese văzut în oraș fără joben acceptabil și fără ghetre. Grație acestor două articole de îmbrăcăminte, spunea el, un bărbat era primit oriunde. Continua tradiția Napoleonului său, marele Blackwhite, a cărui memorie o evoca uneori, prin istorioare și mimică. Metodele comerciale moderne îl cruțaseră doar atât cât îi îngăduiau să-și țină un mic birou propriu în Crowe Street, pe storul cărui figura numele firmei ce-o reprezenta, cu adresa: London, E. C. Pe etajera căminului din acest mic birou era înșirat un mic batalion de cutii de tablă, iar pe masa din fața ferestrei se aflau vreo patru-cinci castronașe de porțelan, de obicei pe jumătate umplute cu un lichid negru. Din aceste castronașe domnul Kernan degusta ceai. Lua o înghițitură, o sorbea, își impregna cerul gurii, apoi o scuipa în grătarul căminului. După aceea făcea o mică pauză, spre a-și da verdictul.

Domnul Power, un bărbat cu mult mai tânăr, lucra la Jandarmeria Regală Irlandeză din Castelul Dublinului. Curba ascensiunii sale sociale se încrucișa cu aceea a decăderii amicului său; însă decăderea domnului Kernan era îndulcită de faptul că anumiți prieteni, dintre cei care îl cunoscuseră pe când era la apogeul succesului, îl mai considerau și acum o personalitate. Domnul Power se număra printre acești prieteni. Era un tânăr jovial; prin datoriile sale bănești, inexplicabile, ajunsese de pomină în cercul său.

Trăsura opri în fața unei case mici de pe Glasnevin Road și domnul Kernan fu ajutat să ajungă înăuntru. Nevastă-sa îi făcu patul și-1 culcă, în vreme ce domnul Power rămase jos în bucătărie, de vorbă cu copiii, îi întrebă la ce scoală învățau și la ce cărți ajuseseră. Copiii,

două fete și un băiat, știindu-și tatăl neputincios să intervină și mama absentă, începură în preajma lui o joacă deșănțată. Era surprins de purtările și de accentul lor și începuse a încreți fruntea îngândurat, când intră doamna Kernan, exclamând:

— Ah! În ce hal e! Singur are să-și vină de hac într-o bună zi, așa are să sfârșească! De vineri bea întruna.

Domnul Power avu grijă să-i explice că el, unul, nu era răspunzător, că picase în mijlocul acelei scene printr-o simplă întâmplare. Doamna Kernan, amintindu-și bunele oficii ale domnului Power în timpul unor dispute conjugale, ca și multe, mărunte, dar oportune împrumuturi obținute de la dânsul, zise:

— O, nu-i nevoie să-mi spuneți asta, domnule Power. Știu eu că-i sunteți prieten, nu ca alții cu care umblă. Aia-s oameni de treabă numai cât are bani în buzunar, ca să-și neglijeze soția și copiii. Halal prieteni! Cu cine-a mai fost astă-seară? Tare as vrea să știu.

Domnul Power clătină din cap, dar nu spuse nimic.

— Îmi pare rău, continuă ea, că n-am nimic în casă să vă ofer. Dar dacă așteptați puțin, o să trimit la Fogarty, pe colț.

Domnul Power se ridică.

— Îl așteptam să vie acasă cu bani. Parcă nici nu s-ar gândi că are și el o casă.

— Lăsați, doamnă Kernan, o liniști domnul Power, îl facem noi să-ntoarcă foaia. O să vorbesc cu Martin. El e omul potrivit. Venim într-o seară și discutăm despre asta.

Îl conduse până la ușă. Vizitiul tropăia de colo-colo, în drum, dând din mâini ca să se încălzească.

— Ați fost foarte bun că 1-ați adus acasă, zise ea.

— Aș, nu face nimic, răspunse domnul Power.

Se urcă în trăsură. La pornire, își mai ridică o dată pălăria înspre dânsa și privind-o voios zise:

— O să facem alt om din el! Noapte bună, doamnă Kernan. Doamna Kernan privi cu ochi mirați în urma trăsurii, până nu se mai văzu. Apoi se desprinse, intră în casă și deșertă buzunarele soțului. Era o femeie activă, practică, de vârstă mijlocie. Nu demult își sărbătorise nunta de argint și reînnoșase intimitatea cu soțul ei, valsând împreună, în acompaniamentul domnului Power. Pe timpul când îi făcea curte, domnul Kernan îi păruse o figură destul de impunătoare. Și acuma mai dădea fuga până la poarta capelei, ori de câte ori auzea de vreo cununie, și când privea perechea de miri, își amintea cu multă plăcere cum ieșise ea din biserica Steaua Mării din Sandymount, la brațul unui bărbat jovial și bine hrănit, îmbrăcat elegant, în redingotă, cu pantaloni de culoarea lavandei și cu un joben ținut cu grație în cumpănă, pe celălalt braț. Trei săptămâni după aceea, găsisese plicticoasă viața de femeie măritată, iar mai târziu, când începea s-o găsească insuportabilă, devenise mamă. Rolul de mamă nu ridica dificultăți de neînviș și timp de douăzeci și cinci de ani fusese o menajeră dibace pentru soțul ei. Cei doi băieți mai mari o porniseră bine: unul era în prăvălia unui negustor de postavuri din Glasgow, iar celălalt lucra în biroul unui comerciant de ceaiuri la Belfast. Erau băieți buni, scriau regulat și uneori trimiteau și ceva bani acasă. Ceilalți copii erau încă la școală.

Domnul Kernan trimise în ziua următoare o scrisoare la birou și rămase în pat. Nevastă -sa îi pregăti o supă concentrată și-l muștrului pe șleau. Accepta bețiile lui dese ca făcând parte din atmosferă, îl îngrijea conștiincios de câte ori se îmbolnăvea și stăruia totdeauna să mănânce ceva dimineața. Existau și soți mai răi. Kernan, de când se făcuseră mari băieții, nu fusese niciodată violent, și-apoi, ea știa bine că bărbatu-său era în stare să meargă pe jos până-n capătul lui Thomas Street și înapoi ca să ia o comandă cât de mică.

Două seri mai târziu, prietenii veniră să-l vadă. Doamna îi duse sus, în dormitorul impregnat cu miros personal, și le oferii scaune lângă foc. Limba domnului Kernan, a cărei durere usturătoare îl făcuse cam nervos în timpul zilei, deveni acum mai politicoasă. Ședea în pat, proptit între perne, și picul de culoare din obrajii buhăiți îi făcea să pară ca de cenușă

spuzită. Își rugă musafirii să scuze dezordinea din cameră, privindu-i însă totodată cu un aer oarecum țănoș, un fel de mândrie de veteran.

Habar nu avea că se urzea un complot în juru-i, pe care amicii săi, domnul Cunningham, domnul M'Coy și domnul Power îl dezvăluiseră jos doamnei Kernan. Ideea fusese a domnului Power, dar punerea ei în aplicare îi era încredințată domnului Cunningham. Domnul Kernan era protestant de obârșie și, cu toate că se convertise la catolicism la vremea căsătoriei, de douăzeci de ani nu mai revenise sub aripa bisericii, în plus, îi mai plăcea și să lanseze câte o săgeată ocazională la adresa catolicismului.

Domnul Cunningham părea omul cel mai potrivit să rezolve un asemenea caz. Era un coleg mai în vârstă al domnului Power. Propria lui căsnicie fiind destul de nefericită, lumea îl compătinea foarte mult. Se știa că luase de nevastă o femeie neatrăgătoare, care era o bețivă incurabilă. De șase ori îi mobilase casa; și de fiecare dată ea împrumutase bani pe numele lui, punând amanet mobila. Toți îl respectau pe bietul Martin Cunningham, un bărbat cu scaun la cap, inteligent și cu legături influente. Prin scurte imersiuni în apele filosofiei generale, își căluse cunoașterea de oameni și agerimea-i firească, ce luase o turnură specială prin îndelungatul contact cu cazurile penale. Era bine informat. Prietenii se plecau în fața opiniilor sale și găseau că seamănă la față cu Shakespeare.

Când îi fusese dezvăluit complotul, doamna Kernan spusese:

— Las totul în mâinile dumneavoastră, domnule Cunningham.

După o căsnicie de un sfert de veac, păstrase puține iluzii. Religia era pentru dânsa o deprindere și bănuia că un om de vârstă soțului ei n-are să se mai schimbe până la moarte. Era ispășită să creadă că, în chip ciudat, accidentul se nimerise bine și, de n-ar fi ținut să nu pară o femeie afurisită, le-ar fi spus acelor domni că domnului Kernan n-avea să-i strice că i se scurtase un pic limba.

Totuși, domnul Cunningham era un om priceput, și religia-i religie. Planul ăsta s-ar putea să fie folositor și, cel puțin, n-avea ce strica, în credințele doamnei Kernan nu se afla nimic extravagant. Credea cu tărie în Sfânta Inimă a lui Isus ca în cea mai utilă dintre toate devoțiunile catolice, și era de acord cu sacramentele. Credinței ei îi puneă hotar bucătăria, dar, la o adică, putea crede și în duhul rău și în Sfântul Duh.

Domnii începură să vorbească despre accident. Domnul Cunningham spuse că a cunoscut cândva un caz similar. Un om de șaptezeci de ani își smulsese o fărâmbă de limbă, muscându-și-o într-o criză de epilepsie, și limba se refăcuse atât de bine, încât nu se mai cunoștea nici urmă din mușcătura aceea.

— Păi eu n-am șaptezeci de ani, se apără rănitul.

— Ferească Dumnezeu, zise domnul Cunningham.

— Te mai doare? Întrebă domnul M'Coy.

Domnul M'Coy fusese la un moment dat un tenor cu oarecare reputație. Nevastă-sa, fostă soprană, mai preda și acum lecții de pian, la preț redus, copiilor mai mici. Linia vieții lui nu fusese cea mai scurtă distanță între două puncte și, în scurte perioade, neavând încotro, trăise de azi pe mâine, din ingenioase schimbări de profesie. Fusese funcționar la căile ferate Midland, achizitor de reclame pentru The Irish Times și The Freeman's Journal, agent local, contra comision, al unei firme de cărbuni, agent al unui birou, detectiv particular, copist în biroul subșerifului, iar de curând devenise secretar de coroner al orașului. Noua sa slujbă îi inspira un interes profesional față de cazul domnului Kernan.

— De durut nu prea mă doare, răspunse domnul Kernan. Da' mi-e o greață, parcă-mi vine mereu să vărs.

— Asta-i din băutura, spuse hotărât domnul Cunningham.

— Nu, îl asigură domnul Kernan. Cred că am răcit în trăsură, îmi tot vine mereu ceva pe gât, flegmă ori...

— Mucozități, opina domnul M'Coy.

— Mi se tot suie mereu, parcă din fundu' gâtlejului, ceva care-mi face greață.

— Da, da, zise domnul M'Coy, e toraxul.

Și privi cu un aer de sfidare către domnul Cunningham și către domnul Power.

Domnul Cunningham dădu repede din cap și domnul Power spuse:

— Lasă, noroc că s-a sfârșit cu bine.

— Îți rămân foarte îndatorat, bătrâne, spuse invalidul. Domnul Power făcu un gest degajat.

— Ailalți doi cu care eram...

— Cu cine erai? Întrebă domnul Cunningham.

— C-un tip. Nu-i știi numele. Ei, comedie, cum naiba-1 cheamă? Unu' mărunț, cu păr ca nisipu'...

— Și cu mai cine?

— Harford.

— Hm, facu domnul Cunningham.

La această observație a domnului Cunningham, ceilalți tăcură. Era știut că el avea surse secrete de informație, în cazul acesta, monosilaba emisă avea o intenție morală. Domnul Harford, la răstimpuri, făcea parte dintr-un mic detașament care părăsea orașul îndată după prânz, duminica, în scopul de a ajunge, cât mai repede posibil, la vreo cârciumă din împrejurimi, unde membrii detașamentului se dădeau drept călători autentici. Dar cei ce-l însoțeau în călătorie nu consimțiseră niciodată a-i trece cu vederea originea, își începuse viața ca obscur afacerist, împrumutând muncitorilor mici sume de bani, cu dobândă cămătărească. Mai târziu devenise asociatul unui gentleman foarte gras și scurt, domnul Goldberg, de la Banca de împrumut Liffey. Soții săi întru catolicism, de câte ori îi simțeau usturător jecmănelile pe pielea lor sau a aproapelui, pomeneau de originea lui și vorbeau de el ca de un agramat, iar în persoana fiului său idiot vedeau manifestarea dezaprobării divine a cametei. Alteori, își aminteau calitățile lui.

— Stau și mă-ntreb unde s-o fi dus, zise domnul Kernan.

De fapt, prefera ca amănuntele incidentului să rămână nelămurite. Dorea ca amicii săi să creadă că era vorba de o oarecare neînțelegere, că până la urmă nici nu se întâlnise cu Harford. Amicii, care cunoșteau foarte bine obiceiurile domnului Harford la băutura, tăceau. Domnul Power mai spuse o dată:

— Noroc că s-a sflrșit cu bine.

Domnul Kernan schimbă numaidecât subiectul.

— De treabă tânărul ăla, studentu-n medicină, zise. Să nu fi fost el...

— O, să nu fi fost el, adăugă domnul Power, s-ar fi putut să iasă cu șapte zile arest, fără opțiune de amendă.

— Da, da, continuă domnul Kernan, străduindu-se să-și amintească. Acu' mi-aduc aminte că era și-un polițist p-acolo. Părea băiat de treabă. De fapt, cum s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că erai cherchelit rău, Tom, spuse domnul Cunningham cu gravitate.

— Să știi c-oi fi fost, replică domnul Kernan, cu egală gravitate.

— Presupun că i-ai făcut vânt sergentului, Jack, zise domnul M'Coy. Domnul Power nu prea gustă folosirea numelui său mic. Nu c-ar fi avut vederi înguste, dar nu putea uita că, recent, domnul M'Coy organizase o campanie de recrutare de valize și cufere, pentru ca doamna M'Coy să poată îndeplini niște angajamente imaginare prin țară. Mai mult decât faptul că și el căzuse în cursă, îl supăra vulgaritatea acestei mistificări. Răspunse așadar întrebării, de parcă ar fi pus-o domnul Kernan.

Relatarea incidentului îl indignă pe domnul Kernan. Era acut conștient de calitatea lui de cetățean, dorea să fie cu urbea sa în termeni de onorabilitate reciprocă și nu ierta ușor un afront ce i-l aduceau unii pe care-i numea „hândrălai de la țară”.

— Pentru asta plătim impozite? Întrebă. Ca să-i hrănim și să-i îmbrăcăm pe bădăranii ăștia..., că altceva nu-s.

Domnul Cunningham râse. Nu se simțea slujbaș al „Castelului” decât în timpul orelor de birou.

— Păi, da' ce altceva ar putea fi, Tom? Zise.

Luă un accent gros, provincial, și spuse pe un ton de comandă:

— Prinde-ți varza!

Toți râseră. Domnul M'Coy, care dorea să pătrundă în conversație pe orice ușă, prelinse că nu cunoștea anecdota. Domnul Cunningham povesti:

— Zice că scena s-ar fi petrecut la cazarma unde-s recrutați pentru instrucție găliganii ăia uriași de la țară, veniți de la coada vacii. Sergentu-i pune să stea înșirați la perete, cu străchinile în mâini. Domnul Cunningham își ilustra anecdota cu gesturi grotești. Mă rog, când le dă să mănânce. Și-are în fața lui, pe-o masă, un ceaun cât toate zilele, cu varză, și-un polonic mare cât o lopată. Ia cu polonicul câte-un ghemotoc de varză și-i face vânt prin odaie către bieții flăcăi, care trebuie să se căznească să și-l prindă-n străchini: „prinde-ți varza!”

Iar râseră cu toții; însă domnul Kernan tot mai era indignat. Spunea c-are să scrie o scrisoare la gazetă.

— Brutele astea neroade care vin peste noi își închipuie c-or să ne comande. Ce, trebuie să-ți spun eu, Martin, cine-s ăștia?

Domnul Cunningham adevări cu autoritate:

— E ca-n toate cele pe lumea asta. Te-ntâlnești și cu răi, te-ntâlnești și cu buni.

— Te întâlnești și cu buni, sunt de acord, zise domnul Kernan, satisfăcut.

— E mai bine să nici nu-i iei în seamă, să n-ai de-a face cu ei, spuse domnul M'Coy. Asta-i părerea mea!

Doamna Kernan intră în odaie și, așezând pe masă o tavă, îi pofti:

— Vă rog să vă serviți, domnilor.

Domnul Power se ridică să oficieze și-i oferi scaunul său. Ea refuză, zicând că are de călcat rufe, jos, și după un schimb de priviri cu domnul Cunningham, în spatele domnului Power, se pregăti să părăsească încăperea. Bărbatu-său o chemă:

— Și mie nu mi-ai adus nimic, puică?

— Da, ție! Tu să-ți pui poftă-n cui! Bărbatu-său strigă după dânsa:

— Nimic pentru bietul tău bărbățel!

Luase o mutră și o voce atât de caraghioase, că toți făcură haz pe când se împărțeau sticlele de bere neagră...

Domnii sorbiră din pahare, le puseră iar pe masă și mai statură. Apoi domnul Cunningham se întoarse către domnul Power și spuse, ca din întâmplare:

— Joi seara ai zis, Jack, așa-i?

— Da, joi, răspunse domnul Power.

— Bine, dom'le, replică domnul Cunningham prompt.

— Putem să ne-ntâlnim la M'Auley, zise domnul M'Coy. E cel mai potrivit loc.

— Numai să nu-ntârziem, făcu domnul Power, foarte serios, fiindcă e sigur c-o să vină enorm de multă lume și pe urmă nu mai putem intra.

— Ne putem întâlni la șapte și jumătate, propuse domnul M'Coy.

— Bine, dom'le! Încuviință domnul Cunningham.

— Fie, la M'Auley, la șapte jumate.

Urmă o scurtă tăcere. Domnul Kernan așteptă să vadă dacă prietenii lui îl vor iniția în ce discutaseră. După un răstimp întrebă:

— Da'ce puneți la cale?

— A, nimic, zise domnul Cunningham. Doar o mică chestie pe care-o aranjăm pentru joi.

— Vă duceți la operă, cumva?

— Nu, nu, răspunse domnul Cunningham, pe un ton evaziv, e doar o mică chestiune... Spirituală.

— O! Făcu domnul Kernan.

Iar se lăsă tăcere. Apoi, domnul Power spuse deodată, cu ton hotărât:

— Ca să fim sinceri, Tom, avem de gând să facem o retreată.

— Da, asta e, zise domnul Cunningham. Jack și cu mine, și dumnealui, domnul M'Coy, cu toții vrem să ne curățim de păcate.

Rosti această afirmație pe un ton firesc și energic, și, încurajat de propriu-i glas, urmă:

— Vezi bine, trebuie să recunoaștem toți că suntem o adunătură de păcătoși, fiecare în parte și cu toții împreună. Am spus fiecare în parte și cu toții împreună! Adăugă cu morocânoasă generozitate, apoi, întorcându-se către domnul Power: Hai, recunoaște!

— Recunosc, zise domnul Power.

— Și eu recunosc, spuse domnul M'Coy.

— Așa că ne-am pus în gând să ne curățim laolaltă, informă domnul Cunningham.

Apoi, de parcă i-ar fi venit brusc o idee, se întoarse către bolnav, zicând:

— Auzi, Tom, știi ce-mi dă prin gând? Ce-ar fi să te asociezi și tu, să facem un careu.

— Bună idee, zise domnul Power. Toți patru odată. Domnul Kernan tăcu. Propunerea avea pentru mintea lui un sens foarte vag; înțelegând însă că niște factori de ordin spiritual erau pe cale să se ocupe de el, gândea că demnitatea sa îl obligă să se lase greu. Vreme îndelungată nu luă parte la conversație, ci doar ascultă, cu un aer de calmă ostilitate, pe amicii care îi discutau pe iezuiți.

— Eu n-am părere chiar așa proastă despre iezuiți, interveni în cele din urmă. Sunt un ordin de oameni culti. Și-apoi cred că au intenții bune.

— Sunt cel mai grozav ordin din toată biserica, Tom, zise domnul Cunningham, cu entuziasm. Generalul iezuiților e al doilea după Papă.

— Mai e vorbă, spuse domnul M'Coy, dacă vrei o treabă bine făcută, fără nici o gafă, la un iezuit te duci. Țștia-s oameni cu influență. Să vă spun eu un caz, ca exemplu...

— Lezuiții-s un ordin impunător, îl întrerupse domnul Power.

— E un lucru curios cu Ordinul Iezuit, interveni domnul Cunningham. Orice alt ordin al bisericii, la un moment dat, a trebuit reorganizat, da-n Ordinul Iezuit nu s-a făcut nicicând vreo schimbare. N-a slăbit niciodată.

— Așa? Întrebă domnul M'Coy.

— E un fapt, afirmă domnul Cunningham. Istoria vorbește.

— Păi uitați-vă ce biserică au, zise domnul Power. Uitați-vă la congregația lor.

— De clasele de sus iezuiții se ocupă, întări domnul M'Coy.

— Da, aprobă domnul Kernan. De-aia am și eu simpatie pentru ei. Printre preoții ăia obișnuiți sunt niște ignoranți, niște înfumurați...

— Toți sunt buni, ripostă domnul Cunningham, fiecare-n felul lui. Preoțimea irlandeză se bucură de cinstire-n toată lumea.

— A, da! Întări domnul Power.

— Nu ca alte soiuri de pe continent, nevrednici să poarte numele de preoți, îl sprijini domnul M'Coy.

— Poate că ai dreptate, spuse domnul Kernan, îmblânzit.

— Bineînțeles că am dreptate, făcu domnul Cunningham. Nu degeaba-s pe lume de-atâta timp și-am văzut-o mai pe toate fețele. Cel puțin mă pricep la oameni.

Băură iar, luând exemplul unul de la altul. Domnul Kernan părea să cântărească ceva în minte. Era impresionat. Avea o părere înaltă despre capacitatea domnului Cunningham de a judeca oamenii și a le descifra trăsăturile.

— Mă rog, nu-i decât o simplă retrată, urmă domnul Cunningham. Pentru oameni de afaceri, înțelegi. O ține Părintele Purdon.

— N-o să fie sever cu noi, Tom, zise persuasiv domnul Power.

— Părintele Purdon? Părintele Purdon? Făcu invalidul.

— A, îl cunoști cu siguranță, Tom, zise cu energie domnul Cunningham. E un tip bine, simpatic! Un om de lume, ca și noi.

— A., da. Cred că știi cine e. Cam roșu la față, înalt.

— Ele.

— Și ia spune-mi, Martin... E predicator bun?

— Mm-da... Știi, de fapt n-are să fie chiar o predică. O să stea doar de vorbă cu noi, prietenește, așa, pe bază de bun-simț.

Domnul Kernan chibzuia. Domnul M'Coy zise:

— Părintele Tom Burke, ăla as!

— O, părintele Tom Burke, se încălzi domnul Cunningham, acela era un orator înăscut. L-ai auzit vreodată, Tom?

— Dacă 1-am auzit! Făcu bolnavul vexat. Te cred! L-am auzit...

— Și totuși, se spune că n-ar fi fost mare teolog, zise domnul Cunningham.

— Zău? Se miră domnul M'Coy.

— A, mă rog – nimic grav, bineînțeles. Doar că se-ntâmpla, cică, să predice chestii care nu prea erau ortodoxe.

— A!... Era un om splendid, zise domnul M'Coy.

— L-am auzit o dată, continuă domnul Kernan. Am uitat acu' despre ce anume vorbea. Crofton și cu mine ședeam în fundu' sălii, știți... Cum îi zice...

— Naos, spuse domnul Cunningham.

— Da, în fund, aproape de ușă. Am uitat acu ce... A, da, despre Papă, despre răposatul Papă vorbea. Țin bine minte. Pe cuvântul meu, era magnific, ca stil de oratorie. Și ce voce! Doamne!

— Asta voce! Prizonierul din Vatican, așa-i zicea. Țin minte că mi-a spus Crofton când am ieșit...

— Da el e oranjist¹, Crofton, nu? Întrebă domnul Power.

— Firește că da, zise domnul Kernan, și încă unu foarte de treabă. Ne-am dus amândoi la Butler în Moore Street, după aia, pe onorea mea, eram sincer mișcat, să mă bată Dumnezeu dacă nu spun drept, și-mi aduc bine aminte ce mi-a spus: „Kernan, a zis, noi nenchinăm la altare diferite, a zis, dar credința ne e aceeași.” M-a frapat ca foarte bine spus.

— E destul de mult adevăr într-asta, comentă domnul Power. Totdeauna veneau protestanți cu duiumul la capela unde predica părintele Tom.

— Nu-i mare deosebire între noi, zise domnul M'Coy. Toți credem în..., șovăi un moment..., în Mântuitor. Atâta că dânșii nu cred în Papă și în Maica Domnului.

— Dar, bineînțeles, replică domnul Cunningham liniștit și impresionat, religia noastră este adevărata religie, vechea credință de baștină.

— Nici o îndoială c-așa-i, adeveri domnul Kernan cu căldură.

Doamna Kernan veni până la ușa dormitorului și anunță:

— Aveți un musafir!

— Cine e?

— Domnul Fogarty.

— O, să intre! Să intre!

Un obraz palid, oval, se ivi în lumină. Arcul mustăților blonde, căzute, se repeta în sprâncenele blonde, boltite deasupra unor ochi cu privirea agreabil mirată. Domnul Fogarty era un modest băcan. Dăduse greș când înjghebase în centru un debit de băuturi spirtoase, pentru că situația lui financiară nu-i permitea să intre în legătură decât cu distilatori și fabricanți de bere de mâna a doua. Deschisese apoi o prăvălieară pe Glasnevin Road, unde se flata că manierele sale au să-i cucerească simpatia gospodinelor din cartier. Se purta cu oarecare farmec, făcea complimente copiilor mici și se exprima cu precizie și eleganță. Nu era un om necultivat. Domnul Fogarty aducea'un dar, cam un sfert de litru de whisky special. Se interesă politicos de sănătatea domnului Kernan, puse pe masă darul și se instala pe picior de egalitate cu ceilalți. Domnul Kernan aprecia darul cu atât mai mult cu cât își amintea că avea cu Fogarty un cont de alimente nelichidat. Spuse:

— A, frumos, bătrâne! Nu mă miră din partea dumitale! Vrei s-o deschizi, Jack?

Domnul Power oficie din nou. Fură clătite paharele și se turnă în ele cinci porții mici de whisky. Sub această nouă influență, conversația se însufleți. Domnul Fogarty, șezând pe o zonă de scaun redusă, arăta un interes deose bit față de discuție.

— Papa Leon al XIH-lea, spunea domnul Cunningham, a fost una dintre luminile veacului. Marea lui idee era, știți, unirea între Biserica romano-catolică și Biserica ortodoxă. Asta și-a fixat el drept scop în viață.

— Am auzit adesea c-ar fi fost unul dintre cei mai intelectuali bărbați din Europa, zise domnul Power.

— Asta a și fost, confirmă domnul Cunningham, dacă nu chiar cel mai intelectual. Deviza lui, știți, ca Papă, era Lux supra Lux, Lumină peste Lumină.

— Nu, nu, interveni domnul Fogarty, zelos. Cred că aici vă înșelați. Era Lux în tenebris, cred, Lumină în întuneric.

— A, da, zise domnul M'Coy, tenebrae.

— Pardon, spuse categoric domnul Cunningham, era Lux supra Lux. Pe când a lui Pius al IX-lea, înaintașul lui, a fost Crux supra Crux, adică Cruce peste Cruce. Asta arată deosebirea între pontificatele lor.

Deductia fu admisă. Domnul Cunningham continuă:

— Papa Leon, știți, a fost un mare savant și-un poet.

— Avea o față energică, admise domnul Kernan.

— Da, spuse domnul Cunningham. Scria poezii în latinește.

— Zău? Se miră domnul Fogarty.

Domnul M'Coy își gustă cu satisfacție whisky-ul și clătină din cap cu dublă intenție, zicând:

— Asta nu-i glumă, pot să vă spun.

— Noi n-am învățat așa ceva, Tom, zise domnul Power, urmând exemplul domnului M'Coy, când mergeam la școala de un penny pe săptămână.

— Mulți oameni de ispravă au mers la școala de un penny pe săptămână, c-o brazdă de turbă la subțioară, spuse domnul Kernan, sentențios. Sistemul de pe vremuri în școlile elementare de la țară, elevii plăteau aducând învățătorului turbă pentru combustibil, ouă, pui de găină etc.

Era cel mai sănătos, o educație simplă, onestă. Nu ca fleacurile care-s la modă azi...

— Foarte adevărat, declară domnul Power.

— Nimic superfluu, rosti domnul Fogarty. Enunță cuvântul, apoi bău cu gravitate.

— Îmi aduc aminte c-am citit undeva, reluă domnul Cunningham, că unul dintre poemele Papei Leon trata despre invenția fotografiei, în latină, firește.

— Despre fotografie! Exclamă domnul Kernan.

— Da, spuse domnul Cunningham.

Sorbi și el din pahar.

— Păi, mă rog, zise domnul M'Coy, nu-i fotografia o minune, dacă stai să te gândești?

— Mai e vorbă, răspuse domnul Power, mințile mari își dau seama.

— Cum spunea poetul: „Mințile mari, de nebunie sunt aproape”, enunță domnul

Fogarty.

Domnul Kernan părea să se frământa. Se străduia să-și amintească opiniile teologiei protestante în anumite puncte spinoase și, în cele din urmă, se adresă domnului Cunningham:

— Spune-mi, Martin, unii dintre Papi, bineînțeles că nu cel de-acu', ori predecesorul lui – ci unii dintre vechii Papi, nu-i așa că nu prea au fost ușă de biserică?

Urmă o tăcere... Domnul Cunningham spuse:

— A, firește, au fost și unii cam deocheați... Dar ce-i de mirare e altceva. Niciunul dintre ei, nici cel mai mare bețivan, nici cel mai... Cea mai mare brută, mă rog, niciunul n-a predicat vreodată ex cathedra vreun cuvânt de doctrină greșită. Ei, asta nu vi se pare de mirare?

— Este, spuse domnul Kernan.

— Da, fiindcă dacă Papa vorbește ex cathedra, explică domnul Fogarty, e infailibil.

— Așa este, întări domnul Cunningham.

— A, știu de infailibilitatea Papei. Țin minte, eram tânăr pe-atunci... Ori nu cumva...?

Domnul Fogarty se întrerupse. Luă sticla și le mai turnă celorlalți câte puțin. Domnul M'Coy, văzând că nu ajungea pentru toți, obiectă că el nu-și băuse încă prima porție. Ceilalți acceptară, după ce „se împotrivară de formă. Susurul whisky-ului curgând lin în pahare fu un interludiu agreabil.

— Cum spuneai, Tom? Întrebă domnul M'Coy.

— Infaibilitatea papală, continuă domnul Cunningham, păi asta a fost scena cea mai grozavă din toată istoria Bisericii.

— Cum s-a petrecut, Martin? Întrebă domnul Power. Domnul Cunningham ridică două degete groase.

— În colegiul sacru, știți, al cardinalilor și arhiepiscopilor, erau doi oameni împotriva infaibilității, în timp ce toți ceilalți erau pentru. Tot conclavul, mă rog, afară de ăștia doi, era unanim de acord. Da' ei nu! Nu și nu!

— Ha! Făcu domnul M'Coy.

— Și-ăștia erau un cardinal neamț, pe care-l chema Dolling... Sau Dowling... Sau...

— Dacă-l chema Dowling nu era neamț, garantat, spuse domnul Power râzând.

— Mă rog, acest mare cardinal neamț, cum l-o fi chemat, era unul dintre ei, iar celălalt a fost John MacHale.

— Cum? Strigă domnul Kernan. Adică John of Tuam?

— Sunteți sigur că-i așa? Întrebă domnul Fogarty cu dubiu. Eu credeam c-a fost vreun italian sau american.

— John of Tuam, repetă domnul Cunningham, el a fost.

Băuji băură și ceilalți. Apoi reluă:

— Îi vedeți, mă rog, parlamentând pe toți cardinalii ăștia și toți episcopii și arhiepiscopii, din toate colțurile pământului, iar ăia doi luptându-se ca dracii contra tuturor, până când, în cele din urmă, Papa însuși se scoală și declară infaibilitatea drept dogmă a Bisericii ex cathedra. Și în clipa aia John MacHale, care o tot combătuse și-o combătuse, se ridică și el și răcnește c-o voce de leu: „Credo!”

— Adică „Cred!” zise domnul Fogarty.

— Credo!” repetă domnul Cunningham. Asta arăta credința ce-o avea. M momentul când a vorbit Papa, el s-a supus.

— Dar Dowling? Întrebă domnul M'Coy.

— Cardinalu' neamț n-a vrut să se supună. A părăsit biserica.

Vorbele domnul Cunningham înălțaseră vasta imagine a bisericii în imaginația ascultătorilor. Glasul lui adânc și gros îi înfiorase când rostise cuvântul de credință și supunere. Când intră în odaie, ștergându-se pe mâini, doamna Kernan pătrunse într-o companie solemnă. Fără să tulbure liniștea, se aplecă peste bara de la picioarele patului.

— L-am văzut o dată pe John MacHale, zise domnul Kernan, și n-am să-1 uit cât oi trăi. Se întoarse către nevastă-sa, luând-o martoră:

— Ți-am povestit de multe ori asta, nu? Doamna Kernan dădu din cap.

— Era la dezvelirea statuii lui Șir John Gray. Vorbea Edmund Dwyer Gray

— tot pălăvrăgea de zor, iar bătrânu' MacHale, c-o uitătură morocănoasă, îl privea pe sub niște sprâncene stufoase.

Domnul Kernan își încreți fruntea și, plecându-și capul înainte, ca un taur mânios, se holbă la nevastă-sa.

— Doamne! Exclamă reluându-și chipul obișnuit, de când stat n-am văzut așa ochi în capu' cuiva. Parcă ar fi zis: „Te văz eu cine ești, băiete!” Avea niște ochi ca de șoim!

— Toți Gray-ii ăștia n-au fost buni de nimic, declară domnul Power. Tăcură iar. Domnul Power se întoarse către doamna Kernan și i se adresă cu o bruscă jovialitate:

— Ei, doamnă Kernan, să știți c-o să facem din dumnealui de colo, soțul dumneavoastră, un bun și sfânt și pios romano-catolic, temător de Dumnezeu!

Făcu un gest larg cu brațul, incluzând toată adunarea.

— O să facem cu toții împreună o retretă și o să ne mărturisim păcatele. Dumnezeu știe că-i mare nevoie.

— Nu văd nici un inconvenient, acceptă domnul Kernan, zfcnbnd puțintel nervos.

Doamna Kernan gândi că e mai cuminte să-și ascundă satisfacția. Spuse:

— II plâng pe bietul preot care-o trebui să-ți asculte mărturisirile. Domnul Kernan se schimbă la față.

— Dacă nu-i place, zise răstit, n-are decât să se ducă... Unde vrea. Eu, unul, îi spui ce-am pe suflet. Nu-s eu un tip chiar așa rău.

Domnul Cunningham interveni prompt.

— O să ne lepădăm toți de Satana, zise, toți împreună, fără să-i uităm puterea și ispitele.

— Piei, Satană! Spuse domnul Fogarty, râzând și uitându-se la ceilalți. Domnul Power nu mai zise nimic. Simțea că pierduse conducerea.

Totuși, o expresie de satisfacție îi pâlăia pe față.

— Tot ce-avem de făcut, reluă domnul Cunningham, e să ne sculăm în picioare, cu lumânări aprinse, și să reinnoim făgăduielile de la botez.

— Ai grijă să nu uiți de luminare, Tom, zise domnul M'Coy, trebuie s-o ții tot timpul.

— Ce? Se miră domnul Kernan. Trebuie să stau c-o lumânare-n mână?

— Da' sigur, zise domnul Cunningham.

— Nu, dă-o naibii de treabă, exclamă domnul Kernan plin de bun-simț, pân-aici. Fac toată chestia. Fac retretă și spovedania, si, mă rog, toată afacerea. Da'... Fără lumânări! Nu, dă-o naibii, la lumânări mă opun!

Dădu din cap cu o gravitate comică.

— Auziți-l, mă rog! Zise nevastă-sa.

— La lumânări mă opun, repetă domnul Kernan, conștient că a produs efect asupra publicului și continuând să clatine din cap. Mă opun la soiu' ăsta de lanternă magică.

Toată lumea râse cu poftă.

— Ce ziceți, ce mai catolic! Făcu nevastă-sa.

— Fără lumânări! Repeta domnul Kernan cu hotărâre. Asta nu! Transeptul bisericii izuiților din Gardiner Street aproape că se umpluse; pe ușa laterală tot mai intrau în fiecare clipă domni. Conduși de un frate novice, păseau în vârful picioarelor prin locurile de trecere, până găseau unde să se așeze. Domnii erau toți bine îmbrăcați și arătau îngrijit. Lumina lămpilor bisericii cădea asupra unei adunări de haine negre și gulere albe a cărei monotonie o întrerupeau ici și colo tweed-unle, asupra stâlpilor mohorâți, din marmură verde împestrițată cu negru, și asupra tablourilor lugubre. Domnii se așezau în bănci după ce-și săltau ușurel pantalonii în dreptul genunchilor, și-și puneau la loc ferit pălăriile. Se rezemau bine de spetea'ză și priveau ceremonios spre îndepărtatul punct de lumină roșie suspendat în fața altarului mare.

Într-una dintre băncile apropiate de amvon ședeau domnul Cunningham și domnul Kernan. În banca dinapoia lor se afla domnul M'Coy singur; iar în banca dinapoia sa luaseră loc domnul Power și domnul Fogarty. Domnul M'Coy încercase zadarnic să-și găsească un loc în același rând cu ceilalți, iar când grupul lor se răzlețise în această formă, încercase zadarnic să glumească, asemănându-l cu numărul cinci de pe un zar sau de pe o carte de joc. Cum gluma nu fusese bine primită, renunțase. Până și dânsul era impresionat de ambianța impunătoare și până și dânsul începu să răspundă sufletește la atmosfera impregnată de evlavie, în șoaptă, domnul Cunningham îi atrase domnului Kernan atenția asupra domnului Harford, cămătarul, care ședea la oarecare distanță mai încolo, și asupra domnului Fanning, controlor al listelor electorale și făcător de primari ai orașului. Acesta ședea chiar sub amvon, alături de unul dintre consilierii municipali de curând aleși, în dreapta ședeau bătrânul Michael Grimes, proprietarul a trei întreprinderi de împumut pe gaj, și nepotul lui, Dan Hogan, care candida la postul de secretar al municipiului. Mai departe, în față, ședea domnul Hendrik, prim-reporter la Freeman's Journal și bietul O'Carroll, un vechi prieten de-al domnului Kernan, care pe vremuri fusese o figură considerabilă în lumea comercială. Treptat, pe măsură ce recunoștea fețe familiare, domnul Kernan începea să se simtă mai în largul lui. Jobenul, reparat de nevastă-sa, îl ținea pe genunchi. De vreo două ori își trase în jos, cu o mână, manșetele, în timp ce cu cealaltă strângea ușurel, dar ferm, marginea jobenului.

O siluetă cu aspect masiv, cu bustul înfășurat în faldurile unui stihar alb, apăru, suind trudnic spre amvon. Simultan, congregația începu să se agite, oamenii scoaseră batiste și

îngenunchează pe ele; grijuliu, domnul Kernan urmă exemplul general. Statura preotului se înălța acum dreaptă în amvon, deasupra balustradei ivindu-se două treimi din trupul voluminos, încununate de o față masivă și rumenă. Părintele Purdon îngenunche, se întoarse către punctul de lumină roșie și, acoperindu-și fața cu mâinile, se rugă. După oarecare timp, își descoperi fața și se sculă iar în picioare. Congregația se ridică de asemenea și luă iar loc pe bănci. Domnul Kernan își așază iar jobenul în poziția inițială, pe genunchi, și întoarse o față atentă către predicator. Cu un amplu gest studiat, predicatorul își aruncă înapoi ambele mânci largi ale stiharului, și-și plimbă încet privirea asupra rândurilor de fețe. Apoi zise: „Pentru că fiii acestei lumi sântfață de neamul lor mai înțelepți decât fiii luminii. Deci, vă zic vouă, agonisiți-vă prieteni, cu ajutorul mammonului nedreptății, încât atunci când veți muri, ei să vă primească în locașurile veșnice,”

Părintele Purdon comentă pe larg textul, cu sonoră siguranță. Era, spuse el, unul dintre cele mai dificile texte, de interpretat corect, din toată Scriptura. Unui observator superficial, acest text ar fi putut să-i pară în contradicție cu moralitatea înaltă predicată de Isus Hristos cu alte prilejuri. Dar, spunea el, acest text îi păruse anume potrivit pentru călăuzirea acelor al căror destin este să-și ducă viața în lume, dar care totuși nu vor s-o ducă după felul oamenilor preocupați numai de cele lumești. Era un text pentru oameni de afaceri și pentru profesioniști. Isus Hristos, cu divina sa pătrundere în orice ascunziș al naturii umane, înțelegea că nu toți oamenii erau chemați la viața religioasă, că marea, marea majoritate erau siliți să trăiască în lume, și, într-o anumită măsură, pentru lume; și în acel verset, El intenționa să le dea un cuvânt de îndrumare, înfățișându-le ca exemple în viața religioasă pe înșiși acei adoratori ai lui Mammon, care, dintre toți oamenii, erau cel mai puțin preocupați de chestiuni religioase.

Le spuse ascultătorilor săi că nu-l aduceau acolo, în această seară, intenția de a-i înfricoșa, sau vreo altă intenție extravagantă, ci că venea ca un om de lume să vorbească semenilor săi. Venise să vorbească unor oameni de afaceri și-avea să le vorbească în limba oamenilor de afaceri. Dacă i se îngăduia această metaforă, spuse, el era contabilul lor spiritual; și dorea ca fiecare în parte dintre ascultătorii săi să-și deschidă registrele, registrele vieții spirituale, și să vadă dacă erau exact în conformitate cu conștiința lor.

Isus Hristos nu era un învățător sever. El înțelegea greșelile noastre mărunte, înțelegea slăbiciunile bieteii noastre naturi păcătoase, înțelegea ispitele acestei vieți. Vom fi avut, toți am avut la răstimpuri, ispitele noastre; vom fi avut, toți am avut, greșelile noastre. Dar un singur lucru, continuă el, le va cere ascultătorilor săi. Și acesta era: să fie sinceri, să fie leali în fața lui Dumnezeu. De erau perfect exacte conturile lor, să spună: „Da, mi-am verificat conturile. Am găsit totul în regulă.”

Dar dacă, după cum se putea întâmpla, existau oarecare inexactități, să recunoască adevărul, să spună fățiș și bărbătește: „Da, mi-am verificat conturile. Am găsit cutare și cutare neregulă, însă, cu ajutorul grației divine, voi îndrepta cutare și cutare.

Îmi voi corecta conturile.”

CEI MORȚI.

Lily, fata portarului, pur și simplu nu se mai putea ține pe picioare de atâta alergătură. Nici n-apuca bine să conducă pe un domn în cămăruța din spatele oficiului de la parter și să-l ajute să-și scoată paltonul, că iarăși țârâia soneria la ușa holului și trebuia s-o rupă la fugă pe coridorul pustiu, ca să deschidă altui musafir. Noroc că nu trebuia să aibă tot dânsa grijă și de doamne. Dar domnișoara Kate și domnișoara Julia se gândiseră la asta și aranjaseră în odaia de baie de sus garderoba pentru doamne. Domnișoara Kate și domnișoara Julia stăteau acolo, sporovăind și râzând și agitându-se și ieșind una după alta, în capul scării, ca să arunce o privire peste balustradă și s-o cheme pe Lily, să le spună cine mai venise.

Era, în fiecare an, lucru mare petrecerea cu dans de la domnișoarele Morkan. Venea toată lumea care le cunoștea, membrii familiei, vechii prieteni ai familiei, colegii de cor ai Juliei, toți elevii lui Mary Jane. Nu se întâmplase niciodată să dea greș petrecerea. Ani de-a rândul se desfășurase în chip minunat, de când o ținea minte oricine; adică de pe când Kate și Julia, după moartea fratelui lor Pat, lăsaseră casa din Stoney Batter și-o luaseră la ele pe Mary Jane, singura lor nepoată, în casa întunecată și severă din Usher's Island, unde închiriaseră catul de sus de la domnul Fulham, samsarul de cereale care locuia la parter. Erau, vezi bine, de atunci, pe puțin treizeci de ani. Mary Jane, pe vremea aceea o fetiță cu rochițe scurte, era acum stâlpul gospodăriei, fiind organistă la biserica din Haddington Road. Făcuse conservatorul și în fiecare an dădea câte un concert cu elevii, în sala de sus a vechii aule de concerte. Mulți dintre elevi aparțineau celor mai bune familii de prin cartierele Kingstown și Dalkey. Bătrâne cum erau, mătușile își mai aduceau și ele contribuția.

Julia, deși încărunțise de tot, era încă și-acum soprana solistă la Biserica Adam și Eva, iar Kate, prea șubredă pentru a umbla mult, dădea lecții de muzică începătorilor la vechiul clavier pătrat ce sta în odaia din fund. Lily, fata portarului, le făcea treburile casnice. Cu toate că duceau o viață modestă, țineau să mănânce bine; din toate cele, ce era mai ales: mușchi de vacă, ceai de trei șilingi și bere neagră la sticlă, calitatea întâi. Dar Lily rareori greșea cu ceva la cumpărături, încât se împăca bine cu câteșitrei stăpânele. Atâta că n-aveau astâmpăr. Dar singurul lucru care nu-l răbdau de fel era să le răspunzi.

Firește, într-o seară ca asta înțelegeai să n-aibă astâmpăr. Și unde mai pui că trecuse de zece și nici pomeneală de Gabriel cu nevastă-sa. Și-apoi se temeau grozav ca Freddy Malins să nu vină cherchelit. Pentru nimic în lume n-ar fi voit ca vreunul dintre elevii lui Mary Jane să-l vadă „sub influența alcoolului”; și-apoi, când era așa, aveai câteodată mult de furcă s-o scoți ia cap cu dânsul. Freddy Malins totdeauna venea târziu, dar se întrebau ce-o fi pățit Gabriel de întârzia; și de asta se iveau una-două în capul scării și se aplecau peste balustradă ca s-o întrebe pe Lily dacă nu cumva a venit Gabriel ori Freddy.

— O, domnule Conroy, îi spuse Lily lui Gabriel când îi deschise ușa, domnișoara Kate și domnișoara Julia ziceau că nu mai veniți în seara asta. Bună seara, doamnă Conroy.

— Cred și eu, răspunse Gabriel, au uitat desigur că dumneaei neveste-mii îi trebuiesc trei ore în cap să se îmbrace.

Stătea pe preșul de la intrare și-și freca zăpada de pe galoși, în timp ce Lily o condusesse pe nevastă-sa până la partea de jos a scării și striga:

— Domnișoară Kate, uitați-vă, a venit doamna Conroy!

Kate și Julia coborâră îndată, cu pași mărunței, scara cea întunecoasă. Amândouă o sărutară pe nevasta lui Gabriel, spuseră că trebuie să fi înghețat de tot și o întrebară dacă Gabriel venise cu dânsa.

— Aici sunt, viu și nevătămat, tușă Kate! Duceți-vă sus. Vin și eu îndată, strigă Gabriel din întuneric.

Continua să-și ștergă energic picioarele, pe când cele trei femei urcau rMnd scările, către garderoba doamnelor. Fulgi de zăpadă i se aninaseră ca o pelerină ușoară pe umerii paltonului și-i puseseră căpute albe la galoși; pe când nasturii paltonului lunecau scârțâind prin cheutorile înțepenite, mireasma aerului rece și proaspăt de afară ieșea de prin deschizături și cute.

— Iar ninge, domnule Conroy? Întrebă Lily. Intrase înaintea lui în cămară ca să-l ajute să-și scoată paltonul. Gabriel zâmbi auzind-o cum îi rostește numele, în trei silabe, și-o privi. Era o fată subțirică, încă neîmplinită, cu pielea palidă și păr de culoarea paiului; lumina lămpii cu gaz aerian din cămară o făcea să arate și mai palidă. Gabriel o cunoștea de când era fetiță și dădăcea o păpușă de cârpe, pe treapta cea mai de jos a scărilor.

— Da, Lily, îi răspunse, și cred c-are să țină toată noaptea.

Ridică ochii către tavanul cămării, ce se zgâlțâia de tropăitul și târșitul picioarelor de la catul de sus, ascultă o clipă pianul și apoi se uită la fată, care-i împătorea cu grijă paltonul pe capătul unui raft.

— Spune-mi, Lily, zise cu ton prietenos, te mai duci la școală?

— Nu mă mai duc, domnule, răspuse fata. Am isprăvit cu învățătura de mai bine de un an.

— O, păi atunci, spuse Gabriel vesel, înseamnă că acuși-acuși ne poștești la nuntă cu drăguțul tău, așa-i?

Fata privi peste umăr către dânsul și zise cu mare amărăciune:

— Bărbații de-acu' îs buni doar de palavre și să scoată ce pot de la tine.

Gabriel roși, ca și cum și-ar fi dat seama că a spus ceva nepotrivit și, fără s-o privească, își zvârli din picioare galoșii și-și șfichiui energic cu fularul pantofii de lac.

Era un tânăr robust și destul de înalt. Rumeneala vie a obrazilor i se întindea până către frunte, unde se mistuia în câteva pete roze, difuze, iar pe fața lui netedă scânteiau fără astâmpăr lentilele lustruite și ramele groase, aurii, ale ochelarilor ce-i apărau ochii sensibili și neastâmpărați. Părul lucios și negru, cu o cărare la mijloc, îi era periat într-o curbă lungă înapoi pe după urechi, unde se cărlionța ușor sub dunga lăsată de pălărie.

După ce-și șfichiui pantofii până îi făcu să lucească, se ridică și-și trase mai strâns vesta peste trupul rotofei. Apoi scoase grăbit din buzunar o monedă.

— Uite, Lily, zise, vârându-i-o în mână, e Crăciun, nu? Uite, ia un mic... Și se îndreptă repede spre ușă.

— A, nu, strigă fata, luându-se după el. Serios, domnule, n-aș vrea să-i iau.

— Crăciunul! Crăciunul! Zise Gabriel, aproape fugind către scară și făcându-i semne din mână, de parcă s-ar fi scuzat.

Fata, văzându-l ajuns la scară, strigă după dânsul:

— Bine, vă mulțumesc, domnule.

Gabriel așteptă în fața salonului să se termine valsul, ascultând freamătul fustelor când se învolburau pe lângă ușă și târșitul pașilor, încă mai era tulburat de riposta amară, neașteptată, a fetei. Aruncase asupra dispoziției lui o umbră pe care încerca s-o risipească, aranjându-și manșetele și funda cravatei. Apoi scoase din buzunarul vestei o hârtiuță și aruncă o privire asupra notițelor ce și le făcuse pentru toast. Era nehotărât în privința versurilor din Robert Browning, căci se temea să nu depășească înțelegerea ascultătorilor. Ar fi fost mai bun un citat din Shakespeare, sau din Melodiile lui Thomas Moore, pe care ei să-l recunoască. Pocnitul grosolan din călcâie al bărbaților și târșitul tălpilor îi aminteau că gradul lor de cultură se deosebea de al său. Va reuși doar să se facă ridicol citind un gen de poezie pe care ei n-o înțelegeau. Vor crede că-și etalează cultura superioară. Va fi o gafă, cum făcuse și adineauri în cămară cu fata aceea. Folosise un ton fals. Tot toastul lui era fals, de la început până la sfârșit, un eșec total.

Chiar atunci ieșiră din camera de garderobă a doamnelor mătușile și soția lui. Mătușile erau două bătrâne mărunțele, îmbrăcate simplu. Mătușa Julia era cu vreo doi centimetri mai înaltă. Părul ei lins, tras până peste urechi, era cenușiu; cenușie, de asemenea, cu umbre mai închise, îi era și fața mare, moleșită. Deși îndesată la trup și ținându-se drept, ochii leneși și buzele întredeschise îi dădeau înfățișarea unei femei care nu prea știa unde se află sau încotro se îndreaptă. Mătușa Kate era mai vioaie. Fața ei, mai sănătoasă ca a soră-sii, era toată numai crețuri și zbârcituri, semănând cu un măr roșu, veșted, iar părul, împletit mereu la fel, după moda de odinioară, nu-și pierduse culoarea de nucă coaptă.

Amândouă îl sărutară din toată inima pe Gabriel. Era nepotul lor favorit, feciorul răposatei lor surori mai mari, Ellen, care se măritase cu T. J. Conroy de la Port și Docuri.

— Gabriel, Gretta zice că la noapte n-o să mai luați un cupeu înapoi până la Monkstown, spuse mătușa Kate.

— Nu, zise Gabriel, îndreptându-se către nevastă-sa, ne-am săturat anul trecut – nu? Ai uitat, tușă Kate, cu ce guturai s-a ales Gretta? Tot drumul se zgâlțâiau ferestrele cupeului și când am trecut de Merrion ne bătea crivățul înăuntru. Mai mare plăcerea – Gretta a răcit îngrozitor.

Mătușa Kate se încrunta sever și încuviința din cap la fiice cuvânt.

— Așa e, Gabriel, așa e. Trebuie să bagi bine de seamă.

— Cât despre Gretta, zise Gabriel, ea ar merge și pe jos prin zăpadă, dac-am lăsa-o. Doamna Conroy râse.

— Nu te lua după el, tușă Kate. E un Sâcâilă fără de pereche, zău. Și dacă l-ați vedea acasă, cum pune seara abajur verde la lampă, ca să-i cruțe ochii lui Tom, și se ține de el să exerseze la haltere, iar pe Eva o silește să mănânce fiertură de ovăz. Bietul copil, numai când vede fiertura și i se face rău!... A, da' stați, ce credeți că ma-ți pune să port acum? N-o să ghiciți!

Izbucni într-un hohot de râs și-i aruncă o privire soțului, ai cărui ochi plini de admirație și fericire se mutaseră între timp de la îmbrăcăminte la fața și părul ei.

Cele două mătuși râseră din inimă, solitudinea lui Gabriel era un continuu subiect de glume în familie.

— Galoși! Spuse doamna Conroy. Cum e umed pe jos, trebuie să încălț galoșii. Până și astă-seară a încercat să mă convingă să-i pun, da' eu nu m-am lăsat. Parcă văd că în curând o să-mi cumpere un costum de scafandru.

Gabriel râse nervos și-și mângâie ocrotitor cravata, iar mătușa Kate râse de să se rupă, nu alta, de mult ce gustă gluma. De pe fața mătușii Julia surâsul pieri curând și ochii ei lipsiți de vioiciune se îndreptară spre fața nepotului. După un răstimp întrebă:

— Și ce-s aceia galoși, Gabriel?

— Galoși, Julia, exclamă soră-sa. Pentru numele lui Dumnezeu, cum, nu știi ce-s ăia galoși? Se poartă peste... Peste ghete, nu-i așa, Gretta?

— Da, zise doamna Conroy. Niște chestii de cauciuc. Avem amândoi câte-o pereche acum. Gabriel spune că pe continent toată lumea-i poartă.

— A, pe continent, murmură mătușa Julia, clătinând domol din cap. Gabriel încruntă din sprâncene și spuse de parcă ar fi fost nițel supărat:

— Nu-s cine știe ce, dar Gretta îi găsește foarte caraghioși, fiindcă zice că-i amintesc de Christy Minstrels.

— Da, ia spune-mi, Gabriel, interveni cu discretă vioiciune mătușa Kate, firește c-ai avut grijă de cameră. Grena zicea...

— Da, avem o cameră bună, răspuse Gabriel. Am rezervat una la Hotel Gresham.

— Sigur, zise mătușa Kate, nici nu se putea mai bine... Și copiii, Gretta, cu ei nu-ți faci griji?

— A, o noapte nu-i cine știe ce! Și-apoi o să vadă de ei Bessie.

— Sigur, spuse mătușa Kate. Ce bine-i să ai o fată ca asta, de nădejde! Uite, Lily a noastră, zău dacă știu ce-i cu ea de la o vreme. Nu mai e deloc cum era.

Gabriel se pregătea s-o întrebe pe mătușă câte ceva în această privință, dar ea se întrerupse brusc, ca să se uite după soră-sa, care coborâse pe scări și întindea gâtul peste balustradă.

— Ei, poftim, zise, pe un ton aproape iritat, unde se duce Julia? Julia! Julia, unde te duci?

Julia care coborâse jumătate din trepte, până la primul palier, se înapoie și vesti cu blândețe:

— Avenit Freddy.

În același moment o izbucnire de aplauze și o arabescă finală a pianistei anunțară că valsul se sfârșise. Ușa salonului se deschise dinăuntru și câteva perechi ieșiră. Mătușa Kate îl trase în grabă de-o parte pe Gabriel și-i șopti la ureche.

— Fii băiat drăguț, Gabriel, și repede-te până jos și vezi dacă-i destul de treaz; nu-l lăsa sus dacă-i cherchelit. Sunt sigură căi cherchelit. Sunt sigură.

Gabriel se duse la scară și trase cu urechea peste balustradă. Se auzeau două persoane vorbind în cămară. Apoi recunoscu râsul lui Freddy Malins. Coborî zgomotos scările.

— Ce ușurare, că-i Gabriel aici! Zise mătușa Kate către doamna Conroy. Totdeauna mă simt mai în largul meu când e el aici... Ia vezi, Julia, domnișoara Daly și domnișoara Power doresc răcoritoare. Vă mulțumim pentru frumosul dumneavoastră vals, domnișoară Daly. Ați avut un tempo minunat.

Un bărbat înalt, cu fața zbârcită și oacheșă și cu o mustață țepoasă, căruntă, ieșea cu partenera lui din salon:

— Ne dați și nouă ceva să ne răcorim, domnișoară Morkan? Întrebă.

— Julia, adăugă scurt mătușa Kate, uite-1 și pe domnul Browne cu domnișoara Furlong. Ia-i înăuntru și pe dumnealor, Julia, împreună cu domnișoara Daly și cu domnișoara Power.

— Eu sunt cavalerul tuturor domnișoarelor, spuse Browne, ținându-și buzele de i se zbârli mustața și zâmbind din toate crețurile feței. Știți, domnișoară Morkan, de ce sunt eu atât de iubit – fiindcă...

Mătușa Kate nu-l mai auzea, nu-și termină fraza, ci le conduse de îndată pe tinerele domnișoare spre camera din fund. Mijlocul camerei era ocupat de două mese pătrate puse cap la cap; pe ele mătușa Julia și portarul întindeau, netezind-o, o față de masă mare. Pe dulapulbufet erau aranjate tăvi și farfurii, și pahare, și vrafuri de cuțite, și furculițe, și linguri. Capacul închis al vechiului pian pătrat slujea și el drept bufet pentru cărnuri și dulciuri. Lângă un bufetel, într-un colț al camerei, stăteau în picioare doi tineri, bând hop-bitters.

Domnul Browne își conduse protejatele într-acolo și glumi, invitându-le pe toate la un punct pentru domnișoare, fierbinte, tare și dulce. Cum ele spuseră că niciodată nu beau nimic tare, le deschise trei sticle cu limonada. Apoi îl rugă pe unul dintre tineri să se dea la o parte și, punând mâna pe carafă, își turnă o porție frumoasă de whisky. Tinerii îl ocheau cu priviri pline de respect, pe când sorbea înghițitura de probă.

— Să-mi fie de bine! Zise zâmbind, știți, e prescripție medicală.

Pe fața lui zbârcită se lăți zâmbetul, pe când gluma stârni, ca un ecou muzical din partea celor trei domnișoare, râsete ce le legănau trupurile și le cutremurau umerii. Cea mai îndrăzneată spuse:

— Lăsați, domnule Browne, sunt sigură că nu v-a prescris medicul așa ceva.

Domnul Browne mai sorbi o înghițitură din paharul cu whisky și spuse făcând cu ochiul către asistentă:

— De, eu îs ca faimoasa doamnă Cassidy, despre care se istorisește c-ar fi zis: „Ascultă, Mary Grimes, dacă nu-l iau, să mă silești să-l iau, fiindcă simt că am nevoie.”

Fața lui încinsă se aplecase înainte cam prea confidențial și luase un accent dublinez, foarte trivial, încât, din instinct, toate trei domnișoarele primiră cuvintele în tăcere. Domnișoara Furlong, care era una dintre elevele lui Mary Jane, o întrebă pe domnișoara Daly cum se chema valsul pe care-l cântase; și domnul Browne, văzând că e ignorat, se întoarse către cei doi tineri care-i arătau mai multă apreciere.

O femeie tânără cu obraji roșii, îmbrăcată în violet, intră în cameră, bătând ațâțată din palme și strigând:

— Cadrilul! Cadrilul!

Îndată după ea se ivi mătușa Kate, agitându-se:

— Doi cavaleri și trei domnișoare, Mary Jane!

— A, îi avem aici pe domnul Bergin și pe domnul Kerrigan, zise Mary Jane. Domnule Kerrigan, vreți s-o conduceți pe domnișoara Power? Domnișoară Furlong, îmi dai voie să-ți aduc un partener, pe domnul Bergin. Așa, s-a aranjat!

— Trei domnișoare, Mary Jane, repetă mătușa Kate. Cei doi cavaleri își întreabă domnișoarele dacă le acordă favoarea să-i accepte drept parteneri, iar Mary Jane se întoarse către domnișoara Daly:

— Lartă-mă, domnișoară Daly, după ce c-ai fost atât de drăguță și-ai cântat la ultimele două valsuri, acum iar trebuie să te obosim... Dar avem atâta lipsă de doamne astă-seară...

— Vai, dar nu face nimic, domnișoară Morkan!

— Să știi însă c-am un partener foarte drăguț pentru Fdumneata, domnul Bartell D'Arcy, tenorul. O să-l rog să cânte mai târziu. A vrăjit tot Dublinul.

— Frumoasă voce, frumoasă voce! Aprecie mătușa Kate.

Cum pianul începuse în două rânduri preludiul la prima figură, Mary Jane îi scoase repede din odaie pe dansatorii recrutați. Abia apucaseră să plece, când intră mătușa Julia, uitându-se mereu în urmă.

— Ce e, Julia? O întrebă neliniștită mătușa Kate. După cine te uiți? Julia, care aducea în odaie un vraf enorm de șervete, se întoarse către

soră-sa și spuse simplu, de parcă ar fi mirat-o întrebarea:

— Ce să fie, Kate, e Freddy, vine Gabriel cu el. Într-adevăr, pe urmele ei se ivi acum Gabriel, pilotându-l la trecerea palierului pe Freddy Malins. Acesta, un tânăr spre patruzeci de ani, avea dimensiunile și statura lui Gabriel, dar cu niște umeri foarte aduși. Fața îi era carnoasă și palidă, cu un strop de culoare doar în sfârcurile groase și lăbărțate ale urechilor și în nările largi. Trăsăturile îi erau necioplite, nasul bont, fruntea bombată și teșită în partea de sus, buzele tumefiate și proeminente. Pleoapele grele, părul răvășit și rar îl făceau să pară somnoros. Râdea cu poftă și cu glas subțiratic de-o anecdotă ce i-o istorisise pe scări lui Gabriel și totodată își freca de zor ochiul stâng cu mâna stângă făcută pumn.

— Bună seara, Freddy, spuse mătușa Julia.

Freddy Malins dădu bună seara domnișoarelor Morkan cu un glas destul de spontan față de bălbâiala sa obișnuită, apoi, băgând de seamă că domnul Browne rânjea către el de la bufetul cel mic, traversă într-acolo, pe picioare cam nesigure, și începu să-i repete cu glas scăzut anecdota ce i-o spusese adineauri lui Gabriel.

Gabriel, care sta cu sprâncenele cam încruntate, le destinse repede și răspunse:

— A, nu, aproape că nici nu se bagă de seamă.

— Of, ce băiat și ăsta! Și când te gândești că biata maică-sa în ajun de Anul Nou 1-a pus să jure că se lasă de băutură! Da' hai, Gabriel, în salon.

Înainte de a părăsi camera împreună cu Gabriel, transmise niște semnale domnului Browne, încruntându-se și clătînând a avertisment degetul arătător. Domnul Browne îi răspunse dând din cap, iar după ieșirea ei, i se adresă lui Freddy Malins:

— Ei, hai Teddy, să-ți tom un pahar bun cu limonada, să te mai înviiorezi nițel.

Freddy Malins, care se apropia de poanta anecdotei, respinse propunerea cu o fluturare nerăbdătoare a mâinii, însă domnul Browne, după ce mai întâi îi atrăsese atenția asupra unei mici dezordini vestimentare, umplu un pahar mare cu limonada și i-1 puse în mână. Mâna stângă a lui Freddy Malins acceptă automat paharul, pe când dreapta se îndeletnicea tot automat cu punerea la punct a dezordinii semnalate. Domnul Browne, a cărui față zâmbea iarăși din toate crețurile, își turnă un pahar cu whisky, în timp ce Freddy Malins, încă mai înainte de a fi ajuns bine la poantă, explodă cu glasul lui pițigăiat într-un acces de răs bronșitic; apoi puse jos paharul neînceput, care prinsese a se revărsa și, cu mâna stângă făcută pumn, își vârî încheieturile degetelor în ochiul stâng și începu să și-l frece de zor, tot bâiguind frânturi din ultima frază, pe cât îi îngăduia criza de răs.

Gabriel nu era în stare să asculte piesa de conservator plină de arpegii și pasaje dificile, pe care Mary Jane o executa în fața adunării din salon, cufundată în respectuoasă tăcere, îi plăcea și lui muzica, dar în bucata aceasta el, unul, nu auzea nici o melodie și bănuia că și ceilalți ascultători simțeau la fel, cu toate că o rugaseră stăruitor pe Mary Jane să le cânte. Patru tineri care, auzind pianul, veniseră de dincolo de la bufet și se opriseră în cadrul ușii, plecaseră tiptil, după puține minute, câte doi. Singurele persoane ce păreau a urmări muzica erau Mary Jane însăși, cu mâinile alergând pe claviatură sau înălțate deasupra-i în pauze, ca ale unei preotese în clipa imprecăției, și mătușa Kate care-i stătea alături pentru a întoarce paginile.

Ochii lui Gabriel, iritați de luciul podelei frecate cu ceară de albine și scânteind sub candelabru greoi, se mutară către peretele de deasupra pianului. Un tablou al scenei balconului din Romeo și Julieta spânzura în acel loc, iar alături, un tablou cu cei doi prinți uciși în Turn, pe care mătușa Julia îl brodase, cu lână roșie, albastră și castanie, pe când era fată tânără. Probabil că la școala la care învățaseră ele când erau copile acest fel de 'lucru se predase timp de vreun an. Și lui îi lucrase maică-sa, cadou de ziua nașterii, o vestă din tabinet stacojiu, cu mici capete de vulpi pe ea, căptușită cu atlas cafeniu și cu niște nasturi rotunzi, de culoarea dudei. Ciudat că maică-sa nu avusese talent muzical, deși mătușa Kate obișnuia să spună că în ea se adunase toată deșteptăciunea familiei Morkan. Atât ea cât și Julia părăuseră totdeauna nițeluș mândre de serioasa matroană care era sora lor. Fotografia ei era așezată în fața oglinzii mari cu măsuță, dintre ferestre. Ținea pe genunchi o carte

deschisă și-i arăta ceva lui Constantine, care, costumat ca marinar pe un vas de război, îi sta tolănit la picioare. Ea era cea care alesese numele feciorilor, fiind foarte simțitoare la demnitatea vieții de familie. Mulțumită ei, Constantine era acum prim-vicar la Balbriggan, și tot mulțumită ei, el însuși, Gabriel, își luase licența la Royal Unlversity. O umbră îi întunecă în treacăt fața când își aminti cum se împotrivise, ursuză, căsătoriei lui. Anumite vorbe disprețuitoare, rostite de ea atunci, încă îi mai stăruiau dureros în amintire; spusese o dată despre Gretta c-ar fi o țărancă șireată, și asta nu i se potrivea Grettei de loc. Gretta era cea care o îngrijise în casa lor de la Monkstown în tot lungul timp al ultimei boli.

Își dădu seama că Mary Jane trebuie să se fi apropiat de încheierea bucății; cânta din nou melodia inițială, cu succesiuni agile de game după fiecă frază, și pe când aștepta

Să termine, resentimentul din inimă i se stinse. Bucata se sfârși cu un tril de octave în tremolo și cu o octavă gravă finală. Aplauze vii o răsplătiră pe Mary Jane care, îmbujorată și agitată, își făcu sul caietul de muzică și se strecură grăbită din cameră. Cel mai viguros băteau din palme cei patru tineri din ușă, care plecaseră spre bufet la începutul bucății, dar reveniseră când încetase pianul.

Se aranjau perechile pentru lancers. Lui Gabriel îi fu dată drept parteneră domnișoara Ivors. Era o tânără vorbăreață, cu un fel de a fi foarte deschis și cu o față pistruiată și ochi proeminenți, căprui. Nu purta corsaj decoltat și avea prinsă în față, la guler, o broșă mare cu emblemă și deviză irlandeză.

După ce-și luaseră locurile, domnișoara Ivors spuse brusc:

— Am o răfuială cu dumneata.

— Cu mine? Întrebă Gabriel. Domnișoara dădu din cap cu gravitate.

— Despre ce-i vorba? Se informă, amuzat de aerul ei solemn.

— Cine-i G. C.? Întrebă domnișoara Ivors, ațintindu-și ochii asupra lui. Gabriel roși; era gata să încrunte din sprâncene, de parcă n-ar fi înțeles, când ea îi spuse neocolit:

— A, mielușel nevinovat! Am descoperit că scrii pentru Daity Express. Cum nu ți-e rușine, omule?

— De ce mi-ar fi rușine? Întrebă Gabriel, clipind din ochi și încercând să zâmbească.

— Ei, află că mi-e mie rușine pentru dumneata! Spuse domnișoara Ivors cu franchețe.

Când te gândești, să scrii pentru un ziar ca ăsta. N-aș fi crezut că ești un WestBriton.

Pe fața lui Gabriel se ivi o expresie perplexă. Era adevărat că scria o rubrică literară, în fiecă miercuri, în Daily Express, pentru care era plătit cu cincisprezece șilingi. Dar asta, desigur, nu-l făcea un West Briton. Cărțile ce le primea pentru a fi recenzate, aproape că-i erau mai bine venite decât meschinul cec. Îi plăcea să pipăie copertele și să frunzărească paginile unor cărți de curând tipărite. Mai în toate zilele, după ce-și termina orele la liceu, obișnuia să cutreiere cheiurile, coborând către anticariate, Hickey din Bachelor's Walk, Webb sau Massey de pe Aston's Quay, sau O'Clohissey din strada de-alături. Nu știa ce să răspundă la învinuire. Voia să-i spună că literatura e deasupra politicii. Dar erau prieteni vechi și fuseseră colegi, mai întfi la universitate și apoi ca profesori; cu ea nu se putea lansa într-o frază grandilocventă. Continuă să clipească din ochi, încercând a zâmbi și murmură fără vigoare că nu vede nimic politic în scrierea unor recenzii despre cărți.

Când le veni rândul să traverseze, Gabriel tot mai era uluit și neatent. Domnișoara Ivors îi prinse prompt mâna și, strângându-i-o cu căldură, spuse pe ton blând și prietenos:

— Bineînțeles că am glumit. Hai, acum traversăm.

Când fură din nou împreună, ea îi vorbi despre problema universității și Gabriel se simți mai în largul lui. O prietenă îi arătase foiletonul despre poemele lui Browning. Așa descoperise taina; dar articolul îi plăcuse enorm. Apoi îl apostrofă pe neașteptate:

— O, domnule Conroy, nu vrei să vii la vară într-o excursie în Insulele Aran? Noi stăm acolo o lună întreagă. O să fie splendid, în plin ocean! Ar trebui să vii. Vine și domnul Clancy, și domnul Kilkelly și Kathleen Kearney. Și pentru Gretta ar fi minunat dac-ar veni. Ea e din Connacht, nu-i așa?

— Familia ei, răspunse scurt Gabriel.

— Nu-i așa c-o să vii, insistă domnișoara Ivors, punându-i pe braț mâna ei caldă, într-un gest spontan.

— Fapt e, răspuse Gabriel, că am și aranjat să plec...

— Unde să pleci? Întrebă domnișoara Ivors.

— Știi, în fiecare an fac un tur cu bicicleta, cu câțiva prieteni...

— Bine, dar unde?

— Păi, de obicei ne ducem în Franța sau în Belgia, sau poate că în Germania, o lămuri Gabriel stânjenit.

— Și de ce, mă rog, vă duceți în Franța și în Belgia, întrebă domnișoara Ivors, în loc să vă vizitați propria țară?

— Păi, zise Gabriel, în parte ca să nu pierdem obișnuința limbilor străine și în parte ca să mai schimbăm aerul.

— Și nu-i mai normal să nu pierdeți obișnuința limbii dumneavoastră, irlandeza? Stăruie domnișoara Ivors.

— De, răspuse Gabriel, dacă-i pe-așa, nu irlandeza e limba mea, știi bine.

Vecinii lor întoarseră capetele ca să asculte interogatoriul și răspunsurile. Gabriel privea nervos în dreapta și în stânga și se străduia să-și păstreze buna dispoziție în această situație neplăcută, pe când fruntea i se roșea tot mai tare. Domnișoara Ivors continua:

— Și n-aveți propria dumneavoastră patrie de vizitat, patria pe care n-o cunoașteți, propriii voștri compatrioți, și propriile voastre priveliști?

— O, ca să spun adevărul, sunt sătul de țara mea, sunt sătul! Izbucni Gabriel.

— De ce? Întrebă domnișoara Ivors.

Gabriel nu răspuse, căci riposta îl înfierbântase.

— De ce? Repetă domnișoara Ivors.

Trebuiau să înainteze către dansatorii din față. Cum el nu-i răspusesese, domnișoara Ivors trase concluzia, cu înfocare:

— Bineînțeles, n-ai ce răspunde.

Gabriel încerca să mascheze agitația participând la dans cu mare energie. Evita ochii partenerei, căci văzuse pe fața ei o expresie arțăgoasă. Dar când se reîntâlniră în lanțul cel lung, fu surprins să-și simtă mâna strânsă cu căldură. Domnișoara Ivors îl privi un moment ca-n zeflema, pe sub sprâncene, până când în cele din urmă el zâmbi. Apoi, chiar pe când lanțul se punea iar în mișcare, domnișoara Ivors se înălță în vârfuri și-i șopti la ureche:

— WestBriton.

Când se sfârși cadrilul, Gabriel se retrase într-un colț îndepărtat al camerei, unde ședea mama lui Freddy Malins, o bătrână corpolentă, slabă de minte și cu părul alb. Vocea îi era poticnită ca și a fiului, chiar găngăvea nițel. I se spusese că Freddy venise și că era aproape treaz. Gabriel o întrebă dacă traversase marea cu bine. Locuia cu fiică-sa, măritată la Glasgow, și venea în vizită la Dublin o dată pe an. Bătrână răspuse cu seninătate că traversarea fusese foarte frumoasă, iar căpitanul se arătase cât se poate de atent cu ea. Îi spuse ce gospodărie frumoasă avea fiică-sa la Glasgow, și ce de prieteni admirabili. Pe când bătrână sporovăia înainte, Gabriel încercă să-și șteargă din gând neplăcutul incident cu domnișoara Ivors. Firește, fata ori femeia asta, ori ce naiba era, e o entuziastă, dar orice lucru la timpul său. Poate n-ar fi trebuit totuși să-i răspundă așa. Dar nici ea n-avea dreptul să-i zică West Briton de față cu alții, nici măcar în glumă, încercase să-l facă ridicol în fața tuturor, scărmanându-l și holbându-se la el cu ochii ei de iepure.

O văzu pe nevastă-sa croindu-și drum către el printre perechile care valsau. Când ajunse, îi spuse la ureche:

— Gabriel, mătușa Rate vrea să știe dacă găscă o împărți tu, ca de obicei. Domnișoara Daly are să taie șunca și eu împart pudding-ul.

— Foarte bine, făcu Gabriel.

— Îi trimite întâi pe tineri să mănânce, de cum se termină valsul, ca s-avem noi pe urmă toată masa.

— Ai dansat? O întrebă Gabriel.

— Cum să nu. Nu m-ai văzut? De ce te certai cu Molly Ivors?
— Nu mă certam. A spus ea așa?
— Parcă așa ceva. Încerc să-l conving pe domnul D'Arcy ăsta să cânte. E foarte înfumurat, am impresia.

— Nu m-am certat, zise Gabriel posac, atâta că ea o ținea morțiș să fac o excursie în vestul Irlandei și eu i-am spus că n-am s-o fac.

Nevastă-sa bătu din palme, cu mare însuflețire, și se săltă puțin spre el.

— Ba da, Gabriel, hai să mergem, zău! Mi-ar plăcea să revăd Galway-ul!

— N-ai decât să te duci tu, ripostă Gabriel cu răceală. Ea îl privi o clipă, apoi, întorcându-se către doamna Malins, spuse:

— Ce ziceți, doamnă Malins, ce soț drăguț!

În timp ce Gretta se depărta, strecurându-se iar printre dansatori, doamna Malins, fără să-i pese de întrerupere, continuă să-i povestească lui Gabriel ce locuri frumoase erau în Scoția și ce peisaj frumos. Ginerele ei în fiecare an le ducea la lacuri și acolo mergeau și la pescuit. Ginerele ei era un pescar amator neîntrecut, într-o zi a prins un peste mare și frumos și bucătarul de la hotel l-a gătit pentru dejun.

Gabriel nu prea auzea ce spune. Acum, când se apropia masa, începu iar să se gândească la toastul lui și la citat. Când îl văzu pe Freddy Malins venind spre maică-sa, Gabriel îi lăsă scaunul liber și se retrase în cadrul ferestrei, încăperea se golise între timp și în camera din fund se auzea clinchet de farfurii și cuțite. Cei care mai zăboveau păreau sătui de dans și stăteau liniștiți de vorbă, în grupuri mici. Degetele calde, tremurătoare, ale lui Gabriel băteau ușor în sticla rece a geamului. Cât de proaspăt trebuie să fie aerul afară! Ce plăcut ar fi să poți pleca, să te plimbi singur, întâi de-a lungul râului, apoi prin parc! Zăpada s-o fi așternut pe crengile copacilor și o fi așezat o bonetă albă, strălucitoare, pe capul monumentului lui Wellington. Cu cât ar fi mai plăcut acolo decât aici, la ospăț!

Își parcurse însemnările pentru toast: ospitalitatea irlandeză, amintiri triste, cele Trei Grații, Paris, citatul din Browning, își repetă o frază pe care o scrisese în articolul său: „Simți că asculți o muzică torturată de gândire”.

Domnișoara Ivors lăudase articolul. Era oare sinceră? Avea oare realmente o viață proprie, îndărătul agitației propagandistice? Până în seara asta nu fusese niciodată vreoa animozitate între ei. Îl intimidă gândul că va fi și ea la masă și că, în timpul cuvântării, își va ridica spre ei ochii zeflemitori și critici. Poate că nu i-ar dispăcea să-l vadă sfielind-o cu toastul îi veni o idee care îi dădu curaj. Are să spună, ca o aluzie la mătușa Kate și la mătușa Julia: „Doamnelor și domnilor, generația care se apropie de asfințit va fi avut poate defectele ei, însă eu, unul, cred că avea anumite calități, de ospitalitate, de umor, de umanitate care lipsesc, pare-mi-se, generației noi și foarte serioase și suprainstruite ce se ridică în juru-ne”. Foarte bine: asta va fi o săgeată la adresa domnișoarei Ivors! Ce-i pasă că mătușile lui nu-s în fond decât două bătrâne ignorante?

Un murmur în cameră îi atrase atenția. Domnul Browne înainta dinspre ușă, escortând-o galant pe mătușa Julia, care se sprijinea de brațul lui, surâzând, cu capul plecat. Până la pian o însoți o dezordonată răpăială de aplauze, care se stinse treptat, în timp ce Mary Jane lua loc pe taburet și mătușa Julia, fără a mai zâmbi, se întorcea astfel încât să-i răsună bine vocea în încăperea. Gabriel recunoscu preludiul. Era al unui cântec vechi de-al mătușii Julia, Cântecul Miresei. Glasul ei, cu timbru puternic și cald, se avânta cu însuflețire în trilurile care înfrumusețează aria; deși cânta foarte repede, nu pierdea nici cea mai mărunțică fioritură. Dacă urmăreai vocea fără a privi fața cântăreței, simțeai și împărtășeai emoția zborului rapid și sigur. Gabriel aplaudă puternic, împreună cu toți ceilalți, la încheierea cântecului; iar de la nevăzutul ospăț al tinerilor, de dincolo, pătrunseră de asemenea aplauze puternice. Sunau atât de sincere, încât un pic de culoare pătrunse pe chipul mătușii Julia pe când se apleca să pună la loc în etajera de lângă pian vechiul caiet de cântece, legat în piele și cu inițialele ei pe copertă. Freddy Malins, care ascultase cu capul înclinat într-o parte, ca să audă mai bine, încă mai bătea din palme când toți ceilalți încetaseră, și îi vorbea cu însuflețire maică-sii, care dădea din cap grav și lent, în semn de încuviințare, în cele din urmă, când nu mai putu aplauda, se ridică brusc și traversă zorit

camera până la mătușa Julia, căreia îi apucă mâna, ținându-i-o ori de câte ori nu mai găsea cuvinte sau când i se înteeza bâlbâiala.

— Îi spuneam și maică-mii adineauri. Niciodată nu te-am auzit cântând 'atât de frumos, niciodată. Nu, niciodată n-ai avut o voce atât de frumoasă. Asta e. Mă crezi? Asta-i adevărul. Pe cuvântul meu, pe onoarea mea, asta-i adevărul. Niciodată nu ți-am auzit vocea sunând atât de proaspăt și de... Atât de clară și proaspătă, niciodată!

Pe fața mătușii Julia se răspândise zâmbetul; desprinzându-și mâna din strânsoare, murmură ceva despre complimente. Domnul Browne îndreptă către ea palma brațului întins și spuse pe tonul unui director de trupă care înfățișează publicului un artist prodigios: „Domnișoara Julia Morkan, ultima mea descoperire!”

Râdea el însuși din toată inima de această glumă, când Freddy Malins se întoarse către el, spunând:

— Ei, Browne, dacă-i pe bune, nu-i o descoperire prea rea. Tot ce pot spune eu e că de când vin în casa asta n-am mai auzit-o cântând așa, nici pe departe. Asta-i adevărul adevărat.

— Nici eu, spuse domnul Browne. Cred că are o voce mai bună ca oricând.

Mătușa Julia ridică din umeri și spuse cu blajină mândrie:

— Nici acu' treizeci de ani n-am avut o voce prea rea.

— De câte ori nu i-am spus, rosti cu emfază mătușa Kate, că-i păcat de ea să-și piardă vremea în corul acela! Da' n-a vrut să m-asculte!

Părea să apeleze la bunul-simț al celorlalți, față de un copil îndărătnic, în timp ce mătușa Julia își pironise privirea în gol, un vag surâs de reminiscență pâlpâindu-i pe obraz.

— Degeaba i-am spus, continuă mătușa Kate, n-a ascultat de nimeni, nu s-a luat după nimeni; ca o roabă a trudit pentru corul ăsta, zi și noapte, zi și noapte. La șase dimineața, în ziua de Crăciun! Și totul pentru ce?

— Ei!... Pentru cinstirea lui Dumnezeu, mătușa Kate, nu? Întrebă Mary Jane, rotindu-se cu taburetul spre ea și zâmbind.

Mătușa Kate se întoarse aprigă către nepoată-sa și zise:

— Știu și eu tot ce trebuie despre cinstirea lui Dumnezeu, Mary Jane, dar gândesc că nu-i deloc spre cinstea Papii să scoată din coruri femeile care au robit acolo toată viața lor și să puie mai presus de ele niște băietani neisprăviți și înfumurați. Zic c-o fi spre folosul bisericii, dac-a făcut Papa una ca asta. Dar drept nu e, Mary Jane, și bine nu e.

Se înflăcărase rău și ar fi continuat s-o apere cu patimă pe soră-sa acesta fiind un subiect ce-o răcăia la inimă; dar Mary Jane, văzând că toți dansatorii se întorseseră, interveni, împăciuitoare:

— Lasă, mătușă Kate, îl scandalizezi pe domnul Browne, care-i adeptul celeilalte credințe.

Mătușa Kate se îndreptă către domnul Browne, care zâmbise acru față de această aluzie la religia lui, și zise grabnic:

— A, eu nu discut dacă Papa a avut sau n-a avut dreptate. Nu-s decât o bătrână proastă și nu m-aș încumeta la una ca asta. Da' mai există și buna-cuviință de toate zilele și recunoștința. Și să fiu eu în locul Juliei, i-aș spune acestui părinte Healey de la obraz...

— Și-apoi, mătușă Kate, zise Mary Jane, zău că ne e foame la toți și, când ne e foame, suntem foarte certăreți.

— Și când ne e sete suntem certăreți, adăugă domnul Browne.

— Încât ar fi mai bine să mergem la masă, trase concluzia Mary Jane, și să terminăm pe urmă discuția.

Pe palierul din fața salonului, Gabriel își văzu nevasta împreună cu Mary Jane, încercând s-o convingă pe domnișoara Ivors să rămână la cină. Dar domnișoara Ivors, care își pusese pălăria și haina, nu voia cu nici un chip să rămână. Nu-i era cătuși de puțin foame și oricum stătuse mai mult decât îi îngăd'ua timpul.

— Bine, dar rămâi cel puțin zece minute, Molly! Spunea doamna Conroy. Asta n-o să te-ntârzie cine știe ce.

— Să ciugulești și tu ceva, stăruia Mary Jane, după atâta dansat!

— Zău că nu pot, spunea domnișoara Ivors.
— Mă tem că nu te-ai distrat deloc, zise Mary Jane, resemnată.
— Ba m-am distrat foarte bine, te asigur, răspunse domnișoara Ivors, dar acum zău că trebuie să mă lăsați s-o șterg!

— Și cum o s-ajungi acasă? Întrebă doamna Conroy.

— A, păi nu-s decât vreo câțiva pași, în sus, pe chei. Gabriel ezită un moment, apoi spuse:

— Îmi dai voie, domnișoară Ivors, te conduc eu acasă, dacă trebuie să pleci neapărat.

Dar domnișoara Ivors se rupse de lângă ei.

— Pentru numele lui Dumnezeu, duceți-vă înăuntru la masă și nu vă mai ocupați de mine! Sunt în stare să mă descurc foarte bine și singură.

— De, ești o caraghioasă, Molly, îi spuse fără înconjur doamna Conroy.

— Beannacht libh! Strigă domnișoara Ivors, râzând pe când cobora în fugă scările.

Mary Jane privi în urma ei cu o expresie posacă și uluită, pe când doamna Conroy se apleca peste balustradă, ca să audă închizându-se ușa de jos. Gabriel se întreba dacă el era pricina plecării ei neașteptate. Dar nu părea indispusă, plecase râzând. Absent, sta cu privirea ațintită în jos, spre golul scării.

În clipa aceea, mătușa Kate ieși cu pași mărunței din sufragerie, mai-mai frângându-și mâinile de disperare.

— Unde-i Gabriel? Strigă. Unde Dumnezeu e Gabriel? Toată lumea așteaptă, suntem gata să-i dăm drumu' și nu-i nimeni să taie găscă!

— Aici sunt, mătușă Kate, strigă Gabriel cu subită însuflețire, și-s gata să tai un cârd întreg de găște, dacă-i nevoie.

O găscă grasă și rumenă trona la un capăt al mesei, iar la celălalt capăt, pe un pat de hârtie gofrată, împodobit cu frunze de pătrunjel, sta culcată o șuncă mare, dezbrăcată de șoric și învelită într-o crustă de pesmet; un cochet volănaș de hârtie îi înconjura osul, iar alături se găsea o halcă de mușchi de vită, împănat cu mirodenii, între aceste capete rivale se înșirau față în față, de-a lungul mesei, felurile de mai mică importanță: două mici edificii de jeleu, unul roșu, altul galben; o farfurie încăpătoare, plină cu blocuri de blancmange și grămezi de dulceață roșie, un taler mare, în chip de frunză, cu o coadă în chip de lujer, pe care odihneau grămăjoare de stafide roșii și de migdale cojite de piele, un taler-pereche, pe care sta un dreptunghi vârtos de smochine de Smirna, o farfurie de cristal cu o cremă presărată cu răzătură de nucșoară tămâioasă, o cupă mică încărcată cu bomboane de ciocolată și caramele învelite în poleială de aur și argint și un vas de sticlă în care erau înfipse câteva tulpini înalte de țelină. În mijlocul mesei, de strajă unei fructiere cu picior ce susținea o piramidă de portocale și de mere arătoase, stăteau două carafe bondoace de cristal, de modă veche, una plină cu vin de Porto, cealaltă cu vin negru de Xeres. Pe capacul pianului pătrat își aștepta rândul un pudding, pe un platou imens, galben, iar îndărătul lui erau înșirate trei escadroane de sticle, unul cu bere neagră, unul cu bere blondă și altul cu ape minerale, aliniat după culorile uniformelor lor, primele două negre, cu etichete cafenii și roșii, al treilea și cel mai mărunț, cu uniformă albă și centron verde.

Gabriel își luă vitejește locul în capul mesei și, cercetând tăișul cuțitului de tranșat, înfipse cu hotărâre furculița în găscă. Acum se simțea într-adevăr în largul lui, căci

Era un as în materie de tăiat o pasăre friptă, și-i era cât se poate de plăcut să se afle în capul unei mese încărcate cu bunătăți.

— Domnișoară Furlong, ce să vă trimit? Întrebă. O aripă sau o felie de piept?

— Doar o felie mică de piept.

— Dar pentru dumneata, domnișoară Higgins?

— A, orice-o fi, domnule Conroy.

Pe când Gabriel și domnișoara Daly treceau mai departe farfuriile cu friptură de găscă și farfuriile cu șuncă și mușchi împănat, Lily trecea de la un musafir la altul cu un taler cu cartofi fierbinți și rumeni, învelit într-un șervet alb. Asta fusese ideea lui Mary Jane; dânsa propusese și un sos de mere pentru friptura de găscă, dar mătușa Kate spusese că ea, una, se mulțumise dintotdeauna cu găscă friptă, fără nici un sos de mere, și să dea Dumnezeu ca

asta să-i fie mâncarea cea mai rea. Mary Jane își servea elevele și avea grijă să li se împartă feliile cele mai arătoase, iar mătușa Kate și mătușa Julia deschideau și aduceau de la pian sticlele cu bere neagră și cu bere blondă pentru domni și sticle cu apă minerală pentru doamne. Era mare forfotă și mult râs și multă zarvă; strigăte să se aducă ba una, ba alta, clinchet de cuțite și furculițe, pocneau dopurile de plută, scârțâiau și scrâșneau dopurile de sticlă. Gabriel se apucă să taie pentru oaspeți și porția a doua, de îndată ce terminase ocolul mesei și mai înainte de a se servi pe sine. Toată lumea protestă zgomotos, încât el făcu un compromis sorbind o înghițitură serioasă de bere neagră; se încălzise tăind friptura. Mary Jane se apucase liniștită să mănânce, dar mătușa Kate și mătușa Julia tot mai tropăiau cu pași mărunței primprejurul mesei, călcându-se pe picioare, încurcându-se una pe alta și dându-și una alteia îndemnuri neluate în seamă. Domnul Browne se rugă de ele să sadă jos și să mănânce; la fel și Gabriel; dar ele ziseră c-aveau timp destul, încât, până la urmă, Freddy Malins se sculă de la masă și, prinzând-o pe mătușa Kate, o așeză cu de-a sila pe scaun, la locul ei, în răsesele tuturor.

După ce fusese servit fiecare din belșug, Gabriel spuse, zâmbind:

— Ei, acu' dacă e cineva care ar mai pofti să guste ceva din ceea ce oamenii de rând numesc „umplutură”, domnul sau doamna respectivă să poruncească.

Toți în cor îl rugară să înceapă și el să mănânce și Lily se apropie cu trei cartofi pe care-i păstrase pentru dânsul.

— Bine, zise Gabriel amabil, mai sorbind până una alta o înghițitură, binevoiti, doamnelor și domnilor, să uitați de existența mea, câteva minute.

Se apucă să mănânce și el, fără a lua parte la conversația ce se răspândise în jurul mesei, în timp ce Lily strângea farfuriile. Subiectul convorbirii era trupa de operă care juca în acele zile la Theatre Royal. Domnul Bartell D'Arcy, tenorul, un tânăr oacheș cu o mustață la modă, o lăuda foarte mult pe prima mezzosoprană a trupei, însă domnișoara Furlong găsea că are un stil de interpretare cam vulgar. Freddy Malins spuse că în partea a doua a pantomimei de la Gaiety, cânta o căpetenie de negri care avea una dintre cele mai frumoase voci de tenor ce-i fusese dat să audă în viața lui.

— L-ați ascultat? Îl întrebă pe domnul Bartell D'Arcy de-a curmezișul mesei.

— Nu, răspunse domnul Bartell D'Arcy, nepăsător.

— Fiindcă, vedeți, aș fi foarte curios să aud părerea dumneavoastră. Eu, unul, găsesc că are o voce grozavă.

— Nu-i altul ca Teddy să descopere ce e bun! Se adresă domnul Browne mesenilor, pe un ton familiar.

— Și de ce, mă rog, n-ar avea și el o voce bună? Întrebă 'tăios Freddy Malins. Poate fiindcă nu-i decât un negru?

Nimeni nu răspunse la această întrebare și Mary Jane călăuzi conversația înapoi la opera legitimă. Una dintre elevele ei îi dăduse un bilet la Mignon. Firește, zicea ea, fusese foarte frumos, dar o făcuse să-și amintească de biata Georgina Burns. Domnul Browne posedea reminiscențe și mai îndepărtate: mai ținea minte vechile trupe italienești care veneau la Dublin, Tietjens, Ilma de Murzka, Campanini, marele Trebelli, Giuglini, Ravelli, Aramburo. Pe atunci, spunea el, mai puteai să auzi cântăreți mari la Dublin. Povesti cum seară de seară ultimele rânduri ale galeriei erau ticsite, cum într-o seară un tenor italian bisase de cinci ori *Let me like a Soldierfall*, introducând de fiecă dată un do de sus, și cum, în entuziasmul lor, băieții de la galerie deshămau câteodată caii de la trăsura vreunei mari primadone și se înhămau ei, ca s-o conducă la hotel... Acum de ce nu se mai dau deloc marile opere de altădată, Dinorah, Lucrezia Borgia? Fiindcă nu se mai găsesc voci să cânte în asemenea opere... Asta e!

— A, interveni domnul Bartell D'Arcy, eu presupun că sunt și acum cântăreți tot așa de buni ca și-atunci.

— Unde-s? Întrebă domnul Browne sfidător.

— La Londra, Paris, Milano, replică domnul Bartell D'Arcy cu căldură. Caruso, de pildă, gândesc că e la fel de bun, dacă nu și mai bun, ca oricare dintre cei pe care i-ați numit.

— Așa o fi, zise domnul Browne, eu însă vă pot spune că mă îndoiesc foarte de una ca asta.

— O, aș da orice să-1 aud pe Caruso cântând... Zise Mary Jane.

— După mine, își dădu cu părerea mătușa Kate, care până atunci ciugulise un os, n-a existat decât un singur tenor. Care să-mi placă mie, vreau să spun. Da bănuiesc că niciunul dintre dumneavoastră n-ați auzit de dânsul.

— Și cine era acela, domnișoară Morkan? Întrebă politicoș domnul Bartell D'Arcy.

— Îl chema Parkinson, zise mătușa Kate. Eu l-am auzit când vocea lui era în floare și gândesc că avea cel mai curat glas de tenor de care a avut parte cândva vreun bărbat.

— Ciudat, zise domnul Bartell D'Arcy. Eu n-am auzit niciodată de el.

— Ba da, domnișoara Morkan are dreptate. Mi-aduc aminte c-am auzit vorbindu-se de acest Parkinson, dar eu nu l-am mai apucat.

— O voce de tenor englez, frumoasă, curată, dulce și plină, spuse mătușa Kate cu entuziasm.

Cum Gabriel terminase, uriașulpudding fu transportat la masă. Reîncepu clinchetul furculițelor și lingurilor. Soția lui Gabriel scotea cu lingura porții ăep'udding și trecea farfuriile mai departe. Pe la mijlocul mesei, când ajungeau în dreptul ei, Mary Jane le umplea cu jeleu de zmeură sau de portocale ori cu cremă blancmange și dulceață. Puddingul era opera mătușii Julia, care primi din toate părțile felicitări pentru reușită. Ea însă găsea că nu e destul de rumen.

Toți domni, afară de Gabriel, mâncară câte puțin pudding, drept omagiu adus mătușii Julia. Cum Gabriel nu mânca niciodată dulciuri, lui i se păstrase țelina. Și Freddy Malins luă o tulpină de țelina. Auzise că țelina e strașnic de bună pentru sânge, iar el se afla atunci în tratament medical. Doamna Malins, care tăcuse de-a lungul cinei, spuse că fiul ei avea să plece să se odihnească la Mount Melleray, peste vreo săptămână. Mesenii vorbiră acum de Mount Melleray, ce înviorător era aerul de acolo, ce primitori erau călugării și cum nu cereau nici un ban de la oaspeții lor.

— Și vreți să spuneți, întrebă incredul domnul Browne, că oricine ar pleca la odihnă acolo poate să tragă la ei ca la hotel și să se simtă ca-n sânul lui Avram și-apoi s-o ia din loc fără-a plăti?

— A, mai toți oaspeții donează ceva mănăstirii la plecare, zise Mary Jane.

— Mi-ar plăcea s-avem și în biserica noastră o asemenea instituție, spuse candid domnul Browne.

Fu mirat să afle că acei călugări nu vorbeau niciodată, se sculau la două dimineața și dormeau în sicrie, întrebă pentru ce făceau asta.

— Așa-i regula ordinului lor! Îi răspunse cu hotărâre mătușa Kate.

— Bine, da' de ce? Stărui domnul Browne.

Mătușa Kate repetă că asta era regula, atâta tot. Domnul Browne părea că tot nu înțelege. Freddy Malins îl lămuri, pe cât se pricepu, că acei călugări se străduiau să ispășească păcatele săvârșite de toți păcătoșii din lumea de-afară. Explicația nu prea era limpede, căci domnul Browne replică rânjind:

— Îmi place foarte mult ideea asta, da' oare nu s-ar putea servi de-un pat cumsecade, cu arcuri, la fel de bine ca de-un sicriu?

— Sicriul, îl lămuri Mary Jane, are scopul să le amintească de sfârșitul vieții.

Cum subiectul devenise lugubru, fu înmormântat în tăcerea mesenilor, din care se desprinsese glasul șovăielnic al doamnei Malins, incredințând în șoaptă pe vecinul ei de masă:

— Sunt oameni buni călugării, oameni foarte evlavioși.

Acum făcură ocolul mesei stafidele și migdalele și smochinele și merele și portocalele și bomboanele de ciocolată și caramellele, iar mătușa Julia pofti pe toți musafirii să se servească fie cu Porto, fie cu sherry. Domnul Bartell D'Arcy refuză mai întâi ambele băuturi, dar una dintre vecinele sale îi făcu semn cu cotul și-i șopti ceva, după care îngădui și el să i

se umple paharul. Treptat, pe când se umpleau ultimele pahare, conversația încetă. Urmă o pauză, întreruptă doar de susurul vinului și de mișcatul scaunelor. Domnișoarele Morkan, toate trei, își coborâseră privirile spre fața de masă. Cineva tuși de vreo două ori și apoi câțiva domni ciocăniră ușor în masă, drept semnal să se facă tăcere. Se făcu tăcere, iar Gabriel își împinse scaunul înapoi și se sculă în picioare.

Îndată ciocăneala spori, întru încurajare, apoi încetă. Gabriel își sprijini cele zece degete pe fața de masă și zâmbi nervos adunării. Când întâlni un șir de fețe ridicate spre el, își înălță ochii către candelabru. La pian se cânta un vals; auzea fustele foșnind când se învolburau pe lângă ușa salonului. Poate că afară, pe chei, stăteau oameni, cu picioarele în zăpadă, privind în sus spre ferestrele luminate și ascultând muzica valsului. Aerul era curat acolo, în depărtare se așterea parcul, cu copacii încărcăți de zăpadă. Statuia lui Wellington purta o tichie strălucitoare de zăpadă, scânteind până departe, peste câmpul alb, către vest.

Începu: „Doamnelor și domnilor, îmi revine în seara asta, ca și în anii trecuți, împlinirea unei sarcini foarte plăcute, însă pentru care mă tem că slabele mele puteri oratorice sunt prea nevoiașe.”

— Nu, nu! Se auzi vocea domnului Browne.

„Dar, oricare ar fi adevărul în această privință, nu pot decât să vă asigur că bunăvoința există și vă rog să-mi acordați pentru câteva clipe atenția dumneavoastră, cât mă voi strădui să dau glas simțămintelor mele în această împrejurare.

Doamnelor și domnilor, nu e prima oară când ne adunăm sub acest acoperiș primitiv, în jurul acestei mese primitoare. Nu pentru prima oară ne bucurăm de ospitalitatea bunelor doamne pe care le știm, sau poate ar fi mai bine zis: suntem victimele marii ospitalități a acestor doamne.”

Describe cu brațul un cerc în aer și tăcu. Toți râdeau sau zâmbeau spre mătușa Kate și spre mătușa Julia și spre Mary Jane, care, toate trei, se îmbujoraseră de plăcere. Gabriel reluă, mai cutezător: „Cu fiecă an nou, am sentimentul tot mai puternic că țara noastră n-are vreo tradiție care să-i facă mai multă cinste și pe care se cuvine s-o păstrăm cu mai multă grijă ca pe aceea a ospitalității. E o tradiție unică printre popoarele lumii moderne, spun asta din experiența mea, și nu-s puține locurile pe care le-am vizitat prin străinătate. Unii ar putea spune că la noi asta-i mai mult un nărav decât ceva cu care ne putem mândri. Dar chiar dacă admitem una ca asta, după mine e un nărav princiar, unul care sper să fie încă multă vreme cultivat printre noi.

De un lucru, cel puțin, sunt sigur. Câtă vreme acest acoperiș va adăposti pe cele trei doamne la care m-am referit adineauri, și din toată inima doresc ca mulți, mulți ani de aci înainte așa să fie, atâta vreme tradiția adevăratei, calde și curtenitoare ospitalități irlandeze, pe care ne-au transmis-o strămoșii și pe care la rândul nostru va s-o transmitem urmașilor, are să fie vie printre noi.”

Un murmur cordial de încuviințare făcu înconjurul mesei, în clipa aceea lui Gabriel îi trecu prin gând că domnișoara Ivors nu se găsea aci, că făcuse necuviința să plece și, sigur de sine, continuă: „Doamnelor și domnilor, O nouă generație se ridică în mijlocul nostru, o generație mânăată de idei noi și de principii noi. Această nouă generație e serioasă și entuziastă în slujba ideilor ei; entuziasmul ei, chiar când obiectivul îi este greșit, e, după mine, în cea mai mare parte sincer. Dar trăim într-o eră sceptică și, de-mi îngăduiți să folosesc această expresie, într-o eră torturată de gândire; și uneori mă tem că acestei noi generații, instruită și suprainstruită cum e, îi vor lipsi totuși acele calități de umanitate, de ospitalitate, de umor blajin, ce-au aparținut zilelor mai vechi. Când am auzit în seara asta numele tuturor acelor mari cântăreți de altădată, mi s-a părut, vă mărturisesc, că trăim azi într-un ev mai puțin cuprinzător. Acele vremuri pot într-adevăr fi numite, fără a exagera, vremuri cuprinzătoare și, dacă s-au dus pentru totdeauna, să sperăm cel puțin că, în adunări ca aceasta a noastră, vom continua să păstrăm cu drag în inimi amintirea acelor oameni mari ce-au pierit și s-au dus dintre cei vii, dar a căror slavă omenirea n-o va lăsa lesne să piară.”

— Bravo, bravo! Spuse tare domnul Browne.

„Totuși, urmă Gabriel, glasul lui îndulcindu-se cu o inflexiune' mai molcomă, de adunări ca aceasta rămân legate și gânduri mai triste, care ni se vor întoarce în minte de fiecă dată; amintiri din trecut, din adolescență, amintirea schimbărilor, a fețelor celor absenți, cărora le simțim lipsa în seara asta. Drumul nostru prin viață e presărat cu multe asemenea amintiri triste; și de-ar fi să tot cugetăm la ele mereu, n-am mai găsi curajul să ne urmăm inima cu munca printre cei vii. Cu toții avem îndatoriri vii, afecțiuni pentru cei vii, care pe bună dreptate ne cer eforturi susținute. De aceea nu vreau să zăbovesc asupra trecutului. Nu vreau să îngădui nici unei predici întunecate să se strecoare aici, printre noi, în seara asta. Ne-am adunat laolaltă aici, eliberați pentru o clipă de hărțuială și de năvala rutinei noastre de fiecă zi. Ne-am adunat aici ca prieteni, în spiritul bunei tovarășii, prieteni și colegi oarecum, în cultivarea adevăratului spirit al camaraderiei, și oaspeți ai, ce nume să le dau, da, suntem oaspeții celor Trei Grații ale lumii muzicale din Dublin.”

Mesenii izbucniră în aplauze și în râsete la această aluzie. Mătușa Julia în zadar își întreba pe rând vecinii ce spusese Gabriel.

— Spune că noi suntem cele Trei Grații, mătușa Julia, zise Mary Jane. Mătușa Julia nu înțelese, dar ridică ochi zâmbitori către Gabriel, care continuă, pe același ton: „Doamnelor și domnilor, Nu voi încerca să joc astă-seară rolul ce l-a jucat Paris cu alt prilej. N-o să dau glas nici unei preferințe. O alegere între ele ar risca să fie nedreaptă; ar fi o sarcină ingrată, de care nu mă simt în stare. Căci dacă le contemp lu, una după alta, fie pe prima noastră amfitrioană, a cărei inimă bună, a cărei prea bună inimă a devenit de pomină printre toți cei ce-o cunosc; fie pe sora ei, ce pare înzestrată cu harul veșnicei tinereți și care, așa cum ne-a cântat în seara asta, ne-a prilejuit tuturor o surpriză și o revelație; sau dacă mă gândesc la cea mai tânără dintre gazdele noastre, o citez la urmă, dar cu nemicsorată convingere, talentată, voioasă, muncitoare, cum e, și totodată cea mai bună dintre nepoate, mărturisesc, doamnelor și domnilor, că nu știu căreia dintre ele s-ar cuveni să-i dau mărul de aur.”

Gabriel își coborî ochii către mătușile sale și văzând surâsul ce scăâda fața mătușii Julia și lacrimile care o podideau pe mătușa Kate, se grăbi să încheie, înălță curtenitor paharul cu Porto, pe când fiecare dintre oaspeți își juca degetele pe paharul său, în așteptare, și spuse cu glas răsunător: „Să închinăm pentru toate trei! Să urăm fiecareia sănătate, belșug, fericire și spor; fie ca, multă vreme de aici înainte, să continue a păstra locul de vază, cucerit prin merit, ce-l au în profesia lor și locul de cinste și afecțiune pe care-l au în inimile noastre!”

Toți oaspeții se ridicară în picioare, fiecare cu paharul în mână, și, îndreptându-se către cele trei doamne, cântară la unison cu domnul Browne drept dirijor:

Sunt prieteni de treabă și veseli,
Sunt prieteni de treabă și veseli,
Sunt prieteni de treabă și veseli,
Ți-o spune oricine, voios.

Mătușa Kate își folosea din plin batista și chiar și mătușa Julia părea mișcată. Freddy Malins bătea măsura cu furculița lui de pudding și coriștii se întoarseră unul către altul, ca într-un sfat melodos, cântând cu emfază:

De nu, e-un mincinos,
De nu, e-un mincinos!

Apoi, îndreptându-se o dată mai mult către amfitrioane, cântară iarăși:

Sunt prieteni de treabă și veseli,
Sunt prieteni de treabă și veseli,
Sunt prieteni de treabă și veseli,
Ți-o spune oricine, voios.

Aclamația ce urmă fu preluată, dincolo de ușa sufrageriei, de către mulți dintre ceilalți oaspeți și repetată iarăși și iarăși, Freddy Malins, cu furculița înălțată, oficiind drept capelmaistru.

Aerul tăios al dimineții pătrundea în hol, încât mătușa Kate spuse:

— Închideți careva ușa. Doamna Malins are să se îmbolnăvească din frigul ăsta.

— Browne e afară, mătușă Kate, zise Mary Jane.

— Browne e peste tot, zise mătușa Kate, coborând glasul.

Mary Jane râse de tonul mătușă-sii.

— Într-adevăr, zise cu viclenie, e foarte zelos.

— S-a instalat aci ca gazul aerian, spuse mătușa Kate pe același ton, tot Crăciunul.

Râse și ea acum bine dispusă și adăugă iute:

— Da' spune-i să intre, Mary Jane, și închide ușa. Doamne ferește, sper că nu m-o fi auzit.

În clipa aceea ușa holului se deschise și domnul Browne păși înăuntru din prag, râzând să se rupă, nu alta; era îmbrăcat într-un palton lung verde, cu manșete și guler din imitație de astrahan, și purta pe cap o căciulă lunguiață de blană. Arătă cu mâna în josul cheiului acoperit de zăpadă, dincotro se auzea până în casă un neîntrerupt fluierat strident.

— Teddy are să scoată toate cupeurile din Dublin! Gabriel venea dinspre cămăruța dindărătul oficiului, luptându-se să-și îmbrace paltonul. Privind încolo și încoace prin hol, întrebă:

— Gretta n-a coborât încă?

— Acum se-mbracă, Gabriel! Zise mătușa Kate.

— Cine cântă la pian, sus? Întrebă Gabriel.

— Nimeni. Au plecat toți.

— Ba nu, mătușă Kate, zise Mary Jane. Bartell D'Arcy și cu domnișoara O'Callaghan n-au plecat încă.

— În orice caz, se joacă cineva la pian, zise Gabriel. Mary Jane aruncă o privire către Gabriel și către domnul Browne, apoi spuse, dând din umeri:

— Încep să tremur de frig, domnilor, când mă uit la dumneavoastră și vă văd așa încotoșmănați. N-aș vrea să fiu în locul dumneavoastră și să am de făcut drumul spre: casă, la o asemenea oră.

— Nimic nu mi-ar face mai mare plăcere în momentul ăsta, declară domnul Browne voinicos, decât o plimbare frumoasă la țară, în pas alergător, sau o plimbare cu trăsura în galop, da' să aibă-ntre hulube un căluț care știe s-alerge.

— Noi aveam acasă un căluț foarte bun, și toate dichisurile, zise cu tristețe mătușa Julia.

— În veci neuitatul Johnny, adăugă râzând Mary Jane. Mătușa Kate și Gabriel râseră și ei.

— Da' de ce era Johnny ăsta așa de minunat? Întrebă domnul Browne.

— Răposatul și regretatul Patrick Morkan, adică bunicul nostru, explică Gabriel, cunoscut îndeobște, în ultimii săi ani, sub numele de „bătrânul gentleman”, avea o fabricuță de clei.

— Ei și tu, Gabriel, râse mătușa Kate; avea o fabrică de amidon.

— Ei, clei ori amidon, reluă Gabriel, vorba e că bătrânul gentleman avea un cal cu numele de Johnny. Iar acest Johnny obișnuia să lucreze în fabrica bătrânului gentleman, umblând întruna în cerc, pentru a face să meargă fabrica. Totul era perfect; dar iată că urmează partea tragică din istoria lui Johnny. Într-o zi, cum era vreme frumoasă, bătrânul gentleman avu chef să iasă și el cu trăsura la o paradă militară în parc, cu lumea bună.

— Dumnezeu să-i odihnească sufletul! Spuse mătușa Kate cu milă.

— Amin, zise Gabriel... Și așa, bătrânul gentleman, după cum vă spusei, îl înhamă pe Johnny și-și puse cel mai bun joben și cel mai bun guler tare și, foarte falnic, mânându-1 pe Johnny, plecă de la reședința strămoșilor săi, care era, pare mi-se, undeva pe lângă Back Lane...

Toți râseră, chiar și doamna Malins, de felul cum povestea Gabriel, iar mătușa Kate zise:

— Ei, și tu, Gabriel, că doar nu locuia în Back Lane, numa' fabrica era acolo.

— Plecă de la reședința strămoșilor săi, mânându-l pe Johnny. Și totul mergea cum nu se poate mai frumos, până zări Johnny statuia regelui Billy, și atunci, fie că s-a înamorat de calul pe care sade regele Biily, fie că a crezut că-i iarăși acasă la fabrică, fapt e c-a început să dea ocol statuii.

Gabriel, în galoși, tropăia în jurul holului, pe când ceilalți făceau un haz nebun.

— Tot tropăia mereu în cerc împrejurul statuii, iar bătrânul gentleman, un bătrân gentleman plin de demnitate, era cât se poate de revoltat.

„Inainte, dom'le! Ce-nseamnă asta, dom'le! Johnny! Johnny! Nemaipomenit! Nu înțeleg ce i s-a năzărit calului ăstuia!”

Hohotele de răs care însoțeau mimarea incidentului fură întrerupte de o bătaie răsunătoare în ușa holului! Mary Jane alergă să deschidă și-i dete drumul înăuntru lui l Freddy Malins. Freddy Malins, cu pălăria dată pe ceafă și cu umerii zgribuliți de frig, pufăia și scotea aburi din el! După cât se ostenise.

— O singură trăsură am putut găsi, spuse.

— Las' că mai găsim noi una de-a lungul cheiului, îl asigură Gabriel.

— Da, își dădu cu părerea și mătușa Kate, mai bine să n-o mai ținem pe doamna Malins să aștepte aicea în curent.

Doamna Malins fu ajutată de către fiul ei și de către domnul Browne să coboare scările si, cu multe manevre, o urcară în cupeu. Freddy Malins se cațără și el și-i trebui timp îndelungat până s-o instaleze pe banchetă, domnul Browne ajutându-l cu sfaturi. Când în sfârșit fu confortabil așezată, Freddy Malins îl pofti pe domnul Browne în cupeu. Vizitiul își înfășură pătura în jurul genunchilor și se aplecă să întrebe adresa. Confuzia spori: Freddy Malins și domnul Browne fiecare scoțând capul pe câte o fereastră a cupeului, îi dădeau vizitiului instrucțiuni deosebite. Dificultatea era să stabilească unde trebuie lăsat domnul Browne pe parcurs; iar mătușa Kate, mătușa Julia și Mary Jane contribuiau și ele la dezbateri, din pragul ușii, cu felurite indicații și contraindicații și cu râsete din belșug. Cât despre Freddy Malins, îi pierise graiul de atâta răs. Ba scotea capul pe fereastră, ba îl băga iar înăuntru, pălăria lui aflându-se în mare primejdie, pentru ca s-o țină la curent pe maicăsa cu mersul discuției, până când în cele din urmă domnul Browne strigă, îndeajuns de tare încât să acopere zarva și râsetele celorlalți, către vizitiul aiurit:

— Știi unde e Trinity College?

— Da, domnule, răspunse vizitiul.

— Bun, ia-o glonț până-n poarta de la Trinity College, zise domnul Browne, și-apoi o să-ți spunem încotro s-apuci. Acum înțelegi?

— Da, domnule, răspunse vizitiul.

— Hai, ia-o-n galop până la Trinity College.

— Preabine, domnule, zise vizitiul.

Șfichiui calul și cupeul o porni tronca-tronca de-a lungul cheiului, depărtându-se în corul râsetelor și strigătelor de rămas bun.

Gabriel nu ieșise cu ceilalți la ușă. Rămăsese într-o parte întunecată a holului, privind în sus spre casa scării. O femeie sta în capul primului șir de trepte, în umbră și ea. Nu-i vedea fața, dar îi deslușea clinii fusteii, ce alternau în nuanțe de terra -cotta și rose-saumon, părând în umbră negri și albi. Era soția lui. Sprijinită de balustradă, asculta ceva. Gabriel, surprins de liniștea în care sta cufundată, își încorda urechea, ca să audă și el. Dar nu prea auzea mare lucru, în afară de zarva râsetelor și disputei de pe treptele din față, de câteva acorduri la pian și câteva note cântate de glasul unui bărbat.

Stătea nemișcat în întunericul holului, străduindu-se a prinde melodia ce-o cânta acel glas și privind în sus, spre soția lui. Avea grație și mister în atitudine, de parcă ar fi înfățișat un simbol. Se întrebă ce simbol putea înfățișa o femeie stând pe trepte, în umbră, și ascultând o muzică îndepărtată. De-ar fi fost pictor, ar fi pictat-o în atitudinea asta. Pălăria

de fetru albastru i-ar scoate în evidență bronzul părului, proiectat pe fundalul întunecos, iar clinii întunecați ai fustei ar contrasta cu cei de nuanță deschisă. Muzică îndepărtată ar numi el tabloul, de-ar fi pictor.

Ușa se de-afară fu închisă și mătușa Kate, mătușa Julia și Mary Jane străbătură holul către el, încă râzând.

— Ei, nu e teribil Freddy ăsta? Zicea Mary Jane. Zău că-i teribil. Gabriel nu spuse nimic, ci arătă cu degetul spre partea de sus a scării, unde stătea nevastă-sa. Acum, când ușa holului era închisă, glasul și pianul se deslușeau mai limpede. Gabriel le făcu semn să tacă. Melodia părea să fie în vechea tonalitate irlandeză, iar cântărețul părea nesigur și de cuvinte și de voce. Vocea, cu inflexiuni de jale din pricina depărtării și a răgușelii cântărețului, abia lămurea cadența melodiei, cu vorbe ce exprimau mâhnire:

O, cum cade ploaia pe grelele-mi plete, Rouă mă udă toată, Pruncului meu îi e frig în culcuș.

— Ah! Exclamă Mary Jane. Cântă Bartell D'Arcy, și toată seara n-a vrut să cânte. A, am să-l rog să ne cânte ceva înainte de-a pleca.

— Da, da, Mary Jane, roagă-l ! O îndemnă mătușa Kate.

Mary Jane le -o luă repede înainte celorlalți și alergă spre casa scării, dar până să ajungă la ea, cântecul încetă și pianul fu închis brusc.

— O, ce păcat! Exclamă ea. Vine jos, Gretta?

Gabriel o auzi pe nevastă-sa răspunzând „da” și o văzu coborând spre el. La câțiva pași în urmă-i, veneau domnul Bartell D'Arcy și domnișoara O'Callaghan.

— O, domnule D'Arcy, strigă Mary Jane, ce urât din partea dumatăle să te întrerupi când noi eram în culmea încântării ascultându-te!

— Toată seara m-am ținut de capul lui, spuse domnișoara O'Callaghan, și doamna Conroy de asemenea, și? Ne-a spus că e grozav de răcit și nu poate cânta.

— Vai, domnule D'Arcy, se vaită mătușa Kate, asta a fost curată scorneală!

— Nu se-aude că-s răgușit ca un corb?! Se răsti domnul D'Arcy.

Intră grăbit în cămară și-și îmbracă paltonul. Surprinși de tonul cu care vorbise, nimeni nu mai găsea ce să spună. Mătușa Kate încruntă din sprâncene și le făcu semn celorlalți să abandoneze subiectul. Domnul D'Arcy sta încruntat, înfășurându-și cu grijă gâtul.

— E vremea asta, făcu mătușa Julia, după o pauză.

— Da, toată lumea e răcită, se grăbi să adauge mătușa Kate, toată lumea.

— Am auzit, zise Mary Jane, că n-a mai fost zăpadă ca asta pe la noi de treizeci de ani; am citit azi-dimineață în ziare că ninge în toată Irlanda.

— Mie-mi place să văd zăpadă, spuse mătușa Julia cu tristețe.

— Și mie, interveni domnișoara O'Callaghan. De Crăciun, dacă nu s-a așternut zăpadă, totdeauna mi se pare că nu-i Crăciun adevărat.

— Dar bietului domn D'Arcy nu-i place zăpada, reluă mătușa Kate zâmbind.

Domnul D'Arcy veni din cămară, unde sflrșise a-și înfășa gâtul și a-și încheia toți nasturii, și, pe un ton pocăit, le povesti istoria răcelii sale. Fiecare îi dădu câte un sfat și spuse că e tare păcat, și-l îndemnă să fie cât mai atent cu gâtul lui, în aerul rece de la ora aceea. Gabriel o urmărea din ochi pe nevastă-sa, care nu se alăturase conversației. Stătea chiar sub geamul în formă de evantai, ușor prăfuit, și flacăra gazului îi lumina bronzul bogat al părului, pe care o văzuse uscându-l în fața focului, cu câteva zile înainte. Rămăsese în aceeași atitudine, neatentă la ce se vorbea în juru-i. În cele din urmă se îndreptă spre ei și Gabriel îi văzu obrajii îmbujorați și ochii strălucitori. O bruscă revărsare de bucurie îi inunda inima.

— Domnule D'Arcy, spuse ea, ce nume are cântecul pe care l-ați cântat adineauri?

— Se cheamă Fata din Aughrim, zise domnul D'Arcy, dar nu puteam să mi-l amintesc bine. De ce? Îl cunoașteți?

— Fata din Aughrim, repetă ea. Nu-mi aminteam numele.

— E un cântec foarte drăguț, spuse Mary Jane. Îmi pare rău că nu erai în voce astă-seară.

— Lasă, Mary Jane, nu-l mai necăji pe domnul D'Arcy. Nu dau voie să-l necăjească nimeni! Se burzului mătușa Kate.

Văzându-i pe toți gata de pornire, își călăuzi turma până la ușă, unde își spuseră noapte bună:

— Ei, noapte bună, mătușa Kate, și-ți mulțumim pentru seara asta plăcută.

— Noapte bună, Gabriel. Noapte bună, Gretta!

— Noapte bună, mătușa Kate, și-ți mulțumesc foarte mult. Noapte bună, mătușa Julia.

— A, noapte bună, Gretta. Nu te vedeam...

— Noapte bună, domnule D'Arcy. Noapte bună, domnișoară O'Callaghan.

— Noapte bună, domnișoară Morkan.

— Noapte bună, încă o dată.

— Noapte bună la toți. Mergeți sănătoși.

— Noapte bună. Noapte bună.

Zorii erau mohorâți. O lumină tulbure, galbenă, apăsa casele și râul, iar cerul parcă se lăsa tot mai jos. Călcâi prin lapoviță, și doar pe acoperișuri, pe parapetele cheiului și pe balustrade se așezaseră petice și fâșii de zăpadă.

Lămpile încă mai ardeau, cu lumină roșiatică, în atmosfera întunecoasă, iar dincolo de râu, palatul celor Patru Curți se profila amenințător pe cerul împovărat.

Gretta pășea în față, cu domnul Bartell D'Arcy alături, purtând la subțioară pachetul cafeniu în care-și înfășurase pantofii și susținându-și cu amândouă mâinile poalele fustei, ca s-o ferească de noroi. Atitudinea ei pierduse grația de adineauri, dar ochii lui Gabriel tot mai străluceau de fericire, își simțise sângele zvâcnindu-i în vine, iar gândurile i se avântau neînfrânate, mândre, bucuroase, duioase și cutezătoare.

Pășea în fața lui atât de ușoară și de dreaptă, încât îl cuprinse un dor să alerge după ea fără zgomot, s-o prindă de umeri și să-i spună la ureche ceva nerod și afectuos, îi părea atât de firavă, încât jinduia s-o apere de ceva și apoi să rămână singur cu ea. Clipe ale vieții lor laolaltă, neștiute de nimeni, i se aprindeau brusc în amintire ca niște stele. Un plic liliachiu lângă ceașca lui, la micul dejun, și el mângâindu-l cu mâna. Păsările ciripeau în frunzișul iederii și plasa însorită a perdelei își arunca umbra tremurândă pe podea; iar el nu putea să mănânce, de fericire... Amândoi în mijlocul aglomerației, pe peron, iar el strecurându-i în palma caldă a mânușii un bilet de tren... Iată-l cu ea alături, în frig, uitându-se printr-o fereastră zăbrelită, la un bărbat care sufla sticle lângă un cuptor ce vuia. Era tare frig. Fața ei, mirosind în aerul rece ca un fruct aromat, era aproape de tot de a lui, și deodată el îi strigă bărbatului de lângă cuptor: „E fierbinte focul, domnule?” Dar omul nu-l auzea în zgomotul cuptorului. Noroc! I-ar fi putut răspunde cu o grosolanie.

Un val de și mai dulce bucurie i se revărsă din inimă și-i curse în șuvoi fierbinte prin artere. Ca focul duios al stelelor, momente ale vieții lor laolaltă, de care nimeni nu știa și n-avea să știe vreodată, îi năvăleau în amintire, luminând-o. Tânjea să-i trezească și ei amintirea acelor clipe, s-o facă să uite anii monotoni ce-i trăiseră împreună și să-i amintească doar clipele de extaz. Căci anii, simțea el, nu atinseseră nici sufletul lui, nici pe al ei. Copiii, scrierile lui, grijile ei de gospodină nu stinseseră tot focul duios al sufletelor, într-o scrisoare pe care i-o scia pe atunci, îi spusese: „Oare de ce-mi par cuvinte ca acestea atât de serbede și reci? Fiindcă nu-i niciunul îndeajuns de dulce pentru a fi numele tău?”

Ca o muzică îndepărtată, aceste cuvinte, pe care le scrisese cu ani în urmă, veneau către el din trecut, îi era dor să fie singur cu ea. Când ceilalți aveau să plece, când amândoi vor fi în camera de hotel, atunci aveau să fie singuri, împreună. O va chema blând: „Gretta!”

Poate că n-are să-l audă îndată; fiindcă tocmai atunci se va dezbrăca. Apoi avea să simtă ceva în glasul lui. Se va întoarce și-l va privi...

La colțul străzii Winetavern întâlnește o trăsură închisă, îi părea bine că huruitul roților îl cruța de conversație. Ea privea pe fereastră și părea obosită. Ceilalți schimbau puține vorbe, arătând spre câte o clădire sau spre câte-o stradă. Calul galopa înainte, trudit, sub

cerul posomorit al dimineții, târând după sine lada veche ce-i tot troncănea în spate; iar Gabriel se afla din nou într-un cupeu alături de ea, galopând spre vaporul ce-i aștepta, galopând spre luna lor de miere.

Pe când cupeul trecea peste Podul O'Connell, domnișoara O'Callaghan zise:

— Se spune că ori de câte ori treci Podul O'Connell, vezi un cal alb.

— Eu văd de data asta un om alb, spuse Gabriel.

— Unde? Întrebă domnul Bartell D'Arcy.

Gabriel arată către statuia acoperită în parte cu zăpadă. Apoi făcu prietenește semn din cap și-și flutură mâna într-acolo.

— Noapte bună, Dan! Spuse vesel.

Când cupeul trase în fața hotelului, Gabriel sări afară și, fără să țină seama de protestele domnului D'Arcy, plăti vizitiului, îi dădu omului un șiling în plus, peste costul drumului. Omul salută și zise:

— Un an nou cu spor, domnule!

— Și dumitale la fel! Răspunse cordial Gabriel.

Ea se sprijini o clipă de brațul lui, când coborî din cupeu și cât stătu pe bordura trotuarului, ca să spună celorlalți noapte bună. Se sprijinea ușor de brațul lui, la fel de ușor ca și acum câteva ore, când dansaseră. Se simțise mândru și fericit în acele clipe, fericit că era a lui, mândru de grația, de atitudinea ei de soție. Dar acum, după ce se reaprinseseră atâtea amintiri, îl străbătu o acută senzație de voluptate, la întâia atingere a trupului ei melodios și straniu și parfumat. Pe când ea tăcea, îi strânse tainic brațul, aproape de tot de trupul lui, și când fură la ușa hotelului, simți că evadaseră din viața și de la îndatoririle lor, că fugiseră din căminul și de lângă prietenii lor, că se avântaseră împreună, cu inimi neînfrânate și arzătoare, către o aventură nouă.

În hol, un bătrân moțâia într-un fotoliu mare, învelit cu o husă. Aprinse în birou o lumânare și le-o luă înainte spre scară, îl urmară în tăcere; preșul cel gros, așternut pe trepte, le înăbușea pașii. Ea suia treptele în urma portarului, cu capul plecat în suiș, cu umerii plăpânzi rotunjiți ca de-o povară, cu fusta strâns încinsă pe trup în preajma taliei. Ar fi fost în stare să-i înlănțuie năvalnic soldurile și s-o oprească în loc, brațele îi tremurau de dorința de-a o cuprinde; numai înfigându-și unghiile în palmele strânse, izbutea să-și țină în frâu pornirea sălbatică a trupului. Portarul se opri puțin pe scară, ca să întepenească în sfeșnic luminarea pe care se prelingeau dâre de ceară. Se opriră și ei, pe trepte, îndărătul lui. În tăcere, Gabriel auzea căderea picăturilor de ceară pe tăvița sfeșnicului și-și auzea bătăile inimii zvâcnindu-i în coaste.

Portarul îi conduse de-a lungul unui coridor și deschise o ușă. Apoi așeză lumânarea pâlâindă pe o masă de toaletă și întrebă la ce oră doreau să fie treziți dimineța.

— Opt, spuse Gabriel.

Portarul arată spre butonul luminii electrice, începând să mormăie o scuză, dar Gabriel îi tăie vorba.

— Nu ne trebuie nici o lumină. Ne-ajunge lumina care vine din stradă. Și eu zic, adăugă, arătând spre lumânare, că ai putea să scoți de aici acest frumos obiect, hai, fii drăguț.

Portarul își luă iar în primire lumânarea, dar cu încetineală, surprins de originalitatea ideii. Apoi bombăni „noapte bună” și ieși din cameră. Gabriel încuie ușa cu zăvorul.

O lumină fantomatică, venind de la felinarul din stradă, se așternea ca o sulită lungă, de la una dintre ferestre și până la ușă. Gabriel își aruncă paltonul și pălăria pe o sofa și traversă camera spre fereastră. Privi jos în stradă, ca să îngăduie emoției a se mai potoli. Apoi se întoarse și se sprijini de un scrin, cu spatele la lumină.

Ea își scosese pălăria și haina și stătea în fața unei oglinzi mari, descheindu-și copcile din talie. Câteva clipe, Gabriel o privi în tăcere, apoi spuse:

— Gretta!

Încet, ea întoarse spatele oglinzii și veni de-a lungul razei de lumină spre el. Fața îi arăta atât de gravă și de obosită încât buzele lui nu cutezau să rostească vorbele ce-i stăruiau în gând. Nu, nu era încă momentul.

- Arăți obosită, spuse el.
- Sunt nițel obosită, răspunse.
- Te simți cumva rău, sau slăbită cumva?
- Nu, doar obosită, atâta tot.

Ea înainta către fereastră și se opri, privind afară. Gabriel așteptă iar, apoi de teamă că-l va copleși sfiala, spuse brusc:

- Auzi, Gretta?
- Ce anume?
- Îl știi pe bietul Malins? Zise repede.
- Da. Ce-i cu el?

— Ei, bietu' băiat, se-arată totuși un om de treabă pân' la urmă, continuă Gabriel cu o voce falsă. Mi-a dat înapoi sovereignl-pe care i l-am împrumutat, nici nu m-așteptam, zău. Păcat că nu se lasă de prietenia cu Browne ăla, fiindcă în fond nu-i băiat rău.

Tremura de iritat ce era. De ce oare părea atât de preocupată? Nu știa cum ar putea să înceapă. Oare și pe ea o necăjea ceva? De sar întoarce spre dânsul, sau de-ar veni la el din propriul ei imbold! S-o ia așa cum era, ar fi fost o brutalitate. Nu, voia să-i vadă mai întâi în ochi cât de puțină ardoare. Tânjea să domine ciudata ei dispoziție.

- Când i-ai împrumutat lira? Întrebă ea, după o tăcere.

Gabriel se stăpâni să nu izbucnească într-un limbaj brutal despre prostănacul de Malins și lira lui. Tânjea să-și strige sufletul către ea, să-i zdrobească trupul strângând-o, s-o domine. Spuse însă:

— A, de Crăciun, atunci când a deschis dugheana cu ilustrate de sărbători, în Henry Street, nu știi?

Era atât de înfrigurat de mânie și de dorință, încât n-o auzi venind dinspre fereastră. Stătu în fața lui o clipă, privindu-l ciudat. Apoi se înalță brusc în vârfuri și, odihnindu-și ușor mâinile pe umerii lui, îl sărută.

— Ești un om foarte generos, Gabriel, spuse. Sărutarea neașteptată și vorbele ciudate îl făcură să tremure de încântare; îi puse mâinile pe păr și prinse a i-1 netezi încet, abia atingându-l cu degetele. Era frumos și strălucitor de când îl spălase. Parcă i se revărsa inima de fericire, întocmai cum dorise, venise către dânsul din propriu-i imbold. Poate că gândurile îi curseseră la fel cu ale lui. Poate că simțise dorința lui năvalnică și o cuprinsese apoi și pe ea pornirea de a i se supune. Acum, după ce o dobândise atât de lesne, se mira de sfiala de mai înainte.

Sta și-i ținea capul între mâini. Apoi, strecurându-i iute un braț în jurul trupului și trăgând-o spre el, o întrebă blând:

- Gretta, draga mea, la ce te gândești?

Ea nu răspunse, nici nu se lăsă cu totul în voia brațului său. Gabriel repetă duios:

— Spune-mi, Gretta. Mi se pare că știu. Oare știi? Ea nu răspunse îndată. Apoi zise, podidind-o lacrimile:

— O, mă gândesc la cântecul acela, Fata din Aughrim. Se desprinse brusc din brațul lui, alergă către pat și, înlănțuind cu brațele gratiile căpătâiului, își ascunse fața. Gabriel stătu o clipă înmărmurit, apoi o urmă. Trecând pe lângă oglinda mare, se zări pe sine, de sus până jos, plastronul lat al cămășii peste pieptul bombat, fața a cărei expresie totdeauna îl nedumerea când o vedea într-o oglindă, și lentilele sclipitoare ale ochelarilor cu ramă aurie. Se opri la câțiva pași de ea și întrebă:

— Și ce-i cu cântecul acela? De ce te face să plângi? Ea își ridică de pe brațe capul și-și usca ochii cu dosul palmei, ca un copil, în glasul lui se strecură o notă mai blândă decât dorise.

- De ce, Gretta? O întrebă.
- Mă gândesc la cineva de demult care cânta cântecul ăsta.
- Și cine era acel cineva de demult? Întrebă Gabriel zâmbind.
- Cineva pe care l-am cunoscut la Galway, când stăteam la bunica, zise ea.

Zâmbetul pieri de pe fața lui Gabriel. O supărare mohorâtă începea să se adune iar în ascunzișurile gândului său și vâpăile înăbușite ale dorinței prinseră a-i arde cu mânie în vine.

— Cineva de care erai îndrăgostită? Întrebă ironic.

— Un băiat pe care 1-am cunoscut acolo, îl chema Michael Furey. Cânta cântecul acela, Fata din Aughrim. Era un băiat tare plăpând. Gabriel tăcea. Nu voia s-o lase să creadă că-l interesa acel băiat plăpând.

— Îl văd atât de limpede, zise ea, după o clipă. Ce ochi avea! Ochi mari și întunecați, și ce expresie!

— O, vasăzică erai îndrăgostită de el? Întrebă Gabriel.

— Ieșeam împreună la plimbare, când eram la Galway.

Lui Gabriel îi zbură prin minte un gând:

— Poate că de asta voiai să mergi la Galway cu fata aceea, cu domnișoara Ivors? Spuse cu răceală.

Ea îl privi și întrebă mirată:

— Pentru ce?

Ochii ei îl stânjeneau. Ridică din umeri și spuse:

— Ce știi eu? Poate ca să-l vezi.

În tăcere își mută privirea de pe fața lui, de-a lungul razei de lumină, spre fereastră.

— A murit, zise în cele din urmă. A murit când avea doar șaptesprezece ani. Nu e îngrozitor să mori atât de tânăr?

— Și cu ce se ocupa? Întrebă Gabriel, tot pe un ton ironic.

— Era la uzina de gaz.

Gabriel se simți umilit de căderea în gol a ironiei sale și de evocarea acestui mort, un băiat de la uzina de gaz. În vreme ce fusese plin de amintiri ale vieții lor tainice laolaltă, plin de duioșie, fericire și dorință, ea îl asemuise în gând cu un altul. O penibilă viziune a propriei sale persoane îl copleși. Se vedea ca un tip ridicol, făcând mici servicii menajere mătușilor sale, un sentimental bine intenționat și nervos, ținând discursuri solemne unor oameni de rând și idealizându-și propriile pofte grosolane, neghiobul vrednic de milă pe care-l zărise în oglindă. Instinctiv întoarse și mai mult spatele luminii, ca ea să nu vadă cumva rușinea ce-i ardea fruntea.

Se strădui să păstreze tonul de interogare rece, dar când vorbi, glasul îi sună umil și fără culoare.

— Bănuiesc că-l iubeai pe acest Michael Furey, Gretta.

— Eram cei mai buni prieteni, pe-atunci, zise ea. Glasul îi era învăluit și trist. Gabriel, simțind acum cât de zadarnic ar fi fost să încerce s-o ducă încotro dorise, îi mângâie o mână și întrebă, trist și el:

— Și de ce a murit atât de tânăr, Gretta? Tuberculoză, cumva?

— Cred c-a murit de dragul meu, zise ea.

O vagă groază îl cuprinse pe Gabriel la auzul acestui răspuns, de parcă în ceasul când sperase a triumfa, o ființă impalpabilă și răzbunătoare venea împotriva-i, strângea forțe împotriva-i din lumea ei de umbre. Dar cu un efort al minții se lepădă de groaza aceasta și continuă să mângâie mâna Grettei. Nu o mai întrebă nimic, căci simțea că-i va spune singură. Mâna îi era caldă și umedă; nu răspundea atingerii lui, dar el continua s-o mângâie, cum mângâiasse atunci, în acea dimineață de primăvară, întâia ei scrisoare.

— Era iarnă, spuse Gretta, cam pe la începutul iernii, când mă pregăteam să plec de la bunica și să vin la școală aici, la maici. Iar el era bolnav în zilele acelea, în casa unde locuia la Galway, și nu-i dădeau voie să iasă, și au scris alor săi, la Oughterard. Că era pe ducă, sau așa ceva. N-am știut niciodată exact.

Tăcu o clipă și oftă.

— Bietul băiat! Zise. Ținea mult la mine, și era atât de blând... Ieșeam împreună la plimbare, știi, Gabriel, cum e obiceiul la țară. Avusese de gând să învețe canto, dar nu a putut, din pricina sănătății. Avea o voce foarte frumoasă, bietul Michael Furey.

— Da; și-apoi? O îndemnă Gabriel.

— Și-apoi, când a venit timpul ca eu să plec din Galway și să mă duc la maici, lui îi era mult mai rău și nu m-au lăsat să-l văd, încât i-am scris o scrisoare, în care-i spuneam că plec la Dublin și c-o să mă-ntorc la vară și sper c-atunci o să-i fie mai bine.

Tăcu o clipă pentru a-și stăpâni vocea, apoi continuă:

— Și în seara din ajunul plecării mele, eram în casa bunicii, la Nun's Island, și-mi făceam bagajul, și-am auzit cum zvârlea cineva cu pietriș în fereastră. Geamurile erau atât de ude că nu se vedea nimic, și-atunci am coborât în fugă scara, așa cum eram, și m-am strecurat prin ușa din dos și, acolo, la capătul grădinii, sta bietul băiat și tremura.

— Și nu i-ai spus să se ducă acasă? Întrebă Gabriel.

— L-am implorat să se ducă numaidecât acasă și i-am spus c-o să i se tragă moartea din statul ăsta în ploaie. Dar el mi-a răspuns că nu vrea să trăiască. Parcă-i văd ochii, parcă-i văd! Stătea la capătul zidului, unde era un copac.

— Și s-a dus acasă? Stăruie Gabriel.

— Da, s-a dus. Și eu eram doar de o săptămână la maici, când a murit și l-au îngropat la Oughterard, de unde erau ai lui. Ah, ziua când am auzit asta, că murise!

Se opri, înăbușindu-se de plâns și, copleșită de emoție, se aruncă pe pat, cu fața îngropată în plapumă și trupul; cutremurat de sughițuri. Gabriel îi mai ținu o clipă mâna, nehotărât, și apoi, sfiindu-se să-i tulbure mâhnirea, îi dete drumul ușor și se duse încet la fereastră.

Curând, ea adormi.

Gabriel, proptit într-un cot, îi privi câteva clipe, fără resentimente, părul răvășit și gura întredeschisă, ascultându-i răsuflările adânci. Așadar, existase acest roman în viața Grettei: un om murise de dragul ei. Acum se putea gândi, aproape fără mâhnire, ce neînsemnat rol jucase; el, soțul, în viața ei. O privea dormind, de parcă nicicând ei doi n-ar fi trăit laolaltă ca soț și soție. Ochii lui curioși zăboviră îndelung asupra obrazului ei, și asupra părului, și închipuindu-și-o cum trebuie să fi fost pe atunci, în acel timp când înflorea frumusețea ei de fată, o ciudată și prietenoasă milă îi pătrundea în suflet. Nu-i plăcea să-și spună, nici măcar sieși, că fața ei nu mai era frumoasă, știa însă că nu mai era fața pentru care Michael Furey înfruntase moartea.

Poate că nu-i spusese povestea întreagă. Ochii i se mutară spre scaunul pe care-și aruncase ea parte din îmbrăcăminte. O panglică de jupon spânzura spre podea.; O botină sta dreaptă, cu carâmbul căzut moale înapoi, iar perechea zăcea alături pe o rină. Dezlănțuirea de emoții de acum un ceas îl miră. Din ce se trăgea? De la ospățul mătușilor, de la nerodul lui de discurs, din băutura și dans, din zbunguiala din hol, la plecare, din voioșia plimbării de-a lungul cheiului în zăpadă. Biata mătușă Julia! Și ea va fi în curând o umbră, alături de umbra lui Patrick Morkan cu calul său. Surprinsese o clipă pe fata ei privirea aceea rătăcită, în timp ce cânta Cântecul miresei, în curând, poate, avea să sadă în același salon, îmbrăcat în negru, cu jobenul solemn pe genunchi. Storiurile vor fi trase și mătușă Kate avea să sadă alături de el, plângând și suflându-și nasul și povestindu-i cum murise Julia. El avea să caute în gând niște cuvinte care ar putea s-o mângâie, și n-avea să găsească decât cuvinte neputincioase și inutile. Da, da; asta se va întâmpla foarte curând.

Aerul rece din odaie îi înfiora umerii. Se întinse cu băgare de seamă sub așternut și se culcă alături de nevastă-sa. Unul câte unul, cu toții deveneau umbre. Mai bine era să treci cu îndrăzneală în acea lume de dincolo, în plină strălucire a vreunei pasiuni, decât să te ofilești și să piei jalnic de bătrânețe. Se gândi cum femeia care dormea lângă el încuiase în inimă, vreme de atâția ani, imaginea ochilor celui ce-o iubea, când îi spusese că nu dorește să trăiască.

Lacrimi generoase umplură ochii lui Gabriel. Niciodată nu mai avusese un asemenea sentiment față de vreo femeie, dar știa că a simți așa înseamnă probabil a iubi. Lacrimile i se adunau tot mai grele în ochi și în semiîntuneric i se păru că mijește umbra unui tânăr care sta sub un copac ce picura. Alte umbre erau prin preajmă. Sufletul lui se apropiase de ținutul unde sălășluiesc vastele legiuni ale morților. Era conștient, fără s-o poată înțelege, de existența lor, îndărătnică și pâlpaitoare. Propria lui identitate se topea într-o lume cenușie,

impalpabilă; lumea solidă, în care cândva acești morți crescuseră și trăiseră, se dizolva și pierea.

Atingeri ușoare de stropi pe geam îl făcură să se întoarcă spre fereastră, începuse iarăși să ningă. Privea somnoros cum cădeau fulgii de zăpadă: argint pe negru, lunecând pieziș pe dinaintea razei felinarului. Sosise vremea să pornească în călătoria lui spre apus. Da, ziarele aveau dreptate: ninge prin toată Irlanda. Ninge peste fiecă parte a posomoritei câmpii de mijloc, peste dealurile golașe, ninge domol peste mlaștina Allen și mai departe spre vest, domol ninge peste întunecatele valuri rebele ale Shannon-ului. Ninge și peste tot cuprinsul cimitirului singuratic de pe deal, unde fusese îngropat Michael Furey. Ninsoarea se așternuse în strat gros pe crucile și lespezile strâmbе, pe gratiile cu săgeți ale porții mărunte, pe scaieții uscați. Sufletul lui se topea încet, pe când asculta ninsoarea lăsându-se ușor peste Univers, ușor lăsându-se, ca o pogorâre a sfârșitului cel de pe urmă, peste toți cei vii și cei morți.

SFÂRȘIT